การนำเสนอแนวทางในการจัดกิจกรรมการปั้นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย

นางสาวไข่มุก พงศ์สถาพร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาศิลปศึกษาภาควิชาศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2554

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย
The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository(CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the Graduate School.

A PROPOSED GUIDELINES FOR CLAY MODELING ACTIVITIES TO ENHANCE ARTISTIC DEVELOPMENT OF PRESCHOOL CHILDREN

Miss Kaimook Pongstaporn

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Education Program in Art Education

Department of Art, Music and Dance Education

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2011

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การนำเสนอแนวทางในการจัดกิจกรรมการปั้นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย
โดย	นางสาวไข่มุก พงศ์สถาพร
สาขาวิชา	ศิลปศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	อาจารย์ ดร.ขนบพร วัฒนสุขชัย
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม	รองศาสตราจารย์ ดร.ปุณณรัตน์ พิชญไพบูลย์

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

…….. คณบดีคณะครุศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย กาญจนวาสี)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

…… ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำไพ ตีรณสาร)

……... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(อาจารย์ ดร.ขนบพร วัฒนสุขชัย)

…… อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปุณณรัตน์ พิชญไพบูลย์)

…… กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.เกษร ธิตะจารี)

ไข่มุก พงศ์สถาพร : การนำเสนอแนวทางในการจัดกิจกรรมการปั้นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย (A PROPOSED GUIDELINES FOR CLAY MODELING ACTIVITIES TO ENHANCE ARTISTIC DEVELOPMENT OF PRESCHOOL CHILDREN) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: อ.ดร.ขนบพร วัฒนสุขชัย, อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม: รศ.ดร.ปุณณรัตน์ พิชญไพบูลย์, 212 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่มีต่อการจัดกิจกรรมการปั้นสำหรับเด็กปฐมวัย และนำเสนอแนวทางในการจัดกิจกรรมการปั้น เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย ในโรงเรียนอนุบาลที่อยู่ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เขตกรุงเทพมหานคร เก็บข้อมูลจากการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย โดยใช้แบบสอบถามจากครูปฐมวัย จำนวน 250 คน สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการ ด้านศิลปศึกษาหรือด้านการศึกษาปฐมวัยด้วยการเลือกแบบเจาะจง โดยพิจารณาจากผลงานทางวิชาการที่มีการเผยแพร่อย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลา 5 ปี หรือครูปฐมวัยที่มีประสบการณ์ในการสอนศิลปะเป็นระยะเวลา 10 ปี จำนวน 10 คน และสังเกตการจัดกิจกรรมการปั้น โดยเลือกแบบเจาะจงจากโรงเรียนอนุบาล ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีความพร้อมในการจัดกิจกรรมการปั้น จำนวน 10 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกต วิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอในรูปความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า

1. ครูปฐมวัยมีแนวโน้มในการจัดกิจกรรมการปั้นสำหรับเด็กปฐมวัยในอนาคตมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.26) โดยสนใจการจัดกิจกรรมการปั้นที่แปลกใหม่ ($\overline{X}$ = 4.37) ผู้เชี่ยวชาญหรือนักวิชาการมีความคิดเห็นว่า ควรจะบูรณาการกิจกรรมการปั้นเข้ากับวิชาอื่นๆหรือกิจกรรมประกอบอาหาร และจัดกิจกรรมให้เด็กได้เรียนรู้วิธีการสร้างวัสดุในงานปั้นด้วยตนเอง (ร้อยละ 50) ผลจากการสังเกตเพิ่มเติม พบว่า วิธีที่ครูสอนมีผลต่อความสนใจของเด็กเป็นอย่างมาก (ร้อยละ 60)

2.แนวทางในการจัดกิจกรรมการปั้น เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยสามารถนำเสนอได้ 3 แนวทาง คือ ก) การจัดกิจกรรมการปั้นโดยบูรณาการระหว่างชีวิตประจำวันและวิชาต่างๆ เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคม ภาษา และดนตรี เป็นต้น ข) การจัดกิจกรรมการสร้างวัสดุสำหรับงานปั้นด้วยตนเอง ค) การจัดกิจกรรมการปั้นโดยใช้วัสดุที่สามารถรับประทานได้ ภายใต้องค์ประกอบของการจัดกิจกรรมทั้ง 5 ด้านที่สอดคล้องกัน คือ วัตถุประสงค์ ลักษณะของกิจกรรมการปั้น วิธีการสอน สื่อและวัสดุ และการประเมินผล

ภาควิชา ศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา ลายมือชื่อนิสิต .....

สาขาวิชา ศิลปศึกษา ลายมือชื่อ อ. ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก .....

ปีการศึกษา 2554 ลายมือชื่อ อ. ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม .....

5183309127 : MAJOR ART EDUCATION
KEYWORDS: PROPOSED GUIDELINE / CLAY MODELING ACTIVITES / PRESCHOOL CHILDREN

KAIMOOK PONGSTAPORN: A PROPOSED GUIDELINES FOR CLAY MODELING ACTIVITIES TO ENHANCE ARTISTIC DEVELOPMENT OF PRESCHOOL CHILDREN. ADVISOR: KHANOBBHORN WATTANASUKCHAI, Ph.D., CO – ADVISOR: ASSOC. PROF. POONARAT PICHAYAPAIBOON, Ed.D. 212pp.

The purpose of this research is to study the opinions of preschool teachers about clay modeling activities arrangement, and also to propose the way to organize clay modeling activities in terms of art developmentfor preschool students in Bangkok private schools. The data collection consists of questionnaires from 250 teachers; an interview of 10 selected of art or preschool academic specialists, who have a high level of artistic accomplishment and their work continue publishing over 5 years or have 10 years of teaching experience in art; and an observation of the clay modeling activities in 10 selected preschools in Bangkok where there are a prompt readiness in organizing activities. The research tools consist of questionnaires, interview, and observation. The obtain data wereanalysedto frequency, percentage, average score, and standard deviation.

The Research Findings:

1. Preschool teachers tend to conduct a clay modeling activities for preschool children in the near future ($\overline{X}$ =4.26), some of them mainly focus on a new different way to perform clay modeling activities ($\overline{X}$ =4.37); Art teaching experts comment that clay modeling activities should be integrated with other subjects/cooking activities. Also, activities which encourages students a self-learning from making materials in the clay modeling activities should be organized (50%). In addition, it is obvious that teaching presentation greatly stimulates interesting to young students (60%).

2. The way to organize the clay modeling activitiesin terms of art development for preschool students can be divided into 3 categories: 1) To establish clay modeling activities by integrating of daily experiences and other subjects such as mathematics, science, social science, linguistic and music education 2) To organize self-made materialactivities to be used in clay modeling 3) To use edible materials in the activities. There are 5 factors to be consistent with the activities which are; objective, content, teaching method, media as well asmaterial, and evaluation.

Department:Art, Music and Dance Education ..... Student's Signature .....
Field of Study:Art Education ..... Advisor's Signature .....
Academic Year: 2011 ..... Co - Advisor's Signature .....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้จากความกรุณาของ อาจารย์ ดร.ขนบพร วัฒนสุขชัย อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.ปุณณรัตน์ พิชญไพบูลย์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่กรุณาสละเวลาให้คำปรึกษา ช่วยเหลือแนะนำ ตรวจสอบแก้ไขรายละเอียดต่างๆในแต่ละขั้นตอน เพื่อให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีตลอดมา ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำไพ ตีรณสาร ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.เกษร ธิตะจารี กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้เกียรติเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ พร้อมทั้งให้คำแนะนำและตรวจสอบแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สมบูรณ์

ในโอกาสนี้ขอขอบพระคุณคณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้เสียสละเวลาตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย ให้ครอบคลุมทุกด้าน และขอขอบพระคุณคณาจารย์คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทุกท่านที่ได้ประสิทธิประสาทความรู้แก่ผู้วิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้จะสำเร็จลุล่วงไม่ได้ถ้าขาดความร่วมมือจากครูอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เขตกรุงเทพมหานคร ผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการ และผู้บริหารโรงเรียนอนุบาล ในกรุงเทพมหานคร ที่ได้ให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ยิ่งต่องานวิจัย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่าน ณ โอกาสนี้

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา และทุกคนในครอบครัวที่ให้ผู้วิจัยได้ศึกษา ให้กำลังใจ และให้ความช่วยเหลือส่งเสริมให้ผู้วิจัยมีความพากเพียรมาโดยตลอด และประสบความสำเร็จในการศึกษาในครั้งนี้ และขอขอบใจเพื่อนร่วมงาน เพื่อนร่วมเรียนทุกคน ที่ให้ความช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อ มีน้ำใจ และเป็นกำลังใจให้กันและกันมาโดยตลอด

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย..... ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ..... จ
กิตติกรรมประกาศ..... ฉ
สารบัญ..... ช
สารบัญตาราง..... ญ
บทที่ 1 บทนำ..... 1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา..... 1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย..... 6
ขอบเขตของการวิจัย..... 6
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย..... 7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ..... 7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง..... 8
1. การจัดกิจกรรมการปั้น..... 9
1.1 ความหมายของการปั้น..... 10
1.2 ความสำคัญของการปั้น..... 11
1.3 จุดมุ่งหมายของกิจกรรมการปั้น..... 12
1.4วัสดุ และอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการปั้น..... 13
1.5 รูปแบบการปั้น..... 20
2. พัฒนาการทางการปั้นของเด็กปฐมวัย..... 23
2.1 พัฒนาการของเด็กปฐมวัย..... 23
2.2 พัฒนาการทางการปั้นของเด็กปฐมวัย..... 25
3. การจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย..... 33
3.1 ความหมายของการจัดกิจกรรมศิลปะ..... 34
3.2 องค์ประกอบของการจัดกิจกรรมศิลปะ..... 35
3.2.1 วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมศิลปะ..... 36
3.2.2ลักษณะของการจัดกิจกรรมศิลปะ..... 38

หน้า

3.2.3 วิธีการจัดกิจกรรมศิลปะ..... 40
3.2.4 การประเมินผลกิจกรรมศิลปะ..... 47
4. บทบาทของครูในการจัดกิจกรรมศิลปะ..... 51
5. ทฤษฎีสำคัญทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย..... 51
5.1 ทฤษฎีการประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อมือและตา..... 52
5.2 ทฤษฎีสติปัญญา (Cognitive Theory)..... 52
5.3 ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychological Analytic Theory)..... 53
5.4 ทฤษฎีสติปัญญา-พัฒนาการ (Cognitive Developmental Theory)..... 53
5.5 ทฤษฎีเกสตอลท์(Gestalt Theory) 54
5.6 ทฤษฎีการรับรู้ (Theory of Perception)..... 54
5.7ทฤษฎีการแสดงออกทางศิลปะของเด็ก..... 54
6. การจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย..... 55
6.1 หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย..... 56
6.2 องค์ประกอบของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย..... 62
6.3 จุดมุ่งหมายของการจัดหลักสูตรปฐมวัย..... 64
6.4การจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนสำหรับเด็กปฐมวัย..... 67
7. นวัตกรรมการศึกษาปฐมวัย..... 69
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง..... 73
8.1 งานวิจัยในประเทศ..... 73
8.2 งานวิจัยต่างประเทศ..... 82

บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย..... 86
1. การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น..... 86
2. การกำหนดกลุ่มประชากร และกลุ่มตัวอย่างประชากร..... 87
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย..... 88
4. การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย..... 88
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล..... 92
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล..... 92

หน้า

7. การวิเคราะห์ข้อมูล..... 93
8. การสรุปผลการวิจัย และอภิปรายผลการวิจัย..... 94
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 95
ผลวิเคราะห์ความคิดเห็น จากการสอบถามครูปฐมวัย..... 96
ผลวิเคราะห์ความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการ..... 121
ผลวิเคราะห์ จากการสังเกตการจัดกิจกรรมการปั้น..... 134
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ..... 142
สรุปผลการวิจัย..... 143
อภิปรายผล..... 149
แนวทางในการจัดกิจกรรมการปั้นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางศิลปะ
สำหรับเด็กปฐมวัย..... 156
ข้อเสนอแนะ..... 166
รายการอ้างอิง..... 168
ภาคผนวก..... 179
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือวิจัย..... 180
ภาคผนวก ข รายนามผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการผู้ให้สัมภาษณ์..... 182
ภาคผนวก ค รายชื่อโรงเรียนในกรุงเทพมหานครที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการสังเกต..... 185
ภาคผนวก ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย..... 188
ภาคผนวก จ ภาพการจัดกิจกรรมการปั้นสำหรับเด็กปฐมวัย..... 209
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์..... 212

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	คุณลักษณะตามวัยที่สำคัญของเด็กอายุ 3-5 ปี.....	32
2	การวิเคราะห์ทฤษฎีพัฒนาการการปั้นของนักวิชาการ/นักการศึกษาที่เกี่ยวข้อง..	60
3	ค่าความถี่และค่าร้อยละของสถานภาพทั่วไปของครูปฐมวัย ……	96
4	ค่าความถี่และร้อยละของความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่มีต่อการจัดกิจกรรมการปั้น ……	99
5	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่มีต่อการจัดกิจกรรมการปั้นสำหรับเด็กปฐมวัย จำแนกตาม 6 ด้าน.....	101
6	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่มีต่อการจัดกิจกรรมการปั้นสำหรับเด็กปฐมวัย จำแนกตามรายละเอียด 6 ด้าน ……..	102
7	ค่าความถี่และค่าร้อยละของความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่มีต่อสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดกิจกรรมการปั้นสำหรับเด็กปฐมวัย.....	107
8	ค่าความถี่และค่าร้อยละของความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่มีต่อแนวทางในการจัดกิจกรรมการปั้นให้น่าสนใจ มีความแปลกใหม่ และหลากหลาย.....	109
9	ค่าความถี่และค่าร้อยละของความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่มีต่อแนวเกี่ยวกับสื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ที่เหมาะสมกับการปั้น.....	114
10	ค่าความถี่และค่าร้อยละของความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่มีต่อแนวทางการนำวัสดุที่สามารถรับประทานได้และมีความปลอดภัยมาใช้ในการจัดกิจกรรมการปั้น.....	117
11	ค่าความถี่และค่าร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการ.....	121
12	ค่าความถี่และค่าร้อยละของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการที่มีต่อการนำเสนอแนวทางในการจัดกิจกรรมการปั้น จำแนกตาม 10 ประเด็น……	125
13	ค่าความถี่และร้อยละเกี่ยวกับสภาพทั่วไป.....	134
14	ค่าความถี่และค่าร้อยละของด้านการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน.....	135
15	ค่าความถี่และค่าร้อยละของด้านวิธีการจัดกิจกรรมการปั้น……..	136
16	ค่าความถี่และค่าร้อยละของด้านสื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมการปั้น.....	139

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มือเป็นอวัยวะที่มีบทบาทสำคัญในชีวิตของมนุษย์ โดยเฉพาะกับเด็ก มือของคนเราเปรียบเป็นสื่อ หรือเครื่องมือของสมองในการปฏิบัติการตามขั้นตอนของเนื้อหารูปแบบ และรายละเอียดที่ซับซ้อนอื่นๆ โดยเฉพาะมือของเด็กนับว่ามีส่วนสำคัญมากในการทำงานสนองตอบความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจินตนาการที่บริสุทธิ์อิสระเสรีตามที่เจ้าของมือต้องการ (สิริพรรณ ตันติรัตน์ไพศาล , 2545) ดังนั้นมือจึงเป็นตัวแทนของสมองในการถ่ายทอดสิ่งที่เป็นนามธรรมออกมาเป็นรูปธรรมที่มองเห็นอย่างเด่นชัด ซึ่งเด็กที่ใช้มือได้ช้า ย่อมเสียเปรียบและมีแนวโน้มว่าจะช่วยเหลือตัวเองได้ช้าไปด้วย ดังนั้นพ่อ แม่ ผู้ปกครองและครู ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของเด็ก จึงควรให้ความสนใจและสนับสนุนให้เด็กมีโอกาสได้ฝึกทักษะการใช้กล้ามเนื้อนิ้วมือที่ถูกต้อง (เลิศ อานันทนะ, 2535)

การปั้นเป็นการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติด้วยตนเองด้วยการสัมผัส และสังเกตเห็นความแตกต่างตลอดจนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น (สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ และธิดา พิทักษ์สินสุข, 2543) ทั้งนี้เด็กปฐมวัยจะมีความสามารถในการทำงานที่เกิดขึ้นจากการผสมผสานกันระหว่างประสบการณ์เกี่ยวกับความเข้าใจทางศิลปะ และระดับทักษะของเด็กแต่ละคน โดยเฉพาะทักษะทางด้านการใช้มือ การทำงานประเภทงานปั้น จึงเป็นกิจกรรมที่เด็กได้สัมผัสวัสดุจริง เด็กสามารถใช้การสัมผัสในการแก้ปัญหาได้ตามความเป็นจริง ทั้งยังสามารถตอบสนองการเรียนรู้ การรับรู้และการแสดงออกของเด็กได้เป็นอย่างดี (Mattil and Marzan, 1981) และ (Conrad, 1964)

งานปั้นเป็นกิจกรรมศิลปะที่ช่วยพัฒนาการการใช้กล้ามเนื้อนิ้วมือให้ทำงานประสานสัมพันธ์กับตา เป็นการถ่ายทอดความนึกคิดของเด็กมายังวัสดุ อุปกรณ์ที่อาจจะเป็นดิน ดินน้ำมันทราย แป้งปั้น หรือวัสดุ อุปกรณ์อื่น ที่ผู้สอนจัดให้กับเด็ก การเล่นกับวัสดุเหล่านี้เป็นสิ่งที่เด็กชอบมากเพราะได้สัมผัสกับสิ่งอ่อนนิ่ม ยืดหยุ่นและสามารถ บีบ ทุบ คลึง พับ ดึง บิด ขด และปั้นให้เป็นรูปต่างๆได้ ในการปั้นนั้นไม่มีวิธีใดถูกหรือผิด หากเด็กไม่พอใจก็สามารถทำลายได้ แล้วก็สร้างสรรค์ขึ้นใหม่ การปั้นช่วยให้เด็กผ่อนคลาย ลดความเครียดให้ความสนุกสนานและเพลิดเพลินแก่เด็ก โดยเฉพาะเด็กที่เริ่มเข้าโรงเรียน ควรเตรียมกิจกรรมปั้นไว้ให้ เพราะเด็กจะสนุกอยู่กับการปั้นจนลืมการร้องไห้คิดถึงบ้าน (สิริพรรณ ตันติรัตน์ไพศาล, 2545)

กิจกรรมศิลปะที่เหมาะสมสำหรับเด็กมีหลากหลายกิจกรรม การปั้นเป็นกิจกรรม ที่มีลักษณะเป็นสามมิติ ให้ความรู้สึกทางด้านกว้าง ยาว ลึก ตื้น หนา และบาง หากเด็กได้มีโอกาสทำกิจกรรม และเปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้ความคิด แก้ปัญหา และสร้างสรรค์ผลงาน จะเป็นการส่งผลดีให้กับพัฒนาการของเด็กในอนาคต นอกจากนี้การปั้นยังช่วยให้เด็กปฐมวัยเกิดการพัฒนากล้ามเนื้อมือ แขน และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อกับสายตา ทั้งยังช่วยพัฒนาในด้านสติปัญญา อารมณ์ และความรู้สึก การปั้นจึงเป็นอีกหนึ่งกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับเด็กในวัยนี้ สอดคล้องกับ Schirrmacher (1998) ที่กล่าวว่า เด็กจะค้นพบว่าการปั้นสามารถ ดึง บีบ ตัด ม้วน หรือ ฉีกได้ ซึ่งมีคุณสมบัติแตกต่างไปจากวัสดุชนิดอื่นๆ พัฒนาการทางศิลปะสำหรับเด็กด้านการปั้น จึงเป็นสิ่งที่จะเป็นการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจของเด็กกับสิ่งแวดล้อม ผ่านการใช้ประสาทสัมผัสในลักษณะต่างๆ Golomb (1974) Lowenfeld and Brittain (1987) และ Schirrmacher (1998) มีข้อสรุปเห็นว่า เด็กมีพัฒนาการการปั้นที่คู่ขนานกับพัฒนาการการเจริญเติบโตของร่างกาย เด็กจะมีการแสดงออกเป็นไปตามความสามารถในการรับรู้ และมีความสัมพันธ์กับสื่อที่ใช้ในการถ่ายทอด โดยเฉพาะการใช้สื่อประเภทดินเหนียว ดินน้ำมัน และแป้งโดว์ อย่างไรก็ตามจากงานวิจัยของ ขนบพร วัฒนสุขชัย (2544) พบว่าการปั้นที่แตกต่างไปจากทฤษฎีของ Golomb คือการปั้นแบบผสมที่มีลักษณะย้อนกลับแสดงให้เห็นถึงกระบวนการคิดของเด็กที่มีความเข้าใจในเรื่องความสมดุล ความสมมาตร ในขณะที่ยังคงมีความเข้าใจเกี่ยวกับการแสดงออกแบบเดิมอยู่

ศิลปะเป็นกิจกรรมหนึ่งที่จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมให้เด็กปฐมวัย ได้มีโอกาสแสดงออกตามความสามารถของแต่ละคน เพื่อพัฒนาทั้งทางด้านจิตใจและร่างกาย ส่งเสริมให้มีระเบียบ รู้จักรักษาความสะอาดเรียบร้อย มีจิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม เพราะศิลปะมีความสัมพันธ์กับชีวิต เด็กในวัยนี้จะสามารถถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดออกมาผ่านการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะได้มากที่สุด (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2526) ดังนั้นเนื้อหาทางศิลปะ จึงจะต้องเกี่ยวข้องกับความรู้และประสบการณ์ที่ครูศิลปะ ควรจัดให้แก่นักเรียนตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ องค์ประกอบของเนื้อหา จะแสดงออกมาในรูปของความรู้ความเข้าใจ เช่น ความรู้เกี่ยวกับสี รูปร่าง รูปทรงและเส้น รวมถึงความรู้เกี่ยวกับวัสดุ เครื่องมือที่เด็กใช้ในการทำกิจกรรม (พีระพงษ์ กุลพิศาล, 2546) เนื่องจากศิลปะเป็นภาษาสากลที่สามารถสื่อสารกับเด็กได้ทุกระดับ การพัฒนาเด็กจึงจะต้องอาศัยศิลปะเป็นสื่อ เพื่อเปิดโอกาสให้เด็ก ได้รับประสบการณ์ที่มีความหมาย ส่งเสริมให้เด็กเกิดความคิด ความรู้สึก และรู้จักที่จะแสดงออกถึงความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับสิ่งแวดล้อมในด้านสุนทรียภาพ (ชัยณรงค์ เจริญพานิชกุล, 2533) ทั้งนี้กิจกรรมศิลปะเป็นกิจกรรมที่มีคุณลักษณะพิเศษที่แตกต่างออกไปจากกิจกรรมอื่น คือมีความยืดหยุ่นสูง และมีหลายรูปแบบ

สามารถเลือกระดับกิจกรรมตั้งแต่ระดับที่ง่าย ไปจนถึงระดับที่ยาก เพื่อสนองกับระดับความสามารถของเด็ก ที่มีความแตกต่างกันได้ ด้วยเหตุนี้กิจกรรมศิลปะจึงมีประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็กในขอบเขตที่กว้าง และครอบคลุมถึงพัฒนาการด้านต่างๆ เช่น ด้านสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ และสังคม นอกจากนี้ เลิศ อานันทนะ (2535) ยังกล่าวถึงกิจกรรมสำหรับเด็กว่าเป็นการสร้างความสนุกสนานเพลิดเพลินให้กับเด็ก ส่งผลให้เด็กมีจิตใจที่เบิกบาน ร่าเริง เกิดความรู้สึกถึงคุณค่าของตนเอง รวมทั้งก่อให้เกิดความรัก ความภาคภูมิใจต่อตนเองและผู้อื่นด้วย สอดคล้องกับ Lowenfeld and Brittain (1987) ที่ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการทางศิลปะของเด็กว่า เมื่ออายุ 0-2 ขวบ เด็กจะเริ่มมีประสาทสัมผัสตอบสนองกับสิ่งแวดล้อมในการเริ่มผลิตงานศิลปะ อายุ 2-4 ขวบ เด็กจะเริ่มขีดเขี่ย เริ่มสามารถควบคุมมือและแขน รวมถึงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างมือและสายตาได้ ต่อมาจะเริ่มสร้างรูปทรงได้ จากการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัส เมื่ออายุ 4-7 ขวบ จะเริ่มสื่อสารโดยการทำงานศิลปะในลักษณะที่เป็นภาพสัญลักษณ์ตามการรับรู้ของตนเอง (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2526 และ มะลิฉัตร เอื้ออานันท์, 2545) ซึ่งสอดคล้องกับ Wright (2003) ที่กล่าวว่าพัฒนาการทางศิลปะของเด็กปฐมวัย จะเป็นตามธรรมชาติ มีการขีดเขี่ยอย่างใสบริสุทธิ์ เปรียบเสมือนแบบงานเขียนของมนุษย์ถ้ำ ดังนั้นผู้สอนจึงควรปล่อยให้เด็กได้แสดงออก ค้นหาและทดลองสิ่งใหม่ๆได้อย่างอิสระ ครูควรทำหน้าที่เพียงให้คำแนะนำ บอกเทคนิค สาธิต เท่านั้น

การพัฒนาเด็กปฐมวัยมีความสำคัญอย่างมากในการเตรียมความพร้อมเพื่อพัฒนาคนไทยให้มีคุณภาพ เนื่องจากเป็นช่วงอายุที่มีการพัฒนาในอัตราที่สูง ถ้าเด็กได้รับการเลี้ยงดู และส่งเสริมอย่างถูกต้องตามหลักการต่างๆแล้ว เด็กก็จะพัฒนาได้เต็มศักยภาพ ซึ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) อ้างถึงในสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2551) ได้กำหนดเป้าหมายไว้ภายในปี 2554 ว่าเด็กปฐมวัยทุกคนได้รับการพัฒนาอย่างถูกต้อง เติบโตตามวัยอย่างเหมาะสม และมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป วัยนี้จึงเป็นช่วงสำคัญของการเตรียมความพร้อมทั้งด้านพัฒนาการ ทางร่างกาย สติปัญญาและอารมณ์ ด้วยเหตุนี้ครูผู้สอน และโรงเรียนจะต้องสามารถจัดประสบการณ์ หรือกิจกรรมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา,2552)

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย จึงเป็นแนวคิดที่เกี่ยวกับการพัฒนาเด็ก เป็นเสมือนหนึ่งแนวทางให้ครูผู้สอน หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้เข้าใจพัฒนาการของเด็กปฐมวัย สามารถอบรมเลี้ยงดูและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัยและความแตกต่างของเด็กแต่ละคน เพื่อที่จะส่งเสริมให้เด็กพัฒนาจนบรรลุผลตามเป้าหมายที่ต้องการ เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่มีอายุระหว่าง 3-5 ปี เป็นวัยที่ร่างกาย และสมองกำลังเจริญเติบโต ต้องการความรัก ความเอาใจใส่ ดูแลอย่างใกล้ชิด เด็ก

วัยนี้มีโอกาสเรียนรู้จากการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า ในการสำรวจ เล่น ทดลอง ค้นพบด้วยตนเอง มีโอกาสคิดแก้ปัญหา เลือก ตัดสินใจ ใช้ภาษา สื่อความหมาย คิดริเริ่ม สร้างสรรค์ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ผู้ที่รับผิดชอบจึงมีหน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดูและจัดประสบการณ์ให้เด็กได้พัฒนาตนเองอย่างเต็มตามศักยภาพ มีการส่งเสริมให้เด็กรู้จักสังเกต สำรวจ สร้างสรรค์ และสร้างความกระตือรือร้น เพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ดังนั้นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจึงต้องส่งเสริม สนับสนุน ให้ความรัก ความเข้าใจ และเอาใจใส่เด็กวัยนี้เป็นพิเศษ เพราะจะเป็นพื้นฐานที่ช่วยเตรียมพร้อมให้เด็กประสบความสำเร็จในการเรียนและในชีวิตต่อไป (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2551) พบว่าในปี พ.ศ. 2548 ร้อยละ83.7 ของประชากรอายุระหว่าง 3-5 ปี ไม่ได้รับบริการทางการศึกษา ซึ่งเป็นเหตุให้การศึกษาขั้นพื้นฐานขาดความเสมอภาค และไม่เท่าเทียมกัน และสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550) พบว่าจากการประเมินสถานการณ์และทดสอบพัฒนาการอย่างคัดกรองในเด็กปฐมวัย (อายุ 0-5ปี) โดยภาพรวมเด็กปฐมวัยมีแนวโน้มพัฒนาการล่าช้าในด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา และจริยธรรม

สำนักงานเลขาธิการการศึกษา (2552) ได้รายงานความก้าวหน้าในการจัดการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยว่า สภาพแวดล้อมรอบตัวเด็กขาดคุณภาพที่จะสนับสนุน ส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการที่ดี และขาดประสิทธิภาพในการส่งเสริมการเรียนรู้ จึงส่งผลให้เด็กมีพัฒนาการที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน โรงเรียนปฐมวัยส่วนใหญ่ไม่สามารถจัดบริการได้ทั่วถึง และครอบคลุมทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ สอดคล้องกับผลการประเมินของโรงเรียนปฐมวัย ที่พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ยังขาดการกำกับดูแลในด้านคุณภาพ และมาตรฐานที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ขาดการบริหารจัดการวิธีการเลี้ยงดูเด็กที่ดี ตลอดจนความรู้ความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของครู

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550) ยังพบว่าศูนย์เด็กเล็ก โรงเรียนอนุบาลยังด้อยคุณภาพในเรื่องการจัดการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ได้แก่ การเร่งสอบอ่าน เขียน คิดเลข เพื่อให้สามารถสอบเข้าชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ไม่ให้อิสระเด็กในการแสดงออก รวมทั้งขาดความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อีกทั้งยังขาดการวิจัย ความรู้เชิงสังเคราะห์ที่เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็ก ซึ่งในต่างประเทศมีการศึกษาวิจัยองค์ความรู้ใหม่ๆมากมาย แต่การนำองค์ความรู้เหล่านี้มาศึกษาและปรับใช้ในบริบทของประเทศไทยยังมีน้อย ขาดการกระตุ้นให้เกิดการวิจัยและพัฒนา รวมถึงการเผยแพร่ที่จะนำสู่การส่งเสริมให้เกิดความเชี่ยวชาญแก่ผู้สอน ขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่ดำเนินการจัดบริการเกี่ยวกับการให้ความรู้พ่อแม่

ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นปัญหาต่อเนื่องมากจากปี พ.ศ. 2544 เกรียงศักดิ์ เรืองศรี ได้ทำการวิจัยในสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษา กล่าวคือ โรงเรียนขาดงบประมาณในการสนับสนุนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ขาดบุคลากรที่สำเร็จการศึกษาทางด้านปฐมวัย ครูไม่สามารถจัดกิจกรรมได้ครบตามตารางกิจกรรมประจำวัน และนอกจากนี้การนิเทศการสอน (เพื่อตรวจสอบ) ยังทำได้น้อยไม่ต่อเนื่อง

จากการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวกับการปั้น และการศึกษาข้อมูลต่างๆจากงานวิจัย หนังสือและเอกสาร ทั้งในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวกับการปั้น พบว่าการศึกษาในความต้องการในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการปั้นของเด็กปฐมวัยโดยทั่วไปมีตัวอย่างน้อยมาก เหมือนดังที่ Golomb (1997) กล่าวไว้ว่ายังขาดผู้ให้ความสนใจ ขาดหน่วยงานที่จะเข้ามาศึกษา และพัฒนาในเรื่องของการปั้น หรือการทำงานศิลปะสามมิติของเด็กปฐมวัย เนื่องจากว่ามีความยุ่งยาก ในการจัดเตรียมอุปกรณ์การสอน และเก็บรักษาผลงาน เพราะสามารถแตกหักได้ง่าย แนวทางการพัฒนากิจกรรมการปั้นจึงอยู่ในขอบเขตที่จำกัด ไม่เหมือนกับการจัดกิจกรรมศิลปะประเภทอื่นๆ ซึ่งเป็นที่นิยมอย่างแพร่หลายตามโรงเรียนอนุบาลต่างๆ การแสดงออกผ่านการปั้นจึงขาดแนวทางการพัฒนาเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย ในการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก การประสานสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อตาและมือ ตลอดจนการแสดงออกทางอารมณ์ที่มีต่อผลงานทางศิลปะของเด็ก เพื่อให้เด็กได้แสดงออกตามความเหมาะสมและความต้องการตรงตามความสนใจของเด็ก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับที่ วิรุณ ตั้งเจริญ (2526) กล่าวว่ามีการจัดกิจกรรมการปั้นสำหรับเด็กปฐมวัยอย่างจำกัด ทำให้ครูผู้สอนขาดประสบการณ์ และความชำนาญ การจัดกิจกรรมการปั้นในปัจจุบัน จึงไม่สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2551) จึงกำหนดแนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลายสำหรับเด็กปฐมวัยอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ที่จัดโดยทุกภาคส่วน โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมเด็กให้มีพัฒนาการอย่างเป็นองค์รวม รวมทั้งการสร้างเสริมสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ท้าทายต่อเด็กให้อยากเรียนรู้มากขึ้น ส่งเสริมให้องค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคธุรกิจเอกชน และผู้ปฏิบัติงานด้านเด็กปฐมวัยผลิตสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมทั้งคุณภาพและราคา สำหรับเด็กปฐมวัยในการพัฒนาทักษะทุกด้าน และสร้างแรงจูงใจส่งเสริมสนับสนุนให้มีการผลิตสื่อต่างๆเพื่อให้ความรู้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยในเรื่องความรู้ที่ถูกต้องของการเลี้ยงดูและพัฒนาเด็กปฐมวัย ในรูปแบบของสื่อสิ่งพิมพ์ นิตยสาร โปสเตอร์ แผ่นพับ รายการวิทยุ โทรทัศน์ สื่อวิดีทัศน์ ซีดีรอม สื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ อย่างหลากหลาย

ดังนั้นจึงสมควรที่จะศึกษาเรื่อง การนำเสนอแนวทางในการจัดกิจกรรมการปั้นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการปั้นสำหรับเด็กปฐมวัย และส่งเสริมให้เด็กเกิดพัฒนาการในการเรียนรู้ได้เต็มตามศักยภาพ สอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550) ที่ได้กำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5ปี) ระยะยาว พ.ศ.2550-2559 ว่าควรจะมีการส่งเสริม สนับสนุนให้มีการศึกษาการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้เรื่องเด็กปฐมวัยเพื่อเสนอเป็นนโยบายที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งการผลิตสื่อเพื่อการเรียนรู้ เพื่อหารูปแบบที่เหมาะสมและหลากหลายในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย พร้อมทั้งขยายผลการวิจัยและเผยแพร่องค์ความรู้สู่ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่มีต่อการจัดกิจกรรมการปั้นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย
2. เพื่อนำเสนอแนวทางในการจัดกิจกรรมการปั้นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยนี้มุ่งศึกษาความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่มีต่อการจัดกิจกรรมการปั้น สำหรับเด็กปฐมวัย ของโรงเรียนอนุบาลเอกชน เขตกรุงเทพมหานคร ในภาคการเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554
2. ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนอนุบาลเอกชน เขตกรุงเทพมหานคร ในด้านวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรม ลักษณะของกิจกรรม วิธีการจัดกิจกรรม วัสดุอุปกรณ์ และการประเมินผล
3. การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกลุ่มครูผู้สอน จำนวน 250 คน และผู้เชี่ยวชาญหรือนักวิชาการ จำนวน 10 คน ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการปั้นสำหรับเด็กปฐมวัย ที่จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 ในโรงเรียนอนุบาลเอกชน เขตกรุงเทพมหานคร
4. การศึกษาครั้งนี้ศึกษาเฉพาะ วัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรม เนื้อหาของกิจกรรม วิธีการจัดกิจกรรม วัสดุอุปกรณ์ การประเมินผลกิจกรรม ตลอดจนความต้องการในการจัดกิจกรรมการปั้น โดยไม่รวมถึงงานสามมิติประเภทอื่น

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย หมายถึง แนวคิดที่เกี่ยวกับการพัฒนาเด็กที่ให้ได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงด้วยตัวเองในสิ่งแวดล้อมที่เป็นอิสระเอื้อต่อการเรียนรู้ จึงเป็นเหมือนแนวทางให้กับครูผู้สอนในการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับความแตกต่างของเด็กในแต่ละวัย เพื่อส่งเสริมให้เด็กพัฒนาจนบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

กิจกรรมการปั้น หมายถึง วิธีการ หรือการปฏิบัติ โดยการสร้างงานศิลปะผ่านสื่อสามมิติที่มีความยืดหยุ่นสูง สามารถปั้นหรือพอกให้เป็นรูปทรงต่างๆได้ โดยใช้มืออย่างเดียวหรือใช้เครื่องมือช่วยก็ได้ ได้แก่ ประเภทดินน้ำมัน ดินเหนียว และแป้งโดว์

ครูปฐมวัย หมายถึง ครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 1-3 และครูผู้มีบทบาทในการจัดกิจกรรมการปั้น

เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กที่มีอายุระหว่าง 3-5 ปี กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 1-3 ของโรงเรียนอนุบาลเอกชน ที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546

พัฒนาการทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กที่อยู่ในพัฒนาการขั้นต่างๆ ได้แก่1) ขั้นขีดเขี่ย (The Scribbling Stage) อายุ 2-4 ปี เด็กจะสนุกกับการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อและเป็นการเพิ่มความสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา และ2) ขั้นเริ่มเป็นสัญลักษณ์(The Preschematic Stage) อายุ 4-7 ปี เด็กจะทำสร้างผลงานเป็นสัญลักษณ์ แทนความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆรอบๆตัวตามความคิดความเข้าใจของตนเอง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ข้อมูลที่ได้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาความคิดเห็นในเรื่องของปัญหาและความต้องการในการจัดกิจกรรมการปั้น สามารถนำไปพัฒนาการจัดกิจกรรมการปั้นสำหรับเด็กปฐมวัยต่อไป
2. เป็นแนวทางสำหรับครูปฐมวัยในการประยุกต์กิจกรรมการปั้นร่วมกับการจัดกิจกรรมศิลปะประเภทอื่นที่มีความสัมพันธ์กันได้
3. ข้อมูลดังกล่าวเป็นประโยชน์สำหรับการวิจัยต่อเนื่อง

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การนำเสนอแนวทางในการจัดกิจกรรมการปั้นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นพื้นฐานการวิจัย ดังนี้

1. การจัดกิจกรรมการปั้น
    - 1.1 ความหมายของการปั้น
    - 1.2 ความสำคัญของการปั้น
    - 1.3 จุดมุ่งหมายของกิจกรรมปั้น
    - 1.4วัสดุ และอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมปั้น
    - 1.5รูปแบบการปั้น
2. พัฒนาการทางการปั้นของเด็กปฐมวัย
    - 2.1 พัฒนาการของเด็กปฐมวัย
    - 2.2 พัฒนาการทางการปั้นของเด็กปฐมวัย
3. การจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย
    - 3.1 ความหมายของการจัดกิจกรรมศิลปะ
    - 3.2 องค์ประกอบของการจัดกิจกรรมศิลปะ
    - 3.3 วิธีการจัดกิจกรรมศิลปะ
4. บทบาทของครูในการจัดกิจกรรม
5. ทฤษฎีสำคัญทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย
6. การจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย
    - 6.1 หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย
    - 6.2 องค์ประกอบของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย
    - 6.3 จุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย
    - 6.4 การจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนสำหรับเด็กปฐมวัย
7. นวัตกรรมการศึกษาปฐมวัย
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. การจัดกิจกรรมการปั้น

กิจกรรมศิลปะ มีความสำคัญต่อมนุษย์ทุกเพศ ทุกวัย กิจกรรมทางศิลปะทุกประเภทมีส่วนช่วยพัฒนาความสามารถด้านต่างๆของมนุษย์ เด็กปฐมวัยถือว่าเป็นช่วงวัยที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนา กิจกรรมการปั้นซึ่งเป็นกิจกรรมประเภทหนึ่งของกิจกรรมศิลปะ มีความจำเป็นต่อช่วงวัยดังกล่าวนี้

Chapman (1978) กล่าวว่า การปั้นก็เป็นเช่นเดียวกับกิจกรรมศิลปะอื่นๆของเด็กปฐมวัยที่ต้องการแสดงออกความรู้สึกภายในจิตใจผ่านสื่อกลางทางศิลปะต่างๆตามความสามารถทางพัฒนาการของเด็กในแต่ละช่วงอายุ ซึ่งครูผู้สอนจำเป็นต้องมีความรับผิดชอบที่จะขัดเกลาระดับของทักษะ ทัศนะคติ และความเข้าใจของเด็กแต่ละคนเมื่อประมาณอายุ 4-5 ขวบ เด็กเล็กจะเริ่มรับรู้ว่าเส้น และรูปทรงสามารถสื่อแทน คน สัตว์ และสิ่งของได้ เด็กจะเริ่มบอกเล่าประสบการณ์ชีวิตของตนผ่านทางสื่องานศิลปะ และเริ่มที่จะพูดบอกเล่าความหมายของงานศิลปะของตนกับประสบการณ์ชีวิตและค่อยๆขยายรูปแบบของสัญลักษณ์และคำอธิบายไปในเหตุการณ์และกิจกรรมที่ซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ในระยะการแสดงออกทางการพัฒนาการเริ่มต้น เด็กๆจะเริ่มรวบรวมความคิดสำหรับสิ่งที่ต้องการแสดงออกก่อนที่จะเริ่มทำงานทางศิลปะ และอยากจะค้นพบสื่อทางศิลปะเพื่อช่วยสื่อสารสิ่งที่ตนเองมีอยู่ในใจ ประมาณ 30%ของเด็ก 4 ขวบและ ประมาณ 80% ของเด็ก 5 ขวบ มีบางอย่างในใจก่อนที่เริ่มสร้างสรรค์งานทางศิลปะ เด็กปฐมวัยกำลังอยู่ในขั้นตอนของการสร้างทัศนะคติขั้นพื้นฐานที่เกี่ยวกับคุณค่าของชีวิตมนุษย์ มาตรฐานของสิ่งที่ถูกกับสิ่งที่ผิด และวิธีการที่จะรับมือกับความรู้สึกภายในของตนเอง เด็กจะแสดงออกผ่านการสร้างสรรค์งานทางศิลปะ กิจกรรมประจำวันควรจะให้มีการสร้างงานศิลปะบ่อยๆ อาจจะเป็น สมุดภาพ การประดิษฐ์ของเล่น เฟอร์นิเจอร์ ตลอดจนการทำความสะอาดอุปกรณ์และสิ่งของให้เป็นระเบียบ

สิ่งเหล่านี้สามารถนำมากระตุ้นให้เด็กสร้างผลงานทางศิลปะได้ เพื่อที่จะเสริมทักษะและขยายการแสดงออกของเด็ก ครูผู้สอนควรกระตุ้นให้เด็กสร้างงานศิลปะเป็นชุดของ การวาดภาพ การระบายสี ตลอดจนการปั้นให้อยู่บนแนวความคิดเดียวกัน เด็กปฐมวัยจะสนุกสนานกับขั้นตอนของการค้นพบว่าสื่อสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างภาพและสิ่งของ แต่ต้องระลึกเสมอว่า การมอง เห็นและการพัฒนาการของการเคลื่อนไหวของเด็กยังไม่สมบูรณ์เหมือนของผู้ใหญ่ ทำให้กิจกรรมบางอย่างเด็กไม่สามารถทำได้ในช่วงอายุนี้ สายตาของเด็กเล็กจะมองอะไรไม่ละเอียด การทำงานศิลปะที่มีความประณีตของรายละเอียดเป็นสิ่งที่เด็กในวัยนี้ทำได้ยาก และมักจะปวดตา เมื่อเด็กเริ่มเข้าสู่วัย 5-6 ขวบ ความถนัดมือขวาหรือมือซ้ายจะเริ่มปรากฏให้เห็น กล้ามเนื้อมัดเล็กของแขน ข้อมือและมือ ยังควบคุมได้ไม่ดี ทำให้เด็กมีความยากลำบากในการบังคับการเคลื่อนไหวมือและแขน แต่อย่างไรก็ตามเด็กใน

วัยนี้ส่วนมากเริ่มที่จะรู้จักควบคุมมือและแขนในการขยับ ช้า-เร็ว หนัก-เบา สูง-ต่ำ และซ้าย-ขวา หน้า-หลัง อีกปัญหาหนึ่งคือการประสานงานระหว่างตาและมือของเด็กจะทำให้ยากสำหรับเด็กในการควบคุมการเคลื่อนไหวทิศทาง และระดับของการเคลื่อนไหวของมือและแขนในการใช้เครื่องมือและสื่อในการทำงานศิลปะ การฝึกทำงานศิลปะจะช่วยทำให้การควบคุมร่างกาย (แขน และมือ) พัฒนาการการควบคุมความละเอียดอ่อนของการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก และช่วยสร้างสรรค์คุณภาพของงานศิลปะได้ดีขึ้น การปั้นของเด็ก ทักษะของการควบคุมกล้ามเนื้อต่างๆ จะเกี่ยวข้องโดยตรงกับความแข็งแรงของกล้ามเนื้อของร่างกาย และการควบคุมกล้ามเนื้อให้เคลื่อนไหว เด็กๆสามารถที่จะเรียนรู้ ที่จะทุบ ดึง ม้วน และสร้างพื้นผิว บนดินเหนียวได้ แม้ว่าการควบคุมกล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กยังไม่สมบูรณ์ จึงเป็นเรื่องยากที่จะกระตุ้นให้เด็กๆปั้นดินเหนียวที่มีรายละเอียดสมบูรณ์แบบได้ แต่ครูผู้สอนสามารถที่จะกระตุ้นให้เด็กปั้นอะไรที่ง่ายๆ เช่น ฆ้อน เลื่อย กล่อง ถ้วย ชาม เป็นต้น

Mayesky (2002) กล่าวว่า กิจกรรมการปั้นเป็นกิจกรรมที่เหมาะสำหรับเด็ก เนื่องจากเด็กสามารถถ่ายทอดความคิด และประสบการณ์ ผ่านวัสดุที่ใช้ในการปั้นได้ เพราะว่าวัสดุที่ใช้ในการปั้นมีความยืดหยุ่น สามารถม้วน ขยำ ทุบ ตี ได้

สัญญลักษณ์ สุวรรณรัศมี (2534) กล่าวถึงการจัดกิจกรรมการปั้นของเด็กปฐมวัยไว้ว่า เป็นการให้เด็กเล่นดินเหนี่ยว ดินน้ำมัน และแป้งโดว์ หรือให้เด็กใช้แป้งขนมผสมสี กดบนแม่พิมพ์ หรือจากวัสดุต่างๆ หลังจากนั้น ให้เล่าเรื่องราวเกี่ยวกับสิ่งที่ปั้น

1.1 **ความหมายของการปั้น**

การปั้นเป็นการสร้างสรรค์งานศิลปะอย่างหนึ่งที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย ได้มีนักการศึกษาให้ความหมาย และความสำคัญของการจัดกิจกรรมการปั้น ไว้ดังนี้

สัญญลักษณ์ สุวรรณรัศมี (2534) กล่าวถึงกิจกรรมการปั้นไว้ว่า เป็นการฝึกใช้นิ้วมือของเด็กให้คล่องแคล่ว ในระยะแรกต้องให้เด็กรู้จักการทุบดิน คลึงดิน ม้วนดิน และแผ่ดินให้เป็นแผ่น เมื่อเด็กใช้มือได้คล่องแล้วจึงฝึกให้เด็กปั้นสิ่งต่างๆตามใจชอบ

ชวลิต ดาบแก้ว (2535) ได้อธิบายไว้ว่า การปั้นคือการเอาวัสดุอ่อนที่มีความเหนียวจับตัวกันเป็นก้อน เช่น ดินเหนียว ดินน้ำมัน ขี้ผึ้ง มาปั้นหรือพอกให้เป็นรูปทรงต่างๆ การปั้นเป็นกระบวนการเพิ่มวัสดุให้มีรูปร่างตามต้องการ การปั้นจะปั้นด้วยมืออย่างเดียวหรือจะใช้เครื่องมือช่วยก็ได้

องค์การ อินทรัมพรรย์ และคณะ (2535) กล่าวว่า การปั้นเป็นการถ่ายทอดความนึกคิดของเด็กมายังสื่อที่ผู้สอนกำหนดให้ อาจเป็นได้ทั้งดินเหนียว ดินน้ำมัน หรือเป็นสิ่งอื่นๆที่ผู้สอนจัดให้เด็ก

สมเกียรติ ตั้งนโม (2541) ให้ความหมายของการปั้นว่า เป็นการพอกหรือเพิ่มเข้าไปหรือการสร้างตัวขึ้นมาเป็นรูปทรง วัสดุต่างๆที่นำมาใช้เป็นวัสดุจำพวกที่มีความอ่อนนุ่ม ซึ่งสามารถจะนำมาปั้นเป็นรูปร่างได้อย่างสะดวกและง่ายดาย ทำให้สามารถปฏิบัติการได้อย่างรวดเร็ว ดินเหนียวหรือวัสดุต่างๆเมื่อแข็งตัวหรือแห้งจะเพิ่มความมั่นคง และทนทานมากขึ้น

สุชาติ เถาทอง (2541) กล่าวว่า การปั้น หมายถึง การนำเอาวัสดุที่มีเนื้ออ่อน เช่นดินเหนียว ดินน้ำมัน ขี้ผึ้ง ที่สามารถเปลี่ยนรูปได้มาผ่านกระบวนการในการเพิ่มวัสดุให้เกิดเป็นรูปทรงที่ต้องการ โดยใช้มือหรือวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ช่วยในการสร้างงานปั้น นอกจากนี้งานปั้นยังเป็นงานศิลปะที่สามารถสัมผัสกับส่วนตื้น ลึก หนา หรือบางได้ตามความเป็นจริง

Mayesky (2002) ได้ให้ความหมายของการปั้นไว้ว่า เป็นกิจกรรมศิลปะที่เป็นสามมิติ ที่สามารถมองจากทุกด้าน

สรุปได้ว่าการปั้น คือ การนำวัสดุที่มีเนื้ออ่อนนุ่ม เหนียวที่สามารถจับตัวกันได้ เช่น ดินเหนียว ดินน้ำมัน ขี้ผึ้ง แป้งโดว์ ฯลฯ มาปั้น พอก โดยใช้มือ หรือวัสดุอุปกรณ์ที่ช่วยในการปั้นต่างๆ ทำให้เกิดเป็นรูปทรงสามมิติ โดยเป็นการถ่ายทอดความนึกคิดของเด็กมายังสื่อ

1.2 **ความสำคัญของการปั้น**

การปั้นเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญสำหรับเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงปฐมวัย เด็กจะได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ และพัฒนาศักยภาพที่เหมาะสมกับวัย จากกิจกรรมการปั้น มีผู้กล่าวถึงความสำคัญของการปั้นไว้ดังนี้

วิบูลย์ ลี้สุวรรณ (2529) ศึกษาเกี่ยวกับการปั้นพบว่า กิจกรรมการปั้นนั้นจัดได้ว่าเป็นกิจกรรมการเล่นที่ผูกพันกับชีวิตของเด็กมาทุกยุคทุกสมัย สิ่งที่เด็กปั้น เช่น ดินเหนียว นับเป็นของเล่นพื้นบ้านมาตั้งแต่อดีต ซึ่งมีหลักฐานการขุดค้นพบตุ๊กตาดินเหนียว ประมาณ 2,000 ปี ซึ่งหลัก ฐานดังกล่าวอาจสันนิษฐานได้ว่า เด็กในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ เล่นปั้นดินเหนียว หรือผู้ใหญ่เป็นผู้ปั้นให้เด็กเล่น การปั้นจึงเป็นกิจกรรมศิลปะที่ช่วยพัฒนาการการใช้กล้ามเนื้อนิ้วมือให้ทำงานประสานสัมพันธ์กับตา เป็นการถ่ายทอดความนึกคิดของเด็กมายังวัสดุอุปกรณ์ที่อาจเป็นดินเหนียว ดินน้ำมัน แป้งโดว์ ทราย หรืออื่นๆ ที่ผู้สอนจัดให้กับเด็ก ซึ่งในการปั้นนั้นไม่มีวิธีถูกหรือผิด หากเด็กไม่พอใจก็ทำลายได้ แล้วก็สามารถสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ได้ การปั้นจึงเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กได้ผ่อนคลาย ลดความเครียด ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินกับเด็ก (สิริพรรณ ตันติรัตน์ไพศาล, 2545) การปั้นเป็นการทำงานสามมิติที่สามารถมองได้รอบด้าน (Mayesky, 2002) เป็นภาพที่แสดงถึงความยาว กว้าง หนา ลึก และสูง (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2526)

สรุปได้ว่ากิจกรรมปั้นเป็นกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการของเด็กปฐมวัย ให้เด็กแสดงออกถึงความรู้สึก ความคิด จินตนาการ กระบวนการ และส่งเสริมพัฒนาการทางศิลปะ และ เสริมสร้างลักษณะนิสัยบุคลิกภาพที่เหมาะสม ทำให้เด็กกล้าคิด กล้าทำ และกล้าแสดงออก ซึ่งเป็นการฟื้นฟูพื้นฐานให้เด็กรักการทำงาน เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง มีความรับผิดชอบในการทำงาน มีความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถปรับตัวและพฤติกรรมในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น

1.3 จุดมุ่งหมายของกิจกรรมการปั้น

ดังที่ได้กล่าวข้างต้น ถึงความสำคัญของการปั้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่า กิจกรรมการปั้นมีความเหมาะสมอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเด็กในช่วงปฐมวัย แต่การจัดกิจกรรมใดๆนั้น จำเป็นที่ต้องมีการกำหนดจุดมุ่งหมายในการทำกิจกรรม เพื่อให้เกิดผลสำเร็จต่อครูและผู้เรียน โดยกิจกรรมการปั้นมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญดังนี้

วิรุณ ตั้งเจริญ (2526) และองค์การ อินทรัมพรรย์ และคณะ (2535) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของกิจกรรมการปั้น ซึ่งการจัดกิจกรรมการปั้นแต่ละครั้ง ผู้สอนควรกำหนดจุดประสงค์ให้สอดคล้องกับลักษณะนิสัยที่ควรปลูกฝัง ไว้ดังนี้ 1) ความสามารถในการถ่ายทอดความคิด 2) ความกล้าแสดงออก ซักถาม ตอบ อธิบายอย่างมีเหตุผล 3) ความสามารถในการแก้ปัญหา 4) ความรับผิดชอบในการทำงาน การเก็บ และรักษาวัสดุ ตลอดจนสถานที่ปฏิบัติงาน

ราศี ทองสวัสดิ์ (2527) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการปั้นไว้โดยสรุปดังนี้ 1) เพื่อให้เด็กได้พัฒนากล้ามเนื้อทั้งฝ่ามือและนิ้วมือทั้งห้า 2) เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้การทำงานสามมิติ คือการปั้นเป็นรูปนูนต่ำ นูนสูง หรือลอยตัว ทำให้เด็กได้เรียนรู้ความกว้าง ความยาว และความหนา 3) เพื่อ ให้เด็กได้เรียนรู้ธรรมชาติของดินว่า เมื่อเปียกน้ำจะนิ่มปั้นได้ เมื่อแห้งแล้วจะแข็งแตก 4) เพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการเล่นสิ่งที่เลอะเทอะ

สัญญลักษณ์ สุวรรณรัศมี (2534) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายในการปั้นไว้ดังนี้ เพื่อให้เด็กสามารถปั้นดินเป็นรูปทรงต่างๆได้ เพื่อพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็ก สอดคล้องกับ เกษรธิตะจารี (2543) ที่กล่าวว่าการปั้นดิน แป้ง หรือสบู่ให้เป็นรูปทรงต่างๆนั้น เป็นการฝึกทักษะการใช้กล้ามเนื้อนิ้วมือให้สอดคล้องกับความคิด

โดยสรุป กิจกรรมการปั้นเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้การทำงานกับวัสดุที่สามารถสร้างผลงานเป็นสามมิติได้ รวมทั้งยังเป็นการพัฒนาด้านร่างกาย กล้ามเนื้อมือ และตาให้ประสานสัมพันธ์กัน เป็นการถ่ายทอดความคิด จินตนาการ การแก้ปัญหา และความรับผิดชอบ

1.4 วัสดุ และอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการปั้น

วัสดุ และอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการปั้นสำหรับเด็กปฐมวัยนั้นมีหลากหลาย ซึ่งมีนักวิชาการได้กล่าวถึงวัสดุ และอุปกรณ์ในการปั้นไว้ดังนี้

1.4.1หลักในการเลือกวัสดุอุปกรณ์

นิรมล ตีรณสาร สวัสดิบุตร (2525) ได้ให้หลักเกณฑ์ที่ครูควรใช้ในการพิจารณาความเหมาะสมของวัสดุอุปกรณ์ ได้แก่

1) สามารถหาได้ง่าย - ทั้งในแง่ของสภาพท้องถิ่นและสภาพฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ปกครองนักเรียน

2) ประหยัด - นอกจากจะเป็นการประหยัดเพราะหาได้ง่ายแล้ว ยังควรเป็นการประหยัดในแง่ของการใช้วัสดุอุปกรณ์ด้วย โดยการเก็บวัสดุที่ใช้แล้วนำกลับมาใช้ใหม่

3) คุณภาพ - ควรพิจารณาควบคู่ไปกับการประหยัด

4) ประโยชน์ใช้สอย - ควรเลือกพิจารณาเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ให้เหมาะสมกับงานชนิดนั้นหรือการใช้ผลงานชิ้นนั้นต่อไป

5) สามารถเก็บรักษา - ควรเก็บในที่เหมาะสม ไม่เกะกะและเมื่อเก็บแล้วยังใช้ได้ดีต่อไป

6) ความเหมาะสมกับร่างกายของนักเรียน – เป็นเรื่องที่ครูต้องคำนึงถึงเพราะเกี่ยวข้องกับสวัสดิภาพของนักเรียน นอกจากจะต้องเลือกวัสดุอุปกรณ์ให้เหมาะสมกับความสามารถทางกายของนักเรียนแล้ว ยังต้องระมัดระวังเรื่องความปลอดภัยทางกายของนักเรียนอีกด้วย

สัญลักษณ์ สุวรรณรัศมี (2534) กล่าวว่า การเลือกใช้สื่อให้ถูกต้องเหมาะสมกับเนื้อหา กิจกรรม และวิธีการสอน เพื่อเสริมสร้างให้เด็กเกิดการเรียนรู้ และมีความพร้อมที่จะเรียน จึงเป็นหน้าที่ของผู้สอนจะต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษ ซึ้งการเตรียมสื่อที่ดีจะเป็นเสมือนสิ่งเร้าที่คอยกระตุ้นให้เด็กอยากได้สัมผัส ทดลอง และนำไปสู่การพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของเด็กต่อไป ดังนี้ คือ

1) สื่อที่จะนำมาให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ต้องเป็นสื่อที่ง่าย และอยู่รอบๆตัวเด็ก

2) สื่อควรมีความปลอดภัย เพราะเด็กเรียนรู้จากสื่อด้วยการได้สัมผัส

3) สื่อควรมีราคาไม่แพง หาง่าย และประหยัดเวลา อาจเป็นสื่อที่หาได้จากภายในท้องถิ่น

4) สื่อที่นำมาใช้ต้องตรงกับเป้าหมาย ที่จะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ และสร้าง

เสริมให้เด็กมีความพร้อม ในพัฒนาการทั้ง 4 ด้านไปพร้อมๆกัน ได้แก่ ร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

5) สื่อต้องสะดวกต่อการนำไปใช้สอย สำหรับการปฏิบัติกิจกรรมทางศิลปะของเด็ก

6) สื่อที่นำมาใช้สอยต้องสอดคล้องกับวัย และความสามารถของเด็ก

ชวลิต ดาบแก้ว และสุดาวดี เหมทานนท์ (2525) กล่าวถึงสื่อการเรียนไว้ว่า ครูต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับอายุ สติปัญญา และกิจกรรมชนิดใด สื่อการเรียนนั้นต้องช่วยส่งเสริมให้เกิดความคิด การวิพากษ์วิจารณ์ และก่อให้เกิดกิจกรรมร่วมในการเรียน สื่อการเรียนต้องให้ความคิดรวบยอดที่ถูกต้องและต้องให้ผู้เรียนใช้สื่อการเรียนมากกว่าผู้สอน

สัญลักษณ์ สุวรรณรัศมี (2534) กล่าวว่า ถ้ามีการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ไว้ให้เพียงพอ และพร้อมที่จะให้เด็กได้เล่นแล้ว จะเป็นสิ่งเร้าที่สำคัญมากสำหรับการแสดงออกของเด็ก โดยเฉพาะวัสดุอุปกรณ์ที่แปลกใหม่ เด็กจะให้ความสนใจอยากทดลองทำ หรือเล่นในทันทีที่มีโอกาส ซึ่งการใช้สื่อจะประสบผลสำเร็จได้นั้น ขึ้นอยู่กับการนำสื่อไปใช้ในกิจกรรมได้ถูกประเภทโดยสื่อนั้นต้องประหยัด ปลอดภัย มีประโยชน์ และเป็นวัสดุที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น

วิรุณ ตั้งเจริญ (2535) กล่าวว่า กิจกรรมศิลปะต่างๆจะสำเร็จลงไม่ได้ ถ้าหากขาดสื่อวัสดุ และอุปกรณ์ที่จะทำให้งานนั้นดำเนินไปได้ เด็กจะประสบผลสำเร็จในงานที่ทำได้ต้องอาศัยวัสดุอุปกรณ์ที่มีความปลอดภัยให้เหมาะสมกับวัยและกิจกรรมประเภทนั้นๆ ซึ่งวัสดุอุปกรณ์สำหรับเด็กในวัยนี้ ส่วนใหญ่เป็นวัสดุที่ค่อนข้างสิ้นเปลือง แต่ผู้สอนสามารถเลือกใช้วัสดุหรือดัดแปลงให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของกลุ่มเด็กที่ตนสอนโดยไม่ยากนัก อย่างไรก็ตามสิ่งต่างๆเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งที่สามารถทำให้พัฒนาการของเด็กดำเนินไปอย่างมีจุดหมาย

สิริพรรณ ตันติรัตน์ไพศาล (2545) กล่าวว่า วัสดุ อุปกรณ์สำหรับงานศิลปะเป็นส่วนประกอบสำคัญอย่างยิ่ง ในการเรียนการสอนศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งครูจะต้องเอาใจใส่เลือกใช้ให้เหมาะสม เพื่อช่วยให้การเรียนการสอนได้ผลดีเต็มที่ วัสดุ อุปกรณ์สำหรับงานศิลปะไม่มีข้อจำกัด ซึ่งวัสดุ อุปกรณ์ที่ไม่เกี่ยวข้องกับศิลปะ บางครั้งก็ช่วยสนับสนุนงานศิลปะเป็นพิเศษโดยวิธีต่างๆกัน

วรนาท รักสกุลไทย (2554) กล่าวว่า สื่อเป็นวัสดุอุปกรณ์ที่หลากหลายทั้งประเภทสองมิติ สามมิติ สะท้อนวัฒนธรรมท้องถิ่น และสื่อที่เอื้อให้เด็กเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 โดยมีการจัดการใช้สื่อ จากรูปธรรมไปสู่นามธรรม มีการเริ่มต้นจากสื่อของจริง สิ่งของจำลอง ภาพถ่าย ภาพโครงร่าง และสัญลักษณ์

1.4.2 ประเภทวัสดุสำหรับการปั้น

กิจกรรมปั้นมีวัสดุสำหรับนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมปั้นได้หลากหลาย ซึ่งมีนักวิชาการได้กล่าวถึงวัสดุสำหรับการปั้น ดังนี้

ดินเหนียว

Hurwitz (1991) กล่าวถึงการปั้นว่าเป็นกิจกรรมที่เด็กทุกช่วงชั้นสามารถเข้าถึงได้ ดินปั้นหรือดินเหนียวเป็นสื่อการเรียนที่ถูกใช้ในโรงเรียนมานานหลายปี เนื่องจากมีราคาถูกและง่ายต่อการใช้งาน ดินเหนียวสามารถหาซื้อได้ หรือขุดจากบ่อตามแหล่งธรรมชาติ โดยดินที่ขุดขึ้นมาต้องผ่านการกรองเอาเศษทราย สิ่งสกปรกออกก่อน เมื่อดินแห้งควรลงแป้งและผ่านตะแกรงเพื่อกรองเศษต่างๆ ออก และหากดินเปียกจนเกินไป ต้องนำออกมานวดจนกว่าจะได้ที่ ส่วนใหญ่นิยมซื้อดินเหนียวจากร้านทั่วไปมากกว่า ควรแบ่งดินเป็นก้อนประมาณ 1 กำปั้น ต่อเด็ก 1 คน ก่อนการใช้งานควรนำดินมานวด กลิ้ง ให้ได้ที่มีความเหนียวให้สามารถดัด ปิดได้ และไม่เปียกจนติดมือ ในการปั้นควรมีโต๊ะไม้รองปั้น หนาประมาณ ครึ่งนิ้ว ขนาดอย่างต่ำ ประมาณ 18” x 24” และมีลวดสำหรับตัดดินขึงไว้ที่โต๊ะด้วย ดินที่ผ่านการใช้แล้ว สามารถเก็บไว้ในถังกันลม และสามารถนำมาใช้ใหม่ด้วยการเติมน้ำ แล้วนวดทิ้งไว้ ควรปูโต๊ะด้วยหนังสือพิมพ์ กระดาษลัง พลาสติก เพื่อเป็นฐานให้เด็กก่อนจะสร้างชิ้นงาน และเมื่อเด็กต้องการจะดูชิ้นงานด้านต่างๆ เด็กจะสามารถหันฐานได้โดยสะดวก งานปั้นด้วยดินและวัสดุต่างๆ (รวมถึงแป้งโดว์) เป็นงานที่ใช้มือไม่จำเป็นต้องใช้อุปกรณ์มากมาย และสามารถสร้างอุปกรณ์ง่ายๆได้จากสิ่งรอบตัว เทคนิคและอุปกรณ์ที่ซับซ้อนเหมาะกับเด็กที่มีทักษะที่สูงขึ้น

Koster (2001)กล่าวว่า ดินปั้นควรตัดแบ่งไว้ขนาดประมาณกำปั้น และใส่ถุงพลาสติกหรือกล่องที่ปิดสนิท อุปกรณ์การปั้นควรเก็บไว้ด้วยกัน ควรหมุนเวียนการจัดแบบแสดงของเนื้อหางานที่จะปั้นสามมิติ ดินน้ำมันและวัสดุการปั้นต่างๆ เป็นวัสดุที่มีความยืดหยุ่น จึงเป็นสื่อการเรียนที่เหมาะแก่การเรียนรู้เรื่องรูปทรงสามมิติมากที่สุด เด็กควรได้ทำกิจกรรมนี้ เพราะจะได้ช่วยเพิ่มการรับรู้การสัมผัสทางการมองเห็น และเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับทักษะทางศิลปะต่อไป การปั้นจะช่วยให้เด็กหัดวางแผนล่วงหน้า และคิดจัดขั้นตอนในการทำงาน เพื่อให้งานออกมาดีด้วย

นิรมล ตีรณสาร สวัสดิบุตร (2525) ดินเหนียวในบางแห่งอาจไม่ต้องซื้อ เพราะหาขุดได้จากบริเวณโรงเรียน เป็นวัสดุที่มีประโยชน์เพราะยืดหยุ่นได้ เด็กสามารถบี้เข้าไป เพิ่มเติม ดึงออก คลึง บีบ หรือจับต้องแบบใดๆก็ได้ ดินปั้นเมื่อปล่อยให้แห้งแล้วอาจใช้สีโปสเตอร์ระบาย และเมื่อสีแห้งแล้วทาแชลแลคเคลือบอีกทีจะทำให้งานดินนั้นอยู่ได้ทนนาน ถ้ามีเตาเผาก็อาจเคลือบน้ำยาเคลือบดินเผา แล้วเข้าเตาเผาได้ด้วยชวลิต ดาบแก้ว และสุดาวดี เหมทานนท์ (2525) การปั้นด้วยดินเหนียว ใช้ดินเหนียวที่ผสมแล้ว หรือดินเหนียวธรรมดาปั้น แต่ก่อนจะปั้นต้องนวดดินให้เหนียว

ฝ่ายตำรา โรงเรียนรุ่งอรุณ (2550) กล่าวว่า ดินเป็นวัสดุที่มีความยืดหยุ่นสูง หาได้จากธรรมชาติรอบตัว ไม่ต้องซื้อ โดยครูต้องให้ประสบการณ์กับเด็ก ด้วยการพาไปขุด ไปหา หยิบจับ แล้วลองขยำ ให้เด็กได้เรียนรู้ว่าต้องเลือกดินที่นิ่ม ไม่มีเศษผง ไม่เปียกเกินไป มาปั้น และสุดท้ายเด็กก็จะรู้วิธีการหาดินเตรียมดินได้หลายแบบ ไม่ตายตัว งานปั้นดินจึงมักไม่เป็นไปอย่างใจ นอกเสียจากทั้งผู้ปั้นและดินมีความพอดีในหลายลักษณะ คือ ดินต้องมีความนุ่มพอดี ไม่แฉะ ไม่แห้ง ต้องจัดวางช่วงเวลาที่เหมาะสมในขั้นตอนการปั้น การผึ่ง การเผา นอกจากนี้ผู้ปั้นต้องวางใจกับการปั้น ต้องคล้อยตามลักษณะของดินโดยไม่เอาแต่จะปั้นให้ได้ดั่งใจตลอดเวลา ซึ่งจะทำให้ภาวะจิตใจไม่ปกติ และทำให้ปั้นยากขึ้นไปอีก การรู้จักประคองจิตใจให้ปกติจะช่วยกำกับมือ ตา และการเคลื่อนไหวทุกส่วนให้สอดคล้องกับดินและความปรารถนาในใจของตนได้พอดี และสุดท้ายผู้ปั้นต้องรู้จักพอ หรือพอใจในผลงานเพื่อที่จะหยุดตนเองนอกจากการปั้นที่ไม่รู้จบ

บันลือ พฤกษะวัน (2551) กล่าวว่า ดินเหนียวเป็นสิ่งที่หาง่ายมีอยู่ทั่วไปไม่ต้องใช้จ่ายสิ้นเปลืองในการเล่น และให้ประโยชน์ในการที่จะช่วยก่อให้เกิดพัฒนาการหลายๆด้าน มีคุณค่าสูงกว่าดินน้ำมัน เนื่องจากดินเหนียวมีสมบัติเฉพาะตัว คือจะมีเวลาแข็งตัวในเวลาจำกัดเป็นการเร่งรัดการทำงานของเด็กได้ดี และยังช่วยให้เด็กเป็นคนกระฉับกระเฉงในการทำงานได้ดียิ่งขึ้น ส่วนการเล่นดินน้ำมันนั้นขาดสมบัติด้านนี้อาจฝึกให้เป็นคนเฉื่อยชาได้ ซึ่งในการปั้นดินเหนียวนั้นหากไม่สมใจ ก็สามารถทุบ รวมเป็นก้อน ขย้ำ เคล้า ดินใหม่ ช่วยพัฒนากล้ามเนื้อมือได้ดี เป็นการระบายอารมณ์ที่ไม่พึงประสงค์ที่ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายเดือดร้อนใดๆ เป็นการสนองความต้อง การที่จะระบายอารมณ์ได้ถูกทาง ลักษณะของดินเหนียวนั้นเมื่อปั้นได้สมตามใจแล้ว ยังสามารถตกแต่งโดยการขัดมันได้อีกด้วย ในการเล่นดินเหนียวนั้นต้องจัดสถานที่เฉพาะหรือใช้ภาชนะรองกันเปื้อน นับว่าเป็นการดีที่ครูจะส่งเสริมให้เด็กรู้จัดรับผิดชอบ การเก็บและการรักษาความสะอาด และยังเป็นที่นิยมใช้ในโรงเรียนด้วย

ดินน้ำมัน

องค์การ อินทรัมพรรย์ และคณะ (2535) ดินน้ำมัน เป็นดินที่นำมาผสมระหว่างดินขาว (Kaolin) กับสีผสมน้ำมันและน้ำมัน ซึ่งมีคุณลักษณะที่คล้ายกับดินเหนียว แตกต่างกันตรงที่มีกลิ่นเหม็น เปื้อนนิ้วมือ และพื้นที่ทำงานล้างออกยาก แต่มีสีสันสะดุดตา สามารถใช้แทนดินเหนียวได้ ใช้ยากกับเด็กเล็ก และจะแข็งตัวเมื่ออากาศเย็น ควรใช้วัสดุรองที่มีพื้นผิวมัน เช่น พลาสติก โลหะ กระจก พยายามหลีกเลี่ยงวัสดุรองที่ดูดซึมน้ำมันได้ง่าย เช่น กระดาษหนังสือพิมพ์ ไม้อัด พื้นปูน

เลิศ อานันทนะ (2535) กล่าวว่า ดินน้ำมัน และดินเหนียว เป็นของเล่นเก่าที่เคยมีความผูกพันกับชีวิตเด็กมาทุกยุคทุกสมัย แม้ในบางเวลาจะถูกมองว่าเป็นของธรรมดา หรือสกปรกเลอะเทอะ ซึ่งเป็นสิ่งที่มีคุณค่ามหาศาล เนื่องจากเป็นสื่อการเรียนที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และ

จินตนาการโดยไม่จำกัดรูปแบบ มีความยืดหยุ่นสูง สามารถเปลี่ยนแปลงรูปทรงได้ง่ายจึงสามารถรองรับอารมณ์ของเด็กที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและการมีสมาธิในชั่งเวลาสั้นๆได้ และมีความปลอดภัยสูงกับเด็กทุกเพศทุกวัย นอกจากนี้ทรายยังเป็นวัสดุที่รองรับอารมณ์เก็บกดของเด็กได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะเด็กที่มีนิสัยก้าวร้าว ดุดัน มีความคับแค้นใจซ่อนเร้นอำพรางอยู่ภายในบันลือ

นิรมล ตีรณสาร สวัสดิบุตร (2525) ดินน้ำมันใช้สะดวก โดยเฉพาะสำหรับเด็กเล็กเพราะไม่เปื้อนเลอะเทอะ และใช้ได้ซ้ำแล้วซ้ำอีก เมื่อใช้แล้วควรเก็บใส่ถุงพลาสติก อัดใส่กระป๋องไว้จะได้ไม่แห้ง

สิริพรรณ ตันติรัตน์ไพศาล (2545) ดินน้ำมัน เป็นดินที่มีส่วนของน้ำมันผสมอยู่ มีกลิ่นแรง เนื้อนิ่มเมื่อถูกความร้อน และแข็งได้เมื่อรับอากาศเย็น เหนียวติดมือล้างยากไม่เหมาะสำหรับเด็กเล็ก และพื้นที่ทำงานล้างออกยาก แต่มีสีให้เลือกหลายสีสะดุดตา และใช้แทนดินเหนียวได้

กระดาษ

ชวลิต ดาบแก้ว และสุดาวดี เหมทานนท์ (2525)การปั้นกระดาษ สามารถนำกระดาษมาปั้นเป็นรูปต่างๆ โดยสามารถทำได้หลายวิธี เช่น เอากระดาษที่นิ่มมาขยำ และปั้นเป็นรูปต่างๆ หรือทำกระดาษเปื่อยโดยการแช่น้ำ นำมาผสมด้วยแป้งเปียกและปั้นเป็นรูปต่างๆตามความต้องการ

ขี้เลื่อย

ชวลิต ดาบแก้ว และสุดาวดี เหมทานนท์ (2525) การปั้นด้วยขี้เลื่อย สามารถนำมาปั้นเป็นรูปต่างๆได้ แต่ก่อนจะปั้นต้องผ่านกรรมวิธีที่ทำให้ขี้เลื่อยมีความเหนียวขึ้นก่อน

แป้ง

สิริพรรณ ตันติรัตน์ไพศาล (2545) แป้งปั้น หรือแป้งโดว์ สามารถใช้แทนดินจากธรรมชาติไม่ได้ เพราะมีส่วนผสมหลายอย่าง เมื่อปั้นแล้ววางทิ้งไว้จะไม่แห้งสนิทเหมือนดินเหนียว แต่จะขึ้นขี้เกลือหรือราได้ ถ้ามีอากาศชื้นก็จะอ่อนยุบตัวลง ไม่สามารถนำไปเผาไฟได้เช่นดินเหนียว แต่ก็มีคุณสมบัติคล้ายดินธรรมชาติ คือ นิ่ม หยุ่นตัว และสะอาด เหมาะสำหรับเด็กขี้อายไม่ชอบความสกปรก

วิริยะ สิริสิงห์ (2531) ขนมปังปอนด์ เป็นวัสดุที่เวลาปั้นจะไม่เปื้อนมือ และยังสามารถผสมสีได้ตามที่ต้องการ หลังจากที่ปั้นเสร็จจะแข็งคงรูปทนทาน มีน้ำหนักเบา ตกไม่แตกหัก และปลอดภัย ดังนั้นในระหว่างที่เด็กกำลังทำกิจกรรมการปั้นอยู่นั้น แล้วมีเหตุบังเอิญเอามือเข้าปากหรือขยี้ตา จึงจะไม่เกิดอันตรายใดๆขึ้นกับเด็ก

เดนิสธีโอบาลด์(2545) กล่าวว่า กิจกรรมการปั้น สำหรับเด็กเล็กควรจะให้เล่นแป้งโดว์มากกว่าดินเหนียว เพราะปั้นง่ายและขึ้นรูปทรงได้ง่ายกว่า ส่วนดินเหนียวจะเหมาะกับเด็กโต ยิ่งถ้าใช้ไม้จิ้มฟันเป็นอุปกรณ์เสริมในการสร้างผลงานด้วยจะเพิ่มความสนุก โดยปล่อยให้เด็กได้เรียนรู้และทดลองทำเอง

วัสดุที่กินได้

Mayesky (2002) กล่าวถึงการใช้วัสดุที่สามารถรับประทานได้ว่า เหตุผลในการที่ครูเลือกใช้วัสดุที่สามารถรับประทานได้มาใช้ในการจัดกิจกรรมการปั้น เนื่องจากครูรู้สึกว่าวัสดุที่สามารถรับประทานได้มีความปลอดภัยกับเด็ก จึงทำให้ครูเลือกใช้วัสดุที่สามารถรับประทานได้ ถึงแม้เมื่อใช้เสร็จแล้วจะทิ้งไปก็ตาม เช่น คุ้กกี้ต่างๆ มันฝรั่ง ผลไม้ แป้งโดว์ที่มีส่วนผสมต่างๆกันออกไป เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ Kohl (1989)กล่าวถึง การนำวัสดุที่สามารถรับประทานได้มาใช้ในการจัดกิจกรรมการปั้นไว้ว่า เด็กจะสามารถแสดงออก สร้างสรรค์ผ่านวัสดุโดยใช้มือ โดยเด็กแต่ละคนจะมีจินตนาการที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งผลของงานอาจจะสวย อร่อย แต่สิ่งสำคัญที่สุดคือ กระบวนการการแสดงออกของเด็ก โดยนำเสนอวัสดุที่สามารถรับประทานได้ไว้ เช่น แป้งโดว์ที่มีส่วนผสมต่างๆกันออกไปทั้งที่ผ่านความร้อนและไม่ผ่านความร้อน ขนมปังรสชาติต่างๆ คุ้กกี้รสชาติต่างๆทั้งที่ต้องอบและไม่ต้องอบที่สามารถนำมาปั้นเป็นรูปทรงต่างๆได้ และเมื่ออบแล้วสามารถนำมาต่อเป็นบ้าน หรือรูปทรงต่างๆที่เด็กต้องการได้ เป็นต้น

สรุปได้ว่า วัสดุอุปกรณ์มีความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมการปั้น ครูควรจะจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่แปลกใหม่อย่างสม่ำเสมอ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เด็กเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ วัสดุที่สามารถใช้ในการจัดกิจกรรมการปั้นสำหรับเด็กปฐมวัยได้ ได้แก่ ดินเหนียว ดินน้ำมัน ดินญี่ปุ่น ดินเกาหลี แป้งโดว์ แป้งขนม หรือวัสดุที่สามารถรับประทานได้ ขี้เลื่อย และกระดาษเหลือใช้ เป็นต้น

<u>1.4.3 อันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้จากกิจกรรมศิลปะ</u>

การเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมศิลปะให้กับเด็กปฐมวัยนั้น อาจมีอันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้จากกิจกรรมศิลปะ ซึ่งมีนักวิชาการได้กล่าวไว้ ดังนี้

Doull (1980) กล่าวว่า สิ่งที่เป็นอันตรายในการฝึกปฏิบัติ ไม่ได้เกิดจากสารพิษในวัสดุอุปกรณ์ ซึ่งความเสี่ยงและอันตรายนั้น อยู่ในกระบวนการของการใช้วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ เนื่องจากอันตรายจากสารพิษต่างๆจากวัสดุนั้น และเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 12 ปี เป็นกลุ่มที่อยู่ในความเสี่ยงสูง เนื่องจากการพัฒนาทางร่างกายยังไม่โตเต็มที่ และมีการเจริญเติบโตมากกว่าผู้ใหญ่ จึงอาจจะดูดซึมสารพิษได้เร็วขึ้น ดังนั้นการจัดลำดับของสิ่งที่เป็นพิษจึงเป็นสิ่งที่สำคัญมาก แต่อย่างไรก็ตาม การรู้จักเด็ก รู้ระยะเวลาของการปฏิบัติ และรู้จักขอบเขตของการปฏิบัติ ก็เป็นสิ่งสำคัญด้วยเช่นกัน เพื่อที่จะได้

เข้าใจอย่างถ่องแท้เกี่ยวกับผลของอันตรายที่จะเกิดขึ้นจากวัสดุอุปกรณ์ และครูควรจะรู้ข้อกำหนดในห้องศิลปะ ไม่ว่าวัสดุอุปกรณ์นั้นอาจจะเป็นอันตรายทั้งต่อครูและนักเรียน

Qualley (1986) กล่าวถึงอันตรายที่เกิดจากการปั้นว่า สามารถเกิดขึ้นได้ในระหว่างการทำกิจกรรม เช่น การใช้กาว กรรไกร หรือของมีคมต่างๆ หรืออาจจะเกิดจากส่วนผสมของสีที่อยู่ในวัสดุ ซึ่งเด็กบางคนอาจจะแพ้ ดังนั้นครูจะต้องเป็นผู้ที่ดูแล แนะนำอย่างใกล้ชิดในระหว่างการทำกิจกรรม

Schirrmacher (1998) ได้กล่าวถึงปัจจัยเสี่ยงในการได้รับสารพิษไว้ดังนี้ คือ เด็กมีน้ำหนักตัวน้อย ซึ่งทำให้ปริมาณสารพิษที่ได้รับเข้าไปแม้มีปริมาณน้อย ก็จะมีผลต่อร่างกายได้ เด็กจะได้รับสารพิษและมีการดูดซึมสารพิษเร็วกว่าผู้ใหญ่ ซึ่งสมอง ปอด และระบบประสาทกำลังอยู่ในระหว่างการเจริญเติบโต อาจจะทำให้เกิดอันตรายได้ เนื่องจากเด็กมีภูมิต้านทานต่ำกว่าผู้ใหญ่ และเด็กเล็กอาจนำมือเข้าปากตัวเองหรือกัดเล็บ และยังไม่เข้าใจถึงความจำเป็นในการป้องกันอันตราย

Koster (2008) กล่าวว่า ครูควรสร้างสิ่งแวดล้อมให้เด็กได้เรียนรู้ประสบการณ์โดยปราศจากอันตราย จากการเลือกวัสดุอุปกรณ์ที่มีคุณภาพที่ดี การจัดพื้นที่ทำงานให้ปลอดภัย และการกำหนดขอบเขต เงื่อนไขของการใช้วัสดุอุปกรณ์ ซึ่งได้กล่าวถึงปัจจัยเสี่ยงที่เด็กอาจได้รับอันตรายจากการทำกิจกรรมศิลปะไว้ดังต่อไปนี้ 1) อัตราการเผาผลาญของร่างกายเนื่องจากเด็กมีอัตราการเจริญเติบโตที่มากกว่าผู้ใหญ่ ดังนั้นการดูดซึมสารพิษเข้าสู่ร่างกายจะเกิดขึ้นเร็ว สารพิษหลายชนิดที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของสมองและระบบประสาท 2) ขนาดของร่างกาย ที่เล็กของเด็กทำให้สารพิษที่เข้าสู่ร่างกาย แม้จะเป็นปริมาณที่เล็กน้อยก็อาจเกิดอันตรายขึ้นได้ และการสัมผัสวัสดุในระยะใกล้ ซึ่งปากและจมูกของเด็กอยู่ใกล้วัสดุมากกว่าผู้ใหญ่ อาจทำให้สัมผัสกับสารพิษได้โดยตรง 3) การควบคุมกล้ามเนื้อ ของเด็กอาจไม่เพียงพอต่อการควบคุมเครื่องมือ 4) ลักษณะนิสัย ในการเรียนรู้ของเด็กอาจจะทำให้เกิดอันตรายได้โดยไม่รู้ตัว เด็กมักจะสนใจรูปร่าง สี พื้นผิว หรือกลิ่นของวัสดุต่างๆ ซึ่งเด็กอาจรับประทานหรือสูดดมเข้าไปโดยไม่รู้ตัว 5) ปัจจัยทางสภาพแวดล้อม มีหลายอย่างที่เป็นปัจจัยเสี่ยง เช่น สุขภาพร่างกาย การแพ้วัสดุต่างๆ ร่างกายของเด็กอาจมีการสะสมของสารพิษมาก่อน

ดังนั้น ครูจึงควรคำนึงถึงความปลอดภัยในการเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์เป็นอันดับแรก และควรจะระมัดระวังในทุกขั้นตอนของการจัดกิจกรรมศิลปะ ซึ่งในการเลือกใช้ และการเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการปั้น ครูต้องศึกษาคุณสมบัติ ขั้นตอนของวัสดุอุปกรณ์ที่จะนำมาใช้เป็นอย่างดี รวมถึงทราบประโยชน์และโทษของวัสดุอุปกรณ์นั้นๆด้วย

1.4.4 การคำนึงถึงความปลอดภัยในการใช้วัสดุ และอุปกรณ์

ในการเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ในการเรียนการสอนศิลปะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับเด็ก สิ่งที่ควรคำนึงถึงมีดังต่อไปนี้

Mayesky (2004) กล่าวถึงความปลอดภัยในการเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ไว้ว่า ควรใช้วัสดุอุปกรณ์ที่ผลิตขึ้นสำหรับเด็ก และวัสดุที่ไม่เป็นพิษเมื่อเด็กนำเข้าปาก ควรนำวัสดุเก็บเข้ากล่องเก็บที่มีฉลาก เนื่องจากในฉลากจะบอกถึงข้อควรระวังและวิธีการใช้วัสดุ ไม่ควรกินหรือดื่มน้ำระหว่างการใช้วัสดุ ควรล้างมือ และทำความสะอาดก่อนทุกครั้ง และบริเวณที่ทำกิจกรรมควรมีอากาศถ่ายเทสะดวก ควรระวังวัสดุที่เด็กแพ้ และการเตรียมให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการเตรียมวัสดุ เช่น การชั่ง ตวง ผสม วัตถุดิบต่างๆเข้าด้วยกันได้มากเพียงใด ก็จะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้เหตุและผลต่างๆได้ด้วยตนเอง

เลิศ อานันทนะ (2535) กล่าวว่า การเตรียมอุปกรณ์ ครู หรือพ่อแม่ ควรแนะนำให้เด็กสวมเสื้อกันเปื้อนก่อนลงมือปฏิบัติงานทุกครั้ง จัดเตรียมดิน โดยขุดหาดินเหนียวมาเก็บไว้ก่อน แล้วนำมาตรวจสอบดูว่ามีเศษไม้ ก้อนหิน หรือวัตถุของมีคมปะปนมาด้วยหรือไม่ เก็บไว้ในกล่องหรือภาชนะที่มีฝาปิด เพื่อป้องกันไม่ให้ความชื้นระเหยไปได้ง่าย แล้วนำดินขึ้นมานวดบนกระดาษหนังสือพิมพ์ที่เตรียมไว้ก่อนลงมือปั้น

องค์การ อินทรัมพรรย์ และคณะ (2535) กล่าวว่า การเลือกใช้สื่อ วัสดุ และอุปกรณ์เกี่ยวกับงานศิลปะให้กับเด็กปฐมวัย ควรคำนึงถึงความปลอดภัย ความเหมาะสมกับวัย และกิจกรรม

สรุปได้ว่า การเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ในการเรียนการสอนศิลปะนั้น ครูควรคำนึงถึงความปลอดภัย ความประหยัด ความเหมาะสมกับวัยของเด็ก และคุณภาพของวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ

1.5รูปแบบกิจกรรมการปั้น

จากทัศนคติของนักการศึกษาที่ได้อธิบายเกี่ยวกับกิจกรรมการปั้นสามารถสรุปรูปแบบการปั้นได้ โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

1.5.1รูปแบบการปั้น

ชวลิต ดาบแก้ว และสุดาวดี เหมทานนท์ (2525)การปั้นสามารถจำแนกรูปแบบและลักษณะของงานปั้นได้ ดังนี้

1) รูปปั้นนูนต่ำ คือการปั้นรูปต่างๆที่มีพื้นหลัง ส่วนรูปต่างๆที่ปั้นนั้น สูงกว่าพื้นหลังเล็กน้อย เช่น รูปเหรียญต่างๆ การมองเห็นส่วนด้านหน้าเท่านั้น ซึ่งรูปที่ปั้นจะเป็นรูปอะไรก็ได้

2) รูปปั้นนูนสูง เป็นการปั้นรูปต่างๆคล้ายแบบแรก คือยังติดกับฉาก หรือพื้นหลัง แต่รูปปั้นจะนูนสูงขึ้นมามากกว่าแบบแรก เกือบจะลอยตัว เช่น รูปปั้นหรือแกะสลักตามประตูหน้าบรรณของโบสถ์ วิหารต่างๆ หรือที่เห็นชัดคือ รูปปั้นที่ฐานอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย

3) รูปปั้นลอยตัว คือรูปปั้นที่มองเห็นทุกด้าน เช่น รูปพระพุทธรูป และรูปอนุสาวรีย์ต่างๆ เช่นพระบรมรูปทรงม้า อนุสาวรีย์พระเจ้าตากสิน เป็นต้น

1.5.2 ตัวอย่างรูปแบบกิจกรรมการปั้น

1) การปั้นดอกไม้ กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่เด็กสามารถปั้นดอกไม้หลากหลายสีสันที่สวยงามจากดินปั้น แล้วนำไปใส่ในตะกร้าได้ โดยเริ่มจากการปั้นดินเป็นก้อนกลม แล้วทำให้เป็นแผ่นแบน นำไม้จิ้มฟันมาจิ้มทำเป็นเกสร แล้วนำไปจัดรวมกันในตะกร้า (Bhuyan, 2011)

2) การปั้นผัก และผลไม้ เช่น กล้วย มะละกอ มะเขือเทศ แตงกวา เป็นต้น หรือ ไอศกรีม นำมาให้เด็กได้ดูเป็นตัวอย่าง โดยอาจให้เด็กปั้นตามตัวอย่างผัก ผลไม้จากของจริง หรืออาจจะให้เด็กปั้นไอศกรีมใส่ในโคน ทิ้งไว้ให้แห้ง 1-2 วัน แล้วจึงระบายสี(Mule, 2012)

3) การปั้นตัวเลข และตัวอักษร คือ เขียนชื่อของเด็กลงบนกระดาษ ให้ตัวหนังสือใหญ่ประมาณ 4 นิ้ว หลังจากนั้นให้เด็กเริ่มบีบ ขยำ ดิน เป็นเส้นยาว แล้วให้เด็กนำเส้นดินไปวางลงบนตัวหนังสือที่ครูเขียนไว้บนกระดาษ ปล่อยไว้ให้แห้ง แล้วนำมาระบายสี เมื่อเสร็จแล้วสามารถนำมาติดบนกระดาษแข็ง ทำเป็นป้ายชื่อของเด็กได้(Mule, 2012)

4) การปั้นเรือ คือ เตรียมถังน้ำ หรือกะละมัง นำมาใส่น้ำ ลำดับต่อมาก่อนให้เด็กบีบ ขยำดิน ควรพูดคุยกับเด็กเรื่องเกี่ยวกับเรือในรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป อาจจะหารูปภาพเกี่ยวกับเรือประเภทต่างๆช่วยให้เด็กได้เรียนรู้ เมื่อเด็กปั้นเรือให้แน่ใจว่าไม่มีรอยรั่ว แล้วให้เด็กนำไปลอยในน้ำ แล้วปั้นจนกว่าเรือจะลอยน้ำได้จริง อาจจะเพิ่มความน่าสนใจโดยการนำสิ่งของที่มีน้ำหนักไม่มาก เช่น ที่หนีบกระดาษ มักกะโรนี เมล็ดถั่ว เมล็ดข้าว เป็นต้น ไปใส่ไว้ในเรือ อาจจะระบายสีของเรือ และตกแต่งถังน้ำหรือกะละมังให้สวยงามได้ (Mule, 2012)

5) การปั้นปราสาท ขั้นตอนการสร้างปราสาท อุปกรณ์ที่ควรเตรียม ได้แก่ กระดาษไม้ หรือถาด ที่สามารถรองปราสาทได้ อาจจะปั้นเป็นชิ้นส่วนต่างๆแล้วนำมาประกอบกัน ทิ้งไว้ให้แห้งแล้วนำมาระบายสี ตกแต่งด้วยวัสดุต่างๆ (Nakate, 2011)

6) การปั้นเครื่องประดับ กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมสำหรับเด็กผู้หญิง ที่จะสามารถปั้นเครื่องประดับของตนเองได้ โดยปั้นดินให้เป็นก้อนกลม และทำให้แผ่น แล้วนำดินเป็นเส้นมาติดเป็นรูปหัวใจ แล้วตัดขอบที่เหลืออก หลังจากนั้นทำรู แล้วนำเข้าเตาอบ ทิ้งไว้ให้เย็น แล้วนำมาระบายสี หลังจากนั้นนำมาร้อยเป็นสร้อยคอ สร้อยข้อมือ หรือต่างหูได้ (Bhuyan, 2011; Aarti, 2011)

7) การปั้นหัวเป็นรูปหัวต่างๆขั้นตอนในการทำกิจกรรมนี้ คือ ควรเตรียมอุปกรณ์ต่างๆ ได้แก่ กระดาษหนังสือพิมพ์ แผ่นไม้ กาว เป็นต้น เริ่มจากการนำหนังสือพิมพ์มาทำเป็นโครงหัว แล้วเริ่มปั้นได้ เมื่อทิ้งไว้ให้แห้งแล้ว จึงนำมาระบายสี และตกแต่งตามจินตนาการ (Nakate, 2011)

8) การปั้นรูปร่าง รูปทรงต่างๆ กิจกรรมนี้เด็กจะสามารถเรียนรู้ผ่านการวัด ชั่ง ตวง วัตถุดิบต่างได้ และยังให้เด็กได้ฝึกการใช้ความคิดสร้างสรรค์ด้วยการให้เด็กปั้นขนมปังเป็นรูปทรงต่างๆได้อย่างอิสระ และสิ่งที่สำคัญที่สุดคือ มีความปลอดภัยสำหรับเด็ก เนื่องจากเป็นวัสดุที่สามารถรับประทานได้ (Parwani, 2011)

9) การปั้นภาชนะดินเผา เป็นการทำภาชนะดินเผา และภาชนะที่ทำมาจากดินเผา ดินเหนียวเป็นวัสดุที่ใช้ทำภาชนะดินเผา การทำภาชนะดินเผาสามารถทำได้ด้วยมือ โดยไม่ต้องใช้เครื่องมือช่วย เริ่มจากการปั้นดินเป็นเส้น แล้วนำมาขดให้เป็นรูปทรงภาชนะที่ต้องการได้ หลังจากนั้นจึงนำไปอบ (Nakate, 2011)

10) การปั้นด้วยจากการผลิตวัสดุขึ้นเอง สาระสำคัญของกิจกรรมนี้ คือ ให้เด็กได้ทำดินปั้นขึ้นด้วยตนเอง สิ่งที่ต้องเตรียม ได้แก่ สูตรแป้งโดว์ พลาสติกรองโต๊ะ ช้อนพลาสติก พิมพ์กดคุ้กกี้ ไม้กลิ้ง โดยให้เด็กได้ช่วยผสมส่วนผสมต่างๆเข้าด้วยกัน และให้เด็กได้เป็นคนบีบ ขยำแป้งโดว์ให้เข้ากัน หลังจากนั้นให้เด็กได้มีโอกาสได้นวด ทุบ ตี กดด้วยพิมพ์กดคุ้กกี้ และสามารถสร้างรูปร่างที่ต้องการได้ด้วยตนเอง (Blokhuis-Mulder, 2012)

11) ฝ่ายตำรา โรงเรียนรุ่งอรุณ (2550) กล่าวว่า ครูต้องให้ประสบการณ์กับเด็กโดยการพาไปขุด ไปหา หยิบจับแล้วลองขยำดิน หากมีเศษกิ่งไม้ใบไม้ มีกรวด ปั้นไม่สะดวกเจ็บมือ เด็กก็จะเรียนรู้ว่าต้องเลือกดินที่นิ่ม ไม่มีเศษผง ไม่เปียกเกินไป ไม่แฉะเกินไป เด็กจะจำได้เป็นอย่างดีว่าครูพาเขาไปหาดินอย่างไร ดินที่ใช้ได้ควรจะมีลักษณะอย่างไร หรือดินที่ปั้นแล้วก็เอามาทุบเป็นผงนำกลับมาใช้ใหม่ได้ สุดท้ายเด็กก็จะรู้ว่ามีวิธีการหาดินเตรียมดินได้หลายแบบไม่ตายตัว การเตรียมดินจึงมีหลายวิธี จะเลือกใช้วิธีไหนต้องเลือกใช้ให้เหมาะกับดินที่หามาได้ เมื่อหาดินได้แล้วครูสามารถพาเด็กลองผสมดิน เพื่อให้ได้ดินที่เหมาะกับการปั้นด้วยวิธีต่างๆ เช่น การใช้ดินผงผสมกับน้ำดิน เพื่อให้เด็กได้สัมผัสดินหลายๆแบบ ดินที่เป็นผงละเอียด เป็นก้อน เป็นน้ำดินเหลวๆ ทำให้เด็กเข้าใจธรรมชาติและสภาพของดินง่ายขึ้น

สรุปได้ว่า การกิจกรรมปั้นนั้นครูสามารถประยุกต์และบูรณาการกับเนื้อหา หรือเรื่องราวจากในชีวิตประจำวันของเด็ก เพื่อให้เด็กสามารถเชื่อมโยงความรู้เดิมกับการทำงานกิจกรรมปั้นของตนเองได้อย่างอิสระ

2. พัฒนาการทางการปั้นของเด็กปฐมวัย

2.1 พัฒนาการของเด็กปฐมวัย

พัฒนาการของเด็กปฐมวัยเป็นส่วนสำคัญสำหรับการจัดกิจกรรมการปั้นของครู ซึ่งครูต้องคำนึงถึงพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในการจัดกรรมการปั้น โดยมีนักวิชาการได้กล่าวถึงพัฒนาการของเด็กปฐมวัย ไว้ดังนี้

สุรางค์โค้วตระกูล (2553) กล่าวว่า พัฒนาการของเด็กมีความต่อเนื่องกัน ดังนั้นครูควรจะเข้าใจในพัฒนาการด้านต่างๆของเด็กที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยใน 4 ด้าน ดังนี้

1)พัฒนาการทางด้านร่างกาย

เด็กในช่วงปฐมวัยนี้มีความก้าวหน้ามาก ทั้งทางด้านรูปร่างโดยทั่วไปทั้งกล้ามเนื้อและกระดูก ซึ่งสรุปได้โดยทั่วไปดังนี้ เด็กในวัยนี้สามารถที่จะบังคับการเคลื่อนไหวของร่างกายได้ดี เดินได้อย่างคล่องแคล่วและสามารถวิ่งกระโดดได้ ดังนั้น เด็กวัยนี้จะไม่ค่อยอยู่นิ่ง พัฒนาการของกล้ามเนื้อใหญ่มีความก้าวหน้ามากกว่าพัฒนาการกล้ามเนื้อย่อย และความสัมพันธ์ระหว่างตากับมือยังไม่สมบูรณ์นัก ครูจึงควรจัดกิจกรรมให้เด็กได้มีโอกาสได้ใช้กล้ามเนื้อแขน ขา ในกิจกรรมเคลื่อนไหว เช่น การกระโดด วิ่ง ปีนป่าย พร้อมกับการฝึกการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก เช่น การปั้น การวาดภาพ การตัดแปะ เป็นต้น (สุรางค์โค้วตระกูล, 2553 และ ไพเราะ พุ่มมั่น, 2544)

2)พัฒนาการทางอารมณ์และจิตใจ

พัฒนาการทางอารมณ์และจิตใจ ของเด็กปฐมวัยมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอย่างซับซ้อน และมีความหลากหลายมากขึ้น ไพเราะ พุ่มมั่น (2544) ได้กล่าวว่า การแสดงออกของอารมณ์และจิตใจ เป็นการแสดงความรู้สึก ดีใจ เสียใจ สนุกสนาน ตกใจ โกรธ เป็นต้น รับรู้อารมณ์ของตนเองและผู้อื่น ดังนั้นการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านอารมณ์และจิตใจ ครูควรจัดสภาพบรรยากาศภายในห้องให้เรียบร้อย สะอาด สวยงาม และจัดกิจกรรมให้เด็กได้เรียนรู้จากการเล่น เล่านิทาน และเรียนรู้จากสิ่งที่ตัวเองอยากเรียนรู้เอง จะช่วยให้เด็กมีอารมณ์แจ่มใส อารมณ์ขัน และความเป็นกันเอง เป็นการช่วยให้เด็กคลายความเครียด ความกังวลได้ และการได้รับคำชมเชย การให้กำลังใจอยู่เสมอจะช่วยให้เด็กมีความมั่นใจในตัวเอง และเกิดแนวคิดที่ดีกับตนเองได้

3)พัฒนาการทางสังคม

ไพเราะ พุ่มมั่น (2544) ได้กล่าวว่า พัฒนาการด้านสังคมถือเป็นความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง และการปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ซึ่งสังเกตได้จากการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน การเล่นและการทำกิจกรรมต่างๆ มีเป้าหมายดังนี้คือ การช่วยเหลือตนเอง การอยู่ร่วมกับผู้อื่นและการ

มีคุณธรรมจริยธรรม และการอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ดังนั้นจึงควรจัดกิจกรรมการเล่นที่มีกฎกติกาง่ายๆจะช่วยให้เด็กมีความอดทน มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ การจัดกิจกรรมอิสระและการเล่นตามมุม จะช่วยให้เด็กรู้จักการให้อภัย การเป็นผู้ให้และการเป็นผู้รับ การเป็นผู้นำและผู้ตาม ตลอดจนรู้จักเคารพในสิทธิของผู้อื่น

4)พัฒนาการทางสติปัญญา

เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่เรียนรู้การใช้สัญลักษณ์แทนสิ่งของ วัตถุ และสถานที่ มีทักษะในการใช้ภาษาในการอธิบายต่างๆได้ เด็กจะมีจินตนาการสูง แต่ไม่สามารถพิจารณาหลายๆอย่างผสมกันได้ (Piaget, 1972)เด็กจะมีการยึดถือตนเองเป็นศูนย์กลาง ไม่สามารถที่จะเข้าใจความคิดเห็นของผู้อื่น หรือไม่ได้คิดว่าผู้อื่นจะคิดอย่างไร ซึ่งความคิดของเด็กวัยนี้ยังขึ้นอยู่กับการรับรู้เป็นส่วนใหญ่ ไม่สามารถจะใช้เหตุผลอย่างลึกซึ้งได้ ดังนั้นควรเปิดโอกาสให้เด็กวัยนี้มีประสบการณ์ค้นคว้าสำรวจสิ่งแวดล้อม และสนับสนุนให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้าง

Lowenfeld (1987) ได้กล่าวถึงพัฒนาการทางศิลปะของเด็กใน 7 ด้าน ดังนี้

1) พัฒนาการทางอารมณ์

การตอบสนองต่อการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของตนเอง มีความสนุกสนานเพลิดเพลินในการทำงานศิลปะ แสดงให้เห็นถึงความมีสุขภาพจิตดีและอารมณ์ดี การมีส่วนร่วม มีความเชื่อมั่นในตนเอง สร้างสรรค์ผลงานศิลปะได้อย่างอิสระ

2) พัฒนาการทางสติปัญญา

การแสดงถึงความสัมพันธ์ต่อการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ และความสัมพันธ์ของสิ่งแวดล้อมรอบตัว มีความสามารถในการคิด การตั้งคำถาม และการแสดงออก มีความรู้ในเรื่องของหลักการทำงานศิลปะ สามารถทำกิจกรรมศิลปะได้อย่างถูกต้อง และรู้จักแก้ปัญหาได้

3)พัฒนาการทางร่างกาย

การควบคุมการเคลื่อนไหวของร่างกาย ควบคุมทิศทาง และทักษะการทำงานสามารถใช้เครื่องมือ วัสดุ ได้อย่างคล่องแคล่ว แม่นยำ ผลงานศิลปะที่สร้างขึ้นมีลักษณะที่สัมพันธ์กับความรู้สึกนึกคิดของตนเอง

4)พัฒนาการทางการรับรู้

การรับรู้เป็นส่วนสำคัญมากต่อการเรียนรู้และทำให้เกิดความเชื่อมั่น สามารถรับรู้ถึงพื้นฐานองค์ประกอบทางศิลปะของลักษณะของรูปร่าง รูปทรง และอื่นๆ สนใจต่อการแสดงออก สามารถอธิบายรายละเอียดได้อย่างเชื่อมั่น จากความรู้สึกนึกคิด และรับรู้ถึงความงามที่ปรากฏในงานศิลปะ

5)พัฒนาการทางสังคม

การมีความเชื่อมั่นต่อการสร้างสรรค์งานศิลปะ สามารถสะท้อนความแตกต่างของเอกลักษณะเฉพาะตนที่เกิดจากประสบการณ์ของตนเองและผู้อื่น สามารถทำงานร่วมกัน พึ่งพาอาศัยกันได้อย่างมีความสุข และเข้าใจในการแสดงออกของผู้อื่น

6)พัฒนาการทางสุนทรียภาพการคิด

พิจารณาต่องานศิลปะจากพื้นฐานประสบการณ์ของตนเอง สามารถแสดงออกถึงรับรู้แสดงความรู้สึก ความคิดเห็น และชื่นชมคุณค่าความงามของศิลปะ หรือวิจารณ์ผลงานศิลปะได้

7) พัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์

การแสดงออกที่มีความเป็นเอกลักษณ์ สามารถแสดงความเป็นลักษณะเฉพาะตนที่แตกต่างจากผู้อื่นในการสร้างสรรค์งานศิลปะ ทำงานศิลปะได้อย่างอิสระ และแสดงความเชื่อมั่นในความคิดของตนเอง

สรุปได้ว่าพัฒนาการของเด็กปฐมวัยมีการพัฒนาไปอย่างต่อเนื่อง และมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งในด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม สติปัญญา และภาษา ดังนั้นเด็กในวัยนี้จึงควรได้รับการดูแลเอาใจใส่อย่างเต็มที่ ให้เด็กมีพัฒนาการในแต่ละด้านไปอย่างเหมาะสม เพื่อให้เด็กเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่สมบรูณ์

2.2 พัฒนาการทางการปั้นของเด็กปฐมวัย

พัฒนาการของเด็ก เป็นสิ่งที่บ่งบอกว่ากระบวนการในการพัฒนาใดนั้นๆมีความสอดคล้องและมีความเหมาะสมกับเด็กหรือไม่ สำหรับกิจกรรมการปั้น ส่งผลต่อพัฒนาการของเด็กดังต่อไปนี้ Golomb (1974) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการปั้น โดยสรุปได้ดังนี้ และการจัดระยะการปั้นของเด็กตามอายุตั้งแต่อายุประมาณ 2-6 ปี

ระยะที่ 1 เด็กอายุประมาณ 2-3 ปี เป็นระยะแรกที่เด็กจะถือไปถือมา ใช้นิ้วกด ทุบ ตี ดึง ให้ยืดเป็นเส้น แล้วนำมาติดเข้าด้วยกัน ระยะปลาย 3 ปี เด็กจะสามารถปั้นเป็นก้อนเป็นรูปทรงต่างๆได้

ระยะที่ 2 เด็กอายุประมาณ 3-5 ปี มีการเปลี่ยนแปลงรูปทรงจากการปั้นแบบก้อนเดียวเป็นการปั้นแบบก้อนกลมที่มีขนาดใหญ่ขึ้น ประกอบด้วยรายละเอียดมากขึ้น

ระยะที่ 3 เด็กอายุประมาณ 5-6 ปี เด็กจะมีการพัฒนาการทางการปั้นที่สูงขึ้น ปั้นคนทั้งตัว มีลักษณะชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ทฤษฎีของ Golombได้แสดงให้เห็นว่า เด็กมีพัฒนาการการปั้นที่คู่ขนานกับพัฒนาการการเจริญเติบโตของร่างกาย เด็กจะมีการแสดงออกเป็นไปตามความสามารถในการรับรู้ และมีความสัมพันธ์กับสื่อที่ใช้ในการถ่ายทอด โดยเฉพาะสื่อประเภทดินเหนียว ดินน้ำมัน และแป้งโดว์ แต่การปั้นที่แตกต่างไปจากทฤษฎีของ Golombที่ขนบพรวัฒนสุขชัย (2544) วิจัยพบว่าในเด็กอายุ 5-6 ปี มีการปั้นแบบผสมที่มีลักษณะย้อนกลับแสดงให้เห็นถึงกระบวนการคิดของเด็กที่มีความเข้าใจในเรื่องความสมดุล ความสมมาตร ในขณะที่ยังคงมีความเข้าใจเกี่ยวกับการแสดงออกแบบเดิมอยู่

Hurwitz (1991) กล่าวถึงพัฒนาการปั้นของเด็กในวัยต่างๆ ซึ่งสามารถเห็นได้จากชิ้นงาน เด็กเล็กสุดมักปั้นได้ไม่นาน และยังไม่เป็นรูปทรง ต่อมาเมื่อมีพัฒนาการก็จะเริ่มปั้นเป็นรูปทรง รูปร่างที่สามารถระบุได้ เช่น สามเหลี่ยม สี่เหลี่ยม วงกลม เป็นต้น เมื่อเด็กโตขึ้นก็จะเริ่มสร้างงานที่มีรายละเอียด และเหมือนจริงมากขึ้น ได้แก่ คน สัตว์ เป็นต้น เด็กเล็กจะไม่ใส่ใจในเรื่องของการเก็บหรือผลสำเร็จของชิ้นงานนัก ต่างกับเด็กโตที่อยากให้นำชิ้นงานไปเผา เพื่อดูผลสำเร็จของชิ้นงาน การปั้นสำหรับเด็กจะไม่มีเทคนิคตายตัว เด็กจะเริ่มปั้นโดยเป็นธรรมชาติ เมื่อให้ดินจำนวนหนึ่งแก่เด็กไป เด็กก็จะเริ่ม บีบ ลูบ หนีบ เป็นต้น จนกระทั่งพอใจ บางทีเด็กมักจะแบ่งดินเป็นชิ้นๆแล้วนำมาประกอบกัน ชิ้นงานที่เสร็จควรมีลักษณะหนาแน่นเป็นปึกแผ่นแข็งแรง เมื่อเด็กเริ่มคุ้นเคยกับการปั้นดินแล้ว เด็กจะเริ่มสร้างชิ้นงานที่บาง เล็กขึ้น ซึ่งมักจะไม่อยู่ตัวและพังในที่สุด เด็กจะได้เรียนรู้ถึงความสมดุลในการสร้างงานมากขึ้น โดยเสนอกิจกรรมเสนอแนะสำหรับเด็กทั่วไป

1) เด็กเล็ก : - ปั้นดินเป็นแผ่นด้วยฝ่ามือ (เอามือแปะดินให้เป็นแผ่น)
- กลึงดินให้เป็นแท่งหนา บาง รูปบอลเล็ก/ใหญ่ รูปบอลเล็กหลายๆ อัน หรือเป็นสี่เหลี่ยม
- ลองสร้างนกจากก้อนดินที่ปั้นขึ้นมา (บอลกลมใหญ่ เป็นต้น)
- ลองกดดินให้เป็นรูปภาชนะ

2) เด็กโต : - ประกบก้อนดินเข้าด้วยกัน
- นำเสนอภาพยนต์ ภาพถ่าย หนังสือ แสดงถึงวิธีทำตั้งแต่เริ่มปั้นเป็นรูป ต่างๆ
- ปั้นรูปสัตว์ แม่ลูก
- ปั้นรูปสิ่งมีชีวิตดึกดำบรรพ์ สร้างพื้นผิวด้วยวัสดุธรรมชาติ เช่น ใบไม้ กิ่งไม้ หอย เป็นต้น
- ปั้นรูปแสดงอารมณ์ด้วยดิน เช่น หน้าของเพื่อน เป็นต้น
- ปั้นรูปหุ่นที่แสดงกริยา

- ให้เด็กส่วนหนึ่ง รับผิดชอบในการเผา อบ ดินที่ปั้นแล้ว ครูต้องอยู่คอยให้ความช่วยเหลือ

3) เด็กโตกว่า : - ปั้นหม้อด้วยการขด

- สร้างภาชนะด้วยดิน และตกแต่งด้วยดินปั้นรูปต่างๆ

- ปั้นรูปสามมิติจากภาพวาด

Schirrmacher (1998) ได้รวบรวมงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการปั้นของเด็กปฐมวัย โดยสรุปได้เป็นขั้นพัฒนาการตามลำดับขั้นดังนี้

ขั้นที่ 1 เด็กอายุ 2 ปี เด็กจะทดลองค้นหาคุณสมบัติของดินเหนียวโดยใช้ประสาทสัมผัสการมอง การดมกลิ่น โดยนำดินเหนียวขึ้นมาดม ใช้ลิ้นเลีย เพื่อชิมรสชาติของดินเหนียว หรือฟังเสียงที่เกิดจากการเล่นดินเหนียว ขว้างจับดินเหนียวโยนขึ้นนำมาแปะติดที่ผิวหนัง เด็กจะไม่สนใจสิ่งอื่นๆนอกจากการใช้ประสาทสัมผัสและมีคำพูดเพียงสั้นๆ “นี่คืออะไร” ซึ่งสัมพันธ์กับประสบการณ์ที่เกี่ยวกับการเล่นดินเหนียว

ขั้นที่ 2 เด็กอายุ 3 ปี ในวัยนี้เด็กจะทำงานเป็นระบบมากขึ้น โดยมีกระบวนการต่างๆคล้ายว่าเป็นนักวิทยาศาสตร์ “ฉันสามารถจะทำอะไรให้กับดินเหนียวได้บ้าง” มีการเล่นกับดินเหนียวด้วยการม้วน ฉีก ดึง แทงให้เป็นรู โดยใช้ร่างกายตรวจสอบคุณภาพของดินเหนียว เช่น ลูกบอลลูกเล็กๆ หรืองู เด็กจะทำซ้ำๆหลายๆครั้ง

ขั้นที่ 3 เด็กอายุ 4 ปี เป็นวัยแห่งการใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการรวบรวมรูปแบบต่างๆของการปั้นดินเหนียว เด็กจะนำลูกบอลในขั้นที่ 2 นำไปเป็นส่วนหัวหรือส่วนยอดของสิ่งอื่น เด็กจะทำดินเหนียวให้แบน หรือม้วนเป็นรูปร่างใหม่ จะมีการเปิดร่องให้เป็นรูด้วยการดึงออก เด็กจะใช้สัญลักษณ์มากขึ้นเกี่ยวกับสิ่งที่เขาปั้น “มองดูซิ ฉันทำอะไรได้บ้าง” ในขั้นนี้เด็กมักจะใช้จินตนาการกับชิ้นงาน งานของเด็กจะสมบรูณ์มากขึ้น

ขั้นที่ 4 เด็กอายุ 5 ปี เด็กวัยนี้จะเป็นช่วงเข้าสู่การเล่นบนโต๊ะ เด็กต้องการเพิ่มราบละเอียดในการปั้นด้วยสื่อและอุปกรณ์ที่เล่นกับดินเหนียว เช่น กระดุม ไม้จิ้มฟัน “ฉันต้องการสิ่งอื่นๆนอกเหนือจากดินเหนียว” เด็กจะสามารถตั้งชื่อและเมื่อผลงานเสร็จเด็กจะรู้สึกภูมิใจในชิ้นงานปั้นของตนเอง เด็กในวัยนี้จะรู้ว่าชิ้นงานปั้นเป็นเพียงสัญลักษณ์หรือรูปแบบที่สร้างขึ้นไม่ใช่สิ่งของจริง

Mayesky (2002) ได้กล่าวถึงพัฒนาการการปั้นของเด็กปฐมวัย โดยสรุปได้ดังนี้

ระยะแรก เด็กจะใช้มือบีบดินเหนียวให้ผ่านช่องนิ้วมือ ซึ่งยังไม่สามารถควบคุมทิศทางได้ เปรียบได้กับระยะขีดเขี่ย (Scribbling Stage) เด็กในระยะนี้ยังไม่สามารถควบคุมการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อได้ดี เด็กจะมีวิธีเล่นกับดินเหนียวในหลายๆวิธี โดยการตี นวด บด ตำ ต่อย ทุบกับ

ก้อนดินเหนียว โดยไม่มีจุดมุ่งหมายพิเศษ เด็กจะม้วนเป็นเส้นยาวและหนา เป็นเชือกสร้อย หรือทำเป็นรูปทรงกลม

ระยะที่สอง เด็กจะสามารถปั้นรูปทรงกลมได้ และจะสามารถทำเป็นรูปสี่เหลี่ยมได้ เด็กในระยะนี้จะชอบตั้งชื่อให้กับผลงานของตนเอง เป็นการใช้สัญลักษณ์ เมื่อเด็กมีอายุที่มากขึ้นเด็กจะนำวิธีการรูปแบบต่างๆมาใช้มากขึ้น ทำให้ชิ้นงานสมบูรณ์ขึ้น เด็กจะปั้นคนมีแขน ขา นิ้ว และเท้า เด็กจะมีพัฒนาการในด้านกล้ามเนื้อมือและตาประสานสัมพันธ์กันได้ดีขึ้น

Lowenfeld and Brittain (1987) ได้ศึกษาพัฒนาการทางการปั้นสำหรับเด็กไว้ ซึ่งมีขั้นตอนคู่ขนานกับพัฒนาการทางด้านการวาดภาพ โดยจัดแบ่งขั้นพัฒนาการออกเป็น 6 ขั้น ตามลำดับดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นขีดเขี่ย (The Scribbing Stage) เด็กมีอายุประมาณ 2-4 ปี เป็นขั้นเริ่มต้นของการแสดงออกเฉพาะตัว การแสดงออกทางศิลปะเริ่มครั้งแรกเมื่ออายุ 18 เดือนถึง 4 ปี โดยการเริ่มการขีดเครื่องหมายต่างๆลงบนกระดาษอย่างไร้จุดหมาย ในช่วงนี้การแสดงออกดำเนินไปตามพัฒนาการทางร่างกายกล้ามเนื้อและสายตา ระยะแรกๆเด็กยังไม่วาดรูปต่างๆแต่จะขีดเขียนเป็นเส้นต่างๆลงในกระดาษหรือพื้นที่ต่างๆ การขีดเขี่ยยังดำเนินต่อไปจนกระทั่งสามารถควบคุมการเคลื่อนไหวได้ จากนั้นการขีดเขี่ยจะมีลักษณะซ้ำๆแบบเดิม และระยะนี้เด็กจะมีความเจริญเติบโตทางร่างกายรวดเร็วมาก ช่วงท้ายของพัฒนาการขั้นนี้ เด็กจะมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับรอยขีดเขี่ยและเริ่มพูดแสดงความคิดจินตนาการออกมาเป็นชื่อของสิ่งต่างๆ อย่างไรก็ตามในขั้นนี้เด็กมักจะขีดเขี่ยกระจายไปทั่วกระดาษ ส่วนการใช้สีจะเป็นไปเพื่อความสนุกสนานและแสดงออกตามประสบการณ์ และการปรับตัวของเด็ก โดยจะใช้สีอบอุ่น และเป็นอิสระ ในวัยนี้ยังไม่มีการออกแบบ

ขั้นที่ 2 ขั้นก่อนเขียนภาพอย่างมีความหมาย (The Preschematic Stage) เด็กอายุประมาณ 4-7 ปี เป็นวัยที่เริ่มเข้าโรงเรียนอนุบาล เด็กจะเริ่มค้นพบความสัมพันธ์ระหว่างการขีดเขี่ยและสิ่งแวดล้อมรอบตัว ภาพวาดของเด็กในวัยนี้เริ่มมีความสำคัญต่อผู้ใหญ่ เพราะเริ่มปรากฏรูปร่างที่เข้าใจได้ว่ามีความสัมพันธ์กับสิ่งใด ลักษณะที่วาดของเด็กในวัยนี้ คือ การใช้รูปทรงเรขาคณิตอย่างง่ายๆ ประกอบกันเป็นรูปร่างทั่วๆไป แต่สัดส่วนยังไม่ถูกต้องและเหมือนจริง สัญลักษณ์ที่นิยมวาด คือ รูปร่างคน โดยมีศีรษะเป็นลักษณะกลมๆ แขนขาจะเป็นเส้นตรง และยังไม่รู้จักการลอกเลียนแบบวัตถุต่างๆ การวาดภาพคนจึงเป็นไปตามความคิด ไม่ใช่ตามสายตาที่มองเห็น และจะวาดอวัยวะส่วนที่มีความสำคัญต่อประสบการณ์และอารมณ์ เช่นวาดภาพแม่กำลังอุ้มตนเอง โดยวาดมือลักษณะ 2 มิติ และวัตถุต่างๆกระจายอยู่ทั่วไปทั้งด้านบนและด้านล่าง หรือด้านข้าง และไม่สามารถวาดสิ่งต่างๆให้มีความสัมพันธ์กันได้ เด็กจะยึดถือตนเป็นศูนย์กลางของสิ่งต่างๆ จึงเรียกขั้นนี้ว่า ขั้นการยึดตนเป็นศูนย์กลาง

ขั้นที่ 3 ขั้นเขียนภาพอย่างมีความหมาย (The Schematic Stage) เด็กอายุประมาณ 7-9 ปี โดยทั่วไปเด็กมีความเข้าใจในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างตนเอง และสิ่งแวดล้อมมากขึ้น จะวาดสิ่งต่างๆโดยใช้รูปทรงเรขาคณิตเข้ามาประกอบลักษณะของการวาด จะปรากฏเห็นเป็นรูปเป็นร่างที่แน่นอน และมีลักษณะเฉพาะของตนเอง โดยจะมีความสัมพันธ์ ระหว่างความคิด อารมณ์ ความรู้สึก เด็กยังคงวาดเฉพาะในสิ่งที่มีความสำคัญต่อตนเองอยู่ มีการใช้ทรงเรขาคณิต วาดลักษณะของคนและรายละเอียดต่างๆของคนเพิ่มมากขึ้น เช่น จมูก ตา ปาก เป็นต้น เมื่อเด็กอายุ 7 ปีเด็กจะมีพัฒนาการในการใช้กล้ามเนื้อย่อยได้ดีขึ้น เริ่มมีความเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างตนเองและสิ่งแวดล้อม และวัตถุต่างๆ ดังนั้นการวาดภาพของเด็กจะปรากฏเป็นภาพที่มองเห็นทะลุภายใน หรือภาพเอ็กซ์เรย์ ซึ่งเป็นการวาดที่เด็กต้องการแสดงให้ผู้อื่นรู้ ถึงการรับรู้สิ่งต่างๆของตน ภาพที่ปรากฏมักจะเป็นภาพ
2 มิติ ไม่ปรากฏการวาดที่แสดงถึงความทับซ้อนกับของวัตถุต่างๆ นอกจากนี้เด็กยังมีลักษณะการวาดภาพแบบหมุนกระดาษด้วย แต่เนื่องจากการรับรู้ของเด็กวัยนี้ยังไม่สมบูรณ์มาก เด็กจึงแสดงออกในลักษณะของการวาดภาพที่ไม่คำนึงองค์ประกอบ และมุมมองในการวาด โดยจะมีความต้องการในการแสดงออกทางอารมณ์มากกว่าความต้องการในการวาดเลียนแบบธรรมชาติ

ขั้นที่ 4 ขั้นเกาะกลุ่ม (The Gang Age) เด็กมีอายุประมาณ 9-12 ปี เด็กจะเริ่มวาดภาพในลักษณะที่เหมือนจริงมากขึ้น มีรายละเอียดแสดงให้เห็นมากขึ้น ให้ความสนใจต่อการทำงานกลุ่มมากขึ้น สนใจสิ่งแวดล้อม และมีการวาดภาพจากประสบการณ์ที่ตนได้รับแทนการวาดภาพเกี่ยวกับวัตถุต่างๆแบบเดิม ลักษณะของภาพที่วาดมีความเหมือนจริงมากขึ้น และเป็นลักษณะของการตกแต่ง มากกว่าการวาดถ่ายทอดตามธรรมชาติ มีการแสดงถึงลักษณะของความแตกต่างระหว่างเพศ เช่น วาดผู้ชายสวมกางเกง ผู้หญิงสวมกระโปรง เป็นต้น แต่ลักษณะของการวาดภาพคน ยังคงวาดในลักษณะที่แข็งทื่อ เพราะมีความระมัดระวังในการวาดมากขึ้น ไม่กล้าแสดงออกอย่างเฉียบขาดและเชื่อมั่น เหมือนอย่างระยะก่อน จะปรากฏลักษณะของการวาดแบบการใช้พื้นราบ และมีการใช้ช่องไฟ ที่ใกล้เคียงความเป็นจริงมากขึ้น มีการแสดงถึงความสัมพันธ์ของวัตถุต่างๆในภาพ ที่มีความเกี่ยวเนื่องกันมากขึ้น เช่น การวาดท้องฟ้ากับพื้นดินที่เส้นขอบฟ้า เริ่มวาดภาพที่แสดงให้เห็นว่า มีความเข้าใจในเรื่องมิติ และความลึกของวัตถุต่างๆมากขึ้น เช่นวาดภาพสิ่งของที่อยู่ตรงหน้าให้มีขนาดใหญ่กว่าสิ่งของที่อยู่ด้านหลัง แต่ยังไม่เข้าใจเรื่องของแสงและเงา และเริ่มแสดงให้เห็นถึงการออกแบบแต่เด็กยังขาดความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวอย่างแท้จริง

ขั้นที่ 5 ขั้นเขียนภาพเลียนแบบธรรมชาติ (The Pseudo-naturalistic Stage) เด็กอายุประมาณ 12-14 ปี เป็นวัยของการใช้เหตุผล เด็กจะมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย และความคิดรวบ

ยอดที่เปลี่ยนแปลงไปมาก เริ่มมีการแสดงออกที่เหมือนจริงมากขึ้น ในเรื่องของสัดส่วนของภาพคนที่วาดมีการแสดงความรู้สึกของภาพใบหน้าคน ชอบวาดการ์ตูน และแสดงให้เห็นถึงลักษณะที่บ่งบอกถึงเพศที่ชัดเจนมากขึ้น ในขั้นนี้สามารถแบ่งเด็กที่มีพัฒนาการด้านสร้างสรรค์ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ เด็กที่มีความถนัดด้านการรับรู้ทางสายตา (visual type) และเด็กที่มีความถนัดทางด้านความรู้สึกเชิงสัมผัส (haptic type) เด็กกลุ่มที่มีความถนัดแบบการรับรู้ทางสายตา จะสร้างงานศิลปะในลักษณะของการที่ตนเป็นผู้สังเกตการณ์อยู่ในเหตุการณ์ต่างๆในภาพที่ตนวาด ลักษณะของผลงานจะมีลักษณะที่ใช้การมองของตนเองเป็นหลัก ส่วนเด็กที่มีความถนัดแบบความรู้สึกเชิงสัมผัส จะวาดภาพในลักษณะที่มีการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อ และถ่ายทอดเหตุการณ์ต่างๆในภาพ ในลักษณะของการมีส่วนร่วมในการกระทำเหตุการณ์ต่างๆในภาพด้วย เด็กในขั้นนี้จะเริ่มสำรวจความสามารถในการวาดภาพของตนเอง และตระหนักถึงความสามารถของตน บางคนมีการวาดที่แสดงให้เห็นถึงรายละเอียดของรอยยับ ที่แสดงออกในภาพวาดของตนหรือวาดลวดลายที่เป็นชิ้นเล็กๆแทนการสร้างความสัมพันธ์กับการจัดองค์ประกอบ นอกจากนี้ยังมีการวาดภาพถ่ายทอดสิ่งที่เป็นสัญลักษณ์ แทนความหมายของวัตถุ และเหตุการณ์ต่างๆด้วย

ขั้นที่ 6 ขั้นการตัดสินใจ หรือศิลปะวัยรุ่น (The Period of Decision or Adolescent Art) เด็กอายุประมาณ 14-17 ปี พัฒนาการในการวาดภาพโดยทั่วไปของเด็กจะมีความพยายามในการพัฒนาเรื่องของทักษะมากขึ้นจากเดิม มีวัตถุประสงค์ในการวาดภาพ ระยะนี้เด็กจะเริ่มมีความเป็นอิสระจากผู้ปกครอง และเริ่มมีความรักในเพศตรงข้าม ลักษณะของการวาดภาพจะพยายามวาดให้มีลักษณะเหมือนจริงตามธรรมชาติ มีการคิดคำนึงในเรื่องของสัดส่วน รายละเอียดของรอยยับ ขณะที่ภาพแสดงอาการเคลื่อนไหว มีการวาดลักษณะท่าทางที่แสดงออกตามความเป็นจริงมากขึ้น เด็กที่มีความถนัดด้านการรับรู้ทางสายตา จะสามารถวาดภาพที่แสดงหลักเปอร์สเปกทีฟ (Perspective) ได้ เช่น วาดวัตถุที่อยู่ใกล้ ให้ชัดเจนกว่าวัตถุที่อยู่ไกล ส่วนเด็กที่มีความถนัดทางด้านความรู้สึกเชิงสัมผัส จะวาดภาพที่มีการแสดงให้เห็นถึงอารมณ์ และไม่ให้ความสนใจในการวาดภาพที่มีความเป็นจริงตามธรรมชาติ เด็กจะแสดงออกถึงความประทับใจในสิ่งที่ตนวาด มีการใช้เส้นฐานและสี ที่สัมพันธ์กับอารมณ์ และความรู้สึกในลักษณะของการออกแบบที่เป็นลักษณะนามธรรม

จากขั้นพัฒนาการทางศิลปะของโลเวนเฟลด์และบริตเตนนั้น พัฒนาการการแสดงออกทางศิลปะของเด็กวัย 3-5 ปี จัดอยู่ในขั้นที่2 คือ ขั้นก่อนเขียนภาพอย่างมีความหมาย (The Preschematic Stage) เป็นขั้นที่เด็กมีอายุประมาณ 4-7 ปี เป็นวัยที่แสดงให้เห็นถึงการพยายามที่จะวาด เพื่อสื่อความหมาย ซึ่ง Chapman (1978) กล่าวว่า เด็กจะสนใจในการทำงานที่เกี่ยวกับการใช้ประสาทสัมผัสและการใช้ความสามารถในการกระทำ ผสมผสานกับการเคลื่อนไหวมากกว่าการใช้สายตา การจัด

องค์ประกอบในการใช้กล้ามเนื้อ ทำกิจกรรมและความคิดแต่ละส่วน รวมถึงกระบวนการในการทำกิจกรรมจะมีความแตกต่างจากความคิดในการมองความสัมพันธ์ของผู้ใหญ่ เนื่องจากเด็กวัยนี้ยังมีการพัฒนาในส่วนย่อยอยู่ ขนาดที่มีความสัมพันธ์กับการใช้กล้ามเนื้อในการทำงานของเด็กวัยนี้ คือ ขนาดใหญ่ เด็กจะมีการแสดงออกให้เห็นถึงส่วนต่างๆที่มีขนาดใหญ่ เพื่อที่จะแสดงออกให้เห็นถึงความสำคัญของส่วนนั้นๆ เด็กในวัยนี้จะมีการเข้าใจและรับรู้เกี่ยวกับการใช้สัญลักษณ์ โดยจะใช้เส้นแทนรูปร่าง รูปทรง คน สัตว์ สิ่งของ โดยจะมีพัฒนาการของความประณีตและซับซ้อนในการใช้สัญลักษณ์แสดงออกผ่านงานศิลปะของตนเอง ใช้คำพูดที่มีความซับซ้อนมากขึ้นตามความสัมพันธ์ของเหตุการณ์ และกิจกรรมศิลปะที่เด็กทำ โดยมากจะมีสิ่งที่อยู่ในใจก่อนที่จะเริ่มลงมือสร้างผลงาน การลอกเลียนแบบ และการสร้างรูปทรงเฉพาะตัวสำหรับเด็กวัยนี้

พีระพงษ์ กุลพิศาล (2546) ได้กล่าวถึงลักษณะเฉพาะทางการปั้นของเด็กปฐมวัยไว้ว่า เด็กอายุ 1-3 ปี จะทำงานปนเล่น เด็กจะปั้นแบบบีบนวดดินไปมา สามารถทำให้เป็นรูปร่างที่มองเข้าใจได้เด็กอายุ 3-5 ปี ในวัยนี้เด็กจะสามารถปั้นเป็นรูปสัตว์ หรือปั้นเป็นลูกกระสุน โดยวิธีดึงดินออกให้เป็นส่วนต่างๆ

จากการศึกษาของนักวิชาการและนักวิจัย ดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า พัฒนาการด้านการปั้นของเด็กปฐมวัยจะเป็นไปตามลำดับขั้น โดยเริ่มจากการปั้นสิ่งที่ไม่มีความหมาย เหมือนเป็นการสำรวจ เมื่อเริ่มคุ้นเคยเด็กจะสามารถพัฒนาไปสู่การใช้สัญลักษณ์แทนความหมายในสิ่งต่างๆที่ตัวเด็กเองเข้าใจ เด็กจะมีพัฒนาการด้านการปั้นที่คู่ขนานไปพร้อมกับพัฒนาการทางด้านร่างกาย

ตารางที่ 1 ตารางวิเคราะห์ทฤษฎีพัฒนาการการปั้นของนักวิชาการ/นักการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

	ขั้นที่ 1	**ขั้นที่** 2	**ขั้นที่** 3
Linderman (1964)	ขั้นขีดเขี่ยโดยไม่มีจุดมุ่งหมาย เด็กจะถือดิน ทุบ	ขั้นควบคุมรอยขีดเขี่ย และขั้นขีดเขี่ยที่ไม่แน่นอน เด็กจะสามารถม้วนดินเป็นเส้นหรือนำส่วนประกอบมาต่อกัน 2 ส่วน อาจจะมีการทุบตีดินเหมือนกับขั้นขีดเขี่ยและจะเริ่มปั้นเป็นก้อนกลม	ขั้นการตั้งชื่อเด็กจะมีการตั้งชื่อให้ผลงานของตนเอง จะมีการผสมผสานสื่อวัสดุอุปกรณ์อื่นๆเข้ากับการปั้นและเริ่มเล่าเป็นเรื่องราว
Golomb (1974)	ระยะนี้เด็กอายุ2-3 ปีเป็นระยะที่เด็กจะถือดินเหนียวไปมา ใช้นิ้วกด ทุบ ตี ดึง ทำเป็นเส้นและนำมาติดเข้าด้วยกัน	เด็กอายุ 3-5 ปี มีการเปลี่ยนแปลงรูปทรงจากการปั้นแบบก้อนเดียว เป็นการปั้นแบบก้อนกลมที่มีรายละเอียดมากขึ้น	อายุ 5-6 ปี เด็กจะมีพัฒนาการทางการปั้นที่สูงขึ้น ปั้นคนทั้งตัวได้ มีลักษณะชัดเจนมากขึ้น
Lowenfeld and Brittain (1987)	ขั้นขีดเขี่ย แบ่งออกเป็น เด็กอายุ-2 ปี จะทุบดินเหนียวโดยไม่มีความหมาย อายุ-3 ปี จะเริ่มดึงดินออกเป็นชิ้นๆ		ขั้นเริ่มต้นการเขียนภาพให้มีความหมาย อายุ 4-7 ปี เด็กจะแสวงหาความคิดรวบยอดเกี่ยวกับรูปลักษณ์ในการปั้นคน โดยจะดึงส่วนที่ยื่นออกมา เช่น จมูก แขน ขา ออกจากดินก้อนโตและอายุ 4 ปี เด็กจะเริ่มตั้งชื่อผลงานตามความคิดของตนเอง
Schirrmacher (1998)	อายุ 2-3 ปี เด็กจะค้นหาคุณสมบัติของดินเหนียวโดยใช้ประสาทสัมผัส พออายุ 3 ปี เด็กจะทำงานเป็นประบวนการมากขึ้นด้วยการม้วน ฉีก ดึง	อายุ 4 ปี เป็นวัยแห่งการใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการรวบรวมรูปแบบต่างๆของการปั้นดินเหนียว ในขั้นนี้เด็กจะใช้จินตนาการกับผลงานมากขึ้น	อายุ 5 ปี เด็กวัยนี้จะเล่นบนโต๊ะ ต้องการสื่อและอุปกรณ์ที่เล่นกับดินเหนียวได้ เด็กวัยนี้จะรู้ว่าชิ้นงานปั้นเป็นเพียงสัญลักษณ์ที่สร้างขึ้น ไม่ใช่ของจริง

ตารางที่ 1 ตารางวิเคราะห์ทฤษฎีพัฒนาการการปั้นของนักวิชาการ/นักการศึกษาที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)

	ขั้นที่ 1	**ขั้นที่** 2	**ขั้นที่** 3
Mayesky(2002)	ระยะแรกเด็กยังไม่สามารถควบคุมการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อได้ดี เด็กจะเล่นดินเหนี่ยวด้วยการ ตี นวด บด ทุบ โดยไม่มีจุดมุ่งหมายพิเศษ	เด็กจะปั้นรูปทรงกลม และสี่เหลี่ยมได้	ชอบที่จะตั้งชื่อให้กับผลงานของตนเอง
พีระพงษ์กุลพิศาล (2546)	อายุ 1-3 ปี จะทำงานปนเล่น เด็กจะปั้นแบบบีบนวดดินไปมา มาสามารถทำให้เป็นรูปร่างที่มองเข้าใจได้		เด็กอายุ 3-5 ปี ในวัยนี้เด็กจะสามารถปั้นเป็นรูปสัตว์ หรือปั้นเป็นลูกกระสุน โดยวิธีดึงดินออกให้เป็นส่วนต่างๆ
สรุป	เด็กจะสามารถบีบ นวด ตี บด ทุบดินอย่างไม่มีความหมาย เป็นการสำรวจคุณสมบัติของดิน	เด็กจะสามารถปั้นดินเป็นเส้น รูปกลม สี่เหลี่ยม ได้เริ่มมีราย ละเอียดมากขึ้น	เด็กจะสามารถปั้นรูปสัตว์ คน และชอบตั้งชื่อ เล่าเรื่องราวให้กับผลงานของตนเอง

3. **การจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย**

กิจกรรมศิลปะถือว่าเป็นส่วนสำคัญของการจัดกิจกรรมศิลปะในทางปฏิบัติ เนื่องจากสามารถช่วยให้ความสามารถของเด็กปฐมวัยโดยเฉพาะทางด้านทักษะในการใช้กล้ามเนื้อมือควบคู่ไปกับการใช้สายตาให้มีการพัฒนาขึ้น

ชัยณรงค์ เจริญพาณิชกุล (2532) กล่าวว่าการจัดประสบการณ์ศิลปะควรจะเกี่ยวโยงเน้นหลักไปยังสิ่งที่เกิดขึ้นภายในตัวเด็ก ความเจริญเติบโตที่ได้เกิดขึ้นกับเด็กและความรู้สึกด้านอารมณ์ของเด็กมากกว่าที่จะมุ่งเฉพาะไปที่ผลงานของเด็กที่ปรากฏให้เห็นเป็นรูปธรรม

เกษรธิตะจารี(2543) กล่าวถึงศิลปศึกษาไว้ว่า เป็นการสร้างสรรค์ผลงานจากการใช้ทักษะทางมือ และความคิดให้มีความสัมพันธ์กัน โดยมีกระบวนการทำงานอย่างมีระบบและมีจุดมุ่งหมาย และจะก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์

ฝ่ายตำรา โรงเรียนรุ่งอรุณ (2550) กล่าวถึงศิลปะไว้ว่า ศิลปะมีความหมายได้มากกว่าการสร้างสิ่งที่สวยงาม หรือไม่ได้หยุดเพียงแค่ความพึงพอใจเท่านั้น แต่กระบวนการสร้างงานศิลปะนั้น มีมิติที่ลึกซึ้งที่จะหล่อเลี้ยงธรรมชาติพิเศษของความคิดจิตใจมนุษย์ ในการสะท้อนมุมมองไปที่คุณภาพภายในของตนได้อย่างแยบคาย ทั้งนี้กระบวนการนั้นเกิดขึ้นและเป็นไปด้วยความประณีต พินิจพิจารณาใคร่ครวญอย่างละเอียด จนเกิดความสังเกตเห็นความเป็นไปที่แตกต่าง ระหว่างการอยู่กับปัจจุบันที่เป็นปกติกับการคาดคั้นอยากได้ผลสำเร็จ ความกล้าที่จะทดลอง ความไม่ลังเลสงสัยในการกระทำของตนเอง ความอดทนที่จะทำใหม่เมื่อผิดพลาด จนในที่สุดความคิดสร้างสรรค์จึงผุดขึ้นมาอย่างแนบเนียนในภาวะที่สมดุลซึ่งแตกต่างโดยสิ้นเชิงกับภาวะที่ปั่นป่วนและมืดทึบ ซึ่งเป็นการกระทำด้วยปัญญาที่แฝงด้วยกุศโลบายในการฝึกตนจากภายใน ให้เกิดความสมดุลทั้งความคิด จิตใจ การกระทำ ด้วยแรงบันดาลใจที่มั่นคง จนสามารถปลดปล่อยความคิดสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นอย่างพอเหมาะพอดี

วิรุณ ตั้งเจริญ (2526) กล่าวไว้ว่า กิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย คือ การปูพื้นฐานให้เด็กมองเห็นความสวยงามของศิลปะ การวาดภาพระบายสี การทดลองเกี่ยวกับสี การพิมพ์ภาพ การปั้น การพับ ฉีก ปะ และการประดิษฐ์

ชัยณรงค์ เจริญพานิชย์กุล (2532) ได้แบ่งกิจกรรมศิลปะที่เหมาะสมสำหรับเด็กออกเป็น 5 กิจกรรมคือ 1) กิจกรรมวาดเส้น 2) กิจกรรมระบายสี 3) กิจกรรมภาพพิมพ์ 4) กิจกรรมประติมากรรม 5) กิจกรรมประดิษฐ์ตกแต่ง

สรุปได้ว่า กิจกรรมศิลปะเป็นกิจกรรมที่สามารถหล่อหลอมจิตใจของเด็ก และยังเป็นการฝึกการใช้มือและตาให้สัมพันธ์กัน สามารถแบ่งออกได้เป็น 6 กิจกรรม ได้แก่ การวาดเส้น การระบายสี ภาพพิมพ์ การปั้น การประดิษฐ์ และการพับ ฉีก ปะ

3.1 **ความหมายของการจัดกิจกรรมศิลปะ**

นักวิชาการต่างๆได้ให้ความหมายของการจัดกิจกรรมศิลปะไว้ดังต่อไปนี้

Chapman (1978) กล่าวว่า กิจกรรมศิลปะในการเรียนการสอนประกอบด้วย กิจกรรมการเรียนเป็นกิจกรรมของผู้เรียนที่ต้องศึกษาในสิ่งที่ผู้สอนได้สอน และกิจกรรมการสอนเป็นกิจกรรมของผู้สอน ได้แก่ การเขียนแผนการสอน การเตรียมการสอน การใช้คำถาม การให้คำแนะนำ ตลอดจนกิจกรรมการสาธิต

วิรุณ ตั้งเจริญ (2526) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมศิลปะว่า เป็นการจัดประสบการณ์ศิลปะให้แก่ผู้เรียนเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะ ทัศนคติ ความคิด และรูปแบบพฤติกรรมที่มุ่งส่งเสริมให้

ผู้เรียนพัฒนาลักษณะนิสัยไปในทางที่ดีพร้อมๆกันทุกๆด้าน มีความเจริญงอกงามทางการสร้างสรรค์อย่างสูงสุด และส่งเสริมการเจริญเติบโตทางวุฒิภาวะ

ราศี ทองสวัสดิ์ (2527) กล่าวว่า กิจกรรมศิลปะหมายถึง กิจกรรมทางการวาดภาพด้วยสีเทียน การปั้นดินน้ำมัน การเล่นสี ฉีก ปะ กระดาษ วัสดุ เป็นต้น ที่สามารถพัฒนาทักษะการใช้กล้ามเนื้อมือและความคิดสร้างสรรค์อย่างดี

เยาวพา เดชะคุปต์ (2528) กล่าวว่า ศิลปะเป็นแนวทางที่จะช่วยให้เด็กได้แสดงความสามารถและความรู้สึกนึกคิดของตนเองออกมาในงานศิลปะ เด็กจะใช้ศิลปะเพื่อเป็นสื่ออธิบายสิ่งที่ทำ เห็น รู้สึก และคิดออกมาเป็นผลงาน การจัดกิจกรรมให้แก่เด็ก จะช่วยให้เด็กได้ค้นคว้า ทดลอง และสื่อสารความคิด ความรู้สึกของตนให้ผู้อื่นได้เข้าใจ

วไลพร คุโณทัย (2530) กล่าวว่า กิจกรรมคือ สภาพของการจัดประสบการณ์ และการกระทำที่จัดขึ้นจากความร่วมมือระหว่างผู้สอนและผู้เรียน เพื่อให้กิจกรรมดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ น่าสนใจ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้

เกษรธิตะจารี(2543) กล่าวว่ากิจกรรมศิลปะหมายถึง งานศิลปะที่นักเรียนจะต้องฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดความชำนาญ

พีระพงษ์ กุลพิศาล (2546) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยว่าเป็นกิจกรรมที่มุ่งเสริมประสบการณ์ทางความรู้สึกสัมผัสมากกว่าประสบการณ์ที่ใช้เหตุผล เป็นกิจกรรมที่จะกระตุ้นให้เด็กเกิดจินตนาการ

โดยรวมการจัดกิจกรรมศิลปะ หมายถึง กิจกรรมที่เด็กจะต้องฝึกปฏิบัติทั้งทางด้านฝีมือและความคิด นอกจากนั้นกิจกรรมศิลปะยังสร้างเสริมให้เกิดคุณค่าด้านต่างๆแก่ผู้เรียน เช่น คุณค่าทางด้านประสาทสัมผัส จินตนาการ การแสดงออก ความคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น ซึ่งคุณค่าที่เกิดขึ้นมีจุดเริ่มต้นมาจากการปฏิบัติกิจกรรมทั้งสิ้น กิจกรรมศิลปะเป็นสิ่งสะท้อนอารมณ์ความรู้สึกนึกคิด ความสามารถในการแสดงออก ผลงานศิลปะที่เกิดจากการสร้างสรรค์ยังเป็นสิ่งสร้างความภาคภูมิใจและความมั่นใจในการแสดงออกให้กับเด็กอีกด้วย

3.2 **องค์ประกอบของการจัดกิจกรรม**

การจัดกิจกรรมศิลปะเป็นการจัดกิจกรรมให้เด็กเกิดจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดผ่านกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ เป็นการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติด้วยตนเองด้วยการสัมผัส และสังเกตถึงความเปลี่ยนแปลงของกระบวนการนั้นๆ รวมถึงพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา

Schirmacher (1998) ได้สรุปเกี่ยวกับการเรียนรู้ทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยที่ควรจะเป็นดังนี้คือ 1) เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กได้แสดงออกอย่างเต็มที่ด้วยสื่อที่หลากหลาย 2) มีความสมดุลกันระหว่างกระบวนการทำงานศิลปะกับผลงานศิลปะ 3) เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์ 4) เป็นกิจกรรมที่สร้างเสริมให้เด็กได้ค้นคว้าเพื่อหาประสบการณ์ 5) ให้เด็กได้ทำงานลักษณะที่มีเงื่อนไข เพื่อจะได้เข้าใจความต่อเนื่อง 6) การสอนมีลักษณะที่เป็นการจูงใจอย่างแท้จริง 7) เป็นการทำงานที่มีความสำเร็จร่วมกัน 8) มีความเหมาะสมกับพัฒนาการ และ 9) สื่อทางศิลปะได้มีส่วนร่วมอย่างเต็มที่และเป็นสิ่งที่ให้ประโยชน์สำหรับทุกคน

จำเนียร ศิลปวานิช (2538) กล่าวว่า กระบวนการการจัดกิจกรรมทุกระดับจะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ประการคือ 1) ครู เป็นองค์ประกอบที่ถือเป็นขั้นตอนในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เนื่องจากครูมีบทบาทสำคัญในการให้ความรู้แก่เด็ก ครูจะต้องเป็นผู้มีความรู้ในการจัดกิจกรรม มีความเข้าใจเกี่ยวกับประสบการณ์ในการจัดกิจกรรม สามารถถ่ายทอดความรู้และวิธีการจัดกิจกรรมที่ดีได้ 2) เด็กปฐมวัย เป็นองค์ประกอบสำคัญในขั้นการจัดกิจกรรม เนื่องจากองค์ประกอบ ของกิจกรรมที่ดีนั้น ครูจะต้องพิจารณาถึงเด็กว่า เด็กเป็นใคร มีพื้นฐานความรู้ และประสบการณ์เดิมอย่างไรก่อนจะลงมือจัดกิจกรรม 3) หลักสูตร มีความสำคัญเพราะเปรียบได้กับแผนที่หรือลายแทง ที่จะบอกให้ครูรู้ว่าการจัดกิจกรรมได้ดำเนินไปสู่จุดหมายใด ดังนั้นครูจะต้องยึดหลักสูตรเป็นหลัก 4) สื่อการสอน เป็นองค์ที่จะทำให้การจัดกิจกรรมดำเนินไปด้วยความราบรื่น และเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมขึ้นในตัวเด็ก และ 5) การวัดและประเมินผล ถือว่าเป็นหัวใจขององค์ประกอบในการจัดกิจกรรม เพราะเป็นตัวเชื่อมโยงไปยังองค์ประกอบอื่นๆดังที่กล่าวมาข้างต้น

ฝ่ายตำรา โรงเรียนรุ่งอรุณ (2550) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญในการจัดกิจกรรมศิลปะไว้ดังนี้ คือ 1) ผู้สอน 2) ห้องเรียนศิลปะและสภาพแวดล้อม 3) การเตรียมความพร้อมก่อนการเรียน 4) ลักษณะ/เนื้อหาที่เหมาะสมกับวัย 5) การเรียนรู้ซึ่งกันและกัน 6) การประเมินผล

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2550) กล่าวถึงองค์ประกอบในการจัดกิจกรรมไว้ดังนี้ คือ 1)องค์ประกอบรวม หมายถึง องค์ประกอบด้านโครงสร้างที่นำมาประกอบกันเป็นการจัดกิจกรรม ประกอบด้วย ครู เด็ก และหลักสูตรหรือสิ่งที่จะจัดกิจกรรม 2) องค์ประกอบย่อย หมายถึง องค์ประกอบด้านรายละเอียดของการจัดกิจกรรม ซึ่งจะต้องประกอบด้วยขั้นตอนเหล่านี้จึงจะทำให้เป็นการจัดกิจกรรมที่สมบูรณ์ ได้แก่ การตั้งวัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม กำหนดเนื้อหา/ลักษณะของกิจกรรม การจัดกิจกรรม การใช้สื่อการสอน การวัดผลและประเมินผล

การจัดกิจกรรมตามแนวทางของนักการศึกษาและนักวิชาการด้านปฐมวัยดังกล่าวแสดงให้เห็นถึง องค์ประกอบของการจัดกิจกรรมที่สำคัญจะประกอบด้วย

3.2.1 วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมศิลปะที่ควรคำนึงถึงมีดังต่อไปนี้

Koster (2001) กล่าวว่า ศิลปะนั้นสำคัญมากในการพัฒนาทักษะต่างๆ ของเด็ก ได้แก่ 1) ความเข้าใจลึกซึ้ง เด็กจะเข้าใจและจำข้อมูลต่างๆ ได้ดีขึ้นเมื่อได้ลงมือปฏิบัติ 2) ประสาทสัมผัสมือและตา ให้เด็กได้ใช้กล้ามเนื้อส่วนต่างๆ และเคลื่อนไหวตามการมองเห็นให้สัมพันธ์กัน 3) การเรียงลำดับ การสร้างงานศิลปะทำให้เด็กได้ฝึกการเรียงลำดับความคิด ออกแบบขั้นตอน และการตัดสินใจ และ4) ความมั่นใจ เมื่อเด็กได้เรียนรู้ว่าตนเองสามารถควบคุมการใช้อุปกรณ์ และสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ จนสื่อสารแนวคิดของตนเองไปได้ ทำให้เด็กมั่นใจในความสามารถของตนเอง และพอที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ

วิรุณ ตั้งเจริญ (2526) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ทั่วไปของกิจกรรมศิลปะเด็กปฐมวัย ดังนี้ 1) เพื่อฝึกประสาทสัมพันธ์ 2) เพื่อปลูกฝังให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 3) เพื่อส่งเสริมให้มีรสนิยมที่ดี รักสวยงาม ซาบซึ้งในความไพเราะของดนตรี 4) เพื่อปลูกฝังค่านิยม เจตคติ และคุณสมบัติที่ดีของศิลปวัฒนธรรมไทย 5) เพื่อส่งเสริมให้เด็กรู้จักแสดงออกตามความถนัด และความสามารถของตนเอง 6) เพื่อพัฒนาทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา 7)เพื่อฝึกให้เป็นคนมีระเบียบประณีต และช่างสังเกต 8)เพื่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน และใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และ 9)เพื่อนำไปใช้บูรณาการกับกลุ่มวิชาต่างๆ

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2529) กล่าวว่า ศิลปะมีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นการสร้างเสริมด้านนิสัยให้แก่เด็ก และเพื่อให้เหมาะสมกับวุฒิภาวะของเด็ก โดยมิได้มุ่งหวังจะพัฒนาเด็กให้เป็นศิลปิน จัดขึ้นเพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ มีประสบการณ์ด้านศิลปะ มีความคิดที่ดีต่อศิลปะ

ประมวญ ดิคคินสัน (2536) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยโดยสรุป ดังนี้ 1) กิจกรรมศิลปะไม่ได้มุ่งสอนให้เด็กเป็นศิลปิน แต่มุ่งที่จะใช้กิจกรรมศิลปะเป็นทางไปสู่การศึกษา 2) กิจกรรมศิลปะเป็นวิธีหนึ่งซึ่งเด็กได้แสดงออก ใช้สื่อความหมายจากประสบการณ์ของตน โดยเฉพาะเด็กที่ยังไม่มีทักษะในการเขียน ทั้งนี้เด็กอาจใช้การวาดรูป การระบายสี หรือการปั้น เป็นสื่อในการแสดงออก 3) กิจกรรมศิลปะช่วยให้เด็กพัฒนาการรับรู้ในสิ่งแวดล้อมได้ดีขึ้น และเข้าใจสัมพันธภาพของตัวเองกับสิ่งแวดล้อมได้ลึกซึ้งมากขึ้น 4) กิจกรรมศิลปะทำให้เด็กรู้คุณค่าของสุนทรียภาพ และ 5) กิจกรรมศิลปะช่วยให้เด็กมีทักษะในการใช้มือ

สุลักษณ์ ศรีบุรี (2536) กล่าวว่า ศิลปะเป็นวิชาหนึ่งที่มีส่วนสำคัญในกระบวนการศึกษานับตั้งแต่เด็กวัยก่อนเข้าเรียน ไปจนจบการศึกษาในระดับอุดมศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

สร้างเสริมลักษณะนิสัยและประสบการณ์ให้เด็ก เป็นผู้ที่กล้าแสดงออก มีความมั่นใจในตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เพิ่มพูนพุทธิปัญญาและเจตคติ ให้เจริญงอกงามไปพร้อมๆกัน

เกษรธิตะจารี(2543) กล่าวว่าถึงจุดมุ่งหมายไว้ว่า เป็นการกำหนดทิศทางของการสอน และเงื่อนไขที่ผู้สอนคาดว่าจะให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ และสามารถทำงานศิลปะได้

สิริพรรณ ตันติรัตน์ไพศาล (2545) กิจกรรมศิลปะในระดับปฐมวัยถือว่าเป็นกิจกรรมเบื้องต้น ไม่ได้มีจุดมุ่งหมายให้เด็กวาดรูปเก่ง แต่การปลูกฝังให้เด็กมีนิสัยอันดีงาม และมีความพร้อมในการศึกษาในระดับต่อไป จึงมีการแบ่งจุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรม ดังนี้ 1) เพื่อฝึกและเตรียมความพร้อม ให้เด็กรู้จักใช้ประสาทสัมผัสให้เกิดความสัมพันธ์กันได้อย่างเหมาะสม 2) เพื่อส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การรู้จักการสังเกต การมีไหวพริบ สามารถแสดงออกตามความถนัดของแต่ละคน และชื่นชมต่อสิ่งที่มีความสวยงาม 3) เพื่อพัฒนาทางร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และบุคลิกภาพ 4) เพื่อปลูกฝังค่านิยม เจตคติ และคุณสมบัติที่มีความเกี่ยวข้องกับศิลปะและวัฒนธรรมไทย 5) เพื่อให้เด็กรู้จักการใช้เครื่องมือ และอุปกรณ์ต่างๆในการทำงานศิลปะ รู้จักการเก็บรักษา และการทำความสะอาดได้อย่างถูกต้อง 6) เพื่อฝึกให้รู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม มีระเบียบวินัย และมีความประณีต 7) เพื่อให้เด็กมีโอกาสแสดงออกอย่างอิสระ มีความสนุกสนานเพลิดเพลิน และใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ 8) เพื่อนำประสบการณ์ไปใช้ให้สัมพันธ์กับการจัดประสบการณ์ด้านอื่นๆ

ฝ่ายตำรา โรงเรียนรุ่งอรุณ (2550) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมศิลปะไว้ว่า การเรียนการสอนศิลปะแก่เด็กนั้น ไม่ได้มุ่งสร้างศิลปิน หรือมุ่งสร้างงานที่เป็นเลิศ แต่เป็นการสร้างคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งผู้เรียนและผู้สอนผ่านทั้งกระบวนการทำงานศิลปะและงานศิลปะรอบๆตัว

3.2.2 ลักษณะของการจัดกิจกรรม

ชวลิต ดาบแก้ว (2535) กล่าวว่า ลักษณะของเนื้อหาเป็นเรื่องราวที่กำหนดไว้ในหลักสูตรที่ต้องการให้นักเรียนประกอบด้วยสาระที่เป็นความรู้ที่ประมวลหรือรวบรวมเพื่อจัดอย่างมีระเบียบให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามที่ต้องการ ซึ่งมิได้หมายถึงความรู้เท่านั้น แต่รวมถึงประสบการณ์ของการเรียนรู้ด้วย เนื้อหาที่นำมาบรรจุไว้ในหลักสูตรนั้น ได้จากกลุ่มความรู้ที่ถูกดัดแปลงให้ง่ายลงเหมาะกับแต่ละระดับการศึกษา เนื้อหาที่สมบูรณ์ต้องเป็นเนื้อหาที่ช่วยให้ผู้เรียนได้รับรู้และพัฒนานิสัย ระบบความคิดและการกระทำ

พีระพงษ์ กุลพิศาล (2546) ได้ให้ความหมายของลักษณะของศิลปะไว้ว่า เป็นความรู้และประสบการณ์ที่ครูศิลปะจัดให้แก่นักเรียนตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ องค์ประกอบของเนื้อหาจะแสดงออกมาในรูปของความรู้ความเข้าใจ การเรียนศิลปะโดยอาศัยความสามารถอย่างเดียวไม่พอ

เนื้อหาทางศิลปะไม่ใช่เรื่องราว ถ้าเปรียบเป็นผลงานศิลปะเป็นเหมือนดอกกุหลาบ ส่วนที่เป็นเนื้อหาก็คือ สี สัดส่วน ขนาดของกลีบ การจัดวางจังหวะช่องไฟของกลีบและความรู้สึก เป็นต้น

ฝ่ายตำรา โรงเรียนรุ่งอรุณ (2550) กล่าวถึงลักษณะในการจัดกิจกรรมศิลปะว่า ครูต้องเข้าใจธรรมชาติของเด็กในแต่ละช่วงวัย จะช่วยทำให้ครูสามารถจัดกิจกรรมศิลปะได้สอดคล้องกับความสนใจและความสามารถ ตลอดจนพัฒนาการของวัยนั้นๆได้ แต่อย่างไรก็ดีเด็กทุกวัยต้องการกำลังใจและความเชื่อมั่นจากครู ว่าเขาสามารถทำงานได้ดีในแบบของตัวเอง ดังนั้นครูจึงต้องมีอุบายลองหยั่งความสามารถของเด็ก โดยการเริ่มงานที่แบ่งกระบวนการทำงานให้ออกเป็นช่วงขั้นตอนง่ายๆย่อยๆ ซึ่งผลงานชิ้นเล็กๆจากแต่ละขั้นจะช่วยสะท้อนให้ครูมองเห็นความสามารถของเด็กแต่ละคน นอกจากนี้ผลงานยังช่วยสร้างแรงจูงใจ เป็นรางวัลให้กับเด็ก ช่วยให้เด็กมีความอดทน มั่นใจในการทำงานชิ้นใหญ่ให้สำเร็จต่อไป ทั้งยังช่วยสร้างความคุ้นเคยกับวัสดุและทักษะสำหรับงานนั้นๆไปทีละน้อย

Taba (1962) ได้เสนอเกณฑ์ในการเลือกเนื้อหาไว้ ดังนี้ 1) เชื่อถือได้และเป็นแก่นสารของความรู้ในแต่ละวิชา 2) สอดคล้องกับวุฒิภาวะในการเรียนรู้และประสบการณ์ของผู้เรียน 3) สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน 4) มีความสมดุลระหว่างความกว้างและความลึก 5) สอดคล้องกับความจริงในสังคม 6) สนองความมุ่งหมายได้หลายประการ

นิรมล ตีรณสาร สวัสดิบุตร (2525) ได้เสนอเกณฑ์ในการพิจารณาเลือกกิจกรรมศิลปะ ดังนี้ 1) ความเหมาะสมกับนักเรียน ในเรื่องวัย เพศ และความแตกต่างระหว่างบุคคล 2) ความเหมาะสมกับสภาพของครู คือ ความถนัด ความสนใจ และความสามารถของครู 3)ความเหมาะสมกับสภาพของโรงเรียน ตามสภาพท้องถิ่นนั้นๆ 4) ความเหมาะสมกับสภาพของสังคมเศรษฐกิจ วัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา ความเชื่อ สถานการณ์บ้านเมือง และสมัยนิยม

วิรุณ ตั้งเจริญ (2526) ได้ให้ความคิดเห็นว่า กิจกรรมศิลปะที่เด็กปฐมวัยแสดงออกสามารถสรุปได้ 3 ลักษณะ ดังนี้

1) กิจกรรมแสดงประสบการณ์ เด็กนำประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นประสบการณ์เฉพาะตัวมาใช้ในการแสดงออกทางศิลปะ ประสบการณ์ดังกล่าวเป็นแรงกระตุ้นความรู้สึกนึกคิดในการวาดภาพของเด็กได้อย่างมากตามสภาพการรับรู้ และความเข้าใจของเด็ก ซึ่งขึ้นอยู่กับศักยภาพในการแสดงออกตามวุฒิภาวะและพัฒนาการทางด้านการทำงานของเด็กแต่ละคน

2) กิจกรรมเสนอจินตนาการ จินตนาการของเด็กอาจเป็นเรื่องของความเพ้อฝัน การคาดหวังในอนาคต การจินตนาการไปสู่อดีตหรือการรวมพลังความคิดไปสู่สิ่งที่มองไม่เห็น เด็กไม่สามารถแยกจินตนาการกับชีวิตจริงได้ เหตุนี้จึงพบจินตนาการของเด็กได้จากงานศิลปะที่เด็กทำ

3) กิจกรรมสร้างสรรค์รูปแบบ เป็นการริเริ่มสร้างสรรค์ทางด้านรูปร่าง วัสดุที่ใช้การผสมผสานงาน สองมิติ และสามมิติ กิจกรรมในลักษณะนี้จะช่วยกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ของเด็กได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้ วิรุณ ตั้งเจริญ (2526) ได้เสนอเนื้อหาที่เด็กปฐมวัยควรจะได้รับประสบการณ์ ได้แก่ 1) การฝึกสังเกตรูปทรงต่างๆ 2) ให้เด็กได้สัมผัสและเล่นสิ่งที่มีรูปทรงเหมือนและแตกต่างกัน 3) ฝึกสังเกตเส้น รูปทรง สี พื้นผิว 4) มีการฝึกจัดห้องเรียนให้สวยงาม 5) วาดรูปตามเรื่องราวที่ครูกำหนด 6) วาดรูประบายสีตามรูปทรงที่ครูกำหนดให้ 7) ใช้วัสดุทางศิลปะได้โดยอิสระ8) สังเกตการผสมผสานกันของสีต่างๆ 9) ฝึกทดลองใช้สีต่างๆหลากหลายชนิดและหลายวิธีการ 10) มีการทดลองผสมสีแม่สี 11) ให้เด็กปั้นแล้วเล่าเรื่องราวตามที่ปั้น 12) ปั้นตามเรื่องราวที่กำหนด 13) ปั้นรูปทรงต่างๆแล้วนำมาต่อกัน 14) ได้ทำกิจกรรมภาพพิมพ์ 15) ได้ทำกิจกรรมปั้น ฉีก ปะ โดยใช้วัสดุต่างๆ 16) ฝึกทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม

วรวรรณ เหมชะญาติ (2551) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับเด็กควรเป็นกิจกรรมที่สนับสนุน และส่งเสริมการเรียนรู้แบบองค์รวม แต่ในบางโอกาสเรื่องที่เรียนจำเป็นต้องใช้เวลาในการพัฒนาจนเกิดเป็นทักษะ หรือต้องได้รับการปลูกฝังจนเกิดเป็นนิสัยจึงต้องเรียนรู้เฉพาะเรื่อง ดังนั้นลักษณะของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จึงแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

1) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ เป็นการผสมผสานองค์ความรู้ที่เด็กควรได้รับในลักษณะที่สอดคล้องและกลมกลืน เช่น การจัดศูนย์การเรียน การทำโครงงาน

2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบคัดสรร เป็นการพัฒนาเด็กบางเรื่องจนเกิดเป็นทักษะ หรือปลูกฝังจนเกิดเป็นนิสัย จะต้องใช้เวลา ดังนั้นครูจึงควรคัดสรรกิจกรรมมาพัฒนาตามช่วงเวลาในแต่ละวัน ซึ่งจะช่วยสนับสนุนและส่งเสริมให้การเรียนรู้แบบบูรณาการมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จึงสรุปได้ว่าลักษณะของการจัดกิจกรรม ควรให้มีการเรียงลำดับของเนื้อหา และประสบการณ์ให้ผู้เรียนเรียนได้สะดวก เพื่อให้เนื้อหาต่างๆมีความสัมพันธ์กันและก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงสุด ดังต่อไปนี้1) การจัดเนื้อหาตามลำดับจากง่ายไปสู่ยาก2) จัดลำดับตามความจำเป็นที่ต้องเรียนก่อนหลัง3) จัดลำดับจากส่วนรวมไปสู่ส่วนย่อย4) จัดลำดับตามกาลเวลา5) การจัดให้เรียนสิ่งที่ใกล้ตัวขยายขอบเขตออกไปสู่สิ่งที่ไกลตัว

3.3.3 วิธีการจัดกิจกรรมศิลปะ

Tyler (1971) ได้กล่าวถึงวิธีการจัดกิจกรรมไว้ว่า เป็นผลรวมของเนื้อหากับการกระทำของผู้เรียน โดยมีหลักการในการจัดกิจกรรม ดังนี้ 1) เพื่อสนองจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ นักเรียนจะต้อง

มีประสบการณ์ที่เอื้อต่อการแสดงออกของพฤติกรรมที่จุดหมายได้วางแนวทางเอาไว้ กิจกรรมจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนกระทำกับเนื้อหานั้นๆด้วย 2) ผู้เรียนต้องเกิดความพึงพอใจจากการทำกิจกรรมที่กำหนดไว้ในจุดหมาย 3) กิจกรรมนั้นๆจะต้องเหมาะสมกับความสามารถ และความพร้อมของผู้เรียน 4) มีกิจกรรมเฉพาะอย่างอยู่เป็นจำนวนมากที่สามารถนำมาใช้ให้บรรลุจุดมุ่งหมายทางการศึกษาอันเดียวกัน 5) กิจกรรมการเรียนรู้อาจจะสนองจุดหมายได้หลายจุด

Mayesky (2004) กล่าวถึงการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยไว้ว่า การจัดกิจกรรมศิลปะต้องดูที่กระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน ไม่ใช่ดูที่ผลงาน เพราะในกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานนั้น สามารถสื่อสารได้ถึงความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ การแสดงออกของการใช้วัสดุ และการค้นพบสิ่งใหม่ในกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานนั้นๆ ซึ่งเด็กจะถ่ายทอดความคิดประสบการณ์ออกมาในงานศิลปะ ดังนั้นผลงานนั้นจึงไม่มีความสำคัญสำหรับเด็ก และผู้ใหญ่ก็ควรจะเข้าใจในกระบวนการนี้ด้วย

ประเทิน มหาขันธ์ (2531) กล่าวว่า ศิลปะเป็นเรื่องของความรู้สึกนึกคิด อารมณ์และจินตนาการ ดังนั้น กิจกรรมการสอนศิลปะครูจำเป็นต้องใช้วิธีการหลายอย่างที่จะเร้าให้เด็กเกิดอารมณ์ เกิดแรงบันดาลใจ เพื่อให้สามารถสร้างผลงานทางศิลปะที่มีคุณภาพ ครูจะต้องแสวงหาถ้อยคำที่กระตุ้นให้เด็กคิด เกิดอารมณ์ตื่นเต้น ครูพึงหลีกเลี่ยงถ้อยคำที่เป็นอุปสรรคหรือขัดขวางความคิดของเด็ก ความเป็นอิสระในการแสดงออกของเด็ก แต่ควรเป็นการส่งเสริมให้เด็กมีความเป็นตัวของตัวเองในการแสดงออก ซึ่งครูที่สอนศิลปะให้แก่เด็กให้ได้ผลจะต้องเป็นผู้ที่มีความเข้าใจในวิชาศิลปะอย่างถูกต้องสามารถสร้างงานทางศิลปะได้ มีความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการสอน และมีความเข้าใจในธรรมชาติของเด็ก เพราะการสอนวิชาศิลปะให้กับเด็กแตกต่างกับการสอนให้กับผู้ใหญ่ ครูจึงต้องใช้วิธีการที่เหมาะสมให้กับเด็ก เพื่อปลูกฝังทัศนคติ นิสัย ความคิด และแบบแผนแห่งพฤติกรรมให้เด็ก เนื่องจากในวัยนี้เป็นช่วงเวลาแห่งพัฒนาการที่สำคัญยิ่ง ที่ครูจะเป็นผู้ช่วยสร้างเสริมพัฒนาการต่างๆ จะติดตัวเด็กต่อไปจนเป็นผู้ใหญ่ ดังนั้นหลักการเลือกใช้วิธีการสอนที่เหมาะสมจึงเป็นสิ่งจำเป็น

องค์การ อินทรัมพรรย์ และคณะ (2535) กล่าวว่าเทคนิคและวิธีการสอนการปั้นสำหรับเด็กปฐมวัยนั้น ควรจะเกิดจากการให้เด็กได้แสดงออกด้วยตนเอง โดยการคิดค้น มีพัฒนาเทคนิคและวิธีตามแนวความคิด บางครั้งครูอาจร่วมแนะนำเพื่อให้เกิดความเหมาะสมยิ่งขึ้น โดยครูผู้สอนควรจัดกิจกรรมดังนี้

อายุ 2-3 ขวบ เรื่องราวที่ให้นั้น ควรเป็นสิ่งที่เด็กสนใจ และใกล้ตัวเด็ก แม้ผลงานที่ปั้นออกมาจะไม่ตรงกับเรื่องที่เด็กต้องการจะปั้นก็ตาม ครูผู้สอนต้องยอมรับเพราะ

ประสบการณ์ของเด็กในด้านความคิด ความพร้อม ตลอดจนการถ่ายทอดไม่สามารถกระทำได้สมบูรณ์

อายุ 4-5 ขวบ กิจกรรมในช่วงแรกควรมีลักษณะเช่นเดียวกับเด็กอายุ 2-3 ขวบ คือให้มีอิสระในการปั้นรูปเดี่ยว และเพิ่มทักษะให้เด็กในช่วงต่อมา เรื่องราวที่กำหนดมุ่งให้เด็กรู้จักรวมกลุ่มเป็นเรื่องเดียวกัน เช่น ให้ปั้นส้มชนิดเดียวกัน แต่มีขนาดแตกต่างกันมาจัดรวมกันเป็นกลุ่ม หรือครูผู้สอนกำหนดหัวข้องานปั้นอย่างกว้างๆ เช่น ให้ปั้นฝูงสัตว์ที่นักเรียนชอบ ปั้นผลไม้ เป็นต้น เด็กในระดับนี้สามารถเริ่มเรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ดังนั้นกิจกรรมที่จัดขึ้นควรให้เด็กได้มีโอกาสในการร่วมกันนำผลงานของแต่ละคน มาจัดเป็นเรื่องเดียวกัน

อายุ 6 ขวบ เนื่องจากเด็กได้ผ่านทักษะการปั้นรูปแบบที่ซ้ำๆกันมาแล้ว ในช่วงนี้ผู้สอนเพิ่มเทคนิค วิธีการ ตลอดจนเรื่องราวอันเกิดจากตัวเด็กเอง เช่น ครูผู้สอนควรจัดให้มีการอภิปรายเดียวกับการเลือกหัวข้อเรื่องและการค้นพบเทคนิคของแต่ละคน

อำไพ ตีรณสาร (2532) กล่าวว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คือการจัดเตรียมเนื้อหาและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความพร้อมและความสนใจของผู้เรียน ผลที่ได้รับคือการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนสูงมาก เพราะผู้เรียนมีความสนใจสูง อันเนื่องมาจากเรื่องที่ครูสอนนั้นเป็นเรื่องที่ตนสนใจ ดังนั้นการจะจัดกิจกรรมที่ได้ผลดีจึงต้องอาศัยวินัยและความพร้อมของวัสดุ อุปกรณ์ เพราะในกิจกรรมบางอย่างถ้าโรงเรียนมีข้อจำกัด ก็ทำให้เกิดความลำบากในการจัดเตรียมเป็นอย่างมาก อีกทั้งความสนใจของผู้เรียนอาจสนใจเฉพาะบางเรื่อง ในขณะที่หลักสูตรระบุกิจกรรมการสอนศิลปะไว้อย่างกว้างขวาง ซึ่งครูจัดกิจกรรมให้ครอบคลุมทั้งหมด

อุบล ตู้จินดา (2532) กล่าวว่า ครูควรคำนึงถึงหลักการในการจัดกิจกรรมศิลปะที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยควบคู่ไปกับเนื้อหาของวิชา คือ พัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 แบบคือ

แบบที่ 1 หลักการจัดกิจกรรมของเด็กปฐมวัย: เด็กต้องทำกิจกรรมในสิ่งที่เป็นตัวของตัวเอง โดยกิจกรรมที่ครูจัดให้นั้นมีอยู่หลายประเภท แต่ละประเภทจะเน้นให้เด็กได้เรียนรู้วิธีการที่แตกต่างกันออกไป รู้จักทดลองใช้วัสดุอุปกรณ์ และส่งเสริมคุณค่าทางประสาทสัมผัส จินตนาการ การแสดงออก ความคิดสร้างสรรค์ สร้างความภาคภูมิใจ และความมั่นใจในตนเอง

แบบที่ 2 หลักการจัดกิจกรรมของครู: ครูต้องดำเนินกิจกรรมในสิ่งที่เป็นความคิดริเริ่ม หรือเป็นแนวทางในการเรียนรู้ หรือกิจกรรมที่เด็กไม่อาจทำได้เองโดยง่าย เช่น การจัดเนื้อหา การเข้าสู่บทเรียน และการสรุปผลของบทเรียน ครูจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงหลักการจัดกิจกรรมศิลปะดังนี้ 1)ครูต้องรู้ว่าจะสอนเพื่ออะไร ดังนั้นจึงควรตั้งจุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมศิลปะ เป็น

เครื่องบ่งชี้ของการจัดประสบการณ์และประเมินว่าเด็กจะเกิดการเรียนรู้ และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ 2)ครูต้องรู้ว่าจะสอนอะไร หมายถึง การศึกษาหลักสูตร เนื้อหาตลอดจนพิจารณาและคัดเลือกว่าสาระของเนื้อหามุ่งเน้นความรู้ชนิดใด มีทักษะ คุณลักษณะ และค่านิยมใด ที่มุ่งหวังให้เกิดขึ้นกับเด็ก การวิเคราะห์ว่าจะสอนอะไรจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นที่จะทำให้กระบวนการกิจกรรมของการสอนศิลปะดำเนินไปอย่างเป็นลำดับขั้น ไม่เกิดความสับสน และก่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างรวดเร็ว 3) ครูจะต้องรู้ว่าจะสอนอย่างไร การจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ดังกล่าวจึงจะต้องคำนึงถึงบทเรียนในแต่ละบทว่าจะใช้วิธีการสอนแบบใด โดยคำนึงถึงจุดมุ่งหมาย กิจกรรมการสอน และผลที่จะเกิดขึ้นกับเด็ก 4) ครูจะต้องรู้ว่าผลที่จะได้จากการสอนเป็นอย่างไร กิจกรรมศิลปะที่ดีจะต้องเตรียมการสอนอย่างเป็นระบบ กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้เนื้อหาสาระการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้สามารถประเมินได้ว่าเด็กได้บรรลุวัตถุประสงค์นั้นแล้วหรือไม่ และเป็นแนวทางในการปรับปรุงการจัดกิจกรรมศิลปะต่อไป

สัญญลักษณ์ สุวรรณรัศมี (2534) ได้กล่าวถึงหลักการจัดกิจกรรมศิลปะแก่เด็กปฐมวัยไว้ว่า จะต้องใช้เวลาให้เด็กปฏิบัติกิจกรรมอย่างเหมาะสม ซึ่งในการจัดกิจกรรมประจำวันต้องคำนึงถึงหลักจิตวิทยาพัฒนาการ และจิตวิทยาเด็ก โดยใช้ระยะเวลาในการทำกิจกรรมที่เหมาะสมดังนี้ เด็กอายุ 3-4 ขวบ ใช้เวลาทำกิจกรรม 10-20 นาที และเด็กอายุ 5-6 ขวบ ใช้เวลาทำกิจกรรม20-30 นาที และในการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยนั้น มีสิ่งที่ควรคำนึงถึงดังต่อไปนี้

1) จะต้องจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ศิลปะให้ได้ทุกวัน โดยผู้สอนต้องเตรียมอุปกรณ์ที่เด็กต้องการใช้ให้พร้อม เช่น สีเทียน สีน้ำ ดินน้ำมัน และเศษวัสดุต่างๆไว้ตามโต๊ะล่วงหน้า

2) ก่อนให้เด็กเข้าทำกิจกรรมสร้างสรรค์ศิลปะ ควรปล่อยให้เด็กเข้าทำกิจกรรมอย่างมีระเบียบ ซึ่งอาจจะทำได้หลายวิธี เพื่อให้เด็กเข้ากลุ่มได้ เช่น ผู้สอนอาจถามว่า “เมื่อเช้านี้ใครรับประทานข้าวกับผัก” ก็ให้เข้ากลุ่มเดียวกัน เป็นต้น

3) การจัดโต๊ะกิจกรรมสร้างสรรค์ศิลปะ ควรจัดให้เป็นโต๊ะรวมที่เด็กสามารถล้อมวงกันทำงานได้ และมีโอกาสใช้ของร่วมกัน เช่น โต๊ะสำหรับวาดภาพด้วยสีเทียน และโต๊ะสำหรับวาดภาพด้วยสีน้ำ

4) ตลอดเวลาที่เด็กทำกิจกรรมจะต้องเดินดูเด็ก เพื่อคอยเขียนชื่อหลังกระดาษ และคอยให้กำลังใจเด็ก แต่ไม่มีหน้าที่ไปชี้แนะ

5) หากเด็กทำเศษวัสดุหล่น ควรแนะนำให้เด็กเก็บเองทุกครั้ง

6) หากเด็กทำงานไม่ถูกต้อง ไม่ควรจะบอกให้เด็กแก้ไข แต่ควรจะใช้คำถาม

ที่จะช่วยให้เด็กได้คิดหาคำตอบเอง ซึ่งจะทำให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจและเกิดความมั่นใจขึ้น

7) หากพบว่าเด็กคนใดชอบเล่นอยู่ที่เดียว โดยไม่ยอมลุกให้ที่คนอื่นบ้าง ต้องแนะนำให้เด็กรู้จักแบ่งปัน และแนะนำให้ทำกิจกรรมต่อไปในวันรุ่งขึ้น

8) เมื่อเด็กทำผลงานเสร็จ ควรตรวจผลงานเด็ก เพื่อดูพัฒนาการทางภาษาและจินตนาการ กับความคิดสร้างสรรค์

9) ไม่ควรมองผลงานของเด็กด้วยความขบขัน แต่ต้องแสดงให้เห็นว่า ผลงานที่เด็กตั้งใจทำนั้นมีคุณค่าเสมอ

10) เมื่อใกล้จะหมดเวลา ต้องให้เด็กเก็บของเข้าที่เองทุกครั้ง

เลิศ อานันทนะ (2535) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมที่ดี ควรจะเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกตามความคิดเห็นและความพอใจของตนเอง หรือการแสดงออกตามเรื่องราว แต่การกำหนดเรื่องราวให้แก่เด็กนั้น ควรจะคำนึงถึงพื้นฐานความรู้ และประสบการณ์ของเด็กเป็นสำคัญ และเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกอย่างอิสระตามวิธีการของตนเอง

สิริพรรณ ตันติรัตน์ไพศาล (2545) กล่าวว่า หลักการจัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังให้เด็กเกิดความสนใจในงานศิลปะ ควรจัดกิจกรรมที่มุ่งให้เด็กเกิดความพึงพอใจ เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง และประสบผลสำเร็จในงานนั้นๆ นอกจากนี้กิจกรรมศิลปะยังช่วยปลูกฝังให้เด็กเกิดการเรียนรู้ในเรื่องของลักษณะนิสัยที่เหมาะสม นอกเหนือจากการให้ประสบการณ์ทางศิลปะ การจัดกิจกรรมจึงควรหลีกเลี่ยงให้เด็กเลียนแบบให้เหมือนของจริง เพราะการจัดกิจกรรมดังกล่าวหากเด็กยังไม่มีทักษะและความพร้อมเพียงพอ ก็อาจจะเกิดความล้มเหลว จนทำเด็กขาดความเชื่อมั่นในตนเอง จึงไม่เป็นการสอนที่ทำให้เกิดการเรียนรู้แต่อย่างใด

วรวรรณ เหมชะญาติ (2551) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้เป็นกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการ และการเรียนรู้ของเด็ก ที่จะนำไปสู่คุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยแบ่งออกเป็น 12 ประการดังนี้

1)การใช้ประสาทสัมผัส เป็นวิธีการเรียนรู้ที่ให้เด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ด้านในการสำรวจสิ่งแวดล้อมในชีวิต จัดว่าเป็นประสบการณ์ตรง ซึ่งจะช่วยกระตุ้นใยประสาทในสมองอันนำไปสู่การจดจำอย่างมีความหมาย ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ให้แก่เด็กจึงต้องให้เด็กได้ฝึกฝน และคุ้นเคยกับการใช้ประสาทสัมผัสในทุกด้าน

2) การเล่น เป็นการพัฒนาศักยภาพของเด็กในทุกๆด้าน ทั้งด้านสังคม คุณธรรม และการยอมรับนับถือตนเองและผู้อื่น และยังเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้สำรวจความคิด ความรู้สึก แก้ปัญหา และทดลองสิ่งต่างๆ ผ่านการวางแผน

3) การสื่อสาร รูปแบบและพฤติกรรมของการสื่อสารจะเปลี่ยนแปลงไปตามพัฒนาการทางร่างกายและอารมณ์

4) การทำงานกลุ่ม เด็กจะเรียนรู้การสร้างมิตรภาพกับเด็กอื่นที่มีความแตกต่างไปจากตนเอง รู้จักประนีประนอมและขัดเกลาความคิด และพฤติกรรมของตนให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่ม

5) การเป็นแบบอย่าง เป็นการส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้อย่างรวดเร็วและเป็นการหล่อหลอมอารมณ์ จิตใจ และความรู้สึกนึกคิดของเด็กอย่างไม่รู้ตัว

6) การเสริมแรงบวก การใช้คำพูดที่อ่อนหวานและไพเราะ การสัมผัสที่นุ่มนวลอ่อนโยน การแสดงออกอย่างชื่นชมและให้เกียรติ เป็นตัวอย่างการเสริมแรงบวกที่ช่วยส่งเสริมให้เด็กมีความรู้สึกดีต่อตนเอง

7) การจัดสภาพแวดล้อม มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ เพราะสภาพแวดล้อมรอบตัวสามารถสร้างความรู้สึกกระตือรือร้น และจูงใจให้เด็กอยากรู้อยากเห็นได้

8) การสร้างบรรยากาศ เพื่อป้องกันเด็กให้รอดพ้นจากสิ่งที่เป็นอันตรายหรือส่งผลต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิต ดังนั้นการสร้างบรรยากาศทั้งในและนอกห้องเรียนที่ดีนั้นต้องคำนึงถึงความเป็นมิตร ความอบอุ่น ความปลอดภัย และอิสรภาพในการเรียนรู้

9) การจัดประสบการณ์ตามโอกาส จะเกิดขึ้นในขณะที่เด็กกำลังเรียนรู้ เนื่องจากการจัดประสบการณ์ไม่สามารถวางแผนล่วงหน้าได้ ครูจึงจำเป็นที่จะต้องมีความเชี่ยวชาญ

10)การจัดประสบการณ์ตามกำหนด เป็นประสบการณ์ที่ครูได้มีการวางแผนกิจกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างรอบคอบไว้ล่วงหน้า จะต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ ความหลากหลายในลักษณะของกิจกรรม

11) การจัดประสบการณ์จากธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นการย่อโลกอันกว้างใหญ่ให้ง่ายต่อการเรียนรู้สำหรับเด็ก

12) การบูรณาการ เป็นแนวคิดในการผสมผสานความรู้และทักษะที่เด็กควรจะได้รับและฝึกฝนในลักษณะที่สอดคล้องและกลมกลืน เช่นเดียวกับประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของเด็ก

อรุณศรี จันทร์ทรง (2553) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น มุ่งเน้นให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองตามศักยภาพของแต่ละคนในทุกด้านไปพร้อมกัน วิธีการจัดกิจกรรมแบ่งออกเป็น การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการสร้างความรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ตามกระบวนการ และการเรียนรู้จากแหล่งความรู้รอบตัว โดยมีครูเป็นผู้จัดการและสร้างบรรยากาศในการ

เรียนรู้ ประเมิลผลการเรียนรู้ โดยประสานงานร่วมกับผู้ปกครองและชุมชน การจัดการเรียนการสอนรูปแบบนี้เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพัฒนาการที่ดีขึ้นทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง เรียนรู้เพื่อที่จะแก้ปัญหา คิดค้น สรุป และสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้วยตนเอง และนำความรู้ที่ได้จากการเรียนไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน

Chapman (1978) ได้แบ่งขั้นตอนการจัดกิจกรรมการสอนศิลปะออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่

1) ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน เป็นขั้นที่ครูจะเตรียมความพร้อมให้กับเด็ก โดยครูมีหน้าที่กระตุ้นให้เด็กเกิดความรู้สึกอยากเรียนโดยอาจจะเชื่อมโยงเข้ากับเนื้อหาหรือกิจกรรมของการเรียนที่ผ่านมาก่อนหน้า เวลาที่ใช้ในขั้นนี้ไม่ควรเกิน 10 นาที

2) ขั้นปฏิบัติกิจกรรม หรือขั้นสอน เป็นขั้นที่ต่อจากขั้นนำเข้าสู่บทเรียน และถือว่าเป็นขั้นที่มีความสำคัญที่จะให้เด็กเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งเอาไว้ โดยจะใช้การสอนรูปแบบใดนั้นขึ้นอยู่กับครูและความพร้อมของเด็ก

3) ขั้นสรุปและวัดผล เป็นขั้นที่ต้องสรุปเนื้อหาที่เรียนผ่านมาแล้วทั้งหมด ครูควรจะวัดผลการเรียนรู้ของเด็กว่าบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยอาจจะใช้วิธีการตอบคำถามหรือการสั่งงานกลับไปทำ เป็นต้น

Bates (2000) ได้พัฒนาการสอนศิลปะปฏิบัติ จากการสอนของ Taylor ดังนี้

1) ลักษณะการสอนแบบเน้นตัวผลงาน เป็นการเตรียมโครงสร้างในการลำดับประสบการณ์ต่างๆ เพื่อที่จะนำไปสู่การสร้างผลงานขั้นสุดท้าย ลักษณะในการสอนแบบนี้จะมุ่งเน้นพัฒนาทักษะและทัศนคติ รวมถึงการรับรู้ข้อมูลโดยผ่านประสาทสัมผัสจากการเห็น การสัมผัส การควบคุมความสามารถเชิงปฏิบัติ การคิด และทักษะในการแก้ปัญหา เหมาะกับเด็กทุกระดับยกเว้นเด็กอายุ 4-6ปี เนื่องจากยังมีประสบการณ์ไม่เพียงพอ

2) ลักษณะการสอนแบบเน้นกระบวนการ เป็นการเตรียมโครงสร้างสำหรับในการลำดับประสบการณ์ด้านศิลปะ ซึ่งประสบการณ์จะถูกนำไปสอนเกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์ สื่อ และเทคนิคต่างๆเพื่อสร้างทักษะ พัฒนาความสามารถในการสร้างสรรค์ และสำรวจแนวคิดต่างๆทางศิลปะ ซึ่งผลของตัวกิจกรรมนั้นจะไม่พิจารณาที่ตัวผลงาน แต่จะดูกระบวนการที่นักเรียนปฏิบัติ

พีระพงษ์ กุลพิศาล (2531) ได้เสนอแนะวิธีการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้

1) จัดกิจกรรมที่สนุกสนาน สอดแทรกความรู้ทางศิลปะบ้างเล็กน้อย เช่น ระบายสีด้วยแปรงหรือพู่กันขนาดใหญ่ ปั้นดินเหนียวหรือดินน้ำมัน เป็นต้น

2) กระตุ้นให้แสดงออกโดยใช้เรื่องราวจากประสบการณ์ของเด็กเอง และมีตัวเองเข้าไปเกี่ยวข้องเสมอ เช่น ให้หัวข้อว่า “ฉันกับเพื่อนบ้านของฉัน” เป็นต้น

3) ขณะที่ทำงานควรเปิดโอกาสให้เด็กได้เคลื่อนไหวได้เต็มที่ เพราะเด็กวัยนี้ไม่ชอบนั่งโต๊ะทำงาน ชอบยืนหรือทำงานบนพื้น

4) ให้ทำงานเป็นกลุ่มบ้าง เพื่อฝึกให้มีพัฒนาการทางสังคม แต่ครูต้องให้ความช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดเพื่อให้ทำงานร่วมกันได้

5) ครูต้องตระหนักอยู่เสมอว่า เปิดโอกาสให้เด็กแสดงออกมากที่สุด ผลงานจะเป็นเช่นไรไม่ใช่สิ่งสำคัญที่สุด

6) อย่าทำงานให้เด็กดูแล้วให้เด็กทำตาม หน้าที่ของครูคือ กระตุ้นด้วยคำพูดเพื่อเป็นการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์นั่นเอง

เกษรธิตะจารี (2543) ได้กำหนดกิจกรรมศิลปะให้กับเด็กว่าจะต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้ 1) ความสอดคล้องตรงตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในแผนการสอน 2) ความสอดคล้องกับเนื้อหาที่สอนให้มีความสัมพันธ์กัน 3) เนื้อหาน่าสนใจ และท้าทายผู้เรียนทำให้เกิดความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมนั้นๆ 4) จะต้องส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และมีอิสระในการทำงาน ก่อให้เกิดความคิดใหม่ๆ 5) จะต้องไม่ยากและง่ายเกินไปสำหรับเด็ก เพื่อไม่ให้เกิดความเบื่อหน่ายในการทำกิจกรรม และเมื่อเด็กทำได้จะเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง และ 6) จะต้องสอดคล้องกับวุฒิภาวะและความสนใจของเด็ก

ฝ่ายตำรา โรงเรียนรุ่งอรุณ (2550) เสนอการเตรียมความพร้อมก่อนการเรียนไว้ว่า เมื่อเริ่มต้นการเรียนรู้ ครูควรจะเตรียมเด็กให้อยู่ในภาวะพร้อมเรียนรู้ผ่านการเล่านิทาน ฟังเพลง บทบาทสมมุติ ชวนพูดคุยให้เกิดอารมณ์เชิงบวก และมีสมาธิพอที่จะเรียนรู้กระบวนการทำงานต่อไป ซึ่งเนื้อหาของนิทานเองก็สามารถแฝงคำสั่งและบอกเล่ากระบวนการการทำงานไปในตัว นอกจากนี้การพูดจาฉะฉาน ชัดเจน ท่าทีที่เปิดเผยทะมัดทะแมงของครู จะมีส่วนช่วยเหนี่ยวนำเด็กให้ตื่นตัวที่จะเรียนรู้

3.3.4 การประเมินผล

สัญญลักษณ์ สุวรรณรัศมี (2534) กล่าวว่า การประเมินผลงานศิลปะเด็กปฐมวัย จะไม่วัดประเมินความรู้ ความจำ ความเข้าใจ จากเนื้อหาสาระในหน่วยการเรียน แต่จะประเมินพัฒนาการความพร้อมในการเรียนเป็นหลัก โดยประเมินทั้งกระบวนการ และผลงาน โดยมีวิธีการดังต่อไปนี้

1) การสังเกต เป็นการเฝ้ามองจากสถานการณ์จริงติดต่อกันเป็นเวลานาน เพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงที่ต้องการทราบ เช่น การสังเกตการทำงานเป็นหมู่คณะและรายบุคคล เพื่อต้องการทราบความเปลี่ยนแปลงพัฒนาการในด้านต่างๆที่เกิดขึ้นกับตัวเด็ก จะได้ทราบถึงสาเหตุและแก้ปัญหานั้นๆได้

2) การสนทนาซักถาม จะใช้ได้ดีตั้งแต่เริ่มต้นสอน กำลังสอน และหลังจากสอนแล้ว ใช้ซักถามเรื่องราว และประสบการณ์ในการทำงาน ในการประเมินนิยมจัดเป็นลำดับ ได้แก่ ดีมาก ดี พอใช้ และต้องปรับปรุงแก้ไข หรือส่งเสริม

3) การตรวจผลงาน โดยจัดเป็นกลุ่มตามคุณภาพของงาน ซึ่งอันดับคุณภาพของงานควรมี 3-5 อันดับ ซึ่งการจัดอันดับคุณภาพ เพื่อดูความก้าวหน้าด้านพัฒนาการของเด็ก

เลิศ อานันทนะ (2535) กล่าวว่า การประเมินผลงานศิลปะของเด็กปฐมวัยจะต่างกับการประเมินผลของผู้ใหญ่ คือ จะต้องหลีกเลี่ยงการใช้มาตรฐานทางศิลปะของผู้ใหญ่เป็นเครื่องตัดสินชี้ขาดผลงานของเด็ก รวมทั้งไม่บังคับ นำผลงานศิลปะของเด็กแต่ละคนมาเปรียบเทียบฝีมือ

เกษรธิตะจารี(2543) กล่าวว่า การประเมินผลเป็นขั้นตอนที่สำคัญของผู้สอน ที่จะประเมินคุณภาพการทำงานของผู้เรียน ซึ่งผู้สอนต้องกำหนดการประเมินผลให้ชัดเจน

สิริพรรณ ตันติรัตน์ไพศาล (2545) กล่าวว่า การประเมินผลงานทางศิลปะของเด็กปฐมวัย เป็นเพียงการสรุปผลการเรียนของเด็กแต่ละคนว่าได้ผลเพียงใด มีข้อบกพร่องหรือไม่ เพื่อครูจะได้นำไปแก้ไข หรือจัดบทเรียนคราวต่อไปให้เหมาะสมกับความสามารถและพัฒนาการของเด็ก การประเมินผลที่ดีย่อมมุ่งหมายที่จะส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาการและงอกงามตามความแตกต่างของเด็กแต่ละคน และควรเป็นการส่งเสริมจิตใจเด็กให้กล้าแสดงออก ไม่ใช่ทำลายความเชื่อมั่นของเด็กหรือทำให้เกิดความกลัว โดยแบ่งการประเมินผลทางศิลปะออกเป็น 2 ส่วนดังต่อไปนี้

1) การประเมินผลด้านผลงาน เป็นการประเมินผลงานจากการสังเกต และจดบันทึก ด้วยวิธีการต่างๆดังนี้คือ 1.1) สังเกตจากความสำเร็จของงานว่ามีมากน้อยเพียงใด1.2) พัฒนาการทางการทำงานดีขึ้นหรือไม่ เช่น ทักษะการใช้มือ การใช้เครื่องมือ ข้อบกพร่องที่เคยมีในครั้งก่อนหมดไปหรือยัง 1.3) มีทักษะในการวาดหรือระบายสีที่มั่นคง ราบรื่นต่อเนื่องหรือไม่ ตลอดจนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เพียงใด การประเมินด้านผลงานนี้ จะไม่นำผลงานของเด็กแต่ละคนมาเปรียบเทียบกัน แต่จะเปรียบเทียบกับผลงานของเด็กในอดีตว่าเด็กมีพัฒนาการที่ดีขึ้นหรือไม่ ครูจึงต้องบันทึกชื่อเด็ก วันเดือนปีที่ทำงานแต่ละครั้งด้วย

2) การประเมินผลด้านพฤติกรรม เป็นการประเมินผลโดยการสังเกตจากพฤติกรรมด้านต่างๆของเด็กอย่างสม่ำเสมอ ได้แก่ 2.1) พัฒนาการทางร่างกาย มีความสามารถทำ

กิจกรรม ใช้เครื่องมืออุปกรณ์ได้อย่างคล่องแคล่ว มั่นคง มีสมาธิความสนใจสั้นยาวเพียงใด ทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายสำเร็จหรือไม่ 2.2) พัฒนาการด้านอารมณ์ มีการแสดงออกในด้านความพึงพอใจในงานที่ตนทำ รู้สึกสนุกเพลิดเพลินในการทำงาน ตลอดจนมีความมั่นใจในตนเอง 2.3) พัฒนาการทางสังคม สามารถทำงานร่วมกับเพื่อนๆในกลุ่มได้ ปรับตัวให้เข้ากับหมู่คณะได้ มีความรับผิดชอบ รู้จักเก็บ ทำความสะอาด รักษาเครื่องมืออุปกรณ์หลังจากทำกิจกรรมเสร็จแล้ว 2.4) พัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ มีความคิดแปลกใหม่ ไม่ลอกเลียนแบบผู้อื่น แก้ปัญหาได้ และเชื่อมั่นในความคิดของตน

ฝ่ายตำรา โรงเรียนรุ่งอรุณ (2550) กล่าวถึงการประเมินไว้ว่า เป็นการเสริมแรงให้เกิดพัฒนารายบุคคล ดังนั้นสิ่งที่ประเมิน คือ พัฒนาการทางด้านพฤติกรรมทางจิตใจ อารมณ์ ปฏิสัมพันธ์ มิติสัมพันธ์ และการแก้ไขปัญหาของเด็กแต่ละคน ซึ่งครูจะสังเกตเห็นได้จากการทำงานเป็นหลัก และผลงานเป็นรอง โดยประเมินจากความเข้าใจว่าศักยภาพพื้นฐานของเด็กแต่ละคนนั้นไม่เท่ากัน ดังนั้นครูต้องประเมินจากพัฒนาการของเด็กเป็นรายบุคคล ซึ่งไม่อาจเปรียบเทียบกับมาตรฐานของครูหรือของเพื่อนได้

วรวรรณ เหมชะญาติ (2551) กล่าวว่า การประเมินจะช่วยให้เด็กรู้จักตนเองได้ดียิ่งขึ้น เป็นการส่งเสริม สนับสนุน หรือแก้ไขข้อบกพร่อง เพื่อพัฒนาศักยภาพของเด็กให้ได้มากที่สุด ดังนั้นการประเมินการเรียนรู้จึงต้องทำอย่างเป็นระบบ โดยมีหลักในการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ดังนี้ 1) ประเมินพัฒนาการครบทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา คุณธรรม บุคลิกภาพ และสังคม 2) ออกแบบการประเมินให้เป็นส่วนหนึ่งของกิจวัตรประจำวันและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประจำวัน 3) ใช้วิธีการที่หลากหลายในการประเมิน เพื่อรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพและปริมาณ เกี่ยวกับตัวเด็ก และควรใช้วิธีการที่เหมาะสมกับเด็กแต่ละคน 4) มีการวางแผนการประเมินไว้อย่างเป็นระบบล่วงหน้า เพื่อให้ทราบว่าจะประเมินอย่างไร เมื่อใด และอย่างไร ซึ่งจะช่วยให้ครูสามารถประเมินเด็กได้อย่างทั่วถึงและครอบคลุม 5) การประเมินควรทำอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เห็นการพัฒนาหรือความก้าวหน้า ไม่ควรเน้นที่การประเมินสุดท้ายเท่านั้น 6) ผู้ใช้ผลการประเมินที่สำคัญที่สุด คือ ตัวเด็กเอง ดังนั้นการประเมินจึงควรให้ความสนใจในสิ่งที่เด็กทำได้มากกว่าสิ่งที่เด็กทำไม่ได้ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เด็กเกิดพลังในการพัฒนาตนเอง 7) ควรมุ่งประเมินกระบวนการเรียนรู้มากกว่าความรู้ เพราะความรู้เป็นเพียงตัวเชื่อมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้เท่านั้น 8) การประเมินตามมาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตร ไม่ควรดูแค่เด็กมีคุณภาพตามมาตรฐานหรือไม่ แต่ต้องดูที่ความก้าวหน้าของเด็กไปสู่มาตรฐานด้วย 9) การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมิน เป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูและผู้ปกครอง โดยให้แนวปฏิบัติในการประเมินพัฒนาการและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ไว้ดังนี้

1)วางแผนการประเมินพัฒนาการและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ตั้งแต่ก่อนเปิดภาคเรียน ในแผนควรครอบคลุมเกี่ยวกับสิ่งที่ต้องการประเมิน เวลาประเมินรวมทั้งวิธีการที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลการประเมิน

2)รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเด็กโดยใช้แหล่งข้อมูล และวิธีการที่หลากหลาย ตัวอย่างแหล่งข้อมูล เช่น ตัวเด็กเอง เพื่อน ผู้ปกครอง ตัวอย่างวิธีการรวบรวมข้อมูล เช่น การสังเกตอย่างเป็นระบบ การสนทนาซักถามและการให้เด็กแสดงการปฏิบัติ การรวบรวมผลงานของเด็ก การสอบถามผู้ปกครอง

3)บันทึกข้อมูลที่รวบรวมได้จากวิธีการที่หลากหลายไว้สำหรับการประเมิน ซึ่งครอบคลุมทั้งบันทึกข้อมูลเชิงคุณภาพ เช่น การเขียนบรรยายเกี่ยวกับตัวเด็ก และเชิงปริมาณ เช่นการกรอกแบบสำรวจรายการ เพื่อนับจำนวนสิ่งที่เกิดขึ้น

4)จัดระบบการรวบรวมข้อมูลและสรุปการประเมิน จะต้องนำข้อมูลมาวิเคราะห์สังเคราะห์ และบูรณาการกันเพื่อให้เห็นภาพรวมเกี่ยวกับเด็ก เช่น การจัดทำแฟ้มผลงาน

5)แปลความหมายข้อมูลที่สรุปรวบรวมไว้เป็นการศึกษาทำความเข้าใจความหมายเพื่อนำไปใช้ส่งเสริมพัฒนาการและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็ก

6)นำผลของการประเมินไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการส่งเสริมพัฒนาการและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็ก เป็นการวางแผนการปรับการจัดกิจกรรมให้สนองความแตกต่างระหว่างบุคคล

7)สื่อสารผลการประเมินไปยังผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เด็ก ผู้ปกครอง ผู้บริหารโรงเรียน หน่วยงานต้นสังกัดกรรมการสถานศึกษา

การประเมินผลกิจกรรมศิลปะของเด็กปฐมวัยนั้น จะเลือกใช้วิธีการประเมินแบบใด ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของความพร้อม และจุดประสงค์ที่จะประเมินในแต่ละครั้ง โดยทั่วไป ในการประเมินกิจกรรมศิลปะของเด็กปฐมวัย ควรเป็นเรื่องของการช่วยเหลือเด็กให้มีพัฒนาการต่อไป มากกว่าทำให้เด็กท้อแท้เบื่อหน่าย (วรวรรณ เหมชะญาติ, 2551)

การประเมินผลงานปั้น ครูผู้สอนควรมุ่งสังเกตในเรื่องของพัฒนาการทางการปั้นของเด็กแต่ละคน การทำงานร่วมกับผู้อื่น ความรับผิดชอบ และความสามารถในการแสดงออกทางการปั้นในด้านความคิด

4. บทบาทของครูในการจัดกิจกรรม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(2546) ได้กำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กผู้สอนมีความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กอย่างมาก ผู้สอนต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้บอกความรู้หรือสั่งให้เด็กทำมาเป็นผู้อำนวยความสะดวก ในการจัดสภาพแวดล้อมประสบการณ์และกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการ และการเรียนรู้ของเด็กที่ผู้สอนและเด็กมีส่วนที่จะริเริ่มทั้ง 2 ฝ่าย โดยครูจะเป็น ผู้สนับสนุน ชี้แนะ และเรียนรู้ร่วมกับเด็ก ส่วนเด็กเป็นผู้ลงมือกระทำ เรียนรู้ และค้นพบด้วยตนเอง ดังนั้น ครูจะต้องยอมรับ เห็นคุณค่า รู้จักและเข้าใจเด็กแต่ละคนที่ตนดูแลรับผิดชอบก่อน เพื่อจะได้วางแผน สร้างสภาพแวดล้อม และจัดกิจกรรมที่จะส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ครูต้องรู้จักพัฒนาตนเอง ปรับปรุงใช้เทคนิคการจัดกิจกรรมต่างๆให้เหมาะกับเด็ก

ฝ่ายตำรา โรงเรียนรุ่งอรุณ (2550) ที่กล่าวว่า ผู้สอนเป็นผู้ที่เข้าใจคุณค่าของกระบวนการการทำงานศิลปะ และมีสายตาที่มองเห็นความงามในทุกสิ่งรอบตัว สามารถหยิบจับมาสร้างเป็นงานศิลปะได้ รวมทั้งเป็นครูที่เอาใจใส่ หมั่นสังเกตการเรียนรู้ของเด็กเพื่อปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนให้เหมาะสม นอกจากนี้ยังเป็นครูที่ทำงานศิลปะของตนควบคู่ไปกับการสอนด้วย เด็กจะได้มีโอกาสเห็นครูทำงานศิลปะ ก่อให้เกิดแรงบันดาลใจและทัศนคติเชิงบวกต่อการทำงานศิลปะ

เยาวพา เดชะคุปต์ (2542) ได้กำหนดบทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารในการพัฒนาการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยไว้ว่า ผู้บริหารมีการสร้างสรรค์สื่อการเรียนการสอนที่ประหยัด เทคนิคการสอนใหม่ๆ ผู้บริหารต้องจะต้องเอาใจใส่ เป็นผู้นำครู กระตุ้นให้ครูตื่นตัวในการปรับปรุงการเรียนการสอน ดังนั้นผู้บริหารจึงต้องเป็นผู้รอบรู้ทางวิชาการ เป็นที่พึ่งของครูได้ และสามารถสาธิตการสอนให้ดูเป็นตัวอย่างได้ ครูย่อมจะนับถือและเลื่อมใส ผู้บริหารควรจัดเวลาให้ได้เข้าร่วมกิจกรรมกับเด็กๆด้วย เด็กจะรักและให้ความนับถือ ซึ่งจะช่วยให้เกิดความสัมพันธ์อันดีกับเด็ก และต้องมีทัศนะทางเศรษฐกิจ ผู้บริหารต้องรู้แหล่งการเงิน เพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพยากรสำหรับส่งเสริมสนับสนุนในการจัดกิจกรรมต่างๆ

5. ทฤษฎีสำคัญทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย

หรรษา นิลวิเชียร (2535) กล่าวว่า ในการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยนั้น ครูควรศึกษาทฤษฎีและแนวทางปฏิบัติทางด้านศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อเป็นการช่วยให้ครูจัดกิจกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ ทฤษฎีที่สำคัญสำหรับการจัดกิจกรรมศิลปะของเด็กปฐมวัยสามารถสรุปได้ดังนี้ ทฤษฎีการประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อมือและตา

นักจิตวิทยาพัฒนาการ Gesell (1949) ได้ให้ความสำคัญและศึกษาเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวทางร่างกายของเด็ก ได้กล่าวว่า ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กสามารถแบ่งออกเป็นระยะและมีขั้นตอนพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กนั้นมีความสำคัญแก่ชีวิตเพราะเป็นรากฐานของบุคคล เมื่อเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่พฤติกรรมของบุคคลจะมีอิทธิพลมาจากสภาพความพร้อมทางร่างกาย ได้แก่ กล้ามเนื้อ ต่อมกระดูก และประสาทต่างๆ สิ่งแวดล้อมเป็นเพียงส่วนประกอบของการเปลี่ยนแปลง โดยที่ Gesell ได้แบ่งพัฒนาการเด็กออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1) พฤติกรรมการเคลื่อนไหว (Motor Behavior) เป็นความสามารถของร่างกายที่ครอบคลุมถึงการบังคับอวัยวะต่างๆของร่างกายและความสัมพันธ์ทางด้านการเคลื่อนไหวทั้งหมด โดยแบ่งตามลักษณะของกล้ามเนื้อ คือ กล้ามเนื้อมัดใหญ่ ได้แก่ กล้ามเนื้อที่ช่วยให้เด็กสามารถเคลื่อนไหวตัวได้ เช่น แขน ขา และ กล้ามเนื้อมัดเล็ก เช่น กล้ามเนื้อตา ปาก นิ้วมือ

2) พฤติกรรมการปรับตัว (Adaptive Behavior) เป็นความสามารถในการประสานงานของระบบการเคลื่อนไหวกับความรู้สึก (Motor Sensory Coordination) ซึ่งดูได้จากความสามารถในการประสานสัมพันธ์ระหว่างตากับมือ ตากับเท้า มือกับเท้า ดังนั้นการประสานงานดังกล่าวจึงพิจารณาได้จากความสามารถในการใช้มือของเด็ก (Manipulation)

3) พฤติกรรมทางภาษา (Language Behavior) ประกอบด้วยวิธีสื่อสารทุกชนิด เช่น การแสดงออกทางหน้าตา ท่าทาง การเคลื่อนไหวของร่างกาย ความสามารถในการเปล่งเสียง และภาษาพูด การเข้าใจในการสื่อสารกับผู้อื่นและเข้าใจถึงสิ่งที่ตนต้องการได้

4) พฤติกรรมด้านตัวบุคคลและสังคม (Personal- Social Behavior) เป็นความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม บุคคล กลุ่มคน และลักษณะของการปรับตัวดังกล่าวขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมของสังคม ครอบครัว วิธีการเลี้ยงดู วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี

<u>ทฤษฎีสติปัญญา (Cognitive Theory)</u>

ทฤษฎีจะมีพื้นฐานของความคิดว่า เด็กวาดภาพจากสิ่งที่เขารู้ ไม่ใช่วาดภาพจากสิ่งที่เขาเห็น Florence Gooddennoughคือ บุคคลสำคัญทางศิลปะที่ศึกษาการวาดภาพคนของเด็ก จากงานศิลปะของเด็กกู๊ดอินาฟได้พบว่า เด็กจะเขียนภาพตามที่เขามีความรู้ในสิ่งนั้นจึงวาดตามที่รู้ เป็นกิจกรรมที่ใช้ตาและมือประสานสัมพันธ์กัน ตัวอย่างภาพที่แสดงว่าเด็กวาดจากสิ่งที่เขารู้มากกว่าสิ่งที่เขาเห็น คือ เด็กวาดภาพแม่ที่กำลังตั้งครรภ์โดยการวาดภาพเด็กทารกอยู่ในท้องแม่ เด็กที่วาดภาพขาคนที่เห็นชัดเจนภายในกระโปรง เพราะเด็กรู้ว่ามีขาอยู่หรือเด็กวาดโต๊ะมีสี่ขา ทั้งๆที่เด็กไม่อาจมองเห็นขาโต๊ะทั้งหมด ในมุมมองนั้นเพราะเด็กรู้ว่าโต๊ะมีสี่ขา

ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychological Analytic Theory)

พื้นฐานความคิดของทฤษฎีนี้ คือ ผลงานศิลปะของเด็กสะท้อนให้เห็นอารมณ์ของเด็กมากกว่าความรู้ สติปัญญา หรือพัฒนาโดยทั่วไป ผู้มีอิทธิพลต่อแนวความคิดนี้คือ MurphyandKatherine Read)ทั้งสองได้เขียนบทความและหนังสือเป็นจำนวนมาก กิจกรรมที่ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลาย คือ การใช้วัสดุประเภทที่มีการเคลื่อนไหว เช่น การระบายสีด้วยนิ้วมือ (Finger Paints) และการปั้นดิน (Clay) สื่อทั้งสองชนิดจะช่วยให้เด็กระบายความรู้สึก และประสบการณ์ทางด้านอารมณ์หลายๆอย่างออกมาในขณะที่ระบายสี และปั้นดิน โดยทฤษฎีจิตวิเคราะห์จะอธิบายงานศิลปะของเด็กโดยเน้นจิตใต้สำนึก เด็กวาดภาพสัญลักษณ์ที่สัมพันธ์กับความรู้สึกและภาพภายในความคิดของเด็กมากกว่าความพยายามที่จะแสดงความเป็นจริงของสิ่งรอบตัว การทำงานศิลปะเป็นวิธีที่เด็กจะได้ระบายอารมณ์ความกดดัน ความต้องการของจิตใต้สำนึก หรือความต้องการสร้างสิ่งที่ตัวเองปรารถนา ครูมีบทบาทในการช่วยให้เด็กบำบัดทางอารมณ์พอๆกับความต้องการในการฝึกหัดทักษะทางศิลปะ ตัวอย่างการวิเคราะห์งานศิลปะตามแนวทฤษฎีนี้ เช่น เด็กที่วาดภาพน้องเป็นรูปใหญ่และวาดภาพสมาชิกในครอบครัวคนอื่นๆตัวเล็ก แสดงว่าเด็กคนนี้มีความรู้สึกต่อน้องว่าเป็นจุดศูนย์กลางของความสนใจของทุกคนในบ้าน อย่างไรก็ตาม นักวิจัยได้กล่าวเตือนครูที่ใช้ผลงานศิลปะของเด็กในการแปรผลพฤติกรรมของเด็กว่า ประสบการณ์ทางศิลปะเป็นประสบการณ์ที่มีค่าการแปลผลงานของเด็กเพื่ออธิบายบุคลิกภาพหรือพฤติกรรมทางสังคมนั้น ควรกระทำโดยผู้ที่มีความรู้หรือมีความเชี่ยวชาญพิเศษ

ทฤษฎีสติปัญญา-พัฒนาการ (Cognitive Developmental Theory)

ผลการทดลองของ Piaget (1972)เกี่ยวกับการเจริญเติบโตและพัฒนาการเด็กเป็นทฤษฎีหนึ่งที่อธิบายว่าทำไมเด็กจึงวาดภาพ เด็กวาดภาพอะไรและวาดอย่างไร เพียเจท์(Piaget) เชื่อมโยงผลงานศิลปะของเด็กกับความสามารถในการเข้าใจความถาวรของวัตถุ เด็กจะไม่มีจินตนาการที่จะระลึกอดีตหรือคาดการณ์อนาคตในเรื่องการหายไปของวัตถุจริง การแสดงออกเช่นนี้เป็นวิธีที่เด็กรวบรวมประสบการณ์ เพื่อทำความเข้าใจสิ่งแวดล้อม เด็กต้องการประสบการณ์รูปธรรมหรือสัญลักษณ์ทางภาษาพูด จินตนาการจะสร้างสัญลักษณ์รูปธรรมและภาษาสร้างสัญลักษณ์ทางวาจา โดยกำหนดขั้นตอน 3 ขั้น ในการที่เด็กจะเข้าใจมิติของรูปภาพ

1) ขาดความสามารถในการสังเคราะห์ (Synthetic Incapacity) คือ จินตนาการของเด็กจะยังไม่สมบูรณ์ เป็นเพียงส่วนเล็กน้อยหรือเป็นการตัดต่อ

2)ความจริงทางด้านสติปัญญา (Intellectual Realism) เด็กวาดจากสิ่งที่เขารู้ ไม่ใช่วาดจากสิ่งที่เขาเห็น

3) ความจริงทางด้านการรับรู้ภาพ (Visual Realism) เกิดขึ้นเมื่ออายุประมาณ 9 ปี เป็นการแสดงออกให้เห็นว่าเด็กเข้าใจความสัมพันธ์ของวัตถุกับพื้นที่

ทฤษฎีเกสตอลท์(Gestalt Theory)

ทฤษฎีเกสตอลท์เน้นความสำคัญของการรับรู้ภาพรวม ตาไม่ใช่กล้องถ่ายรูปที่จะถ่ายสิ่งที่เห็น สมองไม่ใช่ผ้าขาวที่จะบันทึกรายละเอียดของความจริงภายนอก ศิลปะคือ วิธีที่เด็กสร้างภาพพจน์ที่สอดคล้องกับโครงสร้างโดยที่เด็กได้รับ เด็กไม่คิดถึงรายละเอียดแต่จะพยายามจัดหมวดหมู่องค์ประกอบและสร้างแบบแผนภาพรวมของสิ่งที่มองเห็น

ทฤษฎีการรับรู้ (Theory of Perception)

ทฤษฎีการรับรู้เป็นแนวคิดของRudolf Arnhiem (1969) ได้เสนอแนะว่า เด็กจะไม่วาดสิ่งที่เห็น แต่จะวาดสิ่งที่รับรู้ อาร์นแฮมได้รวมทฤษฎีศิลปะของเด็กหลายทฤษฎีเข้าด้วยกัน โดยยึดหลักทฤษฎีของเพียเจท์เป็นหลักผสมกับทฤษฎีเกสตอลท์และทฤษฎีของเขาเอง จากการศึกษาพัฒนาการของความซับซ้อนของรูปทรงทางด้านศิลปะ เขาเชื่อว่าพัฒนาการของเด็กจะเป็นไปในลักษณะคู่ขนานกันระหว่างความซับซ้อนของรูปทรงและความสามารถในการรับรู้และการเข้าใจความซับซ้อนของงานศิลปะ ซึ่งจะสัมพันธ์กับทักษะการจำแนกเรื่องเวลาและมิติ ซึ่งอาร์นแฮมกล่าวว่า ทั้งเด็กและผู้ใหญ่พยายามที่จะแสดงโครงสร้างของวัตถุในลักษณะสื่อของวัตถุนั้น ไม่ใช่ลักษณะภาพจากกล้องถ่ายรูป การเจริญงอกงามจะมีกฎของตัวเอง คือจากรูปแบบง่ายๆไปสู่รูปแบบที่ซับซ้อนขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะการรับรู้ของเด็กแต่ละคน

ทฤษฎีการแสดงออกทางศิลปะของเด็ก

วิรุณ ตั้งเจริญ (2526) ได้อธิบายถึงการแสดงออกทางศิลปะของเด็กไว้ 3 ด้าน คือ

1. แสดงออกเพื่อให้สัมพันธ์กับการเคลื่อนไหวร่างกาย

จะสังเกตได้จากพฤติกรรมต่าง ๆ ของเด็ก ไม่ว่า การร้องไห้ การเล่น และการขีดเขียน จะสัมพันธ์กับการเคลื่อนไหวร่างกายทั้งสิ้น ซึ่งส่งผลไปสู่การควบคุม การทำงานในส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย และการเจริญเติบโตของร่างกายด้วยการแสดงออกเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน เด็กจะเต็มไปด้วยความสุขกับการที่ได้แสดงออกตาม ความต้องการของตน

2. แสดงออกเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน

ความสนุกสนานเพลิดเพลินกับกิจกรรมศิลปะ ซึ่งเป็นกิจกรรมอิสระที่ตนเองได้ทำขึ้น แสดงออกเพื่อการเรียนรู้สร้างสรรค์ และสิ่งแวดล้อม เด็กจะทำงานศิลปะอย่างต่อเนื่อง เรียนรู้และพัฒนาการใช้วัสดุอุปกรณ์ และรูปแบบเทคนิคต่างๆไปพร้อมๆกัน ซึ่งเป็นการเรียนรู้การสร้างสรรค์ศิลปะด้วยตัวศิลปะเอง

3. แสดงออกเพื่อการเรียนรู้สร้างสรรค์และสิ่งแวดล้อม

การเรียนรู้สิ่งแวดล้อมจะพบเมื่อ เด็กต้องอาศัยโลกภายนอกเป็นสื่อดลใจในการแสดงออก เช่น คน สัตว์ บ้าน สิ่งของ และธรรมชาติ การสร้างสรรค์ศิลปะจึงเท่ากับเป็นการผลักดันให้เกิด การเรียนรู้สิ่งแวดล้อม และสิ่งแวดล้อมก็ผลักดันให้เกิดการชื่นชม การรู้จัก การสังเกต ความรู้ความคิด และ การสร้างสรรค์ศิลปะ

6. การจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย

การศึกษาปฐมวัยถือเป็นก้าวแรกของชีวิตสำหรับระบบการศึกษา และถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมาก ที่จะเป็นจุดเริ่มต้น ของการนำพาผู้เรียนไปสู่ความเจริญก้าวหน้า ในอนาคต การจัดการศึกษาในขั้นนี้ จึงมีความจำเป็นและจะต้องวางแผนไว้เป็นอย่างดี

เยาวพา เดชะคุปต์ (2542) ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษาปฐมวัยไว้ว่าสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเด็กปฐมวัยให้ได้ผลดี ครู ผู้บริหาร และผู้นิเทศ ควรเข้าใจถึงหลักการและแนวคิดของทฤษฎีต่างๆที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย เพื่อให้สามารถประยุกต์นำมาใช้ในการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2546) กล่าวถึงการจัดการศึกษาปฐมวัยว่าอยู่บนพื้นฐานที่เรียกว่าการเรียนรู้ของคนเกิดจากความสมดุลของการคิด ความรู้สึก และเจตจำนงของคนนั้นๆ หากเด็กได้อยู่ในบรรยากาศแห่งความต้องการ ความรู้สึกสบายใจ ความผ่อนคลาย เด็กจะถ่ายทอดความคิดและการเรียนรู้อย่างแยบคายไปกับกิจกรรมที่เด็กกระทำอยู่ ซึ่งในบรรยากาศนั้นเด็กจะนำศักยภาพสูงสุดที่อยู่ในตัวออกมาใช้ด้วยความกระตือรือร้นเพื่อให้เกิดการบรรลุเจตจำนงแห่งตน การทำย้ำ การทำซ้ำ จะเพิ่มความสามารถของการเรียนรู้และขยายขึ้นโดยลำดับ

นภเนตร ธรรมบวร (2551) กล่าวว่า การศึกษาปฐมวัยคือ การสร้างคนสร้างชาติ เพราะการเรียนรู้ของเด็กในช่วงปฐมวัยเป็นรากฐานของการเรียนรู้ในอนาคต

Gordon and Williams-Browne (1995) กล่าวถึง องค์ประกอบของการจัดการศึกษาปฐมวัยมี 3 ประการคือ อัตราส่วนของครูผู้สอนเด็ก ขนาดของชั้นเรียน การศึกษาและประสบการณ์ของครู และผู้ดูแลเด็ก ได้กำหนดมาตรฐานการจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีคุณภาพไว้ดังต่อไปนี้

1) ควรส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กและครูในชั้นเรียน เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้พัฒนาความเข้าใจในตนเอง และบุคคลรอบข้าง

2) หลักสูตรในการจัดการเรียนการสอน ควรส่งเสริมให้เด็กเป็นผู้ลงมือปฏิบัติจริงในชั้นเรียนโดยผ่านการจักกิจกรรมที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงความสนใจ และประสบการณ์เดิมของเด็ก

3) โรงเรียนควรจะกระตุ้นให้พ่อแม่ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพราะพ่อแม่ ผู้ปกครองเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในชีวิตของเด็ก

4) บุคคลากรในสถานศึกษาปฐมวัยควรผ่านการอบรมเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กและการศึกษาปฐมวัยเพื่อคุณภาพและความสามารถของบุคลากร

5) การให้ความสำคัญกับโครงสร้างของระบบบริหารบุคลากรในสถานศึกษาปฐมวัย ทั้งนี้เพื่อเป็นหลักประกันว่าความต้องการและความสนใจของเด็กรวมตลอดถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กและผู้ใหญ่จะได้รับการตอบสนอง

6) การจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีประสิทธิภาพส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับคุณภาพของการบริหารงาน รวมไปถึงการติดต่อสื่อสารที่ดี การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน ความมั่นคงทางการเงิน รวมถึงความเอาใจใส่ต่อความต้องการและการทำงานของบุคลากรในการปกครอง

7) การจัดสิ่งแวดล้อมทางกายภาพทั้งภายในและภายนอกชั้นเรียน ควรคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของเด็กในกิจวัตรประจำวัน และปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่

8) การดูแลสุขภาพ ความปลอดภัยของเด็กและผู้ใหญ่ ควรคำนึงถึงการป้องกันโรคภัยไข้เจ็บ และอุบัติเหตุที่อาจจะเกิดขึ้น รวมตลอดถึงการให้ความรู้แก่เด็กเกี่ยวกับความปลอดภัยและการดูแลสุขภาพของตนเอง

9) ควรคำนึงถึงหลักโภชนาการที่ดี เด็กต้องการได้รับสารอาหารที่เพียงพอและมีคุณค่ารวมถึงสุขนิสัยในการรับประทานอาหารที่ดี

10) การประเมินผลที่เป็นระบบและมีความต่อเนื่อง ถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพของการจัดการศึกษาปฐมวัย ในการประเมินควรมุ่งเน้นที่ประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาปฐมวัยในการตอบสนองความต้องการของเด็กและผู้ปกครอง

6.1 **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย**

การศึกษาปฐมวัยถือเป็นรากฐานสำคัญสำหรับการเรียนรู้ของเด็กในวัยก่อนประถมศึกษา โดยมีนักการศึกษาได้กล่าวถึงหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยไว้ ดังนี้

Connelly and Clandinin (1988) ได้กล่าวถึงการพิจารณาหลักสูตรในแง่ของการจัดประสบการณ์โดยได้มุ่งเน้นที่ประสบการณ์และสถานการณ์ การมองหลักสูตรจะมุ่งมองทั้งกระบวนการ ไม่มองในส่วนใดส่วนหนึ่งโดยเฉพาะ

Eliason and Jenkins(1994) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรปฐมวัยไว้ว่า กรอบโครงสร้างซึ่งกำหนดสาระหรือเนื้อหาที่เด็กต้องเรียนรู้ กระบวนการที่ช่วยให้เด็กบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่

กำหนดไว้ และสิ่งที่ครูทำหรือปฏิบัติเพื่อช่วยให้เด็กบรรลุวัตถุประสงค์ รวมถึงบริบทที่การเรียนการสอนเกิดขึ้น

Billman and Sherman (1996) กล่าวว่า หลักสูตรสำหรับเด็กปฐมวัยหมายถึง ทุกสิ่งที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนของเด็ก ตั้งแต่เด็กมาถึงโรงเรียนในตอนเช้าจนกระทั่งกลับบ้าน นอกจากนั้นยังครอบคลุมถึงพัฒนาการทุกด้านของเด็กไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ในการวางแผนหลักสูตรการเรียนการสอนสำหรับเด็ก ครูจำเป็นต้องคำนึงถึงอายุของเด็ก ขนาดของชั้นเรียนรวมตลอดถึงช่วงเวลาในการเรียนด้วย

วีรนุช ปิณฑวณิช (2544) กล่าวว่า หลักสูตรถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะทำให้การจัดการศึกษามีคุณภาพ เพราะหลักสูตรเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาที่จะทำให้ผู้เรียนเก่ง ดี และมีความสุขในการหาความรู้ตามจุดมุ่งหมายของชาติ

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2546) กล่าวว่า หลักสูตรคือมวลประสบการณ์ หรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่บอกจุดประสงค์ เนื้อหาสาระ แนวการจัดการเรียนการสอน และวิธีการประเมินตามจุดประสงค์ที่ต้องการ

นภเนตร ธรรมบวร (2551) กล่าวไว้ว่า หลักสูตรสำหรับเด็กปฐมวัยจะมุ่งเน้นที่การจัดประสบการณ์เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ในบริบทของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับที่วิชัย วงษ์ใหญ่ (2525) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เป็นประสบการณ์ทั้งมวลที่โรงเรียนจัดให้นักเรียนได้เรียนรู้ และพัฒนาตนเองไปในทิศทางที่โรงเรียนจัดให้แก่นักเรียนได้เรียนรู้ และพัฒนาตนเองไปในทิศทางที่โรงเรียน

Bredekamp and Copple (1997) ได้เสนอข้อแนะนำในการจัดทำหลักสูตรสำหรับเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้

1)ควรครอบคลุมพัฒนาการทั้ง 4 ด้านของเด็ก ได้แก่ พัฒนาการทางด้านร่างกาย พัฒนาการทางด้านสังคม อารมณ์และสุนทรียศาสตร์ รวมถึงพัฒนาการทางด้านสติปัญญาและภาษา

2)ควรบูรณาการเนื้อหาวิชาการต่างๆเข้าด้วยกัน และมีความหมายต่อตัวเด็ก

3)ควรสร้างขึ้นบนพื้นฐานของสิ่งที่เด็กรู้อยู่แล้วและสามารถทำได้ เพื่อให้การเรียนรู้ของเด็กมั่นคง และส่งเสริมการได้มาซึ่งทักษะความคิดรวบยอดใหม่ๆ

4)การวางแผนหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพควรบูรณาการวิชาต่างๆเข้าด้วยกัน เพื่อช่วยให้เด็กสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ที่มีความหมายต่อตัวเด็ก และส่งเสริมพัฒนาการด้านความคิดรวบยอด

5)หลักสูตรควรส่งเสริมพัฒนาการด้านความรู้ ความเข้าใจ กระบวนการ และทักษะ นอกจากนั้นควรส่งเสริมการนำไปปฏิบัติและการแสวงหาความรู้ใหม่

6)ควรส่งเสริมความเชื่อ ทัศนคติ และวัฒนธรรมทางบ้านของเด็ก รวมถึงการกระตุ้นให้เด็กได้แลกเปลี่ยนความรู้ และความคิดเห็นกับเพื่อนในชั้น

7)จุดมุ่งหมายของหลักสูตรควรสะท้อนความเป็นจริงในสังคม สัมพันธ์กับอายุของเด็กที่ต้องการใช้ และสอดคล้องกับบริบทที่เด็กอาศัยอยู่

8)เมื่อมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน ครูควรบูรณาการเทคโนโลยีให้เป็นส่วนหนึ่งของชั้นเรียน หลักสูตร และการสอน

สรุปได้ว่าหลักสูตรเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนซึ่งจำเป็นต้องสอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของเด็กแต่ละคน โดยครูมีหน้าที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นให้ครอบคลุมเนื้อหาที่หลักสูตรในระดับนั้นๆกำหนดไว้

6.1.1 หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพ.ศ.2546 สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี

กำหนดขึ้นสำหรับผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาเด็กวัย 3-5 ปี ในสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยได้มีความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาเด็กสามารถนำปรัชญาการศึกษาปฐมวัยและหลักการของหลักสูตรลงสู่การปฏิบัติ บรรลุผลตามจุดหมายของหลักสูตรที่ต้องการให้เด็กวัย 3-5 ปี ได้พัฒนาทุกด้านอย่างสมดุลทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา เนื่องจากเด็กวัยนี้มีโอกาสเรียนรู้จากการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้สำรวจ เล่น ทดลอง ค้นพบด้วยตนเอง ได้มีโอกาสคิดแก้ปัญหา เลือก ตัดสินใจ ใช้ภาษา สื่อความหมาย คิดริเริ่มสร้างสรรค์ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ผู้รับผิดชอบจึงต้องส่งเสริม สนับสนุน ให้ความรัก ความเข้าใจ ความเอาใจใส่เด็กวัยนี้เป็นพิเศษ เพราะจะเป็นพื้นฐานที่ช่วยเตรียมพร้อมให้เด็กประสบความสำเร็จในการเรียนและในชีวิตของเด็กต่อไป การนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติของสถานศึกษาเด็กปฐมวัยแต่ละแห่งจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเด็กและถือเป็นหน้าที่ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

6.1.1.1 หลักการของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย มีสาระสำคัญดังนี้เพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุกประเภท โดยยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคม และวัฒนธรรมไทย พัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะกับวัย โดยจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพและ ความสุข จากการประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษาในการพัฒนาเด็ก

6.1.1.2จุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยให้เด็กปฐมวัยมีร่างกายเจริญเติบโต มีสุขนิสัยที่ดี มีกล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กที่แข็งแรง สามารถใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน ทำให้เด็กมีสุขภาพจิตที่ดี ความสุข คุณธรรม จริยธรรม มีจิตใจที่ดีงาม สามารถชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหว และรักการออกกำลังกาย จึงทำให้เด็กสามารถช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย ปลูกฝังให้เด็กรักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ความเป็นไทย อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ให้เด็กสามารถใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสม มีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหา มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และมีทักษะในการแสวงหาความรู้ได้เหมาะสมกับวัย

6.1.1.3 ลักษณะเด็กปฐมวัย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546) ได้กล่าวว่า คุณลักษณะตามวัยเป็นความสามารถตามวัยหรือพัฒนาการตามธรรมชาติเมื่อเด็กมีอายุถึงวัยนั้นๆ พัฒนาการแต่ละวัยอาจจะเกิดขึ้นตามวัยมากน้อยแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม การอบรมเลี้ยงดู และประสบการณ์ที่เด็กได้รับ ผู้สอนจำเป็นต้องทำความเข้าใจ คุณลักษณะตามวัยของเด็กอายุ 3-5 ปี เพื่อนำไปพิจารณาจัดประสบการณ์ให้เด็กแต่ละวัยได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ขณะเดียวกันจะต้องสังเกตเด็กแต่ละคนซึ่งมีความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อนำข้อมูลไปช่วยพัฒนาเด็กให้เต็มตามความสามารถและศักยภาพ คุณลักษณะตามวัยที่สำคัญของเด็กอายุ 3-5 ปี มีดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงคุณลักษณะตามวัยที่สำคัญของเด็กอายุ 3-5 ปี

อายุ 3 ปี			
พัฒนาการด้านร่างกาย	**พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ**	**พัฒนาการด้านสังคม**	**พัฒนาการด้านสติปัญญา**
- รับลูกบอลที่กระดอนจากพื้นด้วยแขนทั้งสอง - เดินขึ้นลงบันไดได้ด้วยตนเอง - กระโดดขึ้น ลงอยู่กับที่ได้ - วิ่งตามลำพังได้ - ใช้กรรไกรตัดกระดาษให้ขาดได้ - เขียนรูปวงกลมตามแบบได้ - ร้อยลูกปัดขนาดใหญ่	- ชอบที่จะทำให้ผู้ใหญ่พอใจ และได้คำชม - แสดงอารมณ์ตามความรู้สึกเริ่มรู้บทบาทหน้าที่ของตนเอง - เริ่มรู้จักเลือกเล่นสิ่งที่ตนชอบ และสนใจ - เริ่มแสดงความรักเพื่อนและ สัตว์เลี้ยง - ไม่ทำร้ายผู้อื่นเมื่อไม่พอใจ	- ชอบเล่นแบบคู่ขนาน (เล่นของเล่นชนิดเดียวกันแต่ต่างคนต่างเล่น) - ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง - เริ่มปฏิบัติตามกฎกติกาง่าย ๆ - รู้จักทำงานที่ได้รับมอบหมาย - เริ่มรู้จักแสดงความเคารพ	ฟังแล้วปฏิบัติตาม - คำสั่งง่ายๆได้ - ขีดเขี่ยเส้นอย่างอิสระ - จับคู่สีต่างๆได้ประมาณ 3-4 สี - ยังคิดสิ่งที่เป็นนามธรรมไม่ได้ - จำแนกสิ่งต่างๆด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้า - อยากรู้อยากเห็นทุกอย่างรอบตัว - วาดภาพตามความพอใจของตน - สนทนาโต้ตอบ / เล่าเรื่องด้วยประโยคสั้น ๆ ได้ - เรียนรู้จากการสังเกตและเลียนแบบผู้อื่น
อายุ 4 ปี			
- รับลูกบอลได้ด้วยมือทั้งสอง - เดินขึ้น ลงบันไดสลับเท้าได้ - กระโดดขาเดียวอยู่กับที่ได้ - วิ่งและหยุดได้คล่อง	- ชอบถ้าทายผู้ใหญ่ - เริ่มควบคุมอารมณ์ได้บางขณะ - รู้บทบาทหน้าที่ของตนเอง - รู้จักเลือกเล่นสิ่งที่ตนชอบ สนใจ	- เล่นร่วมกับผู้อื่นได้ - เริ่มช่วยเหลือผู้อื่น - ปฏิบัติตามกฎ กติกาที่ตกลงร่วมกัน - มีความรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย - รู้จักแสดงความเคารพ	- ฟังแล้วปฏิบัติตามคำสั่งที่ต่อเนื่องได้ - ชอบถาม “ทำไม” - เขียนภาพและสัญลักษณ์ตามความต้องการของตนเองได้ - ชี้และบอกสีได้ประมาณ 4-6 สี

ตารางที่ 2 แสดงคุณลักษณะตามวัยที่สำคัญของเด็กอายุ 3-5 ปี (ต่อ)

อายุ 4 ปี			
พัฒนาการด้านร่างกาย	**พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ**	**พัฒนาการด้านสังคม**	**พัฒนาการด้านสติปัญญา**
- ใช้กรรไกรตัดกระดาษให้อยู่ในแนวเส้นตรงตามที่กำหนดให้ - เขียนรูปสี่เหลี่ยมตามแบบได้ - ร้อยลูกปัดขนาดเล็ก	- เริ่มรู้จักชื่นชมความสามารถและผลงานของตนเองและผู้อื่น - ไม่แย่งหรือหยิบของของผู้อื่นมา เป็นของตน - รู้จักเก็บของเล่นเข้าที่ - รู้จักการรอคอยอย่างเหมาะสมกับวัย	- ทิ้งขยะได้ถูกที่ - รักษาสิ่งของที่ใช้ร่วมกัน	- จำแนกสิ่งต่าง ๆ ด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้าได้ - สำรวจและทดลองเล่นกับของเล่นหรือสิ่งของต่าง ๆ ตามความคิดของตนได้ - วาดภาพตามความคิดสร้างสรรค์ของตนได้ - เรียนรู้จากการสังเกตฟังด้วยตนเอง
อายุ 5 ปี			
- รับลูกบอลที่กระดอนจากพื้นได้ ด้วยมือทั้งสอง - เดินขึ้น ลงบันไดสลับเท้าได้อย่างคล่องแคล่ว - กระโดดขาเดียวไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่อง - วิ่งได้รวดเร็วและหยุดได้ทันที - ใช้กรรไกรตัดกระดาษให้อยู่ในแนวเส้นโค้งตามที่กำหนดได้	- รักครู/ผู้สอน - ควบคุมอารมณ์ได้ดีขึ้น มีเหตุผล - รู้บทบาทหน้าที่ของตนเองและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย - รู้จักเลือกเล่น ทำงานตามที่ตนชอบ สนใจและทำได้ - รู้จักชื่นชมในความสามารถ ผลงานของตนเอง และผู้อื่น	- เล่นหรือทำงานร่วมกันในกลุ่มย่อยได้ - รู้จักการให้และการรับ - ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสถานศึกษา - ตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ	- ฟังแล้วนำมาเล่าถ่ายทอดได้ - ชอบถาม “ทำไม” “อย่างไร” “ที่ไหน” - เขียนชื่อ นามสกุลของตนเองตามแบบได้ - บอกและจำแนกสีต่างๆ ได้ - บอกเวลา “เมื่อวานนี้” “วันนี้” “พรุ่งนี้”

ตารางที่ 2 แสดงคุณลักษณะตามวัยที่สำคัญของเด็กอายุ 3-5 ปี (ต่อ)

อายุ 5 ปี			
พัฒนาการด้านร่างกาย	**พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ**	**พัฒนาการด้านสังคม**	**พัฒนาการด้านสติปัญญา**
- เขียนรูปสามเหลี่ยมตามแบบได้ - ใช้เชือกร้อยวัสดุตามแบบได้ - ใช้กล้ามเนื้อเล็กได้ดี เช่น ติดกระดุมเสื้อ			- จำแนกสิ่งต่างๆ ด้วยประสาทสัมผัส ทั้ง5 ได้ดี - วาดภาพตามความคิดสร้างสรรค์ของตนได้

6.2 **องค์ประกอบของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย**

หลักสูตรการเรียนการสอนถือเป็นสิ่งสำคัญในการวางแผนการจัดกิจกรรมให้มีความสอดคล้องและมีความต่อเนื่อง โดยองค์ประกอบของหลักสูตรได้มีนักการศึกษาได้อธิบายไว้ ดังนี้

McCarthy and Houston (1980) กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรไว้ 2 ประการคือ

1) เนื้อหา (Content) หมายถึงความรู้ ความคิดรวบยอด และข้อมูลที่เด็กจำเป็นต้องเรียนรู้ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของหลักสูตร โดยหลักสูตรที่เน้นเนื้อหาส่วนใหญ่มักมุ่งเตรียมเด็กเพื่อความสำเร็จในการเรียน หัวใจสำคัญของความสำเร็จของเด็กมักอยู่ที่อนาคตมากกว่าความสนุกสนานของการเรียนรู้ หรือพัฒนาการในปัจจุบัน หลักสูตรมักให้ความสำคัญกับการท่องจำ การติวเข้มในด้านเนื้อหาข้อมูล และความคิดรวบยอดที่จะช่วยให้เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ประสบความสำเร็จในสังคมของการแข่งขัน ซึ่งเด็กจะสามารถอ่านออกเขียนได้ แต่เด็กจะไม่เข้าใจความหมายและจะไม่สามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้

2) กระบวนการ (Process) หมายถึงวิธีการที่เด็กใช้ในการเรียนรู้ การพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ และการนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน หลักสูตรที่เน้นกระบวนการจะให้ความสำคัญกับความสามารถในการได้มาซึ่งข้อมูล การจัดระบบข้อมูล การวิเคราะห์ การบูรณาการ และการสื่อสารข้อมูล หลักสูตรที่เน้นกระบวนการจะให้ความสำคัญกับวิธีการที่เด็กคิด การประเมินผล และค้นหาข้อมูลใหม่ หลักสูตรที่เน้นกระบวนการมีความซับซ้อนมาก เพราะมุ่งเน้นพัฒนาทักษะทางด้านต่างๆ เช่น ทักษะในการสื่อสาร ตัดสินใจ สร้างสรรค์ และรับรู้ เป็นต้น หลักสูตรจะให้ความสำคัญกับวิธีการที่ช่วยให้เด็กเรียนรู้ และสนุกสนานกับการเรียน วัตถุประสงค์ของหลักสูตรจะอยู่

ที่การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ทั่วๆไปมากกว่าการให้ข้อมูลที่เฉพาะเจาะจง ซึ่งในเด็กปฐมวัยหลักสูตรที่เน้นกระบวนการจะมีความจำเป็นมากกว่าหลักสูตรที่เน้นเนื้อหา

ปราณี สังขะตะวรรธน์ และสิริวรรณ ศรีพหล (2540) กล่าวว่า การจัดหลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย นอกจากจะต้องคำนึงถึงเนื้อหา และกระบวนการแล้ว องค์ประกอบอื่นๆที่จำเป็นต้องนำมาพิจารณาดังนี้

1) จุดมุ่งหมาย เป็นสิ่งที่ผู้สร้างหลักสูตรมุ่งหวังว่าจะเกิดขึ้นกับเด็ก การกำหนดจุดมุ่งหมายควรมีความที่ชัดเจน และสอดคล้องกับแนวคิดทางปรัชญา จิตวิทยา องค์ความรู้ต่างๆ รวมถึงความต้องการของเด็ก จุดมุ่งหมายของหลักสูตรควรครอบคลุมพัฒนาการทั้ง 4 ด้านของเด็ก ได้แก่ พัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

2) เนื้อหาของหลักสูตร ควรสร้างขึ้นจากความสนใจของเด็ก และเป็นสิ่งที่มีความหมายต่อตัวเด็ก สัมพันธ์กับความรู้ และความสนใจของเด็ก ดังนั้นการสังเกตและการประเมินผลของครูและพ่อแม่ผู้ปกครอง จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้เนื้อหาของหลักสูตรสะท้อนความสนใจ ความต้องการประสบการณ์ของเด็ก รวมถึงสิ่งที่เด็กต้องเรียนรู้ และเนื้อหาของหลักสูตรจำเป็นจะต้องมีจุดมุ่งหมายระยะยาวที่จะช่วยให้เด็กได้รับพัฒนาการครบทุกด้าน

3) กระบวนการในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรส่งเสริมให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้โดยผ่านการลงมือปฏิบัติจริง การคิดแก้ปัญหา การใช้เหตุผล การตัดสินใจ การทำงานกลุ่มร่วมกับเพื่อน และเปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกทำกิจกรรมด้วยตัวเอง และต้องให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ที่เกิดจากการลองผิดลองถูกของเด็กโดยจะไม่มุ่งเน้นเฉพาะสิ่งที่ถูก

4) ครูถือเป็นบุคคลสำคัญในการวางแผนสร้างหลักสูตร จัดกิจกรรม และเตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้สัมพันธ์กับอายุและพัฒนาการของเด็ก จนถึงทำหน้าที่ในการสังเกต และประเมินพัฒนาการของเด็กเป็นรายบุคคล ครูจึงจำเป็นต้องมีความรู้เรื่องทฤษฎีพัฒนาการเด็กเป็นอย่างดี เข้าใจวิธีการเรียนรู้ของเด็กวัยนี้ และตระหนักถึงความต้องการของเด็กแต่ละคน เพื่อหลักสูตรจะได้สอดคล้องกับความต้องการของเด็ก

5) บริบทในการจัดกิจกรรมซึ่งหมายรวมถึงปัจจัย และสถานการณ์หลายๆอย่างประกอบกัน เช่น ปรัชญา และเป้าหมายในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียน พื้นฐานทางวัฒนธรรม ค่านิยมของครอบครัว และชุมชนที่เด็กอาศัยอยู่ การพิจารณาถึงองค์ประกอบดังกล่าวจะช่วยให้การจัดหลักสูตรมีความหมายต่อตัวเด็ก และสะท้อนชีวิตในชุมชนที่เด็กอาศัย

6) การประเมินผลเด็ก เทคนิค วิธีการประเมินผลควรมีความสอดคล้องและสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร เนื้อหาสาระและกระบวนการเรียนการสอน ในการจัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัย มักใช้การประเมินผลหลากหลายรูปแบบประกอบกัน ตั้งแต่การสังเกต การสัมภาษณ์พูดคุย การใช้แบบประเมินพัฒนาการ และการใช้แฟ้มผลงาน ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับความจริงมากที่สุด

6.3 จุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

Erikson (1950); Piaget (1972); Montessori (1964) and Gardner (1983) ได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของการจัดหลักสูตรปฐมวัยว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ซับซ้อนซึ่งเป็นผลมาจากปฏิสัมพันธ์ทางความคิดของเด็ก และประสบการณ์จากภายนอก วุฒิภาวะถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งในการเรียนรู้ ทั้งนี้เนื่องจากวุฒิภาวะจะเป็นตัวกำหนดกรอบการเรียนรู้ของเด็ก เมื่อเด็กมีวุฒิภาวะทางร่างกายมากขึ้น เด็กจะสามารถควบคุมร่างกายของตนเองได้ดีขึ้น และเริ่มสำรวจสิ่งแวดล้อมรอบตัวได้มากขึ้น ครูจึงจำเป็นต้องกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก โดยคำนึงถึงความต้องการ ความสนใจ และความสามรถที่แตกต่างกันของเด็กแต่ละคน ด้วยเหตุนี้ การจัดหลักสูตรการเรียนการสอนจึงควรมีพื้นฐานมาจากหน่วยการเรียนที่เด็กสนใจ และมีผลดีต่อตัวเด็ก

จุดมุ่งหมายที่สำคัญของหลักสูตรปฐมวัย คือ การส่งเสริมทักษะในด้านต่างๆของเด็ก ได้แก่ การแก้ปัญหา การคิด การใช้เหตุผล และการสร้างสรรค์ การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่มีความหมายกับเด็ก มุ่งเน้นการปฏิบัติจริง และเปิดโอกาสให้เด็กได้มีส่วนร่วม ดังนั้นในการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรปฐมวัย ครูควรคำนึงถึงพัฒนาการทั้ง 4 ด้านของเด็ก ได้แก่ พัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์สังคม และสติปัญญา นอกจากนั้นควรจัดสรรเวลา และเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกอย่างอิสระโดยผ่านสื่อและอุปกรณ์ต่างๆหลักสูตรปฐมวัยที่มีคุณภาพควรสะท้อนถึงธรรมชาติของเด็กที่มีความอยากรู้อยากเห็นในการแสวงหาสิ่งต่างๆรอบตัว หลักสูตรที่ดีควรมุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ที่เด็กเป็นศูนย์กลาง ไม่ใช่ครูเป็นศูนย์กลาง โดยเปิดโอกาสให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัว

Dewey (1938) และเยาวพา เดชะคุปต์ (2540) มีความเห็นสอดคล้องกันว่า รูปแบบของหลักสูตรต้องไม่อยู่ในรูปแบบของการเร่งรัดเด็กให้เรียนอ่าน เขียน และคิดเลขเท่านั้น แต่หลักสูตรปฐมวัยที่ดีควรมุ่งส่งเสริมกระบวนการกลุ่มในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยมีหลักการทั่วๆไปคือ

1) เด็กถือเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการเรียนรู้ และพัฒนาตนเอง ดังนั้นเด็กจำเป็นต้องเป็นผู้ลงมือปฏิบัติ หรือทำกิจกรรมต่างๆด้วยตนเองโดยคำนึงถึงความสนใจ และความต้องการของเด็กเป็นสำคัญ

2) การเล่นถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาตนเองของเด็ก กิจกรรมการเรียนการสอนควรมุ่งเน้นการเรียนรู้โดยผ่านการเล่น

3) ความรู้ของพ่อแม่เกี่ยวกับตัวเด็กเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน เพราะพ่อแม่คือครูคนแรกของเด็ก

4) โรงเรียนอนุบาลเป็นสถานที่สำคัญที่เด็กจะได้รับการพัฒนา ทัศนคติ ทักษะ และความรู้

5) กิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนต้องมีความเหมาะสม และมีความหมายต่อตัวเด็ก รวมถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และอัตราการเรียนรู้ของเด็กแต่ละคน

Bredekamp (1987) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสำหรับเด็กวัย 4-5 ปีไว้ดังนี้

1) ประสบการณ์ที่จัดควรสอดคล้องกับความต้องการของเด็ก และส่งเสริมการเรียนรู้ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

2) เด็กแต่ละคนได้รับการยอมรับว่าเป็นบุคคลที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวซึ่งมีอัตราของพัฒนาการ และความงอกงามที่แตกต่างกันไป ดังนั้น หลักสูตรและปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ใหญ่กับเด็กจึงควรสอดคล้องกับความสามารถและความสนใจของเด็กแต่ละคน และนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ในการออกแบบกิจกรรมต่างๆอย่างเหมาะสม

3) ปฏิสัมพันธ์และกิจกรรมต่างๆในชั้นเรียนต้องเป็นเพื่อพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็ก และความรู้สึกในทางบวกต่อการเรียนรู้

สรุป การจัดหลักสูตรสำหรับเด็กปฐมวัยนั้นมีเป้าหมายหลัก คือ เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้ค้นพบตัวเอง ค้นพบผู้อื่น และสิ่งแวดล้อมรอบตัวเอง รวมถึงพัฒนาความสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้าง

Bredekamp (1987) ได้กล่าวถึงหลักสูตรที่เหมาะสมจะต้องสอดคล้องกับพัฒนาการและความต้องการพื้นฐานของเด็กในแต่ละวัย ไว้ดังต่อไปนี้ว่า

1) ความเหมาะสมของอายุ เป็นสิ่งสำคัญที่ครูควรให้ความสำคัญ ในการวางแผนหลักสูตรควรมีความเหมาะสมกับระดับพัฒนาการของแต่ละอายุ และประกอบด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย

2) ความเหมาะสมของเด็กแต่ละคน ในการวางแผนหลักสูตรสำหรับเด็กปฐมวัยนั้น

ครูจำเป็นต้องศึกษาความสนใจ ความสามารถและภูมหลังของเด็ก ครูควรกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์สำหรับเด็กแต่ละคน

3) ครูควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างครอบครัวและวัฒนธรรมของเด็ก ในขณะเดียวกันควรมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวในการจัดกิจกรรมของเด็กให้มากที่สุด

4) ค่านิยมของครูหรือสิ่งที่ครูให้คุณค่า จะส่งผลทางตรงและทางอ้อมต่อการวางแผนหลักสูตรการเรียนการสอน ดังนั้นครูควรตรวจสอบความสนใจ ความเชื่อ ค่านิยม และปรัชญาการศึกษาของตนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

Bredekamp (1987) ได้แนะนำการวางแผนและพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสมกับพัฒนาการไว้ดังนี้

1) หลักสูตรควรมีพื้นฐานทางด้านทฤษฎีซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นทางวิชาการและงานวิจัยด้านการศึกษาปฐมวัยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของเด็ก

2) เนื้อหาของหลักสูตรควรมุ่งเน้นที่วัตถุประสงค์ระยะยาว ได้แก่พัฒนาการทั้ง4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ขณะเดียวกันก็ควรมุ่งเตรียมให้เด็กเป็นคนดีในสังคม

3) หลักสูตรควรประกอบด้วยพัฒนาการด้านความรู้และความเข้าใจในกระบวนการและทัศนคติ

4) หลักสูตรควรประกอบด้วยเนื้อหาอย่างกว้างๆที่สัมพันธ์และมีความหมายต่อตัวเด็ก

5) วัตถุประสงค์ของหลักสูตรควรมีพื้นฐานอยู่บนความจริง และเหมาะสมกลุ่มเด็กที่จะใช้หลักสูตรนั้นๆ

6) เนื้อหาของหลักสูตรควรสะท้อนความต้องการและความสนใจของเด็กแต่ละคนในกลุ่ม ขณะเดียวกันหลักสูตรควรครอบคลุมประสบการณ์การเรียนรู้อย่างกว้างๆ สื่อการสอนเทคนิคการสอนเพื่อสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก ทั้งในเรื่องของประสบการณ์ ความพร้อม และวิธีการเรียนรู้แบบต่างๆ

7) หลักสูตรควรคำนึงถึงความแตกต่างด้านวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ส่วนบุคคลของเด็ก รวมถึงความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนและครอบครัว

8) การพัฒนาหลักสูตรควรมีพื้นฐานบนสิ่งที่เด็กรู้หรือสามารถทำได้ เพื่อให้เด็กเกิดความมั่นใจในการเรียนรู้ของตน และสามารถพัฒนาทักษะและความคิดรวบยอดได้

9) หลักสูตรควรวางกรอบความคิดสำหรับเด็กเพื่อว่าเด็กจะได้พัฒนาสติปัญญาไปในทิศทางที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น

10) หลักสูตรควรยืดหยุ่นได้โดยครูสามารถสอนแบบหน่วยการเรียน และในขณะเดียวกันก็สามารถบูรณาการเนื้อหาต่างๆเข้าด้วยกัน

6.4 การจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนสำหรับเด็กปฐมวัย

อัมพิกา ภูเดช (2542) กล่าวถึงหลักสำคัญในการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนไว้ว่า ต้องคำนึงถึงความปลอดภัย ความสะอาด เป้าหมาย การพัฒนาเด็ก ความเป็นระเบียบ ความเป็นตัวของตัวเอง ให้เด็กเกิดความรู้สึกอบอุ่น มั่นใจ และมีความสุข ซึ่งอาจจัดแบ่งพื้นที่ให้เหมาะสมกับการประกอบกิจกรรมตามหลักสูตรดังนี้

1) พื้นที่เอื้ออำนวยความสะดวกเพื่อเด็กและครู สถานที่แสดงผลงาน อาจแบ่งเป็นแผ่นป้ายหรือที่แขวนผลงาน ที่เก็บผลงาน อาจจัดทำเป็นกล่อง หรือจัดใส่แฟ้มรายบุคคลที่เก็บเครื่องใช้ส่วนตัวของเด็ก อาจทำเป็นช่องตามจำนวนเด็ก ที่เก็บเครื่องใช้ของครู เช่น อุปกรณ์การสอนของส่วนตัวของครู ป้ายนิเทศตามหน่วยการสอนหรือสิ่งที่เด็กสนใจ

2) พื้นที่ปฏิบัติกิจกรรมและการเคลื่อนไหว ต้องกำหนดไว้ชัดเจน ควรมีพื้นที่ที่เด็กสามารถทำงานได้ด้วยตนเอง และกิจกรรมด้วยกันในกลุ่มเล็กหรือกลุ่มใหญ่ เด็กสามารถเคลื่อนไหวได้อย่างอิสระ จากกิจกรรมหนึ่งไปยังกิจกรรมหนึ่งได้โดยไม่รบกวนผู้อื่น

3) พื้นที่จัดมุมประสบการณ์หรือมุมเล่น สามารถจัดได้ตามความเหมาะสมขึ้นอยู่กับสภาพห้องเรียน จัดแยกส่วนที่ใช้เสียงดังและเงียบออกจากกัน เช่น มุมบล็อกอยู่ห่างจากมุมหนังสือ มุมบทบาทสมมติอยู่ติดกับมุมบล็อค มุมวิทยาศาสตร์อยู่ใกล้มุมศิลปะ เป็นต้น ที่สำคัญจะต้องมีของเล่น วัสดุอุปกรณ์ในมุมต้องมีเพียงพอต่อการเรียนรู้ของเด็ก การเล่นในมุมประสบการณ์อย่างเสรีมักถูกกำหนดไว้ในตารางกิจกรรมประจำวัน เพื่อให้โอกาสเด็กได้เล่นอย่างเสรีประมาณวันละ 60 นาที การจัดมุมประสบการณ์ต่างๆครูควรคำนึงถึงคือ ในห้องเรียนควรมีมุมประสบการณ์อย่างน้อย 3-5 มุม ควรมีการผลัดเปลี่ยนสื่อของเล่นตามมุม ตามความสนใจของเด็ก ควรจัดให้มีประสบการณ์ที่เด็กได้เรียนรู้ไปแล้วปรากฏอยู่ในมุมประสบการณ์ เช่น เด็กเรียนรู้เรื่องผีเสื้อ ครูอาจจัดให้มีการเลี้ยงตัวหนอน ในมุมธรรมชาติศึกษาหรือมุมวิทยาศาสตร์ เป็นต้น ควรเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการจัดมุมประสบการณ์ ทั้งนี้เพื่อจูงใจให้เด็กรู้สึกเป็นเจ้าของ อยากเรียนรู้ อยากเข้าเล่น ควรเสริมสร้างวินัยให้กับเด็ก โดยมีข้อตกลงร่วมกันว่าเมื่อเล่นเสร็จ แล้วจะต้องจัดเก็บอุปกรณ์ทุกอย่างเข้าที่ให้เรียบร้อย

ฝ่ายตำรา โรงเรียนรุ่งอรุณ (2550) กล่าวถึงห้องเรียนศิลปะและสภาพแวดล้อมไว้ว่า เป็นห้องเรียนที่เปิดกว้าง โปร่งสบาย ไม่มีผนังห้องทุกด้าน เพื่อเชื่อมต่อกับธรรมชาติได้ง่าย ทั้งนี้ห้องเรียนศิลปะไม่จำเป็นต้องตายตัว ที่ไหนก็สามารถใช้เป็นห้องเรียนศิลปะได้ เช่น ใต้ต้นไม้ สนามหญ้า สวน

เป็นต้น เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้จินตนาการได้อย่างเต็มที่ ลักษณะการตกแต่งห้องด้วยงานศิลปะเหมือนห้องแสดงงานศิลปะ สะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย จะมีส่วนช่วยในการจรรโลงจิตใจให้สดใส สงบ ผ่อนคลาย ซึ่งเป็นภาวะที่พร้อมเรียนรู้นั่นเอง

อัมพิกา ภูเดช (2542) ได้ให้หลักการจัดห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้เชิงปฏิบัติไว้ 4 หลักดังนี้ 1) จัดอย่างมีความหมาย ทุกอย่างที่จัดวางไว้ในห้องต้องมีเหตุผล สามารถอธิบายได้ว่าจัดเพื่ออะไร และเพราะเหตุใด เช่น มุมน้ำและมุมศิลปะต้องอยู่ใกล้ห้องน้ำ เพราะเป็นมุมที่เลอะเทอะ ต้องอยู่ในที่ทำความสะอาดง่าย มีพื้นที่ที่เห็นได้ชัดว่าเพื่อการเรียนรู้อะไร เช่น พื้นที่สำหรับงานกลุ่มเล็ก พื้นที่เล่นกลางแจ้ง เป็นต้น 2) คำนึงถึงการใช้ของเด็ก ซึ่งต้องเหมาะกับพัฒนาการและความสนใจของเด็ก เช่น รูปภาพ หรือตัวหนังสือต้องอยู่ในระดับสายตาของเด็ก เพื่อเด็กจะได้ดูและสัมผัสอย่างใกล้ชิด ไม่ต้องฝืนต่อสภาพสรีระของร่างกาย ให้มีของที่จำเป็นเพื่อพัฒนาทุกด้าน และของที่เด็กต้องสนใจจะเล่น 3) มีการเคลื่อนไหว และปรับเปลี่ยนตลอดเวลา การจัดห้องเรียนต้องให้สอดคล้องกับวัย ความต้องการของเด็ก และวัตถุประสงค์ของรายวิชาในขณะที่สอน จึงต้องมีการปรับเปลี่ยนตลอดเพื่อกระตุ้นเด็ก เด็กควรมีส่วนร่วมในการปรับเปลี่ยนห้อง เช่น การเปลี่ยนเฟอร์นิเจอร์ การตกแต่งฝาผนัง เป็นต้น ควรให้เด็กอภิปรายร่วมกันว่าจะปรับเปลี่ยนอย่างไร 4) จัดให้สวยงามดึงดูดสายตาให้เด็กอยากเรียน อยากใช้ อยากชม การจัดข้าวของเครื่องใช้ต้องคำนึงถึงความสะดวกที่เด็กจะหยิบใช้ ทำความสะอาด และเก็บเข้าที่

McFee (1977) ได้กล่าวไว้ว่าการจัดสภาพกายภาพของห้องเรียนควรคำนึงถึง 1) รูปแบบและขนาดของห้องเรียน ต้องคำนึงถึงจำนวนเรียน ระยะเวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรม 2) สี พื้นผิว และวัสดุที่ใช้ 3) เสียง ได้แก่ เสียงทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน และเสียงสะท้อน 4) การบำรุง รักษา ได้แก่ การซ่อมบำรุง ความไม่เป็นระเบียบ และสุขอนามัย 5) อากาศ ได้แก่ อุณหภูมิ ปริมาณออกซิเจน มลพิษ และกลิ่นต่างๆ 6) แสงสว่าง รวบทั้งสีของแสง และแหล่งที่มาของแสง 7) ปริมาณและการเปิดให้เห็นวิวทิวทัศน์ภายนอก 8) รูปแบบศิลปะและการออกแบบ ได้แก่ ความหมายของวัฒนธรรม การออกแบบที่สัมพันธ์กับการใช้ประโยชน์ คุณภาพ จำนวน การจัดให้เป็นระเบียบ และการจัดวางตำแหน่ง 9) ความสัมพันธ์ระหว่างห้องเรียนและสถานที่อื่นๆ ได้แก่ ความเชื่อมต่อระหว่างห้องเรียนกับอาคารอื่นๆ และ 10) สถานที่สำหรับจัดกิจกรรมที่ต้องมีการเคลื่อน ไหว ต้องสร้างสรรค์ให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับสิ่งแวดล้อม มีความเป็นส่วนตัว แต่ต้องพิจารณาผลกระทบที่อาจมีต่อธรรมชาติส่วนอื่น

Koster (2001) เชื่อว่าชั้นเรียนที่ดีที่สุดคือบ้าน เพราะมีสิ่งแวดล้อมที่คุ้นเคยที่สุด และเหมาะสมสำหรับการเรียนรู้ของเด็กมากที่สุด ดังนั้นจึงควรจัดชั้นเรียนให้เหมือนบ้าน โดยยึดหลักดังนี้

1) ความสะดวก ควรมีที่ให้เด็กนั่งพัก และสะดวกแก่การเคลื่อนไหว เก้าอี้ควรมีขนาดเท่าเด็ก อุณหภูมิในห้องมีความเหมาะสมและมีอากาศถ่ายเท

2) การใช้งาน ในห้องนั้นต้องมีมุมสำหรับการเรียนรู้ในแบบต่างๆ ครูควรแนะนำการใช้งานแก่เด็ก อาจใช้เวลาซักระยะให้เด็กปรับตัว ควรแนะนำให้เด็กหยิบอุปกรณ์ต่างๆ จากที่ต่างๆ ด้วยตัวเองและนำมาเก็บที่เดิม

3) ความเคยชิน เรามักจะทำสิ่งต่างๆ ในบ้านตามความเคยชิน ฉะนั้นจึงควรจัดชั้นเรียนให้เด็กมีความเคยชินเหมือนกัน เช่น ที่ประชุมส่วนกลางที่เดิม ที่เก็บอุปกรณ์ต่างๆ ควรอยู่ที่เดิม เพื่อเป็นการลดความกดดันให้เด็ก จะได้ไม่ต้องหาว่าวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ อยู่ที่ใด

4) ความอ่อนโยน โรงเรียนส่วนใหญ่มักมีลักษณะเหมือนออฟฟิศ ควรมีเบาะรองนั่งหรือตกแต่งห้องในส่วนสันทนาการให้เด็ก เพื่อเด็กจะได้ไม่รู้สึกเหมือนอยู่ออฟฟิศ

5) ความปลอดภัย ควรคำนึงถึงความปลอดภัยในการใช้งานอุปกรณ์ต่างๆ ในขณะเดียวกัน บางครั้งก็อาจจะต้องให้เด็กลองเสี่ยงดูบ้าง เพื่อเป็นการเสริมสร้างทักษะ และความรับผิดชอบ เช่นให้เด็กฝึกใช้กรรไกรเป็นต้น

6) พื้นที่สำหรับส่วนตัวและสังสรรค์ ควรให้เด็กได้มีที่ทำงานคนเดียวสำหรับงานที่ต้องใช้สมาธิ เช่น มุมเล็กวาดภาพระบายสี และควรมีที่ให้เด็กทำงานร่วมกัน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เช่น โต๊ะรวมใหญ่

7. นวัตกรรมการศึกษาปฐมวัย

การศึกษาปฐมวัยเป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งตอบสนองความต้องการของเด็กที่ช่วยให้เด็กเติบโตขึ้นอย่างมีศักยภาพ จึงมีการแสวงหาแนวคิดและแนวทางในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยขึ้นอย่างหลากหลาย โดยแต่ละแนวคิดมีวิธีการปฏิบัติที่แตกต่างกันไป

กุลยา ตันติผลาชีวะ(2551) กล่าวว่า รูปแบบการเรียนการสอนแต่ละรูปแบบมีจุดเด่นเฉพาะของรูปแบบที่ครูสามารถเลือกใช้หรือประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนและชั้นเรียนของตน จุดสำคัญของการใช้รูปแบบอยู่ที่ครูเข้าใจมโนทัศน์ของรูปแบบ แนวคิดพื้นฐาน หลักการสอน วิธีการจัดการเรียนการสอน การประเมินผล การจัดสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ บทบาทของครู และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองอย่างชัดเจน อันได้แก่ การเรียนการสอนแบบเฟรอเบล การเรียนการสอนแบบมอนเตสซอรี่ การเรียนการสอนแบบวอลดอร์ฟ การเรียนการสอนแบบโครงการ การเรียนการสอนแบบเรกจิโอเอมีเลีย การจัดการเรียนการสอนแบบไฮ/สโคป การจัดการเรียนการสอนภาษาแบบเน้นประสบการณ์

การเรียนการสอนแบบเฟรอเบล(Froebelian Model) มาจากพื้นฐานความเชื่อที่ว่าพลังความสามารถและความรู้ของมนุษย์ ซึ่งมีอยู่ภายใต้ตนจะปรากฏออกสู่ภายนอกได้ ถ้าได้สัมผัสกับอุปกรณ์และประสบการณ์ การที่เด็กได้ลงมือปฏิบัติเป็นการนำเด็กไปสู่การพัฒนาร่างกาย สติปัญญาและคุณธรรมที่สูงขึ้น โดยมีความเชื่อว่าเด็กมีความสามารถสำหรับสิ่งดีงามและความรู้มาตั้งแต่แรกเกิด การเรียนที่ดีต้องให้เด็กมีประสบการณ์ที่เด็กสามารถได้เล่น ได้แสดงออก ได้คิดค้นสืบเสาะประสบการณ์ที่จัดให้เด็กนั้นต้องสะท้อนถึงระดับพัฒนาการ ความสนใจการเรียนรู้ด้วยการลงมือกระทำอย่างเข้าใจของเด็กอย่างชัดเจน เด็กควรได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ทั้งในและนอกชั้นเรียน โดยเฉพาะการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ดีสำหรับเด็กคือ การเล่น โดยจัดทำชุดของเล่นและกิจกรรมสำหรับเด็กขึ้น 2 ชุด คือ 1) ชุดอุปกรณ์ (Gift) หมายถึง อุปกรณ์สำหรับเด็กใช้เล่นเพื่อการเรียน ตามแนวการสอนของครู เป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับรูปร่าง ขนาด สี และมโนทัศน์เกี่ยวกับการนับ การวัด การจำแนก และเปรียบเทียบ 2) การงานอาชีพ (Occupations) หมายถึง กิจกรรมที่ออกแบบเพื่อใช้ในการพัฒนาทักษะต่างๆ โดยเฉพาะทักษะปฏิบัติโดยผ่านกิจกรรม เช่น การเย็บผ้ากับกระดานเย็บผ้า การวาดภาพตามจุดประสงค์ การปั้นดิน การตัด การร้อยลูกปัด การสาน การทำขนม การพับกระดาษ เป็นต้น

การเรียนการสอนแบบมอนเตสซอรี่(Montessori Method) พบว่าการเรียนรู้ของเด็กต้องเกิดจากกการเห็นอย่างเป็นรูปธรรม การสัมผัส การได้หยิบจับและทดลองด้วยตนเองตามรูปแบบอย่างมีขั้นตอนและเป้าหมาย เด็กจะเรียนรู้อย่างเข้าใจจากการสัมผัส การใช้สมาธิและมีวินัยในตน ผลของการเรียนรู้อย่างมีขั้นตอนจะทำให้เด็กเกิดการพัฒนาในทุกๆด้าน ทั้งการคิด การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และการใช้กล้ามเนื้อ อุปกรณ์เป็นการสื่อสารการสอนที่สำคัญที่ทำให้เด็กพัฒนาความรู้และความคิดอย่างมีระบบ มีเหตุผลไม่ว่าจะเป็นวิถีชีวิตทั่วไปหรือวิชาการ หลักสูตรมอนเตสซอรี่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กโดยมุ่งให้เด็กใช้ศักยภาพของตนในการพัฒนาตนเองจากสิ่งแวดล้อมที่ครูจัดให้แล้วมีการสนทนาอย่างมีลำดับประกอบกับการใช้การสัมผัสอุปกรณ์เป็นการสร้างเสริมกลไกทางกายและพัฒนาปัญญา ซึ่งสิ่งแวดล้อมที่จัดนั้นจะต้องให้เด็กได้แสดงออกและโปรแกรมต้องจูงใจ ฉะนั้นเด็กต้องพร้อมมาเรียนและเปิดโอกาสให้เด็ก ในการสอนให้เด็กเกิดการเรียนรู้ต้องให้เด็กได้สัมผัส หยิบ จับ คลำ ดม ลงมือปฏิบัติ การเล่นกับอุปกรณ์และแก้ไขด้วยตนเอง การสังเกตครูสาธิต เด็กสามารถที่จะเรียนรู้ได้โดยครูไม่จำเป็นต้องให้ข้อความรู้ เพียงแต่เป็นผู้สาธิตแล้วให้เด็กทำกิจกรรมอย่างอิสระ หากมีปัญหาให้แนะนำหรือสาธิตซ้ำให้เด็กทำกิจกรรมต่อด้วยตนเอง การเรียนรู้ของเด็กเกิดจากการซึมซับ

การเรียนการสอนแบบวอลดอร์ฟ(Waldorf Method) อยู่บนพื้นฐานที่ว่าการเรียนรู้ของคนเกิดจากความสมดุลของการคิด ความรู้สึก และเจตจำนงของคนๆนั้น หากเด็กได้อยู่ในบรรยากาศแห่ง

ความต้องการ ความรู้สึกสบายใจ ความผ่อนคลาย เด็กจะถ่ายทอดความคิดและการเรียนรู้อย่างแยบคายไปกับกิจกรรมที่เขากระทำอยู่ ซึ่งบรรยากาศนั้นเด็กจะนำศักยภาพสูงสุดที่แฝงอยู่ในตัวออกมาใช้ด้วยความกระตือรือร้นเพื่อให้เกิดการบรรลุเจตจำนงแห่งตน การทำย้ำ การทำซ้ำ จะเพิ่มความสามารถของการเรียนรู้และขยายขึ้นโดยลำดับ โดยมีเป้าหมายคือ ช่วยให้มนุษย์บรรลุศักยภาพสูงสุดที่ตนมี สามารถกำหนดจุดมุ่งหมายและแนวทางชีวิตของตนได้อย่างอิสระตามกำลังความสามารถของตน ด้วยการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมทางกาย ผ่านอารมณ์ความรู้สึก และผ่านการคิด โดยเฉพาะช่วง7ปีแรก ประสบการณ์ที่ทำให้เกิดความรู้สึกสัมผัส ความรู้สึกสุข ความรู้สึกทุกข์ ความรู้สึกจากการเคลื่อนไหว ความรู้สึกสมดุลของร่างกาย เป็นการสัมผัสกับโลกที่เป็นจริงรอบตัวอย่างมั่นใจ การสัมผัสนี้ทำให้เด็กได้เรียนรู้ได้จากการสังเกต การเลียนแบบที่ไม่ใช่เฉพาะภายนอกแต่ลุ่มลึกด้วยการซึมซับความรู้สึกเข้าไปในตัวเอง โอกาสของการเรียนรู้เกิดจาก 1) การทำซ้ำ เพื่อให้เกิดซึมลึกเข้าในจิตใจจนเป็นนิสัย 2) กิจกรรมในโรงเรียนต้องเป็นไปตามจังหวะเวลาที่สม่ำเสมอ เหมือนลมหายใจเข้าออก เด็กจะผ่อนคลายและรู้สึกมั่นคงปลอดภัย 3) สร้างให้เด็กเคารพและเห็นคุณค่าของสิ่งต่างๆที่เด็กสัมผัส ความรู้สึกนี้จะเป็นแก่นของจริยธรรมตลอดชีวิตของเด็ก ซึ่งข้อดีของการเรียนการสอนแบบวอลดอร์ฟคือ การได้ใช้วิถีธรรมชาติเพื่อพัฒนาการเรียนรู้เป็นสาระหนึ่งที่สำคัญซึ่งครูสามารถนำไปประยุกต์สู่การสอนตามปกติได้ การใช้สื่อการเรียนรู้ธรรมชาติที่ไม่ใช่อุปกรณ์สำเร็จรูปสามารถสร้างเสริมการเรียนรู้ให้กับเด็กมากกว่า ครูควรให้ความสนใจกับการใช้อุปกรณ์ธรรมชาติให้เด็กได้สัมผัสและนำมาสร้างสรรค์การเรียนรู้ด้วยตัวเด็กเอง

การเรียนการสอนแบบโครงการ(Project Approach) มาจากแนวคิดพื้นฐานที่เชื่อว่า การถ่ายโยงการเรียนรู้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการกระทำ การสอนแบบโครงการจึงเน้นให้ผู้เรียนกระทำอาจเป็นรายบุคคลหรือกลุ่มก็ได้ เหมาะที่สุดสำหรับวิชาที่เกี่ยวกับการปฏิบัติการ การสอนแบบโครงการเป็นการจัดบทเรียนในรูปโครงการแทนที่จะจัดเป็นรูปหัวข้อเรื่อง วิชาส่วนที่มอบหมายให้ผู้เรียนไปทำโครงการนั้นจะต้องประกอบด้วยทฤษฎีและหลักการ มีการดำเนินงานเป็นขั้นๆโดยใช้วิชาหลายๆวิชาที่เกี่ยวข้องมาบูรณาการเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ ซึ่งการสอนแบบโครงการมาจากปรัชญาที่ว่า ผู้เรียนเป็นสิ่งซึ่งต้องการพัฒนา มีความคิด มีความมุ่งหมาย ความต้องการที่จะเรียนรู้ทำอะไรอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นของตนเองต้องพึ่งพาตนเอง การสอนแบบโครงการมุ่งพัฒนาการทางร่างกายและจิตใจของผู้เรียนไปพร้อมกัน ในการเรียนมีทั้งทฤษฎีและปฏิบัติด้วยหลักอีกประการหนึ่งที่ว่า การเรียนแต่ภาคทฤษฎีจะไม่ทำให้สามารถรำลึกถึงภาคปฏิบัติได้ถึงแม้จะให้ลงไปสังเกตการณ์ก็ไม่ได้ช่วยให้เกิดการเรียนรู้มากกว่าลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ซึ่งจะเป็นทางนำไปสู่การนำความรู้ไปใช้ได้จริงและมีทักษะในการปฏิบัติ การเรียนแบบนี้ผู้เรียนจะต้องวางโครงการของตัวเองเพื่อสร้างประสบการณ์ตรงให้แก่

ตนเอง เป็นการเรียนรู้ที่เริ่มด้วยกิจกรรมและจบลงด้วยกิจกรรมที่สมบูรณ์ในตัวของมันเอง การสอนแบบโครงการเหมือนกับชีวิตจริงหรือใกล้เคียงที่สุด ลักษณะการจัดทำโครงการเพื่อการเรียนมี 3 รูปแบบ คือ 1)โครงการผลิตหรือโครงการวัสดุ (Material Project) เป็นโครงการเกี่ยวกับการผลิต 2) โครงการเรียนรู้ (Learning Project) เป็นการเรียนในวิชาสามัญที่เรียนกัน แต่เน้นโครงการพัฒนาการแก้ปัญหา การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ 3) โครงการสติปัญญาหรือแก้ปัญหา (Intellectual of Problems Project) เป็นโครงการที่เน้นการแก้ปัญหา กระตุ้นให้ผู้เรียนพยายามทำให้เกิดความสำเร็จในโครงการของตนให้ได้

การเรียนการสอนแบบเรกจิโอเอมีเลีย (Reggio Emilia Approach) มีความเชื่อว่าเด็กมีความสามารถในการรับรู้ตั้งแต่กำเนิดและเจริญตามพัฒนาการ กิริยาท่าทางและการแสดงออกของเด็กไม่ว่าจะเป็นแววตา สีหน้า การสื่อสาร การสัมผัสจับต้องเป็นสิ่งแสดงออกถึงการรับรู้ และความต้องการที่จะมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กกับบุคคลแวดล้อมรอบตัว การเรียนการสอนแบบเรกจิโอเอมีเลียจึงต้องการปลูกฝังศิลปะและวัฒนธรรม โดยให้เด็กได้รับความรัก รู้จักสิ่งที่ดี มีศิลปะสุนทรีสอดคล้องกับความต้องการของเด็กรายบุคคล โดยองค์ประกอบพื้นฐานในกระบวนการเรียนการสอนที่สำคัญมี 4 ประการ คือ 1) โครงการที่เด็กต้องการเรียนรู้ 2) ศิลปะสร้างสรรค์ที่เด็กใช้ภาษาสื่อการเรียนรู้ 3) การจัดสิ่งแวดล้อมสนับสนุนการเรียนรู้ที่สุนทรีงดงาม 4) การยอมรับอย่างสอดประสานระหว่างเด็ก ครู และผู้ปกครอง

การจัดการเรียนการสอนแบบไฮ/สโคป(High/Scope Approach) มีหลักการเรียนการสอนที่สำคัญ คือ การทำกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็กโดยใช้ขั้นตอนการวางแผน การปฏิบัติตามแผน และการทบทวนงาน โดยผ่านการกระทำ เด็กจะเชื่อมโยงประสบการณ์ที่ได้รับเป็นรูปธรรมด้วยการคิด สังเกต และไตร่ตรองอย่างมีระบบ ซึ่งในขณะเรียนเด็กจะเรียนรู้การแก้ปัญหา จากการลงมือกระทำอย่างมีแผน มีลำดับ ด้วยการสัมผัสจากการกระทำด้วยมือตนเอง ซึ่งเป็นการสร้างพื้นฐานของการอยากเรียนเบื้องต้น การสนทนาขณะทำการค้นคว้าตามแผนทำให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น มีการแลกเปลี่ยนความคิด และการทบทวนงานของตน เป็นการกระตุ้นเร้าให้เด็กสร้างความรู้ด้วยตนเอง
การจัดการเรียนการสอนภาษาแบบเน้นประสบการณ์ (Whole Language Approach) มีพื้นฐานแนวคิด 3 ประการ คือ ธรรมชาติของเด็กกับการได้รับประสบการณ์ทางภาษา 1) เด็กจะมีรูปแบบการเรียนรู้ภาษาเป็นของตนเอง และมีความพร้อมที่จะเรียนรู้หนังสือ เพราะเด็กต้องการสื่อสารกับบุคคลอื่น เด็กสามารถซึมซับและเรียนรู้ได้จากการสังเกต การเห็น การใช้เป็นประจำ 2) การส่งเสริมให้เด็กได้รับประสบการณ์ทางภาษาที่กระตุ้นเร้าความสนใจ การแสดงออก และคุ้นเคย จะเป็นการสร้างสรรค์

การเรียนรู้หนังสือให้กับเด็กมากขึ้น 3) ในการเรียนภาษาต้องเป็นการเรียนอย่างบูรณาการทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ซึ่งหมายถึงองค์รวมทั้งหมดหรือ Whole (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2551)

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำเสนอแนวทางในการจัดกิจกรรมการปั้น เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นประโยชน์ต่องานวิจัยครั้งนี้ มีดังต่อไปนี้

งานวิจัยในประเทศ

วิจิตรา วิเศษสมบัติ (2539) ได้ศึกษาเรื่องความพร้อมทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ความคิดรวบยอดประกอบการสนทนาในกิจกรรมการปั้น โดยศึกษาจากเด็กนักเรียนชายและหญิง อายุ 4-5 ปี ที่กำลังศึกษาชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2538 ของโรงเรียนบ้านตลุงเหนือ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 30 คน โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 15 คน ให้กลุ่มทดลองเป็นกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์ความคิดรวบยอดประกอบการสนทนาในกิจกรรมการปั้น และกลุ่มควบคุมเป็นกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์การปั้นแบบปกติ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ แผนการจัดประสบการณ์ความคิดรวบยอดประกอบการสนทนาในกิจกรรมการปั้น และแบบทดสอบวัดความพร้อมทางภาษา จากผลการวิจัยพบว่า การจัดประสบการณ์ความคิดรวบยอดประกอบการสนทนาในกิจกรรมการปั้นเป็นวิธีที่สามารถช่วยพัฒนาความพร้อมทางภาษาแก่เด็กปฐมวัยได้ดี และครูต้องให้ความสำคัญกับทุกขั้นตอน ตั้งแต่การจัดเตรียมอุปกรณ์การปั้น มีปฏิสัมพันธ์กับเด็กขณะปั้น และตลอดจนการเล่าเรื่องราวของเด็ก

สุดารัตน์ เพชรรูจี (2539) ศึกษาเรื่อง สภาพและปัญหาการจัดประสบการณ์ศิลปศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยของครูปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาล กรุงเทพมหานคร ในด้านวัตถุประสงค์ เนื้อหา และกิจกรรม การดำเนินการสอน สื่อ และอุปกรณ์ การประเมินผล โดยศึกษาจาก ครูผู้สอนศิลปศึกษาชั้นเด็กเล็ก ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา2539 จำนวน 154 คน จากโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 154 โรง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประเมินค่า และแบบปลายเปิด จากผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนศิลปศึกษาระดับปฐมวัยมีสภาพการจัดประสบการณ์ศิลปศึกษาด้านวัตถุประสงค์ เนื้อหา และกิจกรรม การดำเนินการสอน สื่อ และอุปกรณ์ และการประเมินผล อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ส่วนปัญหาการจัดประสบการณ์ศิลปศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง และด้านดำเนินการสอนอยู่ในระดับน้อย ครูผู้สอนศิลปศึกษาส่วนใหญ่มีความต้องการการได้รับการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ศิลปศึกษาในทุกด้าน ตำรา คู่มือครู

การนิเทศการสอน ต้องการได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการจัดสื่อและอุปกรณ์ และมีความเห็นว่าควรลดจำนวนนักเรียนให้เหมาะสมกับชั้นเรียน เนื่องจากมีจำนวนเด็กในชั้นเรียนมากเกินไป

วนิดา ศิลปกิจโกศล (2540) ศึกษาเรื่องผลของการทำกิจกรรมการปั้นแบบชี้แนะ กึ่งชี้แนะ และแบบอิสระ ที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย เพื่อเปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ทำกิจกรรมการปั้นแบบชี้แนะ กึ่งชี้แนะ และแบบอิสระ มีกลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนอายุระหว่าง 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนอนุบาลปราจีนบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2539 จำนวน 3 ห้องเรียน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม โดยกลุ่มควบคุมให้ทำกิจกรรมการปั้นแบบชี้แนะ กลุ่มทดลองกลุ่มที่ 1 ทำกิจกรรมการปั้นแบบกึ่งชี้แนะ และกลุ่มที่ 2 ทำกิจกรรมการปั้นแบบอิสระ ผลการทดลองพบว่า ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กที่ทำกิจกรรมการปั้นแบบกึ่งชี้แนะ สูงกว่าเด็กที่ทำกิจกรรมการปั้นแบบชี้แนะ และแบบอิสระ ดังนั้นการจัดกิจกรรมการปั้นสำหรับเด็ก ครูควรมีการชี้แนะในการทำงาน และเปิดโอกาสให้เด็กแสดงออกถึงความคิด จินตนาการของตนเอง

เสาวลักษณ์ อนุดิตย์ (2542) วิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมศิลปศึกษาเพื่อส่งเสริมการรับรู้ทางศิลปะสำหรับเด็กวัยอนุบาล ตัวอย่างประชากร คือนักเรียนชั้นอนุบาล 3 อายุ 5-6ปี จากโรงเรียนสาธิตอนุบาลจันทรเกษม สถาบันราชภัฏจันทรเกษม จำนวน 30 คน โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผลของการวิจัยมีดังต่อไปนี้ หลังการทดลองใช้โปรแกรมฯนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนการรับรู้ทางศิลปะสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม และหลังการทดลองใช้โปรแกรมฯ นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนการรับรู้ทางศิลปะสูงกว่าก่อนการทดลองใช้โปรแกรมฯและโปรแกรมฯที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วยการจัดกิจกรรม 3 ขั้นคือ 1) ขั้นกิจกรรมการมอง การเห็น การสังเกต และการสัมผัส 2) ขั้นกิจกรรมการถามและการตอบ และ3) ขั้นกิจกรรมศิลปะปฏิบัติ เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมการรับรู้ทางศิลปะในเรื่องเส้น รูปร่าง รูปทรง สี และพื้นผิว โปรแกรมฯ ที่ปรับปรุงแล้วประกอบด้วยแนวคิดพื้นฐาน หลักการ ผู้ใช้โปรแกรมฯ และกลุ่มเป้าหมาย โครงสร้างและลักษณะของโปรแกรมฯ เอกสารและสื่อของโปรแกรมฯ ซึ่งได้แก่ 1) คู่มือการใช้โปรแกรม จำนวน 2 เล่ม เล่มที่ 1 แนะนำโปรแกรม เล่มที่ 2 คู่มือครูส่งเสริมการรับรู้ทางศิลปะ 2) แผนการสอนศิลปศึกษา จำนวน 20 แผน 3) เครื่องมือประเมินผล ได้แก่ แฟ้มรวบรวมผลงานศิลปะของนักเรียนรายบุคคล

แสงเดือน ตันเจริญ (2542) ได้ทำการศึกษาการจัดกิจกรรมเสรีของครูอนุบาลสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยมีกลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 20 คน จากโรงเรียนอนุบาลสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2541 เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสำรวจลักษณะทางกายภาพของห้องเรียนและศูนย์/มุม แบบสังเกตการจัดกิจกรรมเสรีของครูอนุบาล และแบบสัมภาษณ์การจัดกิจกรรมเสรีของครูอนุบาล ผลการวิจัยพบว่า ครู

อนุบาลส่วนใหญ่จัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนและศูนย์/มุมได้เหมาะสมสวยงาม มีวัสดุครุภัณฑ์สำหรับครูและเด็ก ในห้องเรียนจัดเป็นศูนย์/มุมไม่น้อยกว่า 4 ศูนย์/มุม ลักษณะกิจกรรมที่ครูส่วนใหญ่จัดคือ จัดเตรียมสื่อ/วัสดุอุปกรณ์ทั้งของจริงและของจำลองไว้ในศูนย์/มุมที่ครูจัดเพิ่ม และศูนย์/มุมที่มีอยู่เดิมในห้อง กิจกรรมมีความหลากหลายเหมาะสมกับวัย พัฒนาการและชีวิตประจำวันของเด็ก สื่อ/วัสดุอุปกรณ์ที่ครูใช้ในศูนย์/มุมมีความเหมาะสมกับวัยและความต้องการของเด็ก มีคุณภาพคงทน และเด็กอนุบาลสนใจกิจกรรม สนใจสื่อ/วัสดุอุปกรณ์ที่ครูจัด โดยใช้เวลาทำกิจกรรม/เล่นในศูนย์/มุมบ้าน ศูนย์/มุมเครื่องเล่นสัมผัสและเกมส์การศึกษามากที่สุด ลักษณะการทำกิจกรรมของเด็กมีทั้งเล่นคนเดียว เล่นคู่ขนาด และเล่นเป็นกลุ่ม ขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม ครูใช้วิธีแนะนำ อธิบาย สาธิต ขั้นตอนในการทำกิจกรรมและส่งเสริมการเรียนรู้เด็กทั้งรายบุคคลและรายกลุ่มย่อย เมื่อเด็กมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ครูใช้วิธีกล่าวตักเตือน พูดคุยกับเด็กรายบุคคลและให้การเสริมแรง และจากวิธีที่ครูใช้แก้ปัญหาพฤติกรรมไม่เหมาะสมหรือการให้แรงเสริมทางลบ เด็กส่วนใหญ่ยอมรับและปฏิบัติตาม จากการให้แรงเสริมทางบวกเด็กแสดงอาการดีใจ และกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม

ณัฐกฤตา ไพศาลสมบัติ (2543) ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนร่วมระดับอนุบาล ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 5 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนร่วมระดับอนุบาล ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 5 ด้านการบริหารงานการจัดการเรียนร่วมระดับอนุบาล และการดำเนินงานการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหาร จำนวน 40 คน และครูประจำชั้น จำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบสำรวจ การจัดอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม และแบบสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมีเป้าหมายในการจัดการเรียนร่วมระดับอนุบาล เพื่อให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้ทำกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสามารถ ผู้บริหารได้เตรียมตัวและเตรียมครูเพื่อให้มีความรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนร่วมระดับอนุบาล โดยการเข้ารับการอบรม/สัมมนา มีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองทราบโดยให้ครูประจำชั้นชี้แจงคัดแยกเด็กโดยการทดสอบความรู้ทั่วไป ผู้จัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล คือ ครูประจำชั้น ครูประจำชั้นเป็นผู้จัดซื้อและจัดหาสื่อและอุปกรณ์ โดยมีการจัดสรรงบประมาณและติดต่อประสานงานให้ผู้บริหารนิเทศ และติดตามผลอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง โดยการเยี่ยมชั้นเรียน และมีองค์กรภาครัฐให้การสนับสนุน ด้านการจัดการเรียนการสอนครูประจำชั้น จัดกิจกรรมที่เน้นส่งเสริมทักษะการช่วยเหลือตนเอง ใช้แผนการศึกษาเฉพาะบุคคลเป็นแนวทางในการเขียนแผนและกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน ปรับหลักสูตรโดยเรียนเหมือนกันแต่ลดความคาดหวังหรือความยาก

ของงานลงสอนเนื้อหาเดียวกันกับเด็กปกติ สอนเด็กทั้งชั้นและทบทวนให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคนเมื่อสอนจบจัดกิจกรรมเสริมพิเศษที่พัฒนาทักษะกล้ามเนื้อเล็กกล้ามเนื้อใหญ่และการเคลื่อนไหว เลือกสื่อและวัสดุอุปกรณ์ที่ช่วยพัฒนาด้านที่บกพร่อง เด็กอนุบาลที่มีความต้องการพิเศษทุกคนใช้สื่อ และวัสดุอุปกรณ์เหมือนกับเด็กปกติ และได้รับการวัดและประเมินผลเด็กโดยการสังเกตพฤติกรรม ส่วนปัญหาด้านการบริหาร พบว่าโรงเรียนไม่สามารถดำเนินการตามนโยบายได้ทั้งหมด บุคคลากรไม่เพียงพอครูขาดความรู้ความสามารถและทักษะในการสอนและจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลขาดงบประมาณในการปรับสภาพแวดล้อมและให้บริการเครื่องมือ สื่อ และอุปกรณ์ การนิเทศและติดตามผลยังทำได้ไม่เต็มที่ หน่วยงานที่ให้การสนับสนุนยังมีน้อย ส่วนปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน คือขาดเอกสารที่เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรม ครูไม่สามารถจัดกิจกรรมได้ตามที่กำหนดไว้ในแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ขาดความรู้ความเข้าในและประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ขาดสื่อ และวัสดุอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรม

เกรียงศักดิ์ เรืองศรี (2544) วิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษา ในโรงเรียนอนุบาลอำเภอ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ โดยกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 250 คน และครูประจำชั้นระดับก่อนประถมศึกษา จำนวน 250 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกต ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนรับนโยบายการจัดการเรียนการสอนมาจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างมาตรฐานและคุณภาพในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนและครู ได้จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีการเตรียมบุคลากรโดยผู้บริหารโรงเรียนได้พิจารณาวิธีการจัดครูที่มีประสบการณ์ในการสอนระดับก่อนประถมศึกษาเข้าสอน มีการส่งครูเข้ารับการฝึกอบรมและศึกษาดูงานนอกสถานที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้การชี้แจงเกี่ยวกับแนวทางและวิธีการดำเนินการจัดกิจกรรมตามหลักสูตร ส่งเสริมให้ครูวางแผนและจัดเตรียมกิจกรรมเหมาะสมกับวัยของเด็ก สนับสนุนครูเลือกใช้สื่อการสอนได้เหมาะสมกับวัยของเด็ก ครูจัดประสบการณ์โดยเน้นให้เด็กปฏิบัติจริง การประเมินพัฒนาการของเด็กใช้วิธีการจดบันทึก ผู้บริหารโรงเรียนยังได้ดำเนินการนิเทศการสอนภายในโรงเรียนและติดตามผลอย่างเป็นระบบ ผลการศึกษาพบว่าปัญหาดังกล่าวคือ โรงเรียนขาดงบประมาณในการสนับสนุนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ขาดบุคลากรที่สำเร็จการศึกษาทางด้านปฐมวัย ครูไม่สามารถจัดกิจกรรมได้ครบตามตารางกิจกรรมประจำวัน และนอกจากนี้การนิเทศการสอน(เพื่อตรวจสอบ)ยังทำได้น้อยไม่ต่อเนื่อง

ขนบพรวัฒนสุขชัย (2544) ศึกษาเรื่องการปั้นของเด็กอายุ 5-6 ปี ตามทฤษฎีของ แคลร์ โกลอมบ์ ในเรื่องระยะการปั้น วิธีการสร้าง และลักษณะการตกแต่งการปั้น กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นอนุบาล 3 โรงเรียนบุญฤดี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ปีการศึกษา 2544 จำนวน 30 คน ผลการวิจัยพบว่า การปั้นของเด็กส่วนมากเป็นไปตามทฤษฎีของแคลร์ โกลอมบ์ นอกจากนี้ยังพบว่า เด็กส่วนมากปั้นแบบผสมผสานกันระหว่างการปั้นแบบยืน ลอยตัว และการปั้นแบบแผ่นระหว่างลักษณะ 2 มิติแบบเดิม และ3 มิติที่มีลักษณะของโครงสร้าง และความสมดุลที่เหมือนจริงมากขึ้น วิธีการสร้างเด็กส่วนมากขึ้นรูปร่างการปั้น โดยใช้วิธีนำมาต่อกัน 3-4 ส่วน ลักษณะของการตกแต่งการปั้น เด็กส่วนมากใช้การนำรายละเอียดย่อยมาติดมากที่สุด และมีการตกแต่งในลักษณะนี้เพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้เด็กที่มีประสบการณ์ในการปั้นคนด้วยดินน้ำมันมาก่อนมักจะชอบใช้ดินน้ำมันสีเหลืองในการปั้น และชอบปั้นผลไม้มากที่สุด และยังมีความต้องการอธิบายสิ่งที่ตนเองปั้น สำหรับเวลาโดยเฉลี่ยในการปั้น คือ 20 นาที

จุไรพร เสนาะ (2545) ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กวัยอนุบาลในโรงเรียนเมืองพัทยา สังกัดเมืองพัทยา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กวัยอนุบาลในโรงเรียนเมืองพัทยา สังกัดเมืองพัทยา ด้านการใช้หลักสูตร ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการจัดสภาพการณ์และสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการเรียนการสอน จากกลุ่มตัวอย่าง 449 คน เป็นผู้บริหารโรงเรียน 10 คน ครูชั้นอนุบาล 49 คน และผู้ปกครองเด็กอนุบาล 390 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวมรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และแบบสำรวจ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า ด้านการใช้หลักสูตร ครูอนุบาลส่วนใหญ่ใช้แนวการจัดประสบการณ์ของสำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น ร่วมกับหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พ.ศ.2540 มีส่วนร่วมในการวางแผนใช้หลักสูตรโดยเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และมีการพัฒนาหลักสูตรโดยการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับสภาพของเด็กและสภาพของท้องถิ่น ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โรงเรียนส่วนใหญ่มีการวางแผนการจัดการเรียนการสอนโดยกำหนดนโยบาย จัดทำแผนปฏิบัติงาน และมีการจัดสรรงบประมาณ ครูผู้สอนเตรียมการสอนโดยจัดทำแผนการสอน สื่อที่ใช้ในการสอน คือ สื่อประเภทของจริงและรูปภาพ มีการจัดมุมหนังสือไว้ในห้องเรียน ครูวัดและประเมินพัฒนาการเด็กโดยการสังเกตพฤติกรรม ด้านการจัดสภาพการณ์และสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการเรียนการสอน มีการจัดเตรียม และพัฒนาบุคลากร โดยจัดครูเข้าสอนพิจารณาจากวุฒิทางการศึกษา การพัฒนาบุคลากรโดยให้เข้ารับการอบรมสัมมนา มีการนิเทศการสอนภายในแบบไม่เป็นทางการโดยการสังเกตการสอนและผู้บริหารเป็นผู้นิเทศการสอน มีการจัดบริการวัสดุหลักสูตร

และสื่อการสอน มีการจัดสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้โดยจัดอาคารเรียนเป็นเอกเทศ จัดห้องพิเศษให้ทำกิจกรรม จัดให้มีสนามเด็กเล่นและเครื่องเล่นสนาม มีการอำนวยความสะดวกและจัดบริการ โดยจัดอาหารว่างและอาหารกลางวัน มีการสนับสนุนจากภายนอกโรงเรียนโดยผู้ปกครองบริจากทรัพย์เพื่อสนับสนุนการจัดซื้อสื่อการเรียนการสอน ปัญหาที่พบได้แก่ ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาหลักสูตร ขาดแคลนงบประมาณในการจัดการเรียนการสอน บุคลากรไม่เพียงพอ การนิเทศการสอนที่ไม่ต่อเนื่องและไม่เป็นระบบ การจัดสนามเด็กเล่น และเครื่องเล่นสนามไม่เป็นสัดส่วนและไม่เพียงพอ

กรองกมล บุตรขาว (2546) วิจัยเรื่องการศึกษาการสร้างผลงานปั้นของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากการจัดกิจกรรมศิลปะในด้านกระบวนการทำงาน และผลงานจากการจัดกิจกรรมศิลปะ โดยเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 จำนวน 40คน จากโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัยในครั้งนี้ คือ แผนการสอนกิจกรรมปั้น แบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการปั้น และแบบบันทึกการสร้างผลงานปั้น จากผลการศึกษาพบว่า ในกระบวนการทำงาน นักเรียนสามารถเตรียมเครื่องมือ วางแผนในการทำงาน ใช้เครื่องมือได้อย่างคล่องแคล่ว ทำงานเป็นระเบียบถูกต้องตามขั้นตอน ถ่ายทอดผลงานตามจินตนาการของตนเองได้ มีความสนใจและตั้งใจ มีความเชื่อมั่นและสนุกสนานในการทำงาน สามารถแก้ไขปัญหาขณะทำงานได้ สำรวจข้อบกพร่องของผลงานได้ ตกแต่งและจัดวางผลงานได้ และสามารถเก็บรักษาเครื่องมือได้เป็นอย่างดี แนวคิดในการสร้างผลงานปั้นส่วนใหญ่มาจากชีวิตประจำวันและประสบการณ์ส่วนตัว เทคนิคในการปั้นส่วนมากเป็นการปั้นแบบนูนต่ำกับร่องลึก

สมศรี สมบูรณ์ (2546) ได้วิจัยเรื่องการศึกษาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กกลุ่มอาการดาวน์ในระดับปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมศิลปะการปั้น ของเด็กกลุ่มอาการดาวน์ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาล 2-3 ปีการศึกษา 2545 ในศูนย์การศึกษาพิเศษ สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม สังกัดสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 6 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการสอนกิจกรรมศิลปะการปั้น และแบบประเมินความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก จากผลการวิจัยพบว่า ก่อนได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะการปั้น เด็กกลุ่มอาการดาวน์ระดับปฐมวัยมีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กต่ำ และหลังจากได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะการปั้นมีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กในระดับดี

เตือนใจ ทวีเมือง (2547) ทำการวิจัยเรื่องผลของการใช้กิจกรรมการปั้นเพื่อพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลมิตรเด็ก เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลของการใช้กิจกรรมการปั้นเพื่อพัฒนากล้ามเนื้อมักเล็กของเด็ก โดยมีกลุ่มตัวอย่าง

เป็นนักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2547 ที่มีพัฒนาการกล้ามเนื้อมัดเล็กต่ำกว่าเกณฑ์ จำนวน 14 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างง่าย โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม กลุ่มละ 7 คน กลุ่มที่ 1 ได้รับผลของการใช้กิจกรรมการปั้น กลุ่มที่ 2 ไม่ได้รับผลของการใช้กิจกรรมการปั้น เครื่องมือที่ใช้เป็นโปรแกรมการใช้กิจกรรมการปั้น แบบบันทึกการสังเกตพัฒนาการกล้ามเนื้อมัดเล็ก ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 2 มีพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กไม่มีความแตกต่างกัน แต่หลังจากได้รับกิจกรรมการปั้นนักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 2 เกิดความแตกต่างด้านพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็ก และเด็กอนุบาลชั้นปีที่ 2 ที่ได้ใช้กิจกรรมการปั้น มีพัฒนาการกล้ามเนื้อมัดเล็กเพิ่มขึ้น และมีความแตกต่างกับนักเรียนที่ไม่ได้ใช้กิจกรรมการปั้น

วรรณี อยู่คง (2547) ได้ทำการวิจัยเรื่องความสามารถของกล้ามเนื้อมือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับกิจกรรมการปั้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความสามารถของกล้ามเนื้อมือของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทำกิจกรรมการปั้น ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเป็นเด็กปฐมวัยชาย และหญิง อายุ 3-4 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 ส่วนการศึกษาอนุบาล โรงเรียนไผทอุดมศึกษา กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จำนวน 15 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างมีเงื่อนไข โดยทำการทดลองสัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 20 นาที เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ จากผลการวิจัยพบว่าความสามารถของกล้ามเนื้อมือของเด็กปฐมวัยก่อนทำกิจกรรมการปั้นอยู่ในระดับต่ำและหลังจากการทำกิจกรรมการปั้นเปลี่ยนเป็นระดับที่สูงขึ้น

ปัทมาแจ่มจำรัส (2548) ศึกษาเรื่องความสามารถด้านการคิดของเด็กปฐมวัยที่ทำกิจกรรมปั้นแป้งโดว์ชนิดแข็ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการคิดของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังทำกิจกรรมการปั้นแป้งโดว์ชนิดแข็ง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นเด็กปฐมวัยชายและหญิง อายุ 4-5 ปี กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา2547 โรงเรียนอนุบาลสุพรรณบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 เป็นจำนวน 15 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย โดยทำการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 20 นาที รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 40 ครั้ง จากผลการวิจัยพบว่าความสามารถด้านการคิดของเด็กปฐมวัยหลังการทำกิจกรรมปั้นแป้งโดว์ชนิดแข็งสูงกว่าก่อนทำกิจกรรมปั้นแป้งโดว์ชนิดแข็ง

ตรีดาว รองสวัสดิ์ (2549) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้ชั้นปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมการปั้น โดยศึกษาจากเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้ชั้นปฐมวัย อายุระหว่าง 5-10 ปี ระดับสติปัญญา 50-70 ไม่มีความพิการซ้ำซ้อน ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนบ้านนาพญา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสตูล จำนวน 6 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แผนการสอนกิจกรรมการปั้น และแบบประเมินทักษะ

การใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก ของโรงพยาบาลราชานุกูล จากการวิจัยพบว่า ก่อนการทดลองการสอนโดยใช้กิจกรรมการปั้น มีทักษะในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กอยู่ในระดับปรับปรุง และหลังการทดลองทำกิจกรรมการปั้นมีทักษะในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กอยู่ในระดับดี

คำวัง สมสุวรรณ (2551) ทำการวิจัยเรื่องการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยโดยการจัดกิจกรรมการปั้นดิน เพื่อศึกษาถึงความแตกต่างและการเปลี่ยนแปลงของพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยโดยรวมและรายด้าน โดยเป็นเด็กนักเรียนชาย และหญิง อายุระหว่าง 3-4 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 โรงเรียนคริสต์ธรรมวิทยา เขตบางรัก จังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แผนการจัดกิจกรรมการปั้นดิน และแบบประเมินพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมการปั้นดินสามารถส่งเสริมพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยให้เพิ่มขึ้นได้อย่างชัดเจน ทั้งโดยรวมและพัฒนาการรายด้าน คือ ด้านความคล่องแคล่ว ด้านความยืดหยุ่น ด้านความถูกต้องและความสามารถในการควบคุม ด้านการประสานกัน และด้านการรับรู้โดยใช้ประสาทสัมผัส

ศิวรี อรัญนารถ (2551) วิจัยเรื่องผลการจัดประสบการณ์ศิลปศึกษา เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ทางศิลปะสำหรับเด็กอนุบาล โดยมีตัวอย่างประชากรคือ เด็กอนุบาลอายุ 5-6 ปี จากโรงเรียนอนุบาลจุไรรัตน์ จำนวน 20 คน ผลการวิจัยพบว่าการเรียนรู้ทางศิลปะของเด็กอนุบาล ด้านความรู้หลังการเรียน สูงกว่าก่อนการเรียนรู้ตามแผนการจัดประสบการณ์ศิลปะ ด้านทักษะ ได้แก่ เรื่อง สี เส้น พื้นผิว และรูปร่าง อยู่ในเกณฑ์ระดับดีมาก เรื่องน้ำหนัก อยู่ในระดับดี เรื่องรูปทรงอยู่ในระดับพอใช้ได้ และผลสัมฤทธิ์ด้านเจตคติพบว่ามีการพัฒนาด้านอารมณ์และสังคม แสดงให้เห็นว่าการจัดประสบการณ์ศิลปศึกษา โดยให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงผ่านการเรียนรู้ในรูปแบบวิธีการใช้สื่อสัมผัสที่ส่งเสริมการเรียนรู้ทางศิลปะ ส่งผลให้เด็กได้เกิดการพัฒนาด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ อันจะสั่งสมนำพาสู่การเรียนรู้ทางสุนทรียภาพต่อไป

ณัฐรวี วงศ์อริยะกวี (2552)วิจัยเรื่องการศึกษาการใช้วัสดุธรรมชาติในการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนชั้นอนุบาลจากการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม มีระดับการใช้ระดับมากในวัสดุธรรมชาติประเภทหิน ดิน ทราย และพืช ส่วนวัสดุธรรมชาติจากสัตว์มีระดับการใช้น้อยที่สุด และส่วนของกิจกรรมศิลปะจากวัสดุธรรมชาติที่ครูชั้นอนุบาลมีระดับการใช้มากที่สุด คือ ภาพพิมพ์ รองลงมาคือ ภาพปะติด ส่วนประติมากรรมเป็นกิจกรรมที่มีระดับการใช้น้อยที่สุด จากการสัมภาษณ์ มีการใช้วัสดุธรรมชาติจากพืชประเภทใบไม้ในกิจกรรมมากที่สุด รองลงมาคือ กิ่งไม้และดอกไม้ และวัสดุธรรมชาติจากสัตว์มีการใช้เปลือกหอยมากที่สุด

รองลงมาคือ เปลือกไข่ ส่วนวัสดุธรรมชาติอื่นๆ มีการใช้ดินและทรายมากที่สุด และในส่วนของกิจกรรมศิลปะจากวัสดุธรรมชาติที่ครูผู้ให้สัมภาษณ์มีการใช้มากที่สุด ได้แก่ ภาพพิมพ์จากใบไม้ ระบายสีสกัดจากดอกไม้และใบไม้ ภาพปะติดจากเมล็ดพืช และปั้นดินเหนียว ตามลำดับ และครูได้ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่า การใช้วัสดุธรรมชาติในการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยนั้นเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ และยังมีความสนใจที่จะเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการนำวัสดุธรรมชาติมาใช้ในการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อนำไปพัฒนาให้เกิดองค์ความรู้ต่อไป

ญาณิศา บุญพิมพ์ (2552) ทำวิจัยเรื่องการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านกล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมประกอบอาหารประเภทขนมไทย เพื่อศึกษาความแตกต่างและการเปลี่ยนแปลงพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยโดยรวมและแยกรายด้าน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นเด็กปฐมวัย ชาย-หญิง อายุระหว่าง 3-4 ปี ผลการวิจัยพบว่าพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยมีเพิ่มมากขึ้น รวมถึงพัฒนาการรายด้านคือ ด้านความคล่องแคล่ว ด้านความยืดหยุ่น ด้านความถูกต้องและความสามารถในการควบคุม ด้านการประสานกัน และด้านการรับรู้โดยใช้การสัมผัส มีการเปลี่ยนแปลงที่เพิ่มมากขึ้น จึงสรุปได้ว่าการจัดกิจกรรมประกอบอาหารประเภทขนมไทยส่งผลต่อการส่งเสริมพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยให้เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน

สุมนา สัมมาทิพย์ (2553) วิจัยเรื่องการศึกษาการจัดสิ่งแวดล้อมสำหรับกิจกรรมสร้างสรรค์ศิลปศึกษาระดับอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร เพื่อมุ่งศึกษาเกี่ยวกับการจัดสิ่งแวดล้อมในการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ศิลปศึกษา ในด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และสิ่งแวดล้อมทางสังคม ในโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีสิ่งแวดล้อมทางกายภาพอยู่ในระดับมาก โดยมุ่งเน้นความสว่างในห้องเรียนให้เพียงพอต่อการมองเห็นมากที่สุด สิ่งแวดล้อมทางสังคมอยู่ในระดับมาก โดยพบว่าเด็กมีความสุข สนุกสนาน ยิ้มแย้ม แจ่มใส ร่าเริง ในขณะทำกิจกรรมศิลปะมากที่สุด จากการสังเกตพบว่าครูดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด และใช้เทคนิคต่างๆในการสอน เช่น การให้กำลังใจ ให้คำชมเชย และสร้างบรรยากาศให้สนุกสนานเพื่อให้เด็กสนใจทำกิจกรรม ห้องเรียนศิลปะแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ห้องเรียนที่ประกอบด้วยมุมต่างๆหลายมุม แต่ละมุมจะวางชิดผนัง เว้นพื้นที่ส่วนใหญ่ไว้ทำกิจกรรมศิลปะ โต๊ะนักเรียนอยู่กลางห้อง และแบบที่เป็นห้องโล่ง ภายในห้องมีแต่วัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมศิลปะเท่านั้น มีโต๊ะวางไว้กลางห้อง และยังมีพื้นที่โล่งไว้ให้เด็กใช้ทำกิจกรรมหรือเดินเล่นได้อย่างอิสระ

งานวิจัยต่างประเทศ

Brown (1975) ได้ทำการวิจัยเรื่องพัฒนาการลักษณะการปั้นรูปคนโดยเด็กวัย 3-11 ปี (Developmental Characteristics of Clay Figures made by Children Age Three through Age Eleven) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการปั้นคนในเด็กแต่ละวัย และความสามารถในการทำงานศิลปะที่ไม่ได้รับการชี้แนะของเด็ก ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเป็นเด็กอายุ 3-11 ปี ระดับอายุละ 50 คนจำนวนทั้งสิ้น 406 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบตรวจรายละเอียด นอกจากนี้ยังใช้แบบสัมภาษณ์ร่วมด้วย ผลการวิจัยสรุปได้ว่า เด็กแต่ละระดับอายุมีพัฒนาการที่แตกต่างกัน ลักษณะการปั้นขั้นพื้นฐานจะพบในอายุที่ใกล้เคียงกัน เช่น เด็กอายุ 3 ปีจะมีลักษณะการปั้นคล้ายกับเด็กวัย 4 ปี และพบว่าเด็กวัย 9-11 ปี มีความแตกต่างกันด้านการปั้นน้อยกว่าเด็กวัย 3-6 ปี เด็กผู้หญิงจะมีพัฒนาการด้านการปั้น และการวาดภาพสูงกว่าเด็กผู้ชายในวัยเดียวกัน นอกจากนี้ยังพบว่าเด็กจะมีลักษณะของการแสดงออกทางด้านศิลปะที่เพิ่มขึ้น หรือลดลงในระหว่างช่วงอายุใดช่วงอายุหนึ่งเท่านั้น โดยจะพบมากในเด็กอายุระหว่าง 3-4 ปี 4-5 ปี และ 5-6 ปี เนื่องจากพัฒนาการทางด้านร่างกาย และความคิดรวบยอดของเด็กมีพัฒนาการสูง ทั้งยังเสนอว่าหากจัดกิจกรรมการปั้นให้กับเด็กอายุ 3-4 ปี อย่างสม่ำเสมอ จะทำให้เด็กมีพัฒนาการด้านการปั้นที่สูงขึ้นด้วย

Grossman (1980) ได้ศึกษาเรื่องผลของประสบการณ์ในการเรียนการสอนปั้นเกี่ยวกับร่างกายมนุษย์ในเด็กปฐมวัย(Effects of Instructional Experience in Clay Modeling Skills on Modeled Human Figure Representation in Preschool Children) โดยมีสมมุติฐานว่าเมื่อเด็กได้รับการสอนเทคนิคการปั้นแบบต่างๆ จะทำให้เด็กมีพัฒนาการปั้นที่สูงขึ้น สามารถปั้นคนได้ดีขึ้น รวมถึงความแตกต่างในเรื่องเพศที่มีต่อการปั้น และผลการถ่ายโยงถึงการวาด โดยประชากรที่ใช้เป็นเด็กระดับอายุเฉลี่ยประมาณ 4-5 ปี จำนวน 77 คน จากโรงเรียนอนุบาลเอกชน แบ่งเป็นกลุ่มควบคุมจำนวน 3-6 คน และกลุ่มทดลอง จำนวน 41 คน ทดลองโดยสร้างแผนการสอน 15 บท ที่มีเนื้อหาในการสอนทักษะในการปั้น เช่น การขึ้นรูปแบบต่างๆ การคลึงดิน ม้วน ต่อ ขด กด พิมพ์ เป็นต้น ระหว่างการสอนจะมีการสาธิตและอธิบายประกอบ และในหนึ่งหัวข้อจะสอนวิธีการปั้นมากกว่า 1 แบบ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินผลด้านการปั้น และการวาดภาพ ซึ่งผลการทดลองพบว่าการปั้นและการวาดภาพคนมีความแตกต่างกัน ในด้านของส่วนประกอบหลัก โครงสร้าง โดยเด็กสามารถให้รายละเอียดในการปั้น ผลการสอนทักษะการปั้นทำให้เด็กมีพัฒนาการในการปั้นมากขึ้น ปั้นคนได้ดีขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่าเพศไม่มีความแตกต่างในด้านการปั้น ส่วนการมีประสบการณ์ต่อสื่อ 2 และ 3 มิติ จะมีผลต่อการทำกิจกรรมของเด็ก ซึ่งถือว่าเป็นการถ่ายโยงด้านการใช้สื่อของเด็ก

Brenda (1991) ได้ศึกษาเรื่องการจัดระบบเกี่ยวกับพื้นฐานการปั้น ซึ่งเป็นผลมากจากความทรงจำของเด็ก กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กปฐมวัยและเด็กเกรด 4 โดยให้เด็กทั้ง 2 กลุ่มทำกิจกรรมการปั้น สัปดาห์ละ 2 ครั้ง จนถึง 4 สัปดาห์ และบันทึกภาพขณะที่เด็กทำกิจกรรมการปั้น ภาพถ่ายแสดงให้เห็นขั้นตอนในการทำกิจกรรม หลังจากการทำกิจกรรมไปแล้ว 7-9วัน นำผลที่ได้มาทบทวนอีกครั้งหนึ่งโดยนำภาพถ่ายจากงานปั้นให้เด็กจัดประเภท หรือจัดพวก และให้เหตุผลเกี่ยวกับการจัดจำพวก จากการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยให้เหตุผลอย่างง่ายๆ ซึ่งเป็นประสบการณ์ที่เด็กได้รับข้อมูลมาโดยบังเอิญ สำหรับเด็กเกรด 4 จะใช้เหตุผลในการจัดพวกได้มากที่สุด เนื่องจากเด็กมีประสบการณ์ทำให้การปั้นมีความแตกต่างกันออกไปมากกว่า

Goldhaber (1992) ได้ศึกษาเกี่ยวกับดินที่ใช้ในการเล่นแป้งโดว์ (Sticky to Dry; Red to Purple: Exploring Transformation with Play Dough) ว่าเป็นวัสดุที่เหมาะสมที่สุดในการสร้างสรรค์ความคิด และการเปลี่ยนแปลง ไม่ว่าการใช้ดินที่ใช้ในการเล่นจะถูกมองว่าเป็นของเล่นก็ตาม แต่การเล่นแป้งโดว์ก็ได้มาจากการที่เด็กได้เรียนรู้ สร้างสรรค์ และครูก็ได้ใช้เป็นเครื่องมือในการสังเกตการเรียนรู้ของเด็ก

Martin (1995) ได้อภิปรายถึงการรับรู้และการเรียนรู้โดยการสัมผัสจากการใช้ดินปั้น (Clay: The Forgotten Art) รวมถึงข้อแนะนำ วิธีการใช้ และการเก็บรักษาดินสำหรับเด็กปฐมวัย รวมถึงบอกความแตกต่างระหว่างดินเหนียว (Potter's Clay) และแป้งโดว์

Newman (1995) ศึกษาเกี่ยวกับการกระตุ้นพ่อแม่ (For Parents Particularly: Saving with Dough and Other Inexpensive Activities for the family) ให้คำนึงว่าการค้นพบโดยธรรมชาติ และการเล่นสามารถก่อให้เกิดการเรียนรู้ในเด็ก การให้มีกิจกรรมโดยปรับความยากตามพัฒนาการของอายุ เช่น การทำอาหารช่วยในการพัฒนาการอ่าน การเขียน และการคำนวณ นอกจากนี้ยังได้รวมคำแนะนำต่างๆที่ไม่ต้องเสียเงินแพง

Kolbe (1997) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการทำงานด้วยดินของเด็ก (Clay & Children: More than Making Pots) ทำให้เด็กสามารถแสดงออก และสื่อสารความรู้สึกและความคิด หนังสือนี้เป็นหนังสือสำหรับผู้ฝึกเด็กปฐมวัย ซึ่งได้ส่งเสริมโต๊ะปั้นดินให้เป็นพื้นที่สำหรับการร่วมแบ่งปันการค้นพบ การเข้าสังคม การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ในหนังสือยังมีคำจำกัดความ ความหมายที่ใช้ในงานปั้นดิน รวมถึงเหตุผลในการใช้ดิน หนังสือได้เน้นให้เห็นถึงความสำคัญของเจ้าหน้าที่ในการทำกิจกรรมร่วมกับเด็กที่โต๊ะปั้นดิน รวมถึงการแสดงผลงานของเด็กให้กับผู้ปกครอง หนังสือยังบอกถึงความต้องการเบื้องต้นของงานปั้นดิน รวมถึงวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ ลักษณะนิสัยของเด็ก เทคนิคของการปั้น การแสดงผล

งาน รวมถึงขั้นตอนการเก็บรักษา และการนำมาใช้ใหม่โดยต้องคำนึงถึงผลกระทบของความปลอดภัยและสุขอนามัย

House (2007) ได้ทำการศึกษาเพื่อพัฒนาคำอธิบายของคำศัพท์ของเด็กปฐมวัย (Developing Preschoolers' Science Vocabulary through Clay Explorations) โดยเน้นบทเรียนที่เกี่ยวกับ คุณสมบัติทางกายภาพของดินเหนียว ในระหว่างบทเรียนทางศิลปะ-วิทยาศาสตร์ 6 หน่วยของเด็ก 4-5 ขวบ โดยใช้ดินเหนียวประดิษฐ์ที่เด็กไม่คุ้นเคย ดินเหนียว ดิน และปั้นภาชนะหม้อดินเหนียวเพื่อทดลองเทคนิคต่างๆและทำหม้อดินแห้ง ซึ่งนำมาเคลือบและเผาต่อไป ตลอดหลักสูตรคำอธิบายศัพท์ 16 คำ เช่น Pinch, bend, coil, flat เป็นต้น ถูกสอนซ้ำๆและตอกย้ำตลอดเวลา ผลการวิจัยพบว่าเด็กสามารถจดจำและพูดคำศัพท์เหล่านั้นได้ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

Adamson (2010) ศึกษาเกี่ยวกับการสร้างสัตว์และที่อยู่อาศัยจากการปั้นดิน (Clay Animals and Their Habitats) เพื่อสอนเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมในห้องเรียนที่โปรดปรานอย่างหนึ่งของผู้แต่ง นักเรียนที่ชอบปั้นสัตว์และมีความสุขกับการวาดภาพที่อยู่อาศัยของสัตว์เหล่านั้นประกอบ ในบทความนี้ผู้แต่งได้บรรยายถึงการที่นักเรียนใช้สัตว์ที่ปั้นขึ้นมาประกอบกันกับการปั้นที่อยู่อาศัยแทนที่จะใช้การวาดภาพที่อยู่อาศัย ซึ่งเป็นโอกาสให้นักเรียนได้ทำงานในแบบสามมิติ

Skophammer (2010) ได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องดินน้ำมัน (Painting with Clay: A Study of the Masters) ซึ่งเป็นวัสดุที่สามารถงอได้ ทำให้ง่ายต่อการใช้งานสำหรับนักเรียนทุกชั้น นักเรียนจึงชอบใช้ดินชนิดนี้ เพราะดินชนิดนี้มีคุณสมบัติแห้งช้า สามารถใช้งานข้ามวันได้ ดังนั้นจึงเป็นที่นิยมของนักเรียนมัธยมที่สามารถทำงานได้อย่างต่อเนื่อง ข้ามวันโดยไม่ต้องคำนึงว่าดินชนิดนี้จะไม่แห้งและแตกง่าย ข้อแตกต่างของดินชนิดนี้อยู่ที่ส่วนผสมที่ไม่ใช่ดินจริงแต่เป็นดินน้ำมัน ในขณะที่ดินชนิดอื่นทำจากแร่ Silicate ผสมกับน้ำ ซึ่งทำให้แห้งง่าย แทนที่นักเรียนจะทำงานได้อย่างอิสระด้วยดินชนิดนี้ นักเรียนจะสามารถสร้างผลงานทางศิลปะและการระบายสีด้วยดิน โดยสามารถกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ให้เป็นการพัฒนา การผสมสีกับดินซึ่งเป็นการพัฒนาผลงานการใช้ดินปั้น

Stylianou (2010) ศึกษาเกี่ยวกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (Calm, Cool, and Comfortable in Clay) ที่เพิ่งวาดภาพที่เน้นเกี่ยวกับโครงสร้างของมนุษย์ เป็นการวาดภาพแรงเงาด้วยดินสอถ่าน และชอร์ค ผู้แต่งต้องการที่จะรวบรวมวิธีการใหม่ที่จะเป็นบันไดขั้นต่อไป ที่นักเรียนจะใช้ในการเรียนรู้โดยโครงสร้างของมนุษย์เพิ่มขึ้น ซึ่งปกตินักเรียนจะชอบปั้นดินอยู่แล้ว ดังนั้นการปั้นโครงสร้างต่างๆน่าจะเป็นวิธีที่ดีที่สุดที่จะมาช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องโครงสร้างของมนุษย์ได้เพิ่มขึ้น ในบทความนี้ได้บอกถึงเรื่องข้อมูลการจัดเตรียมวิธีการ และขั้นตอนจนเสร็จกระบวนการการทำกิจกรรมการปั้น

จากงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของกิจกรรมการปั้นสำหรับเด็กปฐมวัย แต่การศึกษาในระดับปฐมวัยนั้น ยังขาดครูที่มีความรู้ความเข้าใจ และประสบการณ์ในการจัดกิจกรรม ขาดงบประมาณ ขาดสื่อและวัสดุอุปกรณ์ ขาดเอกสารที่เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรม จึงมีความสำคัญและประเด็นที่น่าสนใจสำหรับการศึกษาต่อไปในอนาคต

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการนำเสนอแนวทางในการจัดกิจกรรมการปั้นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยรายละเอียดในการดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1.การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น

2.การกำหนดกลุ่มประชากร และกลุ่มตัวอย่างประชากร

3.เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4. การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

5.การเก็บรวบรวมข้อมูล

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

7.การวิเคราะห์ข้อมูล

8.การสรุปผลการวิจัย และอภิปรายผลการวิจัย

1. การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่มี การจัดกิจกรรมการปั้นสำหรับเด็กปฐมวัยและเพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการปั้นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย ในด้านวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรม ลักษณะของกิจกรรม วิธีการจัดกิจกรรม วัสดุอุปกรณ์ และการประเมินผลผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในการวิจัยจากการค้นคว้าเอกสารตำราบทความหนังสือและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในหลายเรื่องดังต่อไปนี้คือกิจกรรมการปั้น กิจกรรมศิลปะ การศึกษาปฐมวัย และลักษณะของเด็กปฐมวัย โดยผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์แนวคิดในการจัดกิจกรรมการปั้นพร้อมกับกำหนดขอบเขตของการวิจัยวิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย สังเคราะห์แนวคิดในการจัดกิจกรรมการปั้นพร้อมกับกำหนดขอบเขตของการวิจัย วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชากร

2.1 กลุ่มประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ

2.1.1 ครูปฐมวัยในโรงเรียนที่มีการเปิดสอนชั้นอนุบาลปีที่1-3 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ที่จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 จำนวน 650 โรงเรียนในกรุงเทพมหานคร

2.1.2 ผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการทางด้านศิลปศึกษาหรือด้านการศึกษาปฐมวัย หรือครู/อาจารย์ที่สอนวิชาศิลปศึกษาในระดับปฐมวัย

2.2 กลุ่มตัวอย่างประชากร

2.2.1 ครูปฐมวัย ใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling)สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน โดยกำหนดเกณฑ์ไว้ว่าจะต้องเป็น ครูปฐมวัยที่จัดกิจกรรมศิลปะ ที่มีการเปิดสอนชั้นอนุบาลปีที่ 1-3 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ที่จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 จำนวน 250 คน โรงเรียนละ 1 คน ใช้วิธีเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามโดยใช้สูตรการคำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างของ ดังนี้

$$n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

เมื่อ n คือ ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

N คือ ขนาดประชากร

eคือ คลาดคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่าง ในที่นี้กำหนดระดับความเชื่อมั่น95% สัดส่วนความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.05

(Taro Yamane, 1967)

2.2.2ผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการ ทางด้านศิลปศึกษาหรือด้านการศึกษาปฐมวัยจำนวน 10 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling)มีเกณฑ์ในการเลือกผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการ เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ดังนี้

- ผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการ ทางด้านศิลปศึกษาหรือด้านการศึกษาปฐมวัยที่มีผลงานทางวิชาการ หนังสือ ตำรา หรืองานวิจัยที่เผยแพร่ในวงการวิชาการอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลาอย่างน้อย 5 ปี

- ครู/อาจารย์ ที่สอนวิชาศิลปศึกษาในระดับปฐมวัย ที่มีประสบการณ์และมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการปั้นเป็นระยะเวลา 10 ปี(รายละเอียดอยู่ในภาคผนวก ข)

- มีความยินดี และให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

2.2.3กลุ่มตัวอย่างเพื่อการสังเกตการแบบไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรม ใช้วิธี การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 10 โรงเรียน โดยกำหนดเกณฑ์ดังต่อไปนี้

- โรงเรียนอนุบาลที่มีความพร้อมในการจัดกิจกรรมการปั้น

- โรงเรียน อนุบาลที่ มีความยินดี และพร้อมให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

- โรงเรียนระดับอนุบาล ในเขตกรุงเทพมหานคร(รายละเอียดอยู่ในภาคผนวก ค)

3. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยเครื่องมือ ดังนี้

3.1 แบบสอบถามสำหรับครูปฐมวัย

3.2 แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการ

3.3 แบบสังเกต

4. การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีวิธีการและขั้นตอนในการพัฒนาเครื่องมือ ดังนี้

3.1 แบบสอบถามสำหรับครูปฐมวัย

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอนประกอบด้วย

ตอนที่ 1 เป็นแบบเลือกตอบและเติมคำ เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบเลือกตอบและเติมคำเกี่ยวกับความสนใจและประสบการณ์การจัดกิจกรรมการปั้นจำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 3เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) เกี่ยวกับความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการปั้น ในปัจจุบัน จำนวน 6ด้านกำหนดค่าของคะแนนจากแบบสอบถามเป็น 5 ระดับคือ

เห็นด้วยมากที่สุด = 5 คะแนน

เห็นด้วยมาก = 4 คะแนน

เห็นด้วยปานกลาง = 3 คะแนน

เห็นด้วยน้อย = 2 คะแนน

เห็นด้วยน้อยที่สุด = 1 คะแนน

นำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย $\overline{X}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยนำค่าเฉลี่ย $\overline{X}$ มาแปลความหมายโดยถือเกณฑ์ดังนี้

4.50 - 5.00 = เห็นด้วยมากที่สุด

3.50 - 4.49 = เห็นด้วยมาก

2.50 - 3.49 = เห็นด้วยปานกลาง

1.50 - 2.49 = เห็นด้วยน้อย

1.00 - 1.49 = เห็นด้วยน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 เป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ปัญหาที่พบ และสิ่งที่ควรปรับปรุง ในการจัดกิจกรรมการปั้น เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย จำนวน 5 ข้อ

ขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถามสำหรับครูปฐมวัย มีดังนี้

3.1.1 ศึกษาการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย การจัดกิจกรรมการปั้น และศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามสำหรับครูปฐมวัย

3.1.2 นำแบบสอบถามสำหรับครูปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความตรง และความเหมาะสม แล้วจึงนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงทางด้านเนื้อหา และการใช้ภาษา เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3.1.3 แก้ไขแบบสอบถามสำหรับครูปฐมวัยตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับครูปฐมวัยที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

3.1.4 ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือให้สมบูรณ์ เพื่อนำแบบสอบถามสำหรับครูปฐมวัยไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

3.2 แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการ

แบบสัมภาษณ์สำหรับ ผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการ เป็นลักษณะการใช้คำถามแบบกึ่งมีโครงสร้างแบ่งออกเป็น 2 ตอนประกอบด้วย

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไป จำนวน9 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการปั้น ในด้านวิธีการจัดกิจกรรมการปั้น สื่อวัสดุอุปกรณ์ และบทบาทของครูในการจัดกิจกรรมการปั้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการปั้นเพื่อพัฒนาการทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย จำนวน 10 ข้อ

ขั้นตอนในการสร้างแบบสัมภาษณ์สำหรับผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการ มีดังนี้

3.2.1 ศึกษาการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย การจัดกิจกรรมการปั้น และศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์สำหรับผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการ

3.2.2 นำแบบสัมภาษณ์สำหรับผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความตรง และความเหมาะสม แล้วจึงนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงทางด้านเนื้อหา และการใช้ภาษา เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3.2.3 แก้ไขแบบสัมภาษณ์สำหรับผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

3.2.4 ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือให้สมบูรณ์ เพื่อนำแบบสัมภาษณ์สำหรับผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

3.3 แบบสังเกต

เป็นเครื่องมือสำหรับผู้วิจัยใช้บันทึกสิ่งที่ได้จากการสังเกตตามสภาพที่เป็นจริงของการจัดกิจกรรมการปั้นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรม ประกอบด้วย 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไป จำนวน 9 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน จำนวน 9 ข้อ วิธีการจัดกิจกรรมการปั้น จำนวน 9 ข้อและสื่อวัสดุอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมการปั้นจำนวน 9 ข้อ

ขั้นตอนในการสร้างแบบสังเกต มีดังนี้

3.3.1 ศึกษาการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย การจัดกิจกรรมการปั้น และ

ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสังเกต

3.3.2 นำแบบสังเกตที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความตรง และความเหมาะสม แล้วจึงนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงทางด้านเนื้อหา และการใช้ภาษา เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3.3.3 แก้ไขแบบสังเกตตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

3.3.4 ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือให้สมบูรณ์ เพื่อนำแบบสังเกตไปใช้

การทดสอบความตรงและความเที่ยงของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ผู้วิจัยนำเครื่องมือทั้ง 3 ชุดทำการทดสอบความตรง (Validity) โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาจำนวน 3 ท่านเพื่อตรวจสอบและรับรองเครื่องมือในเรื่องของเนื้อหาและความถูกต้อง ประมวลข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงให้สมบูรณ์โดยมีเกณฑ์การเลือกผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของเครื่องมือในการวิจัยดังนี้

- ผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการที่มีผลงานทางวิชาการ หรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศิลปศึกษา ที่เผยแพร่ในวงวิชาการไม่ต่ำกว่า5 ปีจำนวน 3คน(รายละเอียดอยู่ในภาคผนวก ก)

2. นำเครื่องมือเพื่อการวิจัยมาปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วนำไปทดลองใช้ (Try-Out) กับกลุ่มประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับประชากรในโรงเรียน ที่จัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัย ในเขตกรุงเทพมหานครสังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำนวน 25 คนเพื่อหาความเที่ยงของแบบสอบถาม (Reliability)แล้วนำข้อมูลมาคำนวณโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป การวิจัยทางสังคมศาสตร์บนเครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล (Statistical Package for the Social Sciences: SPSSfor Windows)โดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่า (α - Coefficient) ของครอนบาซ (Cronbach's Alpha Coefficients) คำนวณจากสูตร(ประคอง กรรณสูตร, 2542)

$$\alpha = \frac{k}{(k-1)}\left[1-\left(\frac{\Sigma s_i^2}{s_x^2}\right)\right]$$

เมื่อ α = สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น

K = จำนวนข้อ

S_i = ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ

S_x = ความแปรปรวน

ผลจากการนำตัวอย่างแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try - Out) กับประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มประชากรที่ศึกษาหาความเที่ยงของแบบสอบถาม (Reliability) และคำนวณได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่า(α- Coefficient) คือแบบสอบถามมีสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น ที่ระดับ 0.9344

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

5.1ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัยในการออกหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามกับครูปฐมวัย พร้อมกับนำแบบสอบถามส่งไปยังโรงเรียนตัวอย่างประชากร จำนวน 250 โรงเรียน โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองส่วนหนึ่ง และส่วนหนึ่งให้ส่งคืนทางไปรษณีย์โดยบรรจุซองติดแสตมป์ และจ่าหน้าซองส่งกลับถึงผู้วิจัยโดยนัดหมายวันเวลาที่จะรับคืนและนำข้อมูลที่ได้รับมาตรวจนับ และดูความสมบูรณ์ของข้อมูลทั้งหมด ซึ่งได้รับคืนมา 250 โรงเรียน ภายในวันเวลาที่กำหนด

5.2ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัยในการออกหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์กับผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการโดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

5.3ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัยในการออกหนังสือขอความร่วมมือในการสังเกตสภาพปัจจุบันในการจัดกิจกรรมการปั้นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางศิลปะ สำหรับเด็กปฐมวัย ในด้านการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน วิธีการจัดกิจกรรมการปั้น และวัสดุ/อุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการปั้น โดยผู้วิจัยออกสังเกตด้วยตนเอง

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 สูตรการหาค่าร้อยละ

$$\text{ค่าร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนผู้ตอบ}}{\text{จำนวนผู้ตอบทั้งหมด}} \times 100$$

6.2 สูตรการหาค่าเฉลี่ย

$$\overline{X} = \frac{\sum fx}{n}$$

$\overline{X}$ = ค่าเฉลี่ย

f = ความถี่ของคะแนน

x = ค่าน้ำหนักของคำตอบ

n = จำนวนประชากรที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

6.3 สูตรการหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$$S.D. = \sqrt{\frac{N\sum fx^2 - (\sum fx)^2}{N(N-1)}}$$

S.D = ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$\sum$f x= ผลบวกของผลคูณระหว่างคะแนนความถี่ของคะแนนยกกำลังสอง

$(\sum$f x $)^2$= ผลบวกของผลคูณระหว่างคะแนนกับความถี่ของคะแนนนั้นทั้งหมดยกกำลังสอง

n = จำนวนประชากรที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

(เอมอร จังศิริพรปกรณ์, 2551)

7.การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Sciences: SPSS for Windows) โดยมีการวิเคราะห์ในแต่ละส่วนดังนี้

7.1 แบบสอบถามสำหรับครูปฐมวัย

ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามนำมาจำแนกลำดับความถี่และหาค่าร้อยละแล้วนำเสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบความเรียง

7.2 แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการ

ข้อมูลในการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นในการจัดกิจกรรมการปั้นนำมาหาค่าความถี่ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแล้วนำเสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบความเรียง

7.3 แบบสังเกต

ข้อมูลจากการสังเกตนำมาหาค่าความถี่และค่าร้อยละ แล้วนำเสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบความเรียง

8.การสรุปผลการวิจัย และอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย โดยนำเสนอในรูปตารางความเรียง จากการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ คือ ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการจัดกิจกรรมการปั้น สำหรับเด็กปฐมวัย และนำเสนอแนวทางในการจัดกิจกรรมการปั้นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย

เผยแพร่ผลการวิจัยด้วยบทความวิชาการลงในวารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา OJED (An Online Journal of Education)ประจำฉบับ Vol.7 No.2, 2012

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องการนำเสนอแนวทางในการจัดกิจกรรมการปั้นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ ข้อมูลความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่มีต่อการจัดกิจกรรมการปั้นสำหรับเด็กปฐมวัย

ตอนที่ 2ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ /นักวิชาการที่มีต่อการนำเสนอแนวทางในการจัดกิจกรรมการปั้นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย

ตอนที่ 3ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสังเกต สภาพปัจจุบันในการจัดกิจกรรมการปั้น ของโรงเรียนอนุบาลในกรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่มีต่อการจัดกิจกรรมการปั้นสำหรับเด็กปฐมวัย

ตารางที่ 3ค่าความถี่และค่าร้อยละของสถานภาพทั่วไปของครูปฐมวัย(n= 250)

ข้อ	ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1.	เพศ		
	1.1 ชาย	12	4.80
	1.2 หญิง	238	95.20
2.	อายุ		
	2.1 21-25 ปี	9	3.60
	2.2 26-30 ปี	30	12.00
	2.3 31-35 ปี	26	10.40
	2.4 36-40 ปี	27	10.80
	2.5 41-45 ปี	42	16.80
	2.6 46-50 ปี	38	15.20
	2.7 51-55 ปี	38	15.20
	2.8 56-60 ปี	25	10.00
	2.9 สูงกว่า 60 ปี	15	6.00
3.	วุฒิการศึกษา		
	3.1 ต่ำกว่าปริญญาตรี	6	2.40
	3.2 ระดับ ปริญญาตรี	160	64.00
	3.3 สูงกว่าปริญญาตรี	82	32.80
4.	สาขาที่ท่านสำเร็จการศึกษา		
	4.1 ศิลปศึกษา	13	5.20
	4.2 ศิลปกรรม	10	4.00
	4.3 การศึกษาปฐมวัย	116	46.40
	4.4 ศิลปะประยุกต์	7	2.80
5.	ประสบการณ์การทำงาน		
	5.1 ต่ำกว่า 1 ปี	4	1.60
	5.2 1-5 ปี	32	12.80
	5.3 6-10 ปี	51	20.40

ตารางที่ 3ค่าความถี่และค่าร้อยละของสถานภาพทั่วไปของครูปฐมวัย(n= 250)(ต่อ)

ข้อ	ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
	5.4 11-15 ปี	28	11.20
	5.5 16-20 ปี	47	18.80
	5.6 21 ปี ขึ้นไป	88	35.20
6.	ประสบการณ์การจัดกิจกรรมการปั้นสำหรับเด็กปฐมวัย		
	6.1 น้อยกว่า 1 ปี	11	4.40
	6.2 1-5 ปี	85	34.00
	6.3 6-10 ปี	47	18.80
	6.4 11-15 ปี	32	12.80
	6.5 16 ปีขึ้นไป	75	30.00
7.	ความถี่ในการเข้าอบรม/ร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการปั้น		
	7.1 อาทิตย์ละ 1 ครั้ง	15	6.00
	7.2 เดือนละ 2-3 ครั้ง	8	3.20
	7.3 เดือนละ 1 ครั้ง	11	4.40
	7.4 ไม่แน่นอน	165	66.00
	7.5 2-3 เดือนครั้ง	3	1.20
8.	ระดับชั้นที่สอน		
	8.1 เด็กเล็ก	50	11.34
	8.2 อนุบาลชั้นปีที่ 1	109	24.72
	8.3 อนุบาลชั้นปีที่ 2	126	28.57
	8.4 อนุบาลชั้นปีที่ 3	156	35.37

จากตารางที่ 3 สามารถอธิบายสถานภาพทั่วไปของครูปฐมวัยได้ดังนี้

เพศ ครูปฐมวัยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 238 คน คิดเป็นร้อยละ 95.20 รองลงมา คือ เพศชาย จำนวน 12คน คิดเป็นร้อยละ 4.80

อายุ ครูปฐมวัยส่วนใหญ่มีอายุ 41-45 ปี จำนวน42 คน คิดเป็นร้อยละ 16.80 รองลงมามีอายุ 46-50 ปีและอายุ 51-55 ปี จำนวน 38คน คิดเป็นร้อยละ 15.20 และมีอายุ 26-30 ปี จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 12.00 ตามลำดับ

*วุฒิการศึกษา*ครูปฐมวัยส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 64.00 รองลงมา มีการศึกษาอยู่ในระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 32.80 และมีการศึกษาอยู่ในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 2.40 ตามลำดับ

*สาขาที่สำเร็จการศึกษา*ครูปฐมวัยส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาปฐมวัย จำนวน 116คน คิดเป็นร้อยละ 46.40 รองลงมาคือ สาขาอื่นๆจำนวน 104คน คิดเป็นร้อยละ 41.60 และสาขาศิลปศึกษา จำนวน 13คน คิดเป็นร้อยละ 5.20 ตามลำดับ

*ประสบการณ์การทำงาน*ครูปฐมวัยส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงาน 21 ปี ขึ้นไป จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 35.20 รองลงมามีประสบการณ์การทำงาน 6-10 ปีจำนวน 51คน คิดเป็นร้อยละ 20.40 และมีประสบการณ์การทำงาน16-20 ปีจำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 18.80 ตามลำดับ

*ประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมการปั้นสำหรับเด็กปฐมวัย*ครูปฐมวัยส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมการปั้นสำหรับเด็กปฐมวัย 1-5 ปี จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 34.00 รองลงมา คือ ประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมการปั้นสำหรับเด็กปฐมวัย 16 ปีขึ้นไป จำนวน 75คน คิดเป็นร้อยละ 30.00 และมีประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมการปั้นสำหรับเด็กปฐมวัย 6-10 ปี จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 18.80 ตามลำดับ

*ความถี่ในการเข้าอบรม/ร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการปั้น*ครูปฐมวัยส่วนใหญ่ไม่แน่นอนในการเข้าอบรม/ร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการปั้น จำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 66.00 รองลงคืออื่นๆจำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 19.20 และการเข้าอบรม/ร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการปั้น อาทิตย์ละ 1 ครั้ง จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 6.00 ตามลำดับ

*ระดับชั้นที่สอน*ครูปฐมวัยส่วนใหญ่สอนในระดับอนุบาลชั้นปีที่ 3 จำนวน156 คน คิดเป็นร้อยละ 35.37รองลงมาสอนในระดับอนุบาลชั้นปีที่ 2 จำนวน 126คน คิดเป็นร้อยละ 28.57 และสอนในระดับอนุบาลชั้นปีที่ 1 จำนวน 109คน คิดเป็นร้อยละ 24.72 ตามลำดับ และมีจำนวนนักเรียนดูแลรับผิดชอบโดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 59.83 คน

ตารางที่ 4 ค่าความถี่และร้อยละของความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่มีต่อการจัดกิจกรรมการปั้น (n= 250)

ความคิดเห็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ท่านมีความสนใจในการจัดกิจกรรมทางด้านศิลปะประเภทใดสำหรับเด็กปฐมวัยมากที่สุด		
1.1 กิจกรรมการปั้นขยำดินเหนียว ดินน้ำมัน แป้งโดว์กระดาษ ฯลฯ	195	18.07
1.2 กิจกรรมวาดภาพระบายสี	177	16.40
1.3 กิจกรรมทดลองเกี่ยวกับสี เช่นเป่าสี หยดสี พับสี ระบายสีด้วยนิ้วมือ ฝ่ามือ	176	16.31
1.4 กิจกรรมการพับฉีก ปะ	155	14.37
1.5 กิจกรรมการพิมพ์ภาพ	136	12.60
1.6 กิจกรรมประดิษฐ์เช่น การร้อย สาน และการออกแบบฯลฯ	118	10.94
1.7กิจกรรมวาดเส้น	109	10.10
2. ความต้องของครูปฐมวัยในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการปั้น		
2.1 ควรมีการอบรมเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการปั้นให้กับอาจารย์ผู้สอน	180	38.14
2.2 ควรเน้นการเรียนเกี่ยวกับภาคปฏิบัติกิจกรรมการปั้นให้มากขึ้น	128	27.12
2.3 ควรจัดกิจกรรมเสริมการเรียนการสอนปั้นให้มากขึ้น	88	18.64
2.4ควรเพิ่มงบประมาณให้พอเพียง	72	15.25
3.วัสดุที่ครูนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการปั้น		
3.1ดินน้ำมัน	202	37.97
3.2แป้งสาลี	85	15.98
3.3แป้งขนมปัง	61	11.47
3.4ดินเหนียว	47	8.83
3.5ดินญี่ปุ่น	39	7.33
3.6Paper Mache	35	6.58
3.7ดินกระดาษ	27	5.08
4.ปัจจัยสำคัญในการเลือกใช้สื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์		
4.1 หาซื้อง่าย	173	27.37
4.2 ความสะดวกในการจัดเตรียมอุปกรณ์	168	26.58
4.3 ราคาเหมาะสม	142	22.47
4.4 ความสะอาด	116	18.35

ตารางที่ 4 ค่าความถี่และร้อยละของความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่มีต่อการจัดกิจกรรมการปั้น (n= 250)(ต่อ)

ความคิดเห็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
5.ปัญหาหลักของครูในการจัดกิจกรรมการปั้น		
5.1สกปรกเลอะเทอะ	78	19.26
5.2ต้องจัดเตรียมสื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์	75	18.52
5.3ใช้เวลานาน	65	16.05
5.4ไม่มีงบประมาณซื้อวัสดุ/อุปกรณ์	54	13.33
5.5การจัดเตรียมอุปกรณ์ไม่สะดวก	41	10.12
5.6วิธีทำยุ่งยาก	36	8.89
5.7อุปกรณ์มากเก็บลำบาก	21	5.19

จากตารางที่ 4 สามารถอธิบายความสนใจและประสบการณ์การจัดกิจกรรมการปั้น ดังนี้

ประเภทความสนใจในการจัดกิจกรรมทางด้านศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความสนใจในกิจกรรมการปั้นขยำดินเหนียว ดินน้ำมัน แป้งโดว์ กระดาษ ฯลฯ จำนวน195 คน คิดเป็นร้อยละ 18.07 รองลงมามีความสนใจในกิจกรรมวาดภาพระบายสี จำนวน 177คน คิดเป็นร้อยละ 16.40 และมีความสนใจในกิจกรรมทดลองเกี่ยวกับสี เช่นเป่าสี หยดสี พับสี ระบายสีด้วยนิ้วมือ ฝ่ามือ จำนวน 176คน คิดเป็นร้อยละ 16.31 ตามลำดับ

ลักษณะความสนใจในการส่งเสริมเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการปั้นสำหรับเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการอบรมเพิ่มเติมให้กับอาจารย์ผู้สอน จำนวน180 คน คิดเป็นร้อยละ 38.14 รองลงมาควรเน้นภาคปฏิบัติให้มากขึ้น จำนวน 128คน คิดเป็นร้อยละ 27.12 และควรจัดกิจกรรมเสริมการเรียนการสอนให้มากขึ้น จำนวน 88คน คิดเป็นร้อยละ 18.64 ตามลำดับ

*วัสดุที่ครูนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการปั้น*กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้ดินน้ำมันในการจัดกิจกรรมการปั้น จำนวน202 คน คิดเป็นร้อยละ 37.97 รองลงมาใช้แป้งสาลี จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 15.98 และใช้แป้งขนมปัง จำนวน 61คน คิดเป็นร้อยละ 11.47 ตามลำดับ

*ปัจจัยสำคัญในการเลือกใช้สื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์*กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คิดว่าหาซื้อง่ายเป็นปัจจัยสำคัญในการเลือกใช้สื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ จำนวน173 คน คิดเป็นร้อยละ 27.37 รองลงมาคือ ความสะดวกในการจัดเตรียมอุปกรณ์จำนวน 168 คน คิดเป็นร้อยละ 26.58 และราคาเหมาะสม จำนวน 142คน คิดเป็นร้อยละ 22.47 ตามลำดับ

*ปัญหาหลักของครูในการจัดกิจกรรมการปั้น*กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คิดว่าสกปรกเลอะเทอะ เป็นปัญหาในการจัดกิจกรรมการปั้นจำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 19.26 รองลงคิดว่าต้องจัดเตรียมสื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ จำนวน 75คน คิดเป็นร้อยละ 18.52 และใช้เวลานาน จำนวน 65คน คิดเป็นร้อยละ 16.05 ตามลำดับ

ตารางที่ 5ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็น ของครูปฐมวัยที่มีต่อการจัดกิจกรรมการปั้นสำหรับเด็กปฐมวัยจำแนกตามประเด็นใน 6 ด้าน(n= 250)

ความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการปั้นสำหรับเด็กปฐมวัย	$\overline{X}$	S.D.	ความหมาย
1. ด้านวัตถุประสงค์ที่ครูต้องการให้เกิดพฤติกรรมหลังจากการจัดกิจกรรมการปั้น	4.13	0.54	มาก
2. ด้านลักษณะของการจัดกิจกรรมการปั้น	4.10	0.55	มาก
3. ด้านวิธีการจัดกิจกรรมการปั้น	4.15	0.54	มาก
4. ด้านประเมินผลของการจัดกิจกรรมการปั้น	4.02	0.59	มาก
5. ด้านความสนใจในการนำวัสดุมาใช้ในการจัดกิจกรรม	3.69	0.91	มาก
6. ด้านแนวโน้มการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยในอนาคต	4.26	0.64	มาก
รวม	**4.06**	**0.49**	**มาก**

จากตารางที่ 5พบว่า ครูปฐมวัยมีความคิดเห็นที่มีต่อการจัดกิจกรรมการปั้นสำหรับเด็กปฐมวัยโดยรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$=4.06) เมื่อจำแนกรายด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่พิจารณาจากด้านแนวโน้มการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยในอนาคต ($\overline{X}$=4.26) มากที่สุด รองลงมา คือ ด้านวิธีการจัดกิจกรรมการปั้น ($\overline{X}$= 4.15) และด้านวัตถุประสงค์ที่ครูต้องการให้เกิดพฤติกรรมหลังจากการจัดกิจกรรมการปั้น ($\overline{X}$=4.13)ตามลำดับ และความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการปั้นสำหรับเด็กปฐมวัยที่มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นน้อยที่สุดเป็นอันดับสุดท้าย คือด้านความสนใจในการนำวัสดุมาใช้ในการจัดกิจกรรม($\overline{X}$=3.69)

ตารางที่ 6ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็น ของครูปฐมวัยที่มีต่อการจัดกิจกรรมการปั้นสำหรับเด็กปฐมวัย จำแนกตาม 6 ด้าน(n= 250)

ความคิดเห็น	$\overline{X}$	S.D.	ความหมาย
1. ด้านวัตถุประสงค์ที่ครูต้องการให้เกิดพฤติกรรมหลังจากการจัดกิจกรรมการปั้น			
1. สามารถถ่ายทอดประสบการณ์ส่วนตัวผ่านกิจกรรมการปั้น	4.17	0.79	มาก
2. มีความคิดสร้างสรรค์	4.54	0.66	มากที่สุด
3. ช่างสังเกต กล้าแสดงออก ซักถาม อธิบาย อย่างมีเหตุผล	4.32	0.71	มาก
4. สามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง	4.10	0.77	มาก
5. สร้างความรับผิดชอบในการทำกิจกรรมการปั้นตลอดจนการเก็บรักษาวัสดุสำหรับการใช้ในครั้งต่อไป	4.12	0.79	มาก
6. ปั้นได้ด้วยตนเอง	4.32	0.78	มาก
7. เล่าถึงผลงานปั้นของตนเอง	4.25	0.77	มาก
8. เข้าใจสัมพันธภาพของตนเองกับสิ่งแวดล้อม	3.75	0.76	มาก
9. ใช้มือและสายตาให้สัมพันธ์กันในการทำกิจกรรมการปั้น	4.39	0.74	มาก
10. เล่นแบบทดลอง ในการทำกิจกรรมการปั้น	3.90	0.79	มาก
11. รู้จักการทำงานเป็นกลุ่มอย่างมีระเบียบวินัย และประณีต	4.11	0.79	มาก
12. สามารถนำกิจกรรมการปั้นมาประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันเช่น การปั้นลูกชุบ การปั้นคุ้กกี้อย่างง่าย เป็นต้น	3.84	0.89	มาก
13. ใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆในการทำกิจกรรมการปั้นได้อย่างเหมาะสมกับชิ้นงาน	3.85	0.82	มาก
รวม	**4.13**	**0.54**	**มาก**
2. ด้านลักษณะของการจัดกิจกรรมการปั้น			
1. ให้ความสำคัญกับเพศวัย และความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก	3.85	0.90	มาก
2. เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียนในท้องถิ่น	3.96	0.74	มาก
3. เหมาะสมกับศาสนาขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม	3.64	0.86	มาก
4. สอดคล้องกับความเป็นจริงในสังคมปัจจุบัน	3.78	0.86	มาก
5. สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของเด็ก	4.38	0.72	มาก
6. ส่งเสริมสติปัญญาพัฒนาความคิด และจินตนาการ	4.59	0.63	มากที่สุด
7. เปิดโอกาสให้เด็กเรียนรู้ได้อย่างอิสระตามความสามารถของตนเอง	4.59	0.62	มากที่สุด

ตารางที่ 6ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็น ของครูปฐมวัยที่มีต่อการจัดกิจกรรมการปั้นสำหรับเด็กปฐมวัย จำแนกตามประเด็นใน 6 ด้าน(n= 250) (ต่อ)

ความคิดเห็น	$\overline{X}$	S.D.	ความหมาย
8. นำเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันไปใช้แสดงออกในผลงานปั้น	4.09	0.82	มาก
9. ส่งเสริมเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กไปในแนวทางที่พึงประสงค์	4.09	0.77	มาก
10. บูรณาการกิจกรรมการปั้นร่วมกับกิจกรรมอื่นๆ	4.23	0.77	มาก
11. จัดลำดับเนื้อหาจากง่ายไปสู่ยาก	4.17	0.80	มาก
12. จัดลำดับความจำเป็นที่ต้องเรียนก่อนหลัง	4.04	0.79	มาก
13. จัดลำดับจากส่วนรวมไปสู่ส่วนย่อย	3.92	0.78	มาก
รวม	**4.10**	**0.55**	**มาก**
3. ด้านวิธีการจัดกิจกรรมการปั้น			
1. กระตุ้นให้ใช้ประสบการณ์ชีวิตจากประสบการณ์ของเด็ก	4.24	0.70	มาก
2. ให้อิสระในการเคลื่อนไหวเช่น เดิน นอน เป็นต้น ได้อย่างเต็มที่	4.08	0.82	มาก
3. ให้ทำงานเป็นกลุ่ม	4.06	0.78	มาก
4. ให้อิสระเด็กในการทำงานคนเดียว	4.07	0.87	มาก
5. ให้อิสระเด็กในการทำงานศิลปะบนพื้น	4.05	0.82	มาก
6. กระตุ้นเด็กด้วยคำพูดที่ไพเราะอ่อนหวานให้การเสริมแรง หรือให้คำชมเชยเด็ก	4.51	0.66	มากที่สุด
7. กระตุ้นให้เด็กเก็บอุปกรณ์เข้าที่ให้เรียบร้อยหลังจากทำกิจกรรม	4.50	0.70	มากที่สุด
8. ใช้ระยะเวลานำเข้าสู่บทเรียนประมาณ 10 นาที	3.97	0.82	มาก
9. สร้างผลงานศิลปะให้เด็กดูเป็นตัวอย่าง	3.91	1.03	มาก
10. ใช้ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมศิลปะประมาณ 10-20 นาที	3.91	0.92	มาก
11. ใช้ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมศิลปะประมาณ 20-30 นาที	4.05	0.88	มาก
12. เปิดโอกาสให้เด็กได้นำเสนองานและแสดงผลงานของตนเอง	4.41	0.72	มาก
รวม	**4.15**	**0.54**	**มาก**
4. ด้านประเมินผลของการจัดกิจกรรมการปั้น			
1. ประเมินผลงานของเด็กโดยการสังเกต	4.46	0.66	มาก
2. ประเมินผลงานของเด็กโดยการจดบันทึก	4.04	0.85	มาก
3. ประเมินผลงานของเด็กโดยการพูดคุยกับเด็ก	4.47	0.66	มาก
4. แจ้งผลการประเมินกับเด็กและผู้ปกครอง	3.90	0.89	มาก

ตารางที่ 6ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็น ของครูปฐมวัยที่มีต่อการจัดกิจกรรมการปั้นสำหรับเด็กปฐมวัย จำแนกตามประเด็นใน 6 ด้าน(n= 250) (ต่อ)

ความคิดเห็น	$\overline{X}$	S.D.	ความหมาย
5. ประเมินผลจากข้อบกพร่องที่เคยมีในครั้งก่อน	3.61	0.96	มาก
6. ประเมินผลจากการใช้สื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ในการปั้น	3.80	0.84	มาก
7. ประเมินกระบวนการเรียนรู้มากกว่าความรู้	4.18	0.71	มาก
8. ประเมินผลจากสิ่งที่เด็กทำได้	4.36	0.73	มาก
9. ประเมินผลจากสิ่งที่เด็กทำไม่ได้	3.74	1.05	มาก
10. เปิดโอกาสให้เด็กได้ประเมินผลงานของเพื่อน	3.89	0.90	มาก
11. นำผลงานของเด็กแต่ละคนมาจัดแสดงและให้เด็กประเมินผลงานของตนเอง	4.16	0.82	มาก
12. นำผลงานของเด็กในอดีตมาเปรียบเทียบเพื่อประเมินผลจากพัฒนาการรายบุคคล	3.68	1.05	มาก
13. นำผลการประเมินไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนสำหรับการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป	4.14	0.81	มาก
14. แจ้งผลการประเมินกับผู้ปกครอง	3.90	0.94	มาก
13. นำผลการประเมินไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนสำหรับการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป	4.14	0.81	มาก
รวม	**4.02**	**0.59**	**มาก**
5. ด้านความสนใจการนำวัสดุมาใช้ในการจัดกิจกรรม			
1. ดินเหนียว	3.49	1.36	ปานกลาง
2. ดินน้ำมัน	4.14	1.08	มาก
3. แป้งโดว์	4.40	0.83	มาก
4. คุ้กกี้	3.43	1.28	ปานกลาง
5. ถั่วกวน	3.43	1.27	ปานกลาง
6. น้ำตาล	3.18	1.32	ปานกลาง
รวม	**3.69**	**0.91**	มาก
6. ด้านแนวโน้มการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยในอนาคต			
1. เน้นความสำคัญของสื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมการปั้นสำหรับเด็กปฐมวัย	4.30	0.74	มาก

ตารางที่ 6ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็น ของครูปฐมวัยที่มีต่อการจัดกิจกรรมการปั้นสำหรับเด็กปฐมวัย จำแนกตามประเด็นใน 6 ด้าน(n= 250) (ต่อ)

ความคิดเห็น	$\overline{X}$	S.D.	ความหมาย
2. ความสนใจในการจัดกิจกรรมแปลกใหม่เกี่ยวกับการปั้น	4.37	0.72	มาก
3. กิจกรรมการปั้นควรมีสื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ที่แปลกใหม่และหลากหลาย เช่น แป้งคุ้กกี้ แป้งขนมปัง ถั่วกวน หรือของที่กินได้ เป็นต้นหรืออื่นๆ	4.20	0.84	มาก
4. มีการอบรมเพิ่มเติมให้กับอาจารย์ผู้สอนเกี่ยวกับการปั้น	4.16	1.04	มาก
รวม	**4.26**	**0.64**	**มาก**

จากตารางที่ 6*ด้านวัตถุประสงค์ที่ครูต้องการให้เกิดพฤติกรรมหลังจากการจัดกิจกรรมการปั้น* โดยรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.13) เมื่อพิจารณารายละเอียดโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรกได้ดังนี้ คือ ความคิดสร้างสรรค์ ($\overline{X}$ = 4.54) รองลงมาคือ ใช้มือและสายตาให้สัมพันธ์กันในการทำกิจกรรมการปั้น ($\overline{X}$ = 4.39) และช่างสังเกต กล้าแสดงออก ซักถาม อธิบาย อย่างมีเหตุผลและแก้ปัญหาด้วยตนเอง ($\overline{X}$ = 4.32) ตามลำดับและด้านวัตถุประสงค์ที่ครูต้องการให้เกิดพฤติกรรมหลังจากการจัดกิจกรรมการปั้นที่มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นน้อยที่สุดเป็นอันดับสุดท้าย คือ เข้าใจสัมพันธภาพของตนเองกับสิ่งแวดล้อม ($\overline{X}$ = 3.75)

*ด้านลักษณะของการจัดกิจกรรมการปั้น*โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.10) เมื่อพิจารณารายละเอียดโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ คือส่งเสริมสติปัญญาพัฒนาความคิด และจินตนาการและเปิดโอกาสให้เด็กเรียนรู้ได้อย่างอิสระตามความสามารถของตนเอง ($\overline{X}$ = 4.59) รองลงมาคือ บูรณาการกิจกรรมการปั้นร่วมกับกิจกรรมอื่นๆ($\overline{X}$ = 4.23) และจัดลำดับเนื้อหาจากง่ายไปสู่ยาก ($\overline{X}$ = 4.17) ตามลำดับ และด้านลักษณะของการจัดกิจกรรมการปั้นที่มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นน้อยที่สุดเป็นอันดับสุดท้าย คือ เหมาะสมกับศาสนาขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม ($\overline{X}$ = 3.64)

*ด้านวิธีการจัดกิจกรรมการปั้น*โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.15) เมื่อพิจารณารายละเอียดโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ คือกระตุ้นเด็กด้วยคำพูดที่ไพเราะอ่อนหวานให้การเสริมแรง หรือให้คำชมเชยเด็ก ($\overline{X}$ = 4.51) รองลงมาคือ กระตุ้นให้เด็กเก็บอุปกรณ์เข้าที่ให้เรียบร้อยหลังจากทำกิจกรรม (Mean = 4.50) และเปิดโอกาสให้เด็ก

ได้นำเสนองานของตนเองและแสดงผลงานของตนเอง ($\overline{X}$ = 4.41) ตามลำดับ และด้านวิธีการจัดกิจกรรมการปั้นที่มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นน้อยที่สุดเป็นอันดับสุดท้าย คือ การสร้างผลงานศิลปะให้เด็กดูเป็นตัวอย่าง และการใช้ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมศิลปะประมาณ 10-20 นาที ($\overline{X}$ = 3.91)

*ด้านประเมินผลของการจัดกิจกรรมการปั้น*โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.02) เมื่อพิจารณารายละเอียดโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ คือ ประเมินผลงานของเด็กโดยการพูดคุยกับเด็ก ($\overline{X}$ = 4.47) รองลงมาคือ ประเมินผลงานของเด็กโดยการสังเกต ($\overline{X}$ = 4.46) และประเมินผลจากสิ่งที่เด็กทำได้ ($\overline{X}$ = 4.36) ตามลำดับ และด้านประเมินผลของการจัดกิจกรรมการปั้นที่มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นน้อยที่สุดเป็นอันดับสุดท้าย คือ การประเมินผลจากข้อบกพร่องที่เคยมีในครั้งก่อน($\overline{X}$ = 3.61)

ด้านความสนใจการนำวัสดุมาใช้ในการจัดกิจกรรม โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.69) เมื่อพิจารณารายละเอียดโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ คือแป้งโดว์ ($\overline{X}$ = 4.40) รองลงมาคือ ดินน้ำมัน ($\overline{X}$ = 4.14) และดินเหนียว ($\overline{X}$ = 3.49) ตามลำดับ และด้านความสนใจในการนำวัสดุต่อไปนี้มาใช้ในการจัดกิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นน้อยที่สุดเป็นอันดับสุดท้าย คือ การใช้น้ำตาลเป็นวัสดุในการจัดกิจกรรม($\overline{X}$ = 3.18)

*ด้านแนวโน้มการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยในอนาคต*โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.26) เมื่อพิจารณารายละเอียดโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ คือความสนใจในการจัดกิจกรรมแปลกใหม่เกี่ยวกับการปั้น($\overline{X}$ = 4.37) รองลงมา คือ เน้นความสำคัญของสื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมการปั้นสำหรับเด็กปฐมวัย($\overline{X}$ = 4.30) และกิจกรรมการปั้นควรมีสื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ที่แปลกใหม่และหลากหลาย เช่น แป้งคุกกี้ แป้งขนมปัง ถั่วกวน หรือของที่กินได้ เป็นต้นหรืออื่นๆ($\overline{X}$ = 4.20) ตามลำดับ และด้านแนวโน้มการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยในอนาคตที่มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นน้อยที่สุดเป็นอันดับสุดท้าย คือกิจกรรมการปั้นควรมีสื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ที่แปลกใหม่และหลากหลาย เช่น แป้งคุกกี้ แป้งขนมปัง ถั่วกวน หรือของที่กินได้ ($\overline{X}$ = 4.20)

ตารางที่ 7ค่าความถี่และค่าร้อยละของความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่มีต่อสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดกิจกรรมการปั้นสำหรับเด็กปฐมวัย(n= 250)

ความคิดเห็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
สภาพปัญหาการจัดกิจกรรมการปั้น		
1. รักษาความสะอาดยาก	38	15.20
2. เด็กขาดความมั่นใจ ท้อถอย ไม่มีความคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการ เมื่อปั้นไม่ได้ตามที่กำหนด	27	10.80
3. วัสดุในการปั้นไม่เพียงพอ ไม่หลากหลาย	21	8.40
4. การทำกิจกรรมปั้นใช้เวลามาก ทำให้ทำงานเสร็จไม่ทันเวลา	19	7.60
5. วัสดุในการปั้นเก็บรักษายาก อายุการใช้งานสั้น	16	6.40
6. เด็กยังไม่พัฒนา จึงทำให้ปั้นไม่ได้	16	6.40
7. เด็กไม่มีระเบียบ	15	6.00
8. เด็กไม่กล้าจับวัสดุ เพราะกลัวสกปรก	11	4.40
9. ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการปั้น จึงทำให้เน้นที่ผลงานมากกว่ากระบวนการ	11	4.40
10. เด็กทำวัสดุปั้นสีปนกัน	9	3.60
11. การเตรียมวัสดุอุปกรณ์ใช้เวลานาน ยุ่งยาก ซับซ้อน	8	3.20
12. วัสดุขาดคุณภาพ เนื่องจากวัสดุที่มีคุณภาพดี	7	2.80
13. วัสดุในการปั้นไม่ปลอดภัยสำหรับเด็ก	5	2.00
14. เก็บทำความสะอาดยาก	4	1.60
15. การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ยาก	3	1.20
16. การพัฒนาที่แตกต่างกันของเด็กแต่ละคน	3	1.20
17. เด็กไม่ระมัดระวังในการทำกิจกรรม	3	1.20
18. สีของวัสดุไม่มีความหลากหลาย	2	0.80
19. ครูขาดความรู้เรื่องวัสดุอุปกรณ์ใหม่ๆ	2	0.80
20. ครูไม่เพียงพอต่อจำนวนเด็ก	2	0.80
21. เด็กไม่สนใจกิจกรรม	2	0.80
22. ครูไม่เห็นความสำคัญของกิจกรรมการปั้น	1	0.40
23. เด็กแยกไม่ได้ว่าวัสดุนั้นๆกินได้หรือไม่	1	0.40
24. บรรยากาศห้องเรียนไม่เอื้ออำนวย	1	0.40

ตารางที่ 7ค่าความถี่และค่าร้อยละของความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่มีต่อสภาพปัญหา และความต้องการในการจัดกิจกรรมการปั้นสำหรับเด็กปฐมวัย(n= 250) (ต่อ)

ความคิดเห็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
25. เด็กไม่สามารถแยกความแตกต่างระหว่างงาน 2 มิติ และ3 มิติได้	1	0.40
ความต้องการในการจัดกิจกรรมการปั้น		
1. การอบรมเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการปั้นสำหรับครู	11	4.40
2. สื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ที่หลากหลาย และปลอดภัยสำหรับเด็ก	10	4.00
3. ให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการครูหรือหน่วยงานที่มีความสามารถทางด้านการปั้นโดยตรงเข้า	6	2.40
4. ต้องการให้เด็กมีการพัฒนากล้ามเนื้อมือหลังจากทำกิจกรรมการปั้น	6	2.40
5. สื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ที่เพียงพอ	4	1.60
6. วัสดุที่มีคุณภาพราคาถูก	4	1.60
7. วัสดุที่มีอายุการใช้งานสูง ใช้ซ้ำได้หลายครั้งต้องการให้เด็กมีการพัฒนากล้ามเนื้อมือหลังจากทำกิจกรรม	4	1.60
8. การปั้น	3	1.20
9. จัดกิจกรรมอย่างน้อยสัปดาห์ละครั้ง	2	0.80
10. ให้เด็กทำกิจกรรมจนผลงานสำเร็จ	2	0.80
11. เด็กให้ความสนใจ และมีความสนุกสนานในกิจกรรมปั้นอยากทราบปัญหาของครูท่านอื่น พร้อมแนวทางแก้ไข	2	0.80
12. มากกว่ากิจกรรมอื่น	2	0.80
13. ให้เด็กรู้จักความสะอาด	1	0.40
14. ใช้ดินเหนียวสังเคราะห์ในการปั้น	1	0.40
15. ต้องการให้ผู้ปกครองเห็นถึงความสำคัญของกิจกรรมปั้น	1	0.40
16. ใช้ดินเหนียวสังเคราะห์ในการปั้น	1	0.40

จากตารางที่ 7พบว่า ครูปฐมวัยมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการจัดกิจกรรมการปั้นสำหรับเด็กปฐมวัย ดังนี้

*สภาพปัจจุบันปัญหา*คือ การรักษาความสะอาด จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 15.20 รองลงมาคือ เด็กขาดความมั่นใจ ท้อถอย ไม่มีความคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการ เมื่อปั้นไม่ได้ตามที่กำหนด จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 10.80 และวัสดุในการปั้นไม่เพียงพอ ไม่หลากหลาย จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 8.40

ความต้องการในการจัดกิจกรรมการปั้นสำหรับเด็กปฐมวัย คือ การอบรมเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการปั้นสำหรับครู จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 4.40 รองลงมาคือ สื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ที่หลากหลาย และปลอดภัยสำหรับเด็ก จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 4.00 และต้องการให้มีครูหรือหน่วยงานที่มีความสามารถทางด้านการปั้นโดยตรงเข้ามาให้การสนับสนุน และให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการหลังจากทำกิจกรรมการปั้น จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 2.40

ตารางที่ 8ค่าความถี่และค่าร้อยละของความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่มีต่อ แนวทางในการจัดกิจกรรมการปั้นให้น่าสนใจ มีความแปลกใหม่ และหลากหลาย(n= 250)(ต่อ)

ความคิดเห็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ความคิดเห็นของครูปฐมวัย		
1. เปิดโอกาสให้เด็กปั้นอย่างอิสระตามความสนใจจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์	43	17.20
2. ใช้อุปกรณ์ที่แปลกใหม่ และหลากหลาย	42	16.80
3. บูรณาการกิจกรรมการปั้นกับหน่วยการเรียนรู้อื่นๆ	34	13.60
3.1 บูรณาการกับกิจกรรมการทำขนม/อาหาร	8	3.20
3.2 บูรณาการกับการเล่านิทาน	16	6.40
3.3 บูรณาการกับเรื่องสัตว์	1	0.40
3.4 บูรณาการกับการปั้นสมัยก่อน	1	0.40
4. ครูควรมีความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมการปั้น โดยได้รับการอบรมหรือหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอหรือมีวิทยากรมาให้ความรู้	20	8.00
5. ให้เด็กปั้นจากประสบการณ์ตรงเช่นการเรียนรู้นอกห้องเรียนหรือทัศนศึกษา	14	5.60
6. วัสดุอุปกรณ์มีสีสันน่าสนใจ	12	4.80

ตารางที่ 8ค่าความถี่และค่าร้อยละของความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่มีต่อ แนวทางในการจัดกิจกรรมการปั้นให้น่าสนใจ มีความแปลกใหม่ และหลากหลาย(n= 250)(ต่อ)

	ความคิดเห็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
7.	การจัดกิจกรรมแบบโครงงานเพื่อให้เด็กได้ทำวัสดุปั้นด้วยตัวเอง และให้เด็กฝึกทำงานเป็นกลุ่ม ซึ่งสามารถนำผลงานไปใช้ประโยชน์ได้จริง	5	2.00
8.	มีอุปกรณ์ต้นแบบให้ดูเช่น ผลไม้ เครื่องใช้ในบ้าน ฯลฯ	4	1.60
9.	จัดบรรยากาศให้เรียนให้น่าสนใจเช่น เปิดเพลงระหว่างทำกิจกรรม/ร้องเพลงเพื่อให้เด็กฝึกสมาธิ	4	1.60
10.	เพิ่มชั่วโมงในการจัดกิจกรรมปั้น/จัดทุกวัน/จัดอย่างต่อเนื่อง	3	1.20
11.	ความพอเพียงของวัสดุอุปกรณ์	3	1.20
12.	สอนอย่างเป็นลำดับขั้นตอน	3	1.20
13.	จัดกิจกรรมประกวดผลงานนักเรียน	3	1.20
14.	ครูต้องเห็นความสำคัญของกิจกรรมการปั้นและควรเข้าใจธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็ก	3	1.20
15.	ครูสาธิตให้เด็กดูเพื่อให้เด็กเกิดความสนใจ	2	0.80
16.	ความหลากหลายของกิจกรรมขึ้นอยู่กับหัวข้อและสื่อต่างๆ	2	0.80
17.	วัสดุอุปกรณ์ปลอดสารพิษไม่เป็นอันตรายต่อเด็ก	1	0.40
18.	จัดมุมปั้นให้เด็กเลือกปั้นได้อย่างอิสระ	1	0.40
ข้อเสนอแนะของครูปฐมวัย			
1.	ควรมีความหลากหลายและแปลกใหม่ของกิจกรรม	16	6.40
2.	ควรมีการบูรณาการกับหน่วยการเรียนรู้อื่นๆ	15	6.00
	2.1 การเล่านิทาน /การเล่าเรื่องประกอบผลงาน	9	3.60
	2.2 การทำอาหาร /ขนม	1	0.40
3.	ครูควรมีความรู้ทางด้านการปั้นมีการจัดอบรมครูอย่างสม่ำเสมอ	13	5.20
4.	ให้เด็กปั้นตามอิสระ /จินตนาการ /ความคิดสร้างสรรค์จึงไม่ควรกำหนดหัวข้อในการปั้น	13	5.20

ตารางที่ 8ค่าความถี่และค่าร้อยละของความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่มีต่อ แนวทางในการจัดกิจกรรมการปั้นให้น่าสนใจ มีความแปลกใหม่ และหลากหลาย(n= 250)(ต่อ)

	ความคิดเห็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
5.	ควรมีอุปกรณ์/สื่อประกอบที่หลากหลาย	6	2.40
6.	ควรปั้นจากประสบการณ์ตรง (เรื่องใกล้ตัว /ทัศนศึกษา)	6	2.40
7.	ควรเลือกหัวข้อกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก	5	2.00
8.	ควรใช้วัสดุที่หาง่ายปลอดภัยและเพียงพอต่อเด็ก	5	2.00
9.	ควรให้ครูทำกิจกรรมไปพร้อมกับเด็ก /ให้ครูสาธิตให้ดูก่อน	4	1.60
10.	ควรมีต้นแบบ /ตัวอย่างผลงานให้เด็กดู	4	1.60
11.	ครูควรให้คำแนะนำแก่เด็ก /ให้กำลังใจเด็ก	4	1.60
12.	ควรมีการสนับสนุนให้เกิดการจัดงานประกวดผลงานนักเรียน และควรมีการจัดแสดงผลงานนักเรียน	4	1.60
13.	ควรเพิ่มชั่วโมงในการทำกิจกรรม /จัดกิจกรรมทุกวัน /จัดกิจกรรมสม่ำเสมอ	3	1.20
14.	ควรมีการระดมความคิดจากครู ผู้ปกครอง และสายงานวิชาชีพอื่นๆ	3	1.20
15.	ควรมีการเกริ่นนำในหัวข้อที่เรียนก่อนเริ่มลงมือปฏิบัติ	3	1.20
16.	ควรทำกิจกรรมโดยเน้นความสนุกสนาน /จูงใจให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรม	3	1.20
17.	ควรให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง /มีส่วนร่วม	2	0.80
18.	ควรมีการต่อยอดผลงานให้ใช้ประโยชน์ได้จริง	2	0.80
19.	ผู้บริหารโรงเรียนควรให้ความสนับสนุนในเรื่องของอุปกรณ์	2	0.80
20.	ควรใช้วัสดุที่กินได้	2	0.80
21.	ไม่ควรจัดกิจกรรมซ้ำบ่อยเด็กอาจเบื่อ	1	0.40
22.	ให้เด็กทำงานเป็นกลุ่ม	1	0.40
23.	ควรใช้วัสดุปั้นสีสันสดใส	1	0.40
24.	ควรวัดผลเด็กจากการลงมือปฏิบัติการเก็บรายละเอียด การใช้อุปกรณ์ และความคิดสร้างสรรค์	1	0.40
25.	ควรสอนให้เด็กรู้จักหาวัสดุปั้นมาเองจากการ Recycle	1	0.40
26.	ครูควรคอยติดตามความสนใจของเด็กเสมอ	1	0.40

ตารางที่ 8ค่าความถี่และค่าร้อยละของความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่มีต่อ แนวทางในการจัดกิจกรรมการปั้นให้น่าสนใจ มีความแปลกใหม่ และหลากหลาย(n= 250)(ต่อ)

ความคิดเห็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ความต้องการของครูปฐมวัย		
1. ครูต้องการความรู้ใหม่ๆเกี่ยวกับการปั้นจากการอบรม หนังสือ และสื่อต่างๆ	29	11.60
2. ครูต้องการวัสดุอุปกรณ์ที่มีความแปลกใหม่หลากหลาย และเพียงพอต่อจำนวนเด็ก	15	6.00
3. ครูต้องการให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการและกล้าแสดงออก	9	3.60
4. เพิ่มเวลาในการสอน /มีเวลาที่แน่นอน	5	2.00
5. ครูต้องการเด็กเกิดความภาคภูมิใจในผลงาน	3	1.20
6. ครูต้องการใช้วัสดุที่ปลอดภัยสำหรับเด็ก	2	0.80
7. ครูต้องการวิธีการบูรณาการกิจกรรมการปั้นกับวิชาอื่นๆ	2	0.80
8. ครูต้องการให้เด็กได้ทำในเรื่องที่อยู่ในความสนใจของเด็ก	2	0.80
9. มีผลงานตัวอย่างให้เด็กดู	2	0.80
10. การประยุกต์วัสดุเหลือใช้มาใช้ในกิจกรรม/การทำวัสดุปั้นเอง	2	0.80
11. ครูที่เป็นมิตรกับเด็กมีทักษะในการพูดคุยกับเด็ก	2	0.80
12. ครูต้องการที่จะส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้านและฝึกสมาธิจากการจัดกิจกรรมการปั้น	2	0.80
13. เด็กสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้	1	0.40
14. ครูต้องการใช้วัสดุอุปกรณ์ที่มีคุณภาพที่ผลิตในประเทศไทย	1	0.40
15. ปลูกฝังความสามัคคีและความมีน้ำใจ	1	0.40
16. ต้องการให้เด็กรู้จักธรรมชาติของดิน	1	0.40

จากตารางที่ 8พบว่าครูปฐมวัยส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในการจัดกิจกรรมการปั้นให้น่าสนใจ มีความแปลกใหม่ และหลากหลายคือ ควรเปิดโอกาสให้เด็กปั้นตามความสนใจตามอิสระตามจินตนาการตามความคิดสร้างสรรค์ จำนวน 43คน คิดเป็นร้อยละ 17.20และรองลงมาคือ ใช้อุปกรณ์ที่

แปลกใหม่หลากหลาย และมีอุปกรณ์ประกอบการปั้น จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 16.80 และมีการบูรณาการกับหน่วยการเรียนรู้อื่นๆ ได้แก่ การบูรณาการกับกิจกรรมการทำขนม/อาหาร การบูรณาการกับการเล่านิทาน/เล่าเรื่องประกอบผลงาน การบูรณาการกับเรื่องสัตว์ และการบูรณาการกับการปั้นสมัยก่อน เป็นต้น จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 13.60

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการปั้นให้น่าสนใจ มีความแปลกใหม่ และหลากหลาย ครูส่วนมากเสนอแนะว่า ควรมีความหลากหลายและแปลกใหม่ของกิจกรรม จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 6.4 รองลงมาคือ ควรมีการบูรณาการกับหน่วยการเรียนรู้อื่นๆ ได้แก่ การเล่านิทาน /การเล่าเรื่องประกอบผลงาน และการประกอบอาหาร/ขนม เป็นต้น จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 6 และครูควรมีความรู้ทางด้านการปั้น มีการจัดอบรมครูอย่างสม่ำเสมอ และให้เด็กปั้นตามอิสระจินตนาการความคิดสร้างสรรค์ จึงไม่ควรกำหนดหัวข้อในการปั้น จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 5.2

ความต้องการของครูปฐมวัยส่วนมากในการจัดกิจกรรมการปั้นให้น่าสนใจ มีความแปลกใหม่และหลากหลาย คือ ครูต้องการความรู้ใหม่ๆเกี่ยวกับการปั้นจากการอบรม หนังสือ และสื่อต่างๆ จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 11.6 รองลงมาคือ วัสดุอุปกรณ์ที่มีความแปลกใหม่ หลากหลาย และเพียงพอต่อจำนวนเด็ก จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 6 และให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ และกล้าแสดงออก จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 3.6

ตารางที่ 9ค่าความถี่และค่าร้อยละของความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่มีต่อแนวทางเกี่ยวกับสื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ที่เหมาะสมกับการปั้น(n= 250)

ลำดับ	ข้อความ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ความคิดเห็นของครูปฐมวัย			
1.	วัสดุที่สามารถกินได้	73	29.20
2.	วัสดุเหลือใช้ เช่น กระดาษ หนังสือพิมพ์แผ่นพับ กระดาษทิชชู เป็นต้น	49	19.60
3.	าะสมดีแล้วเช่น ดินเหนียว ดินน้ำมัน หรือ แป้งโดว์ เป็นต้น	18	7.20
4.	ดินญี่ปุ่น	11	4.40
5.	วัสดุอะไรก็ได้ที่เหมาะสมและไม่อันตราย	11	4.40
6.	วัสดุธรรมชาติ เช่น ขี้เลื่อย แกลบเปลือกไม้เป็นต้น	8	3.20
7.	วัสดุที่หาได้รอบตัว/ในท้องถิ่น	5	2.00
8.	ขี้ผึ้ง/ เทียนไข	4	1.60
9.	ดินเผา(เซรามิค)	4	1.60
10.	สำลี/ ผ้าที่บางเบา	2	0.80
11.	ปูนปั้นสำเร็จรูป	2	0.80
12.	แป้งหอมผสมกาว โลชั่นและสีผสมอาหาร	1	0.40
13.	ดินสอพอง	1	0.40
ข้อเสนอแนะของครูปฐมวัย			
1.	เป็นของที่สามารถกินได้และมีความปลอดภัยสำหรับเด็ก	29	11.60
2.	ควรมีส่งเสริมให้มีการอบรมเรื่องการปั้นสำหรับครู	13	5.20
3.	ควรมีความหลากหลาย แปลกใหม่ของวัสดุ	10	4.00
4.	ควรมีวัสดุอุปกรณ์สำเร็จรูปขาย/หาซื้อง่าย/ราคาถูก	7	2.80
5.	ควรเป็นวัสดุธรรมชาติที่หาได้ในท้องถิ่น	6	2.40
6.	ควรมีงบประมาณสนับสนุน	4	1.60
7.	ให้เด็กเรียนรู้การผสมสีจากธรรมชาติ	3	1.20
8.	วัสดุอุปกรณ์มีปริมาณเพียงพอสำหรับเด็ก	3	1.20

ตารางที่ 9ค่าความถี่และค่าร้อยละของความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่มีต่อแนวทางเกี่ยวกับสื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ที่เหมาะสมกับการปั้น(n= 250)(ต่อ)

ลำดับ	ข้อความ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
9.	ควรมีเรื่องราว และตัวอย่างให้เด็กดูในการปั้น	3	1.20
10.	ต้องการเวลาในการทำกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ	2	0.80
11.	วัสดุเหลือใช้ หนังสือพิมพ์	2	0.80
12.	ให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง	2	0.80
13.	ควรเป็นวัสดุที่ไม่มีกลิ่น	1	0.40
14.	วัสดุสำเร็จรูปอันตรายสำหรับเด็ก	1	0.40
ความต้องการของครูปฐมวัย			
1.	เรียนรู้เกี่ยวกับวัสดุที่แปลกใหม่และหลากหลายที่ปลอดภัยและเหมาะสมกับเด็ก	20	8.00
2.	ต้องการให้โรงเรียนสนับสนุน ในการจัดกิจกรรมการปั้น ได้แก่ เพิ่ม เวลาในการจัดกิจกรรมการปั้น งบประมาณ ทั้งในปริมาณและคุณภาพของวัสดุอุปกรณ์	18	7.20
3.	อบรมเชิงปฏิบัติ(เทคนิคอย่างง่าย)โดยผู้เชี่ยวชาญให้กับครู	15	6.00
4.	วัสดุที่หาซื้อง่ายและสะดวกต่อการใช้งาน	9	3.60
5.	ให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมตั้งแต่เริ่มต้นผลิตวัสดุปั้นเพื่อเรียนรู้คุณสมบัติของวัสดุ ไปจนถึงชิ้นงานสำเร็จ	5	2.00
6.	วัสดุที่รับประทานได้	4	1.60
7.	ต้องการสูตรในการทำวัสดุ	3	1.20
8.	ต้องการให้เด็กได้สัมผัสกับวัสดุที่หลากหลาย	1	0.40
9.	ครูต้องการนำวัสดุเหลือใช้ มาใช้ในการจัดกิจกรรม	1	0.40
10.	ใช้วัสดุพื้นฐาน เช่น ดินน้ำมัน ดินเหนียว แป้งโดว์ เหมาะสมแล้ว	1	0.40
11.	การจัดแสดงผลงานเด็ก	1	0.40
12.	สร้างของเล่นจากการประดิษฐ์ของเด็กเอง	1	0.40
13.	ครูมีความต้องการใช้วัสดุในท้องถิ่น	1	0.40

จากตารางที่ 9ครูปฐมวัยส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า สื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ที่เหมาะสมกับการปั้นนอกเหนือจากอุปกรณ์มาตรฐานทั่วไป คือ วัสดุที่สามารถรับประทานได้ จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 20.20 รองลงมาคือ วัสดุเหลือใช้ เช่น กระดาษ หนังสือพิมพ์ แผ่นพับ กระดาษทิชชู เป็นต้น จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 19.60 และ วัสดุมาตราฐานเหมาะสมดีแล้วเช่น ดินเหนียว ดินน้ำมัน หรือแป้งโดว์ เป็นต้น จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 7.20

ครูปฐมวัยส่วนใหญ่เสนอแนะวัสดุที่สามารถรับประทานได้และมีความปลอดภัยสำหรับเด็ก จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 11.60รองลงมาคือ ควรเป็นวัสดุที่มีความปลอดภัยสำหรับเด็ก จำนวน 11คน คิดเป็นร้อยละ 4.40 และควรมีความหลากหลาย แปลกใหม่ของวัสดุ จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 4.00

ครูปฐมวัยส่วนใหญ่มีความต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับวัสดุที่แปลกใหม่และหลากหลายที่ปลอดภัยและเหมาะสมกับเด็ก จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 8.00รองลงมาคือ ต้องการให้โรงเรียนสนับสนุนในการจัดกิจกรรมการปั้น ได้แก่ เพิ่มเวลาในการจัดกิจกรรมการปั้น งบประมาณ ทั้งในปริมาณและคุณภาพของวัสดุอุปกรณ์ จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ7.20 และอบรมเชิงปฏิบัติ(เทคนิคอย่างง่าย)โดยผู้เชี่ยวชาญให้กับครูจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 6.00

ตารางที่ 10ค่าความถี่และค่าร้อยละของความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่มีต่อแนวทางการนำวัสดุที่สามารถรับประทานได้และมีความปลอดภัยมาใช้ในการจัดกิจกรรมการปั้น(n= 250)

ลำดับ	ข้อความ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ความคิดเห็นของครูปฐมวัย			
1.	เห็นด้วยเพราะ	192	76.80
1.1	ปลอดภัยสำหรับเด็ก	80	41.67
1.2	เป็นกิจกรรมแปลกใหม่หลากหลายเด็กให้ความสนใจและสามารถรับประทานได้	49	25.52
1.3	เป็นการบูรณาการได้ความรู้หลายด้านและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้	29	15.10
1.4	วัสดุหาได้ง่ายและครูสามารถผลิตขึ้นเองได้จึงทำให้ไม่สิ้นเปลือง	16	8.33
1.5	เด็กได้ลงมือทำด้วยตนเอง จึงทำให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง	10	5.21
1.6	เป็นประโยชน์เนื่องจากเด็กได้ฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อมือและได้เรียนรู้จากการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5	4	2.08
1.7	เด็กสามารถกินอาหารได้ดีขึ้นจากที่ไม่ชอบกินอาหารบางชนิดก็จะสามารถกินได้	3	1.56
1.8	ควรเป็นวัสดุที่มีอายุการใช้งานสั้น	3	1.56
1.9	เหมาะสมกับวัยของเด็ก	2	1.04
1.10	ควรต้องระวังเรื่องความสะอาด	2	1.04
1.11	ควรนำมาใช้เป็นครั้งคราวเพราะวัสดุทำยาก และใช้งบประมาณสูง	2	1.04
1.12	ไม่ควรให้เด็กรับประทาน	1	0.52
2.	ไม่เห็นด้วย		
2.1	เนื่องจากผ่านการทำกิจกรรมแล้วจะไม่สะอาดพอที่จะรับประทานได้	21	28.57
2.2	ไม่เหมาะสำหรับเด็กเล็ก เนื่องจากเด็กไม่สามารถแยกแยะวัสดุปั้นที่กินได้หรือกินไม่ได้	6	19.05
2.3	เด็กจะเกิดความสนใจในวัสดุในการปั้นแทนการลงมือปั้น	4	5.92

ตารางที่ 10ค่าความถี่และค่าร้อยละของความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่มีต่อแนวทางการนำวัสดุที่สามารถรับประทานได้และมีความปลอดภัยมาใช้ในการจัดกิจกรรมการปั้น(n= 250)(ต่อ)

ลำดับ	ข้อความ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
	2.4 สิ้นเปลือง	2	4.76
	2.5 ยุ่งยาก	1	4.76
	2.6 ไม่มีชิ้นผลงานเก็บ	1	4.76
3.	น่าจะเป็นไปได้	5	2.00
	3.1 ต้องดูแลอย่างใกล้ชิดระวังเด็กแยกแยะไม่ได้ว่าวัสดุกินได้หรือไม่	3	60.00
	3.2 ต้องแสดงให้เห็นถึงวัตถุประสงค์ในการใช้วัสดุอย่างชัดเจนไม่ให้กิน	2	20.00
ข้อเสนอแนะของครูปฐมวัย			
1.	วัสดุที่กินได้ต้องมีความสะอาดและไม่เป็นอันตรายต่อเด็ก	46	18.40
2.	ควรหาวัสดุและขั้นตอนที่เหมาะกับวัยของเด็ก และสอนให้เด็กแยกแยะว่ากินได้หรือไม่	12	4.80
3.	ขาดการสนับสนุนด้านงบประมาณ จึงทำให้ การจัดเตรียม วัสดุอุปกรณ์ยุ่งยากเนื่องจากวัสดุมีอายุการใช้งานสั้น ดังนั้นควรมีการจัดอบรมให้ครู	11	4.40
4.	ให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมตั้งแต่ต้นจนจบ เพื่อให้เด็กได้รู้จักคุณค่าของวัสดุที่ใช้และได้ใช้ประโยชน์จากสิ่งรอบตัว	6	2.40
5.	ควรใช้วัสดุเหลือใช้มากกว่า	4	1.60
6.	มีการตั้งกฎระเบียบในการทำกิจกรรมและการใช้วัสดุอุปกรณ์	3	1.20
	ครูควรให้ความสำคัญต่อกิจกรรม โดยการศึกษาข้อดี-เสียของวัสดุ และมีการ		
7.	ตรวจสอบว่าเด็กไม่แพ้วัสดุ	3	1.20
8.	ควรมีการทำวัสดุแบบสูตรสำเร็จเพื่อความรวดเร็วในการสอนและมีราคาถูก	3	1.20
9.	ให้ครูสาธิตวิธีการทำกิจกรรมให้เด็กดูก่อน	2	0.80
10.	อาจใช้สีดึงดูดความสนใจ	2	0.80
11.	ควรเพิ่มเวลาเรียนให้เหมาะสม	2	0.80
12.	ถือเป็นการสูญเสียและสกปรกทางศิลปะ ดังนั้นควรใช้แป้งโดว์หรือดินน้ำมันจะเหมาะสมกว่า	2	0.80

ตารางที่ 10ค่าความถี่และค่าร้อยละของความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่มีต่อแนวทางการนำวัสดุที่สามารถรับประทานได้และมีความปลอดภัยมาใช้ในการจัดกิจกรรมการปั้น(n= 250)(ต่อ)

ลำดับ	ข้อความ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
13.	ควรจัดเป็นโครงการที่ทำเพื่อการโภชนาการโดยเฉพาะมากกว่าโดยบูรณาการกับการทำอาหาร	2	0.80
14.	โรงเรียนควรจะมีความพร้อมในการจัดกิจกรรมในแนวทางนี้หรือไม่	1	0.40
15.	ให้เด็กนำเสนอผลงานตัวเองที่หน้าชั้น	1	0.40
16.	ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองสานต่อกิจกรรมปั้น	1	0.40
ความต้องการของครูปฐมวัย			
1.	การอบรมเกี่ยวกับสื่อวัสดุอุปกรณ์ และวิธีการในการจัดกิจกรรมการปั้น	27	10.80
2.	ความปลอดภัยต่อเด็กในการใช้วัสดุที่สามารถกินได้	11	4.4
3.	ต้องการให้โรงเรียนเห็นความสำคัญของกิจกรรมและให้การสนับสนุนในทุกๆด้าน เช่น จัดกิจกรรมการปั้นอย่างสม่ำเสมอ จัดหาวัสดุที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก	8	3.20
4.	เด็กได้เรียนรู้ผ่านการบูรณาการกิจกรรมได้ความรู้ที่หลากหลายเริ่มจากสิ่งใกล้ตัวเด็กและฝึกให้เด็กเกิดทักษะ	7	2.80
5.	วัสดุราคาไม่แพงหาซื้อง่ายและมีอายุการใช้งานยาวนาน	6	2.40
6.	เด็กสามารถรับประทานผลงานของตัวเองได้ซึ่งเด็กสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้	6	2.40
7.	ให้เด็กได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมตั้งแต่ต้นจนจบเด็กจะเกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตน	6	2.40
8.	เด็กได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินจากการทำกิจกรรม	4	1.60
9.	ครูให้ความสำคัญกับกิจกรรม	3	1.20
10.	เด็กมีความคิดสร้างสรรค์จินตนาการและกล้าแสดงออก	3	1.20
11.	ให้ครูใส่ใจดูแลอย่างใกล้ชิด	2	0.80
12.	อนุรักษ์ขนมไทยให้เด็กรู้จัก	2	0.80
13.	เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับวัสดุเหลือใช้	2	0.80
14.	ต้องการให้เด็กสามารถแยกได้ว่าวัสดุนั้นกินได้หรือไม่	1	0.40

ตารางที่ 10ค่าความถี่และค่าร้อยละของความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่มีต่อแนวทางการนำวัสดุที่สามารถรับประทานได้และมีความปลอดภัยมาใช้ในการจัดกิจกรรมการปั้น(n= 250)(ต่อ)

ลำดับ	ข้อความ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
15.	ให้ใช้ได้เฉพาะในเด็กปฐมวัยเท่านั้น	1	0.40
16.	ไม่ควรกินวัสดุที่ผ่านกิจกรรมมาแล้วเพราะสกปรก	1	0.40

จากตารางที่ 10 พบว่าครูปฐมวัยส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการนำวัสดุที่สามารถรับประทานได้และมีความปลอดภัยมาใช้ในการจัดกิจกรรมการปั้น จำนวน 192 คน คิดเป็นร้อยละ 76.80 โดยให้เหตุผลในเรื่องของความปลอดภัยสำหรับเด็กมากที่สุด จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 41.67 รองลงมาคือ กิจกรรมแปลกใหม่หลากหลาย ทำให้เด็กเกิดความสนใจและสามารถรับประทานได้จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ25.52และเป็นการบูรณาการจากความรู้หลายด้าน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 15.10มีครูอนุบาลจำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 8.40 ที่ไม่เห็นด้วยกับการนำวัสดุที่สามารถรับประทานได้และมีความปลอดภัยมาใช้ในการจัดกิจกรรมการปั้น

ครูปฐมวัยมีข้อเสนอแนะว่าวัสดุที่สามารถกินได้ต้องมีความสะอาดและไม่เป็นอันตรายต่อเด็ก จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ18.40รองลงมาคือ ควรหาวัสดุและขั้นตอนที่เหมาะกับวัยของเด็ก และสอนให้เด็กแยกแยะว่ากินได้หรือไม่ จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 4.80และขาดการสนับสนุนด้านงบประมาณ จึงทำให้การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ยุ่งยากเนื่องจากวัสดุมีอายุการใช้งานสั้น ดังนั้นควรมีการจัดอบรมให้ครูจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 4.40
ความต้องการเกี่ยวกับการอบรมเกี่ยวกับสื่อวัสดุอุปกรณ์ และวิธีการในการจัดกิจกรรมการปั้นจำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 10.80รองลงมาคือ ความปลอดภัยต่อเด็กในการใช้วัสดุที่สามารถกินได้ จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 4.4 และต้องการให้โรงเรียนเห็นความสำคัญของกิจกรรมและให้การสนับสนุนในทุกๆด้านเช่น จัดกิจกรรมการปั้นอย่างสม่ำเสมอ จัดหาวัสดุที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก จำนวน 8คน คิดเป็นร้อยละ 3.20

ตอนที่ 2ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการที่มีต่อการนำเสนอแนวทางในการจัดกิจกรรมการปั้นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย

ตารางที่ 11ค่าความถี่และค่าร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการ(n= 10)

ข้อ	ข้อความ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1.	เพศ		
	1.1 หญิง	8	80
	1.2 ชาย	2	20
2.	อายุ		
	2.1 31 - 40 ปี	3	30
	2.2 41 - 50 ปี	3	30
	2.3 สูงกว่า 51 ปี	4	40
3.	ระดับการศึกษา		
	3.1 ปริญญาตรี	3	30
	3.2 ปริญญาโท	6	60
	3.3 ปริญญาเอก	1	10
4.	วุฒิทางการศึกษา		
	4.1 การศึกษาปฐมวัย	3	30
	4.2 ศิลปศึกษา	3	30
	4.3 ศิลปกรรม	1	10
	4.4 มัณฑนศิลป์ (เครื่องเคลือบดินเผา)	1	10
	4.5 ประถมศึกษา	1	10
	4.6 พลศึกษา	1	10
5.	ประสบการณ์การทำงานทางวิชาการ		
	<u>ด้านการสอน</u>		
	5.1 1 - 10 ปี	1	10
	5.2 11 - 20 ปี	3	30
	5.3 21 - 30 ปี	4	40
	5.4 30 ปีขึ้นไป	2	20

ตารางที่ 11ค่าความถี่และค่าร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการ(n= 10)(ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
	<u>ด้านการวิจัย</u>		
	5.5 1 - 5 ปี	5	50
	5.6 6 - 10 ปี	-	-
	5.7 11 - 15 ปี	-	-
	5.8 20 ปีขึ้นไป	3	30
6.	การให้บริการทางวิชาการ (วิทยากร)		
	6.1 การอบรมศิลปะให้แก่บุคคลากรในโรงเรียนโรงเรียนอื่นๆทั้งในและต่างประเทศ/บริษัทและองค์กรต่างๆ	7	70
	6.2 การอบรมเกี่ยวกับการสอนศิลปะสำหรับเด็ก	6	60
	6.3 ศิลปะกับการบูรณาการ	4	40
	6.4 โครงการทางด้านศิลปะต่าง	3	30
	6.5 การอบรมงานศิลปะสำหรับเด็กพิเศษ	2	20
	6.6 การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กที่มีความสามารถด้านศิลปะ	1	10
7.	การได้เข้าอบรม สัมมนา ดูงาน และประชุมวิชาการ ในเรื่องที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย หรือการจัดกิจกรรมการปั้น		
	7.1 ดูงานการเรียนการสอนศิลปะในโรงเรียนของต่างประเทศ	4	40
	7.2 อบรมการประเมินงานศิลปะ ของมหาวิทยาลัยต่างประเทศ สัมนาหลักสูตรศิลปศึกษาในไทย	1	10
	7.3 ศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย โดยวิทยากรต่างชาติ	1	10
	7.4 อบรมการสอนศิลปะ	1	10

จากตารางที่ 11 สามารถวิเคราะห์สถานภาพของผู้เชี่ยวชาญในการจัดกิจกรรมการปั้น เพื่อพัฒนาการทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย ได้ดังนี้

เพศ จากประชากรผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งสิ้น 10 คน เป็นหญิง จำนวน 8 ท่าน คิดเป็นร้อยละ80 และเป็นชาย จำนวน 2ท่าน คิดเป็นร้อยละ 20

อายุ ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากมีอายุมากกว่า 50 ปี จำนวน 4 ท่าน คิดเป็นร้อยละ40 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 3 ท่าน คิดเป็นร้อยละ30 และมีอายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 3 ท่าน คิดเป็นร้อยละ30

*ระดับการศึกษา*ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากจบการศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 6 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 60 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 3 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 30 และจบปริญญาเอก จำนวน 1 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 10

วุฒิการศึกษา ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากจบการศึกษาทางด้านการศึกษาปฐมวัย และศิลปศึกษา จำนวนเท่ากันด้านละ 3 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 30 และจบการศึกษาทางด้านศิลปกรรมมัณฑนศิลป์ (เครื่องเคลือบดินเผา)ประถมศึกษา และพลศึกษา จำนวนเท่ากันด้านละ 1 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 10

*ประสบการณ์การทำงานทางวิชาการ*ผู้ให้สัมภาษณ์มีประสบการณ์ด้านการสอน 21–30 ปี จำนวน 4 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 40 มีประสบการณ์ด้านการสอน 11 – 20 ปีจำนวน 3 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 30 มีประสบการณ์ด้านการสอนมากกว่า 30 ปี จำนวน 2 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 20 และมีประสบการณ์ด้านการสอน 1 – 10 ปี จำนวน 1 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 10 และผู้ให้สัมภาษณ์มีประสบการณ์ด้านการวิจัย1 -5 ปี จำนวน 5 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 50 และมีประสบการณ์ด้านการวิจัย 20 ปีขึ้นไป จำนวน 3 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 30

*การให้บริการทางวิชาการ (วิทยากร)*ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากเป็นวิทยากรให้การอบรมทางด้านศิลปะให้แก่บุคคลากรในโรงเรียน/โรงเรียนอื่นๆทั้งในและต่างประเทศ/บริษัทและองค์กรต่างๆ จำนวน 7 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 70 ให้การอบรมเกี่ยวกับการสอนศิลปะสำหรับเด็ก จำนวน 6 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 60 อบรมเรื่องเกี่ยวกับการบูรณาการวิชาศิลปะ จำนวน 4 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 40 โครงการทางด้านศิลปะด้านต่างๆ จำนวน 3 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 30 การอบรมงานศิลปะสำหรับเด็กพิเศษ จำนวน 2 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 20 การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กที่มีความสามารถด้านศิลปะ จำนวน 1 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 10

*การได้เข้าอบรม สัมมนา ดูงาน และประชุมวิชาการในเรื่องที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยหรือการจัดกิจกรรมการปั้น*ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากดูงานการเรียนการสอนศิลปะในโรงเรียนของต่างประเทศ จำนวน 4 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 40 อบรมการประเมินงานศิลปะของมหาวิทยาลัยต่างประเทศ สัมมนาหลักสูตรศิลปศึกษาในไทย ศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยโดยวิทยากรต่างประเทศ อบรมการสอนศิลปะ จำนวน 1 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 10

*ความสนใจในกิจกรรมของเด็กปฐมวัย*ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากสนใจกิจกรรมศิลปะทุกด้าน และการปั้น จำนวน 4 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 40 วาดรูป ระบายสีจำนวน 3 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 30 การเชิดหุ่นจำนวน 2 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 20 การประดิษฐ์ และการเล่านิทาน จำนวน 1 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 10

*ผลงานทางวิชาการหรือผลงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการปั้น*ผู้ให้สัมภาษณ์มีผลงานทางวิชาการหรือผลงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการปั้นแตกต่างกัน ได้แก่ เปิดอบรมกิจกรรมการปั้นที่มิวเซียมสยาม เป็นผู้จัดทำหนังสือชุด More than Art ปั้นพระพุทธรูปประจำโรงเรียนรุ่งอรุณ จัดนิทรรศการงานศิลปะโดนใจ “ผลิดอกออกผล” หนังสืออ่านสำหรับเด็กเล็ก

ตารางที่ 12ค่าความถี่และค่าร้อยละของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ /นักวิชาการที่มีต่อการนำเสนอแนวทางในการจัดกิจกรรมการปั้น จำแนกตาม 10 ประเด็น(n= 10)

ประเด็นที่	รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1.	**ปัญหาและอุปสรรค์ในการจัดกิจกรรมการปั้น**		
	ด้านผู้ที่เกี่ยวข้อง		
	1.1 ครูขาดความเข้าใจในกิจกรรมการปั้น	10	100
	1.2 ครูเน้นที่ผลงานมากกว่ากระบวนการจึงทำให้เด็กไม่ได้สร้างผลงานด้วยตนเอง	10	100
	1.3 จำนวนครูไม่เพียงพอต่อจำนวนเด็ก	6	60
	1.4 ครูมักจะเน้นการอ่านเขียนมากกว่ากิจกรรมการปั้นเนื่องจากการระบบการศึกษา การสอบเข้า ชั้นป.1	4	40
	1.5 ผู้ปกครองเน้นที่ผลงานมากกว่ากระบวนการเนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจในกิจกรรมการปั้น	3	30
	1.6 ครูพยายามก้าวก่ายจินตนาการของเด็ก	2	20
	1.7 ครูละเลยการเตรียมสื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์	1	10
	1.8 ครูที่จบด้านการศึกษาปฐมวัยและศิลปศึกษาไม่เพียงพอ	1	10
	1.9 ครูมักจะเตรียมกิจกรรมการปั้นในลักษณะที่ครูมีความถนัด	1	10
	ด้านสื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์		
	1.10 สื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ที่ดีและทันสมัยมีราคาสูงเกินไป	5	50
	1.11 ขั้นตอนการเตรียมสื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ยุ่งยากและใช้เวลานาน	5	50
	1.12 สื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ไม่มีความหลากหลายส่งผลกระทบให้เด็กเกิดความเบื่อหน่าย	4	40
	1.13 ดินน้ำมันมีกลิ่นเหม็นและติดมือ	4	40
	1.14 วัสดุสำเร็จรูปมากเกินไป ส่งผลให้เด็กไม่ตระหนักถึงความสำคัญของกระบวนการสร้างวัสดุ	2	20
	1.15 วัสดุ/อุปกรณ์ไม่ค่อยได้มาตรฐานเรื่องความปลอดภัย	1	10
	ด้านการสนับสนุน		
	1.16 ชั่วโมงเรียนศิลปะน้อยเกินไป	2	20
	1.17 ขาดสถานที่ในการเก็บผลงานปั้น	2	20
	1.18 การจัดสภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินกิจกรรมการปั้น	1	10

ตารางที่ 12ค่าความถี่และค่าร้อยละของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ /นักวิชาการที่มีต่อการนำเสนอแนวทางในการจัดกิจกรรมการปั้น จำแนกตาม 10 ประเด็น(n= 10) (ต่อ)

ประเด็นที่	รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
2.	**วิธีการจัดกิจกรรม การใช้สื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ และบทบาทของครูในการจัดกิจกรรมการปั้น**		
	<u>วิธีการจัดกิจกรรม</u>		
	2.1 บูรณาการกิจกรรมการปั้นกับวิชาการอื่นๆ	5	50
	2.2 ให้เด็กเรียนรู้ถึงกระบวนการที่มาของวัสดุ	2	20
	2.3 ให้อิสระในการปั้นกับเด็ก	2	20
	2.4 บูรณาการกิจกรรมการปั้นกับการประกอบอาหาร	1	10
	<u>การใช้วัสดุ</u>		
	2.5 วัสดุที่สามารถรับประทานได้ เช่น บัวลอย ลูกชุบ ข้าวเหนียว และขนมปัง เป็นต้น	7	70
	2.6 ดิน	6	60
	2.7 ดินน้ำมัน	3	30
	2.8 แป้งโดว์	2	20
	2.9 ทราย	1	10
	2.10 กระดาษหนังสือพิมพ์	1	10
	2.11 กระดาษทิชชู	1	10
	2.12 ดินสอพอง	1	10
	2.13 กระดาษแก้ว	1	10
	<u>การใช้อุปกรณ์</u>		
	2.14 กิ่งไม้	6	60
	2.15 ก้อนหิน	2	20
	2.16 ลูกปัด	2	20
	2.17 กระดุม	1	10
	2.18 ตัวกดขนม	1	10
	<u>บทบาทของครูในการจัดกิจกรรมการปั้น</u>		
	2.19 ครูวางแผนวิธีการจัดกิจกรรม/สื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์รวมถึงการจัดเก็บผลงานร่วมกับครูท่านอื่นล่วงหน้าเพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญ	3	30

ตารางที่ 12ค่าความถี่และค่าร้อยละของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการที่มีต่อการนำเสนอแนวทางในการจัดกิจกรรมการปั้น จำแนกตาม 10 ประเด็น(n= 10) (ต่อ)

ประเด็นที่	รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
	2.20 ครูมีวิธีการสื่อสารกับเด็กผ่านการเล่านิทานการถามคำถามให้เด็กเข้าใจถึงกิจกรรม	3	30
	2.21 ครูสามารถคัดเลือกสื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ที่เหมาะสมอย่างมีประสิทธิภาพ	2	20
	2.22 ระดมความคิดครูเพื่อเขียนแผนการสอน	1	10
	2.23 ครูสร้างแรงบันดาลใจให้กับเด็กในการทำกิจกรรม	1	10
3.	**ความรู้ความสามารถของครูในการเตรียมสื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์**		
	3.1 ครูปฐมวัยขาดความรู้ความเข้าใจในการเตรียมสื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์	6	60
	3.2 ครูสามารถเรียนรู้ไปพร้อมกับเด็ก ขึ้นอยู่กับความสนใจตัวครู	3	30
	3.3 ครูปฐมวัยมีความรู้ความเข้าใจในการเตรียมสื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์	1	10
4.	**งบประมาณในการจัดกิจกรรม**		
	4.1 งบประมาณขึ้นอยู่กับนโยบายของโรงเรียน	6	60
	4.2 งบประมาณไม่จำกัดขึ้นอยู่กับวัสดุ/อุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรม	2	20
	4.3 งบประมาณไม่สำคัญขึ้นอยู่กับการจัดระเบียบการใช้เงิน และความคิดสร้างสรรค์ของครู	2	20
5.	**จำนวนนักเรียน (ต่อจำนวนครู 1 คน)**		
	5.1 6 - 10 คน	4	40
	5.2 15 -20 คน	3	30
	5.3 11 - 15 คน	3	30
	5.4 1 - 5 คน	2	20
6.	**ความเหมาะสมของแนวคิดทฤษฎี องค์ความรู้ที่ครูนำมาใช้ในการจัดกิจกรรม และลักษณะกิจกรรมที่จัด**		
	6.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางศิลปะ (โลเวนเฟลด์)	6	60
	6.2 แนวคิดแบบเรกจิโอ เอมีเลีย	3	30
	6.3 ทฤษฎีพัฒนาการเด็กปฐมวัย	2	20

ตารางที่ 12ค่าความถี่และค่าร้อยละของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการที่มีต่อการนำเสนอแนวทางในการจัดกิจกรรมการปั้น จำแนกตาม 10 ประเด็น(n= 10) (ต่อ)

ประเด็นที่	รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
7.	**การสนับสนุนให้ครูมีโอกาสเข้าอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมศิลปะ และความต้องการ**		
	7.1 การอบรมเชิงปฏิบัติการ และมีตัวอย่างสำเร็จรูป	10	100
	7.2 ความคิดหรือระดมความคิดในการสร้างกิจกรรมใหม่	2	20
	7.3 การจัดอบรมสัมมนาควรเป็นช่วงเวลาปิดเทอม	2	20
	7.4 จัดอบรมสัมมนาการบรูณาการกิจกรรมการปั้นกับเนื้อหาวิชาการ	1	10
8.	**ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับความสำคัญและคุณค่าของการจัดกิจกรรมการปั้น**		
	8.1 ครูไม่ตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าของกิจกรรมการปั้น ทำไปตามหน้าที่เท่านั้น	6	60
	8.2 ครูตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าของกิจกรรมการปั้น แต่มีปัจจัยอื่นเข้ามาแทรก คือ การสอบแข่งขันเข้าป.1	4	40
9.	**ความคิดเห็นของครูต่อนวัตกรรมเทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมการปั้นในอนาคต**		
	9.1 ควรให้เด็กเห็นคุณค่าและประโยชน์ของผลงานจากการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง	7	70
	9.2 เผยแพร่ขั้นตอนการใช้สื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ และขั้นตอนการจัดกิจกรรมการปั้นผ่านสื่อที่หลากหลาย ได้แก่ คลิปวิดีโอ สังคมออนไลน์ เป็นต้น	3	30
	9.3 ค้นหาข้อมูลที่ทันสมัยจากอินเตอร์เนท	1	10
	9.4 คู่มือการจัดกิจกรรมการปั้น (Teacher Guide Book)	1	10
	9.5 เก็บผลงานโดยการถ่ายภาพ	1	10
10.	**ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาแก้ไขปัญหาการจัดกิจกรรมการปั้นให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น**		
	<u>บทบาทของครูและผู้ที่เกี่ยวข้อง</u>		
	10.1 ครูควรมีความคิดสร้างสรรค์ และสร้างทัศนคติที่ดีกับกิจกรรมการปั้น	8	80
	10.2 ครูควรมีความรู้หรือเรียนรู้ผ่านการฝึกฝนในด้านวัสดุ/อุปกรณ	6	60

ตารางที่ 12ค่าความถี่และค่าร้อยละของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการที่มีต่อการนำเสนอแนวทางในการจัดกิจกรรมการปั้น จำแนกตาม 10 ประเด็น(n= 10) (ต่อ)

ประเด็นที่	รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
	10.3 ครูควรเป็นผู้บริหารจัดการให้กิจกรรมมีคุณภาพ และบรรลุวัตถุประสงค์	4	40
	10.4 ควรให้ความรู้ความเข้าใจกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ครู ผู้บริหาร และผู้ปกครอง	3	30
	10.5 ครูควรเป็นผู้สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี เพื่อให้เด็กเกิดความมั่นใจ สามารถพัฒนาความคิด และทักษะของตนเองได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ	3	30
	10.6 ครูควรเป็นผู้แนะนำ และยอมรับในความคิดของเด็กมากกว่าเป็นผู้นำความคิดของเด็ก	2	20
	10.7 ครูควรจะเน้นกระบวนการมากกว่าผลงานครูอนุบาลควรจะเลื่อนชั้นตามเด็ก เพื่อครูจะได้ศึกษาทัศนคติของเด็กอย่างต่อเนื่อง	2	20
	10.8 สร้างเครือข่ายพันธมิตรแลกเปลี่ยนความรู้กันระหว่างครู ผู้บริหาร และผู้ปกครอง	2	20
	10.9 ครูอนุบาลควรจะเลื่อนชั้นตามเด็ก เพื่อครูจะได้ศึกษาทัศนคติของเด็กอย่างต่อเนื่อง	1	10
	<u>วิธีการจัดกิจกรรมการปั้น</u>		
	10.9 บูรณาการกิจกรรมการปั้นเข้ากับการประกอบอาหาร และวิชาการอื่นๆ	5	50
	10.10 ควรให้เด็กได้เรียนรู้จากกระบวนการและลงมือปฏิบัติตั้งแต่ขั้นตอนแรกของการเตรียมวัสดุ	5	50
	10.11 ควรจะเก็บบันทึกผลงานของเด็กอย่างต่อเนื่อง เพื่อดูพัฒนาการของเด็ก	3	30
	10.12 ควรให้เด็กได้สร้างผลงานร่วมกัน เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้จักผู้อื่นจากกิจกรรมศิลปะ	2	20
	10.13 ควรจัดเก็บสื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ให้เป็นหมวดหมู่ เพื่อการนำกลับมาใช้ใหม่อย่างสะดวก	1	10

ตารางที่ 12ค่าความถี่และค่าร้อยละของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการที่มีต่อการนำเสนอแนวทางในการจัดกิจกรรมการปั้น จำแนกตาม 10 ประเด็น(n= 10) (ต่อ)

ประเด็นที่	รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
	10.14 ควรจัดทัศนศึกษาเป็นประจำ เพื่อให้สร้างประสบการณ์ตรงให้กับเด็ก แล้วให้เด็กถ่ายทอดผ่านการปั้น	1	10
	<u>สื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์</u>		
	10.15 เด็กควรได้ลองสัมผัสวัสดุที่หลากหลาย เช่น แป้งโดว์ ดินเหนียว ดินน้ำมัน ขนมปัง ขนมบัวลอย ข้าวเหนียว เป็นต้น	5	50
	10.16 เลือกใช้สื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ ที่เหมาะสมและตรงความสนใจเด็ก	4	40
	10.17 วัสดุที่ใช้ง่าย ไม่เลอะเทอะ เก็บรักษาได้ง่ายและคงทนถาวร สามารถถ่ายทอดประสบการณ์ได้อย่างรวดเร็วทันใจ	1	10

จากตารางที่ 12พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการจัดกิจกรรมการปั้นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยดังนี้

ด้านปัญหาและอุปสรรค์ในการจัดกิจกรรมการปั้น

*ด้านผู้ที่เกี่ยวข้อง*ผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดมีความคิดเห็นตรงกันว่า ครูขาดความเข้าใจในกิจกรรมการปั้นและเน้นที่ผลงานมากกว่ากระบวนการ จึงทำให้เด็กไม่ได้สร้างผลงานด้วยตนเอง จำนวน 10คน จำนวนครูไม่เพียงพอต่อจำนวนเด็ก จำนวน 6 คน ครูมักจะเน้นการอ่านเขียนมากกว่ากิจกรรมการปั้น เนื่องจากการระบบการศึกษา การสอบเข้า ชั้นป.1 จำนวน 4 คน ผู้ปกครองเน้นที่ผลงานมากกว่ากระบวนการ เนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจในกิจกรรมการปั้น จำนวน 3 คน ครูพยายามก้าวก่ายจินตนาการของเด็ก จำนวน 2 คน ครูละเลยการเตรียมสื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ ครูที่จบด้านการศึกษาปฐมวัย/ศิลปศึกษาไม่เพียงพอ และครูมักจะเตรียมกิจกรรมการปั้นในลักษณะที่ครูมีความถนัด จำนวน 1 คน

*ด้านสื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์*ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นตรงกันว่าสื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ที่ดี และทันสมัยมีราคาสูงเกินไป และขั้นตอนการเตรียมสื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ยุ่งยาก/ใช้เวลานาน จำนวน 5 ท่าน สื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ไม่มีความหลากหลาย ส่งผลกระทบให้เด็กเกิดความเบื่อหน่าย จำนวน 4 ท่าน ดินน้ำมันมีกลิ่นเหม็น และติดมือ จำนวน 3 ท่าน วัสดุสำเร็จรูปมากเกินไป ส่งผลให้เด็กไม่ตระหนักถึงความสำคัญของกระบวนการสร้างวัสดุ จำนวน 2 ท่าน และวัสดุ/อุปกรณ์ไม่ค่อยได้มาตรฐาน เรื่องความปลอดภัย จำนวน 1 ท่าน

*ด้านการสนับสนุน*ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นตรงกันว่า ชั่วโมงเรียนศิลปะน้อยเกินไปและขาดสถานที่ในการเก็บผลงานปั้น จำนวน 2 ท่าน และการจัดสภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินกิจกรรมการปั้น จำนวน 1 ท่าน

ด้านวิธีการจัดกิจกรรม การใช้สื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ และบทบาทของครูในการจัดกิจกรรมการปั้น

*วิธีการจัดกิจกรรม*ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่า ครูบูรณาการกิจกรรมการปั้นกับวิชาการอื่นๆ จำนวน 5 ท่าน ให้เด็กเรียนรู้ถึงกระบวนการ ที่มาของวัสดุ และให้อิสระในการปั้นกับเด็ก จำนวน 2 ท่าน และบูรณาการกิจกรรมการปั้นกับการประกอบอาหาร จำนวน 1 ท่าน

*การใช้วัสดุ*ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่า ครูใช้วัสดุที่สามารถรับประทานได้ เช่น บัวลอย ลูกชุบ ข้าวเหนียว และขนมปัง เป็นต้น จำนวน 7 ท่าน ดิน จำนวน 6 ท่าน ดินน้ำมัน จำนวน 3 ท่าน แป้งโดว์ จำนวน 2 ท่าน ทราย กระดาษหนังสือพิมพ์ กระดาษทิชชู กระดาษแก้ว และดินสอพอง จำนวน 1 ท่าน

*การใช้อุปกรณ์*ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่า ครูใช้กิ่งไม้ จำนวน 6 ท่าน ก้อนหิน/ตัวกดขนม จำนวน 2 ท่าน กระดุม และลูกปัด จำนวน 1 ท่าน

*บทบาทของครูในการจัดกิจกรรมการปั้น*ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่า ครูวางแผนวิธีการจัดกิจกรรม/สื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์รวมถึงการจัดเก็บผลงานร่วมกับครูท่านอื่นล่วงหน้าเพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญ และมีวิธีการสื่อสารกับเด็กผ่านการเล่านิทาน การถามคำถามให้เด็กเข้าใจถึงกิจกรรม จำนวน 3 ท่าน ครูสร้างแรงบันดาลใจให้กับเด็กในการทำกิจกรรม จำนวน 2 ท่าน ระดมความคิดครูเพื่อเขียนแผนการสอน และคัดเลือกสื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ที่เหมาะสม อย่างมีประสิทธิภาพ จำนวน 1 ท่าน

ด้านความรู้ ความสามารถของครูในการเตรียมสื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์

ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ครูปฐมวัยขาดความรู้ความเข้าใจในการเตรียมสื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ จำนวน 6 ท่าน ครูสามารถเรียนรู้ไปพร้อมกับเด็ก ขึ้นอยู่กับความสนใจตัวครู จำนวน 3 ท่าน และครูปฐมวัยมีความรู้ความเข้าใจในการเตรียมสื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ จำนวน 1 ท่าน

ด้านงบประมาณในการจัดกิจกรรม

ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า งบประมาณไม่สำคัญขึ้นอยู่กับการจัดระเบียบการใช้เงิน และความคิดสร้างสรรค์ของครู จำนวน 6 ท่าน งบประมาณไม่จำกัดขึ้นอยู่กับวัสดุ/อุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรม และงบประมาณขึ้นอยู่กับนโยบายของโรงเรียนจำนวน 2 ท่าน

ด้านจำนวนนักเรียน (ต่อจำนวนครู 1 คน)

ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า จำนวนนักเรียนที่เหมาะสมต่อครู 1 คน คือ 6 - 10 คน จำนวน 4 ท่าน 1 - 5 คน และ11 - 15 คน จำนวน 3 ท่าน และ15 -20 คน จำนวน 2 ท่าน

ด้านความเหมาะสมของแนวคิด ทฤษฎี องค์ความรู้ที่ครูนำมาใช้ในการจัดกิจกรรม

ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า แนวคิด ทฤษฎีที่เหมาะสมที่ครูนำมาใช้ในการจัดกิจกรรม คือ ทฤษฎีพัฒนาการทางศิลปะ (โลเวนเฟลด์) จำนวน 6 ท่าน ทฤษฎีพัฒนาการเด็กปฐมวัย จำนวน 3 ท่าน และแนวคิดแบบเรกจิโอ เอมีเลีย จำนวน 2 ท่าน

ด้านการสนับสนุนให้ครูมีโอกาสเข้าอบรม สัมมนาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมศิลปะ และความต้องการ

ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นตรงกันว่า ต้องการการอบรมเชิงปฏิบัติการ และมีตัวอย่างสำเร็จรูป จำนวน 10 ท่าน จัดอบรมสัมมนา หรือนิทรรศการศิลปะ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดหรือระดมความคิดในการสร้างกิจกรรมใหม่ และจัดอบรมสัมมนาการบรูณาการกิจกรรมการปั้นกับเนื้อหาวิชาการ จำนวน 2 ท่าน และการจัดอบรมสัมมนาควรเป็นช่วงเวลาปิดเทอม จำนวน 1 ท่าน

ด้านความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับความสำคัญและคุณค่าของการจัดกิจกรรมการปั้น

ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ครูไม่ตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าของกิจกรรมการปั้น ทำไปตามหน้าที่เท่านั้น จำนวน 6 ท่าน และครูตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าของกิจกรรมการปั้น แต่มีปัจจัยอื่นเข้ามาแทรก คือ การสอบแข่งขันเข้าป.1 จำนวน 4 ท่าน

ด้านความคิดเห็นของครูต่อนวัตกรรม เทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมการปั้นในอนาคต

ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ควรให้เด็กเห็นคุณค่าและประโยชน์ของผลงานจากการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง จำนวน 7 ท่าน เผยแพร่ขั้นตอนการใช้สื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ และขั้นตอนการจัดกิจกรรมการปั้นผ่านสื่อที่หลากหลาย ได้แก่ คลิปวิดีโอ สังคมออนไลน์ เป็นต้น จำนวน 3 ท่าน ค้นหาข้อมูลที่ทันสมัยจากอินเตอร์เนท คู่มือการจัดกิจกรรมการปั้น (Teacher Guide Book) และเก็บผลงานโดยการถ่ายภาพ จำนวน 1 ท่าน

ด้านความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนา แก้ไขปัญหาการจัดกิจกรรมการปั้นให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

*บทบาทของครูและผู้ที่เกี่ยวข้อง*ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ครูควรมีความคิดสร้างสรรค์ และสร้างทัศนคติที่ดีกับกิจกรรมการปั้น จำนวน 8 ท่าน ครูควรมีความรู้หรือเรียนรู้ผ่านการฝึกฝนในด้านวัสดุ/อุปกรณ์ และเรียนรู้สิ่งใหม่ตลอดเวลา จำนวน 6 ท่าน ครูควรเป็นผู้บริหารจัดการให้กิจกรรมมีคุณภาพ และบรรลุวัตถุประสงค์ จำนวน 4 ท่าน ควรให้ความรู้ความเข้าใจกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และครูควรเป็นผู้สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี เพื่อให้เด็กเกิด

ความมั่นใจ สามารถพัฒนาความคิด และทักษะของตนเองได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ จำนวน 3 ท่าน ครูควรเป็นผู้แนะนำ และยอมรับในความคิดของเด็กมากกว่าเป็นผู้นำความคิดของเด็ก ครูควรจะเน้นกระบวนการมากกว่าผลงาน และสร้างเครือข่ายพันธมิตรแลกเปลี่ยนความรู้กันระหว่างครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง จำนวน 2 ท่าน และครูอนุบาลควรจะเลื่อนชั้นตามเด็ก เพื่อครูจะได้ศึกษาทัศนคติของเด็กอย่างต่อเนื่อง จำนวน 1 ท่าน

วิธีการจัดกิจกรรมการปั้น ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ควรบูรณาการกิจกรรมการปั้นเข้ากับวิชาการอื่นๆผ่านการประกอบอาหาร และควรให้เด็กได้เรียนรู้จากกระบวนการและลงมือปฏิบัติตั้งแต่ขั้นตอนแรกของการเตรียมวัสดุ จำนวน 5 ท่าน ควรจะเก็บบันทึกผลงานของเด็กอย่างต่อเนื่อง เพื่อดูพัฒนาการของเด็ก จำนวน 3 ท่าน ควรให้เด็กได้สร้างผลงานร่วมกัน เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้จักผู้อื่นจากกิจกรรมศิลปะ จำนวน 2 ท่าน ควรจัดทัศนศึกษาเป็นประจำ เพื่อให้สร้างประสบการณ์ตรงให้กับเด็ก แล้วให้เด็กถ่ายทอดผ่านการปั้น และควรจัดเก็บสื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ให้เป็นหมวดหมู่ เพื่อการนำกลับมาใช้ใหม่อย่างสะดวก จำนวน 1 ท่าน

*สื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์*ผู้เชี่ยวชาญมีส่วนใหญ่ความคิดเห็นตรงกันว่า เด็กควรได้ลองสัมผัสวัสดุที่หลากหลาย เช่น แป้งโดว์ ดินเหนียว ดินน้ำมัน ขนมปัง ขนมบัวลอย ข้าวเหนียว เป็นต้น จำนวน 5 ท่าน วัสดุที่ใช้ง่าย ไม่เลอะเทอะ เก็บรักษาได้ง่ายและคงทนถาวร สามารถถ่ายทอดประสบการณ์ได้อย่างรวดเร็วทันใจ จำนวน 4 ท่าน และเลือกใช้สื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ ที่เหมาะสมและตรงกับความสนใจของเด็ก จำนวน 1 ท่าน

ตอนที่ 3ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกต

ตารางที่ 13ค่าความถี่และร้อยละเกี่ยวกับสภาพทั่วไป

ข้อความ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. จำนวนครูต่อห้องเรียน		
1.1 1 คน	1	10
1.2 2 คน	7	70
1.3 3 คน	1	10
1.4 4 คน	1	10
2. จำนวนนักเรียนต่อห้องเรียน		
2.1 6 - 10 คน	1	10
2.1 11 - 15 คน	3	30
2.1 16 - 20 คน	-	-
2.1 21 - 25 คน	2	20
2.1 26 - 30 คน	3	30
2.1 31 - 35 คน	1	10
3. สถานที่ในการจัดกิจกรรมการปั้น		
3.1 ภายในห้องเรียน	7	70
3.2 ห้องปั้น	2	20
3.3 บริเวณนอกห้องเรียน	1	10

จากตารางที่ 13สามารถวิเคราะห์สภาพทั่วไปในการจัดกิจกรรมการปั้น เพื่อพัฒนาการทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย ได้ดังนี้

จำนวนครูต่อห้องเรียน จากโรงเรียนส่วนมากมีครู 2 คน ต่อห้องเรียน จำนวน 7 โรงเรียน และมีครู 1 คน 3 คน และ4 คน จำนวนอย่างละ 1 โรงเรียน

จำนวนนักเรียนต่อห้องเรียน จากโรงเรียนส่วนมากมีนักเรียน 11-15 คน และ26-30 คน จำนวน 3 โรงเรียน มีนักเรียน21 - 25 คน จำนวน 2 โรงเรียน และมีนักเรียน 11 - 15 คน และ31 - 35 คน จำนวน 1 โรงเรียน

*สถานที่ในการจัดกิจกรรมการปั้น*จากโรงเรียนส่วนมากครูนิยมจัดกิจกรรมการปั้นภายในห้องเรียน จำนวน 7 โรงเรียน ห้องปั้น 2 โรงเรียน และบริเวณนอกห้องเรียน จำนวน 1 โรงเรียน

ตารางที่ 14ค่าความถี่และค่าร้อยละของด้านการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน

ข้อความ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ห้องเรียนมีรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า	8	80
2. ห้องเรียนมีแสงสว่างเพียงพอต่อการมองเห็น	10	100
3. สีของผนังห้องเรียนดูแล้วสบายตา	10	100
4. พื้นที่เก็บของใช้ส่วนตัวของเด็กสอดคล้องกับสรีระของเด็ก	9	90
5. มุมศิลปะอยู่บริเวณห้องน้ำ/อ่างล้างมือ	7	70
6. ป้ายนิเทศตามหน่วยการเรียนรู้ในวันนั้นๆ	3	30
7. พื้นที่แสดงผลงานของเด็ก	6	60
8. พื้นที่ทำกิจกรรมเป็นกลุ่มใหญ่เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	10	100
9. พื้นที่ให้เด็กได้ทำงานสำหรับใช้สมาธิ	3	30
10. พื้นที่อิสระสำหรับเด็กในการจัดสิ่งแวดล้อมด้วยตนเอง	7	70
11. มุมประสบการณ์อย่างน้อย 3-5 มุม	8	80
12. ห้องเรียนมีความสะอาดเก็บของเป็นหมวดหมู่ และวางของประจำที่	10	100
13. การจัดวางสื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์อยู่ในที่ๆเด็กสามารถหยิบถึง	10	100

จากตารางที่ 14พบว่า สภาพปัจจุบันในการจัดกิจกรรมการปั้น เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยด้านการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน นั้น

ห้องเรียนทั้งหมดมีแสงสว่างเพียงพอต่อการมองเห็น สีของผนังห้องเรียนดูแล้วสบายตา มีพื้นที่ทำกิจกรรมเป็นกลุ่มใหญ่เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ห้องเรียนมีความสะอาดเก็บของเป็นหมวดหมู่ และวางของประจำที่ และการจัดวางสื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์อยู่ในที่ๆเด็กสามารถหยิบถึง จำนวน 10 โรงเรียนพื้นที่เก็บของใช้ส่วนตัวของเด็กสอดคล้องกับสรีระของเด็ก จำนวน 9 โรงเรียน ห้องเรียนมีรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า ในห้องเรียนมีมุมประสบการณ์อย่างน้อย 3-5 มุม จำนวน 8 โรงเรียน มุมศิลปะอยู่บริเวณห้องน้ำ/อ่างล้างมือ มีพื้นที่อิสระสำหรับเด็กในการจัดสิ่งแวดล้อมด้วยตนเอง จำนวน 7 โรงเรียน มี มีพื้นที่แสดงผลงานของเด็ก จำนวน 6 โรงเรียน มีป้ายนิเทศตามหน่วยการเรียนรู้ในวันนั้นๆ และมีพื้นที่ให้เด็กได้ทำงานสำหรับใช้สมาธิ จำนวน 3 โรงเรียน

ตารางที่ 15ค่าความถี่และค่าร้อยละของด้านวิธีการจัดกิจกรรมการปั้น

ข้อความ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ครูมีวิธีเฉพาะสำหรับเตรียมดินให้เด็กปั้น		
1.1 ครูเตรียมผสมแป้งโดว์ไว้ล่วงหน้า	3	30
1.2 ครูและเด็กช่วยกันเตรียมวัสดุในการปั้น	3	30
1.3 ครูนำดินออกมานวดและแบ่งดินเป็นก้อนกลมๆ	2	20
2. ครูเตรียมกระดานรองปั้น		
2.1 โต๊ะเรียนที่เช็ดสะอาด	4	40
2.2 ไม้กระดาน	2	20
2.3 กระดาษแข็ง	1	10
2.4 แผ่นซีดี	1	10
2.5 ฟิวเจอร์บอร์ด	1	10
2.6 เขียงพลาสติก	1	10
3. ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้กับเด็ก เช่นการจัดเตรียมสื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ เป็นต้น	10	100
4. กำหนดข้อตกลงในการทำกิจกรรมการปั้น	9	90
4.1 ความสะอาด	4	40
4.2 ครูจัดระเบียบการใช้อุปกรณ์	4	40
4.3 อันตรายจากวัสดุ/อุปกรณ์	3	30
5. การแบ่งกลุ่มเด็กเพื่อทำกิจกรรม		
5.1 จำนวนเด็กต่อ 1 กลุ่ม		
5.1.1 1 - 5 คน	3	30
5.1.2 6 - 10 คน	4	40
5.1.3 11 - 15 คน	3	30
5.2 จำนวนกลุ่มต่อการทำกิจกรรมการปั้น		
5.2.1 1 กลุ่ม	2	20
5.2.2 2 กลุ่ม	3	30
5.2.3 3 กลุ่ม	1	10
5.2.4 4 กลุ่ม	2	20
5.2.5 5 กลุ่ม	2	20

ตารางที่ 15ค่าความถี่และค่าร้อยละของด้านวิธีการจัดกิจกรรมการปั้น(ต่อ)

ข้อความ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
6. ครูใช้เวลานำเข้าสู่กิจกรรม ประมาณ 10 นาที	6	60
7. กำหนดหัวข้อให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ของหน่วยการเรียนรู้	4	40
8. ครูปั้นให้เด็กดูเป็นตัวอย่าง	4	40
9. ครูจัดให้เด็กนั่งทำงานบนโต๊ะอย่างเป็นระเบียบ	9	90
10. ครูเปิดโอกาสให้เด็กมีอิสระในการทำงาน เช่น เดินไปมาได้	6	60
11. ครูเปิดโอกาสให้เด็กทำงานปั้นบนพื้นอย่างอิสระ	3	30
12. ใช้วัสดุ 1 ชิ้นต่อเด็ก 1 คน	2	20
13. ใช้สื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ 1 ชิ้นต่อเด็ก 3-5 คน	10	100
14. ครูเป็นฝ่ายสนับสนุน ชี้แนะ หรือแนะนำ	9	90
15. ครูกระตุ้นให้กำลังใจเด็กในการทำผลงานด้วยคำพูดที่ไพเราะ	10	100
16.ครูใช้ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมการปั้นสำหรับเด็ก อายุ 3-4 ขวบ ประมาณ 10-20 นาที	5	50
17. ครูใช้ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมการปั้นสำหรับเด็ก อายุ 5-6 ขวบ ประมาณ 20-30 นาที	8	80
18. ครูสรุปเนื้อหาหลังจากที่เด็กทำกิจกรรมการปั้นเสร็จเรียบร้อยแล้ว		
18.1 ข้อสังเกตเพิ่มเติม : ลักษณะในการสรุปเนื้อหาที่เรียนในรูปแบบอื่นๆที่พบในการสังเกต	1	10
18.2 ครูอธิบายและแก้ปัญหาระหว่างที่ร่วมกันทำกิจกรรมไปพร้อมกับเด็ก	5	50
18.3 ครูให้เด็กเล่าเรื่องราวและจดบันทึก	3	30
18.4 ครูอธิบายเนื้อหาและขั้นตอนการทำตั้งแต่ก่อนให้เด็กลงมือปฏิบัติ	1	10
19. มีที่เก็บสื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ที่เด็กสามารถเก็บได้ด้วยตนเองหลังจากทำกิจกรรมเสร็จแล้ว	10	100

จากตารางที่ 15พบว่า สภาพปัจจุบันในการจัดกิจกรรมการปั้น เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยด้านวิธีการจัดกิจกรรมการปั้นนั้นครูมีวิธีเฉพาะสำหรับเตรียมดินให้เด็กปั้น พบว่า ส่วนมากครูเตรียมผสมแป้งโดว์ไว้ล่วงหน้า และครูกับเด็กช่วยกันเตรียมวัสดุในการปั้น จำนวน 3 โรงเรียน และครูนำดินออกมานวดและแบ่งดินเป็นก้อนกลมๆ จำนวน 2 โรงเรียน

ครูเตรียมกระดานรองปั้น พบว่า ส่วนใหญ่ครูใช้โต๊ะเรียนที่เช็ดสะอาด จำนวน 4 โรงเรียน ไม้กระดาน จำนวน 2 โรงเรียน และกระดาษแข็ง แผ่นซีดี ฟิวเจอร์บอร์ด เขียงพลาสติก จำนวน 1 โรงเรียน

ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้กับเด็ก เช่น การจัดเตรียมสื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ เป็นต้น จำนวน 10 โรงเรียน

ครูกำหนดข้อตกลงในการทำกิจกรรมการปั้น จำนวน 9 โรงเรียน ในเรื่องความสะอาด และจัดระเบียบการใช้อุปกรณ์ จำนวน 4 โรงเรียน และอธิบายถึงอันตรายจากวัสดุ/อุปกรณ์ จำนวน 3 โรงเรียน

การแบ่งกลุ่มเด็กเพื่อทำกิจกรรม พบว่า ครูแบ่งจำนวนเด็ก 6 - 10 คน ต่อ 1 กลุ่ม จำนวน 4 โรงเรียน 1 - 5 คน และ11 - 15 คน จำนวน 3 โรงเรียน จำนวนกลุ่มต่อการทำกิจกรรมการปั้นมากที่สุด ห้องละ 2 กลุ่ม จำนวน 3 ห้อง 1 กลุ่ม 4 กลุ่ม 5 กลุ่ม จำนวน 2 โรงเรียน และ 3 กลุ่ม จำนวน 1 โรงเรียน

ครูใช้เวลานำเข้าสู่กิจกรรม ประมาณ 10 นาที จำนวน 6 โรงเรียน มีการกำหนดหัวข้อให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ของหน่วยการเรียนรู้ จำนวน 4 โรงเรียน ครูปั้นให้เด็กดูเป็นตัวอย่าง จำนวน 4 โรงเรียน ครูจัดให้เด็กนั่งทำงานบนโต๊ะอย่างเป็นระเบียบ จำนวน 9 โรงเรียน ครูเปิดโอกาสให้เด็กมีอิสระในการทำงาน เช่น เดินไปมาได้ จำนวน 6 โรงเรียน ครูเปิดโอกาสให้เด็กทำงานปั้นบนพื้นอย่างอิสระ จำนวน 3 โรงเรียน ครูให้เด็กใช้วัสดุ 1 ชิ้นต่อเด็ก 1 คน จำนวน 2 โรงเรียน ครูให้เด็กใช้สื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ 1 ชิ้นต่อเด็ก 3-5 คน จำนวน 10 โรงเรียน ครูเป็นฝ่ายสนับสนุน ชี้แนะ หรือแนะนำ จำนวน 9 โรงเรียน ครูกระตุ้นให้กำลังใจเด็กในการทำผลงานด้วยคำพูดที่ไพเราะ จำนวน 10 โรงเรียน ครูใช้ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมการปั้นสำหรับเด็ก อายุ 3-4 ขวบ ประมาณ10-20 นาที จำนวน 5 โรงเรียน ครูใช้ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมการปั้นสำหรับเด็ก อายุ 5-6 ขวบ ประมาณ20-30 นาที จำนวน 8 โรงเรียน

ครูสรุปเนื้อหาหลังจากที่เด็กทำกิจกรรมการปั้นเสร็จเรียบร้อยแล้ว จำนวน 1 โรงเรียน ซึ่งครูส่วนมากใช้วิธีอธิบายและแก้ปัญหาระหว่างที่ร่วมกันทำกิจกรรมไปพร้อมกับเด็ก จำนวน 5 โรงเรียน ครูให้เด็กเล่าเรื่องราวและจดบันทึก จำนวน 3 โรงเรียน และครูอธิบายเนื้อหาและขั้นตอนการทำตั้งแต่ก่อนให้เด็กลงมือปฏิบัติ จำนวน 1 โรงเรียน

มีที่เก็บสื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ที่เด็กสามารถเก็บได้ด้วยตนเองหลังจากทำกิจกรรมเสร็จแล้ว จำนวน 10 โรงเรียน

ตารางที่ 16ค่าความถี่และค่าร้อยละของด้านสื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมการปั้น

ข้อความ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ใช้สื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ที่ครูผลิตขึ้นเอง	8	80
1.1 ครูและเด็กช่วยกันผลิตวัสดุขึ้นเอง ได้แก่ ขนมกลีบลำดวน ขนมปังลูกเกดขนมบัวลอย	3	30
1.2 แป้งโดว์	3	30
1.3 เทมเพลต (Template)ทำจากกระดาษแข็ง	2	20
2. ใช้สื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์สำเร็จรูป	4	40
2.1 ดินน้ำมัน	2	20
2.2 ดินเซรามิค	2	20
3. ใช้สื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์จากธรรมชาติ	7	70
3.1 กิ่งไม้	4	40
3.2 ใบไม้	1	10
3.3 เกร็ดปลา	1	10
3.4 ดอกอัญชัน	1	10
3.5 ใบเตย	1	10
3.6 ฟักทอง	1	10
4. ใช้สื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ในท้องถิ่น	7	70
4.1 กระดุม	2	20
4.2 แป้งข้าวเหนียว	1	10
4.3 แป้งสาลี	1	10
4.4 แป้งเค้ก	1	10
4.5 ตะเกียบไม้	1	10
4.6 ไม้หนีบผ้า	1	10
5. ใช้สื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ที่มีผลต่อความสนใจของเด็ก	10	100
5.1 วัสดุที่สามารถรับประทานได้	3	30
5.2 สีสันของวัสดุ	3	30
5.3 กระดุมรูปทรงต่างๆ	2	20
5.4 ลูกปัด	1	10
5.5 ก้านไม้สี	1	10

ตารางที่ 16ค่าความถี่และค่าร้อยละของด้านสื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมการปั้น (ต่อ)

ข้อความ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
5.6 ตะเกียบไม้	1	10
5.7 ไม้หนีบผ้า	1	10
5.8 ตัวกดขนม	1	10
6. ใช้สื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ที่มีความแปลกใหม่สำหรับเด็ก	6	60
6.1 การปั้นวัสดุที่สามารถรับประทานได้	2	20
6.2 การผลิตสีผสมอาหารจากธรรมชาติ	1	10
6.3 การผสมสี	1	10
6.4 เกร็ดปลา	1	10
6.5 อุปกรณ์ที่ครูจัดหามาให้ใหม่	1	10
7. ใช้ฐานหรือกระดาษรองสำหรับการปั้นแต่ละครั้ง	6	60
8. ใช้ตัวกดขนมรูปทรงต่างๆ และไม้กลิ้ง	4	40
9. สื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์มีความทนทานต่อการใช้งานของเด็ก	10	100
<u>ข้อสังเกตเพิ่มเติม</u>		
1. เรื่องราวที่ครูสอนมีผลต่อความสนใจของเด็กห้องเรียนที่มีเด็กคละอายุกันจะสามารถทำกิจกรรมการปั้นได้นานกว่า	6	60
2. ปกติ	3	30
3. เด็กสนใจการผสมสี	2	20

จากตารางที่ 16พบว่า สภาพปัจจุบันในการจัดกิจกรรมการปั้น เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยด้านสื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมการปั้น

ครูใช้สื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ที่ครูผลิตขึ้นเอง จำนวน 8 โรงเรียน โดยครูผลิตแป้งโดว์ขึ้นเอง จำนวน 3 โรงเรียน ครูและเด็กช่วยกันผลิตวัสดุขึ้นเอง ได้แก่ ขนมกลีบลำดวน ขนมปังลูกเกด ขนมบัวลอย เป็นต้น จำนวน 3 โรงเรียน และเทมเพลต (Template) ทำจากกระดาษแข็ง จำนวน 2 โรงเรียน

ครูใช้สื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์สำเร็จรูป จำนวน 2 โรงเรียน ได้แก่ ดินน้ำมัน และดินเซรามิค ใช้สื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์จากธรรมชาติ จำนวน 7 โรงเรียน ได้แก่ กิ่งไม้ จำนวน 4 โรงเรียน ใบไม้ เกร็ดปลา ดอกอัญชัน ใบเตย และ ฟักทอง จำนวน 1 โรงเรียน ใช้สื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ในท้องถิ่น จำนวน 7 โรงเรียน ได้แก่ กระดุม จำนวน 2 โรงเรียน แป้งข้าวเหนียว แป้งสาลี แป้งเค้ก ตะเกียบไม้ และไม้หนีบผ้า จำนวน 1 โรงเรียน

ครูใช้สื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ที่มีผลต่อความสนใจของเด็ก จำนวน 10 โรงเรียน ได้แก่ วัสดุที่สามารถรับประทานได้ จำนวน 3 โรงเรียน สีสันของวัสดุ จำนวน 3 โรงเรียน กระดุมรูปทรงต่างๆ จำนวน 2 โรงเรียน ลูกปัด ก้านไม้สี ตะเกียบไม้ ไม้หนีบผ้า และตัวกดขนม จำนวน 1 โรงเรียน

ครูใช้สื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ที่มีความแปลกใหม่สำหรับเด็ก จำนวน 6 โรงเรียน ได้แก่ การปั้นวัสดุที่สามารถรับประทานได้ จำนวน 2 โรงเรียน การผลิตสีผสมอาหารจากธรรมชาติ การผสมสี เกร็ดปลา และอุปกรณ์ที่ครูจัดหามาให้ใหม่ จำนวน 1 โรงเรียน

ครูใช้ฐานหรือกระดาษรองสำหรับการปั้นแต่ละครั้ง จำนวน 6 โรงเรียน ใช้ตัวกดขนมรูปทรงต่างๆ และไม้กลิ้ง จำนวน 4 โรงเรียน และสื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์มีความทนทานต่อการใช้งานของเด็ก จำนวน 10 โรงเรียน

ข้อสังเกตเพิ่มเติม พบว่า เรื่องราวที่ครูสอนมีผลต่อความสนใจของเด็ก จำนวน 6 โรงเรียน ห้องเรียนที่มีเด็กคละอายุกันจะสามารถทำกิจกรรมการปั้นได้นานกว่าปกติ จำนวน 3 โรงเรียน และเด็กสนใจการผสมสี จำนวน 2 โรงเรียนครูใช้วิธีอธิบายและแก้ปัญหาระหว่างที่ร่วมกันทำกิจกรรมไปพร้อมกับเด็ก จำนวน 5 โรงเรียน ครูให้เด็กเล่าเรื่องราวและจดบันทึก จำนวน 3 โรงเรียน และครูอธิบายเนื้อหาและขั้นตอนการทำตั้งแต่ก่อนให้เด็กลงมือปฏิบัติ จำนวน 1 โรงเรียน

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการนำเสนอแนวทางในการจัดกิจกรรมการปั้น เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูปฐมวัยในการจัดกิจกรรมการปั้นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย
2. เพื่อนำเสนอแนวทางในการจัดกิจกรรมการปั้นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัยมีดังนี้ คือ

1. กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ

ครูปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาลที่มีการเปิดสอนชั้นอนุบาลปีที่1-3 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ที่จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ.2546 จำนวน 250 โรงเรียน ในกรุงเทพมหานคร จากการสุ่มตัวอย่างง่าย ซึ่งได้รับการตอบกลับมา 250 โรงเรียน และผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการทางด้านศิลปศึกษาหรือด้านการศึกษาปฐมวัย หรือครู/อาจารย์ที่สอนวิชาศิลปศึกษาในระดับปฐมวัย จำนวน 10 คน จากการสุ่มแบบเจาะจง

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้ แบบสอบถามสำหรับครูอนุบาล แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการทางด้านศิลปศึกษาหรือด้านการศึกษาปฐมวัย หรือครู/อาจารย์ที่สอนวิชาศิลปศึกษาในระดับปฐมวัย และแบบสังเกต โดยผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อทำการปรับปรุงให้เหมาะสมก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลจริง และในส่วนของแบบสอบถามทดลองใช้และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) เท่ากับ 0.93

3. การวิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป การวิจัยทางสังคมศาสตร์บนเครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล (Statistical Package for the Social Sciences: SPSSfor Windows) โดยคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่า (α - Coefficient)ค่าร้อยละ(Percent) ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และนำมาประมวลผลสรุปประเด็นนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยายเป็นความเรียง

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับ การนำเสนอแนวทางในการจัดกิจกรรมการปั้น เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการศึกษาความคิดเห็นของครูปฐมวัยต่อการจัดกิจกรรมการปั้นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย

ส่วนที่ 2 แนวทางในการจัดกิจกรรมการปั้นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย

ส่วนที่ 1 ผลการศึกษาความคิดเห็นของครูปฐมวัยต่อการจัดกิจกรรมการปั้นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย

1. **ข้อมูลทั่วไปของครูปฐมวัยและผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการ**

ครูปฐมวัยส่วนมากเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย อายุ 41-45 ปี มากที่สุด รองลงมา คือ อายุ 46-50 ปีและอายุ 51-55 ปี การศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีมากที่สุด รองลงมาระดับสูงกว่าปริญญาตรี โดยมีการศึกษาสำเร็จการศึกษาปฐมวัยมากที่สุด รองลงมา คือ สาขาอื่นๆ ซึ่งมีประสบการณ์การทำงาน 21 ปีขึ้นไปมากที่สุด รองลงมามีประสบการณ์การทำงาน 6-10 ปี โดยสอนระดับอนุบาลชั้นปีที่ 3 มากที่สุด รองลงมา คือ สอนในระดับอนุบาลชั้นปีที่ 2 และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีจำนวนนักเรียนดูแลรับผิดชอบเฉลี่ย เท่ากับ 59.83 คน และมีประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมการปั้นสำหรับเด็กปฐมวัย 1-5 ปี มากที่สุด รองลงมา คือ ประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมการปั้นสำหรับเด็กปฐมวัย 16 ปีขึ้นไป กลุ่มตัวอย่างมีโอกาสในการเข้าอบรม/ร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการปั้นไม่แน่นอนในการเข้าอบรม/ร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการปั้นมากที่สุด

ผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการส่วนมากเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย อายุมากกว่า 50 ปี มากที่สุด และรองลงมา คือ 31 – 40 ปี และ41 – 50 ปีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาโทมากกที่สุด ระดับปริญญาตรี และระดับปริญญาเอก ซึ่งส่วนมากจบการศึกษาทางด้านการศึกษาปฐมวัย และศิลปศึกษา และจบการศึกษาทางด้านศิลปกรรม มัณฑนศิลป์ (เครื่องเคลือบดินเผา)ประถมศึกษา และพลศึกษา โดยมีประสบการณ์ด้านการสอน 21–30 ปี มีประสบการณ์ด้านการสอน 11 – 20 ปีมีประสบการณ์ด้านการสอนมากกว่า 30 ปี และมีประสบการณ์ด้านการสอน 1 – 10 ปี และผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการมีประสบการณ์ด้านการวิจัย1 -5 ปี และมีประสบการณ์ด้านการวิจัย20 ปีขึ้นไป

2. ความคิดเห็นของครูปฐมวัยและผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการที่มีต่อการจัดกิจกรรมการปั้น

2.1 ความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่มีต่อการจัดกิจกรรมการปั้นจำแนกออกเป็น 6 ด้าน ดังนี้

ครูปฐมวัยมีความคิดเห็นต่อด้านแนวโน้มการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยในอนาคตมากที่สุด ($\overline{X}$=4.26) รองลงมา คือ ด้านวิธีการจัดกิจกรรมการปั้น($\overline{X}$= 4.15) ด้านวัตถุประสงค์ที่ครูต้องการให้เกิดพฤติกรรมหลังจากการจัดกิจกรรมการปั้น ($\overline{X}$=4.13)ด้านลักษณะของการจัดกิจกรรมการปั้น($\overline{X}$=4.10)ด้านการประเมินผล($\overline{X}$=4.02)และด้านความสนใจการนำวัสดุมาใช้ในการจัดกิจกรรม ($\overline{X}$=3.69)ตามลำดับ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1.1. ด้านแนวโน้มการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยในอนาคต

ครูปฐมวัยมีความคิดเห็นมากที่สุด คือ ความสนใจในการจัดกิจกรรมแปลกใหม่เกี่ยวกับการปั้น($\overline{X}$=4.37)รองลงมา คือ เน้นความสำคัญของสื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมการปั้นสำหรับเด็กปฐมวัย($\overline{X}$=4.30)และกิจกรรมการปั้นควรมีสื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ที่แปลกใหม่ และหลากหลาย เช่น แป้งคุ้กกี้ แป้งขนมปัง ถั่วกวน หรือของที่กินได้ ($\overline{X}$=4.20)ส่วนน้อยที่สุด คือ ให้มีการอบรมเพิ่มเติมให้กับอาจารย์ผู้สอนเกี่ยวกับการปั้น ($\overline{X}$=4.16)

2.1.2. ด้านวิธีการจัดกิจกรรมการปั้น

ครูปฐมวัยมีความคิดเห็นมากที่สุด คือ กระตุ้นเด็กด้วยคำพูดที่ไพเราะอ่อนหวานให้การเสริมแรง หรือให้คำชมเชยเด็ก ($\overline{X}$=4.51) รองลงมาคือ กระตุ้นให้เด็กเก็บอุปกรณ์เข้าที่ให้เรียบร้อยหลังจากทำกิจกรรม ($\overline{X}$=4.50) และเปิดโอกาสให้เด็กได้นำเสนองานของตนเองและแสดงผลงานของตนเอง ($\overline{X}$=4.41) ส่วนน้อยที่สุด คือ การสร้างผลงานศิลปะให้เด็กดูเป็นตัวอย่าง และการใช้ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมศิลปะประมาณ 10-20 นาที ($\overline{X}$=3.91)

2.1.3. ด้านวัตถุประสงค์ที่ครูต้องการให้เกิดพฤติกรรมหลังจากการจัดกิจกรรมการปั้น

ครูปฐมวัยมีความคิดเห็นมากที่สุด คือ ต้องการให้เกิดความคิดสร้างสรรค์หลังจากการจัดกิจกรรมการปั้นมากที่สุด ($\overline{X}$=4.54) รองลงมาคือ ใช้มือและสายตาให้สัมพันธ์กันในการทำกิจกรรมการปั้น ($\overline{X}$=4.39) และช่างสังเกตกล้าแสดงออก ซักถาม อธิบาย อย่างมีเหตุผลและปั้นได้ด้วยตนเอง ($\overline{X}$=4.32) ส่วนน้อยที่สุด คือ เข้าใจสัมพันธภาพของตนเองกับสิ่งแวดล้อม ($\overline{X}$=3.75)

2.1.4. ด้านลักษณะของกิจกรรมการปั้น

ครูปฐมวัยมีความคิดเห็นมากที่สุด คือ ส่งเสริมสติปัญญาพัฒนาความคิดจินตนาการ และเปิดโอกาสให้เด็กเรียนรู้ได้อย่างอิสระตามความสามารถของตนเอง ($\overline{X}$=4.59) รองลงมาคือ บูรณาการกิจกรรมการปั้นร่วมกับกิจกรรมอื่นๆ($\overline{X}$=4.23)และจัดลำดับเนื้อหาจากง่ายไปสู่ยาก ($\overline{X}$=4.17)ส่วนน้อยที่สุด คือ เหมาะสมกับศาสนาขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม ($\overline{X}$=3.64)

2.1.5. ด้านการประเมินผล

ครูปฐมวัยมีความคิดเห็นมากที่สุด คือ ประเมินผลงานของเด็กโดยการพูดคุยกับเด็ก ($\overline{X}$=4.47)รองลงมาคือ ประเมินผลงานของเด็กโดยการสังเกต ($\overline{X}$=4.46)และประเมินผลจากสิ่งที่เด็กทำได้ ($\overline{X}$=4.36)ส่วนน้อยที่สุด คือ การประเมินผลจากข้อบกพร่องที่เคยมีในครั้งก่อน ($\overline{X}$=3.61)

2.1.6. ด้านความสนใจการนำวัสดุมาใช้ในการจัดกิจกรรม

ครูปฐมวัยมีความคิดเห็นมากที่สุด คือ ใช้แป้งโดว์ ($\overline{X}$=4.40)รองลงมาคือ ดินน้ำมัน ($\overline{X}$=4.14)และดินเหนียว ($\overline{X}$=3.49)ส่วนน้อยที่สุด คือ การใช้น้ำตาลเป็นวัสดุในการจัดกิจกรรม($\overline{X}$=3.18)

2.2 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการที่มีต่อการจัดกิจกรรมการปั้นจำแนกออกเป็น 10 ด้าน ดังนี้

2.2.1 ด้านปัญหาการจัดกิจกรรมการปั้น

ผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการมีความคิดเห็นมากที่สุด คือ ครูขาดความเข้าใจในกิจกรรมการปั้น และเน้นที่ผลงานมากกว่ากระบวนการ จึงทำให้เด็กไม่ได้สร้างผลงานด้วยตนเอง (คิดเป็นร้อยละ 100)จำนวนครูไม่เพียงพอต่อจำนวนเด็ก (คิดเป็นร้อยละ 60) ครูมักจะเน้นการอ่านเขียนมากกว่ากิจกรรมการปั้น เนื่องจากการระบบการศึกษา การสอบเข้า ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่1 (คิดเป็นร้อยละ 40)ส่วนน้อยที่สุด คือ ครูมักจะเตรียมกิจกรรมการปั้นในลักษณะที่ครูมีความถนัด (คิดเป็นร้อยละ 10)

2.2.2 ด้านวิธีการจัดกิจกรรมการปั้น

ผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการมีความคิดเห็นมากที่สุด คือ การบูรณาการกิจกรรมการปั้นกับวิชาการอื่นๆ (คิดเป็นร้อยละ 50) ให้เด็กเรียนรู้ถึงกระบวนการ ที่มาของวัสดุ และให้อิสระในการปั้นกับเด็ก (คิดเป็นร้อยละ 50) ส่วนน้อยที่สุด คือบูรณาการกิจกรรมการปั้นกับการประกอบอาหาร (คิดเป็นร้อยละ 10)

2.2.3 ด้านการเตรียมวัสดุมาใช้ในการจัดกิจกรรม

ผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการมีความคิดเห็นมากที่สุด คือ ครูปฐมวัยขาดความรู้ความเข้าใจในการเตรียมสื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ (คิดเป็นร้อยละ 60) ครูสามารถเรียนรู้ไปพร้อมกับเด็ก ขึ้นอยู่กับความสนใจตัวครู (คิดเป็นร้อยละ 30) ส่วนน้อยที่สุด คือ ครูปฐมวัยมีความรู้ความเข้าใจในการเตรียมสื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ (คิดเป็นร้อยละ 10)

2.2.4 ด้านงบประมาณในการจัดกิจกรรม

ผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการมีความคิดเห็นมากที่สุด คือ งบประมาณไม่สำคัญขึ้นอยู่กับการจัดระเบียบการใช้เงิน และความคิดสร้างสรรค์ของครู (คิดเป็นร้อยละ 60)ส่วนน้อยที่สุด คือ งบประมาณไม่จำกัดขึ้นอยู่กับวัสดุ/อุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรม และงบประมาณขึ้นอยู่กับนโยบายของโรงเรียน(คิดเป็นร้อยละ 20)

2.2.5 ด้านจำนวนนักเรียน (ต่อจำนวนครู 1 คน)

ผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการมีความคิดเห็นมากที่สุด คือ จำนวนนักเรียนที่เหมาะสมต่อครู 1 คน คือ 6 - 10 คน (คิดเป็นร้อยละ 40) 1 - 5 คน และ11 - 15 คน (คิดเป็นร้อยละ 30) ส่วนน้อยที่สุด คือ 15 -20 คน (คิดเป็นร้อยละ 20)

2.2.6 ด้านแนวคิด ทฤษฎี องค์ความรู้ที่ครูนำมาใช้ในการจัดกิจกรรม

ผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการมีความคิดเห็นมากที่สุด แนวคิด ทฤษฎีที่เหมาะสมที่ครูนำมาใช้ในการจัดกิจกรรม คือ ทฤษฎีโลเวนเฟล(คิดเป็นร้อยละ 30)ส่วนน้อนที่สุด คือ แนวคิดแบบเรกจิโอ เอมีเลีย (คิดเป็นร้อยละ 20)

2.2.7 ด้านการสนับสนุนให้ครูมีโอกาสเข้าอบรม สัมมนาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมศิลปะ

ผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการมีความคิดเห็นมากที่สุด คือ ต้องการการอบรมเชิงปฏิบัติการ และมีตัวอย่างสำเร็จรูป (คิดเป็นร้อยละ 100) จัดอบรมสัมมนา หรือนิทรรศการศิลปะ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดหรือระดมความคิดในการสร้างกิจกรรมใหม่ และจัดอบรมสัมมนาการบรูณาการกิจกรรมการปั้นกับเนื้อหาวิชาการ (คิดเป็นร้อยละ 20)ส่วนน้อยที่สุด คือ การจัดอบรมสัมมนาควรเป็นช่วงเวลาปิดเทอม (คิดเป็นร้อยละ 10)

2.2.8 ด้านความสำคัญและคุณค่าของการจัดกิจกรรมการปั้น

ผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการมีความคิดเห็นมากที่สุด ครูไม่ตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าของกิจกรรมการปั้น ทำไปตามหน้าที่เท่านั้น (คิดเป็นร้อยละ 60) และครูตระหนักถึงความสำคัญส่วนน้อยที่สุด คือ คุณค่าของกิจกรรมการปั้น แต่มีปัจจัยอื่นเข้ามาแทรก คือ การสอบแข่งขันเข้าชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (คิดเป็นร้อยละ 40)

2.2.9 ด้านนวัตกรรม เทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมการปั้นในอนาคต

ผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการมีความคิดเห็นมากที่สุด คือ ควรให้เด็กเห็นคุณค่าและประโยชน์ของผลงานจากการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง (คิดเป็นร้อยละ 70) เผยแพร่ขั้นตอนการใช้สื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ และขั้นตอนการจัดกิจกรรมการปั้นผ่านสื่อที่หลากหลาย ได้แก่ คลิปวิดีโอ สังคมออนไลน์ เป็นต้น (คิดเป็นร้อยละ 30)ส่วนน้อนที่สุด คือ ค้นหาข้อมูลที่ทันสมัยจากอินเตอร์เนท คู่มือการจัดกิจกรรมการปั้น (Teacher Guide Book) และเก็บผลงานโดยการถ่ายภาพ (คิดเป็นร้อยละ 10)

2.2.10 ด้านแนวทางการพัฒนา แก้ไขปัญหาการจัดกิจกรรมการปั้นให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

ผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการมีความคิดเห็นมากที่สุด คือ วิธีการจัดกิจกรรมการปั้น ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ควรบูรณาการกิจกรรมการปั้นเข้ากับวิชาการอื่นๆและการประกอบอาหาร และควรให้เด็กได้เรียนรู้จากกระบวนการและลงมือปฏิบัติตั้งแต่ขั้นตอนแรกของการเตรียมวัสดุ (คิดเป็นร้อยละ 50) ควรจะเก็บบันทึกผลงานของเด็กอย่างต่อเนื่อง เพื่อดูพัฒนาการของเด็ก (คิดเป็นร้อยละ 30) ควรจัดทัศนศึกษาเป็นประจำ เพื่อให้สร้างประสบการณ์ตรงให้กับเด็ก แล้วให้เด็กถ่ายทอดผ่านการปั้น และควรจัดเก็บสื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ให้เป็นหมวดหมู่ เพื่อการนำกลับมาใช้ใหม่อย่างสะดวก (คิดเป็นร้อยละ 10)

3. ผลการสังเกตสภาพปัจจุบันในการจัดกิจกรรมการปั้นของครูปฐมวัย

ผลการสังเกตสภาพปัจจุบันในการจัดกิจกรรมการปั้นของครูปฐมวัย จำแนกออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

3.1 ด้านการจัดสภาพห้องเรียน

ผลจากการสังเกตการจัดกิจกรรมการปั้น โดยรวมพบว่าส่วนใหญ่ห้องเรียนมีแสงสว่างเพียงพอต่อการมองเห็น สีของผนังห้องเรียนดูแล้วสบายตา มีพื้นที่ทำกิจกรรมเป็นกลุ่มใหญ่เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ห้องเรียนมีความสะอาดเก็บของเป็นหมวดหมู่ และวางของประจำที่ การจัด

วางสื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์อยู่ในที่ๆเด็กสามารถหยิบถึง (คิดเป็นร้อยละ 100) รองลงมาคือ พื้นที่เก็บของใช้ส่วนตัวของเด็กสอดคล้องกับสรีระของเด็ก (คิดเป็นร้อยละ 90) ลำดับต่อมาคือห้องเรียนมีรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า และมีมุมประสบการณ์อย่างน้อย 3-5 มุม (คิดเป็นร้อยละ 80) และลำดับสุดท้ายคือ มีป้ายนิเทศตามหน่วยการเรียนรู้ในวันนั้นๆและมีพื้นที่ให้เด็กได้ทำงานสำหรับใช้สมาธิ (คิดเป็นร้อยละ 30)

3.2 ด้านวิธีการจัดกิจกรรมการปั้น

จากการสังเกตพบว่า ส่วนใหญ่ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้กับเด็ก เช่น การจัด เตรียมสื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ โดยใช้สื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ 1 ชิ้นต่อเด็ก 3-5 คน โดยครูกระตุ้นให้กำลังใจเด็กในการทำผลงานด้วยคำพูดที่ไพเราะ และมีที่เก็บสื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ที่เด็กสามารถเก็บได้ด้วยตนเองหลังจากทำกิจกรรมเสร็จแล้ว (คิดเป็นร้อยละ 100) รองลงมาคือ มีการกำหนดข้อตกลงในการทำกิจกรรมการปั้น ครูเป็นฝ่ายสนับสนุน ชี้แนะ หรือแนะนำ และจัดให้เด็กนั่งทำงานบนโต๊ะอย่างเป็นระเบียบ (คิดเป็นร้อยละ 90) และลำดับสุดท้ายคือ ครูสรุปเนื้อหาหลังจากที่เด็กทำกิจกรรมการปั้นเสร็จเรียบร้อยแล้ว (คิดเป็นร้อยละ 10)

3.3 ด้านสื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมการปั้น

จากการสังเกตพบว่า ส่วนใหญ่สื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์มีความทนทานต่อการใช้งานของเด็ก (คิดเป็นร้อยละ 100) รองลงมาคือ ครูใช้สื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ที่มีความแปลกใหม่สำหรับเด็ก และใช้ฐานหรือกระดาษรองสำหรับการปั้นแต่ละครั้ง (คิดเป็นร้อยละ 60) ลำดับต่อมาคือ ใช้ตัวกดขนมรูปทรงต่างๆ และไม้กลิ้ง ลำดับสุดท้ายคือ เป็นอุปกรณ์ที่ครูจัดหามาให้ใหม่ มีการผลิตสีผสมอาหารจากธรรมชาติ การผสมสี และอุปกรณ์มีดังนี้ คือ ตะเกียบไม้ ไม้หนีบผ้า ตัวกดขนม เกร็ดปลา(คิดเป็นร้อยละ10)

ข้อสังเกตเพิ่มเติม

จากการสังเกตเพิ่มเติมพบว่า ส่วนใหญ่เรื่องราวที่ครูสอนมีผลต่อความสนใจของเด็ก (คิดเป็นร้อยละ 60) รองลงมา คือ ห้องเรียนที่มีเด็กคละอายุกันจะสามารถทำกิจกรรมการปั้นได้นานกว่าปกติ (คิดเป็นร้อยละ30) และสังเกตพบว่าเด็กมีความสนใจมากเป็นพิเศษในการผสมสี (คิดเป็นร้อยละ 20)

ส่วนที่ 2 แนวทางในการจัดกิจกรรมการปั้นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย

ความคิดเห็นของครูปฐมวัย ผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการที่มีต่อแนวทางในการจัดกิจกรรมการปั้น มีรายละเอียดดังนี้

ครูปฐมวัยมีความคิดเห็นมากที่สุด คือ ความสนใจในการจัดกิจกรรมแปลกใหม่เกี่ยวกับการปั้น($\overline{X}$=4.37)รองลงมา คือ เน้นความสำคัญของสื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมการปั้นสำหรับเด็กปฐมวัย($\overline{X}$=4.30)และกิจกรรมการปั้นควรมีสื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ที่แปลกใหม่ และหลากหลาย เช่น แป้งคุ้กกี้ แป้งขนมปัง ถั่วกวน หรือของที่กินได้ ($\overline{X}$=4.20)ส่วนน้อยที่สุด คือ ให้มีการอบรมเพิ่มเติมให้กับอาจารย์ผู้สอนเกี่ยวกับการปั้น ($\overline{X}$=4.16)

ผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการมีความคิดเห็นมากที่สุด คือ บูรณาการกิจกรรมการปั้นเข้ากับการประกอบอาหาร และวิชาการอื่นๆ และควรจัดกิจกรรมให้เด็กได้เรียนรู้จากการสร้างวัสดุ (คิดเป็นร้อยละ 50) รองลงมา คือ ควรจะเก็บบันทึกผลงานของเด็กอย่างต่อเนื่อง เพื่อดูพัฒนาการของเด็ก (คิดเป็นร้อยละ 30) ส่วนน้อยที่สุด คือ ควรจัดเก็บสื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ให้เป็นหมวดหมู่ เพื่อการนำกลับมาใช้ใหม่อย่างสะดวก และควรจัดทัศนศึกษาเป็นประจำ เพื่อให้สร้างประสบการณ์ตรงให้กับเด็ก แล้วให้เด็กถ่ายทอดผ่านการปั้น (คิดเป็นร้อยละ 10)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยผู้วิจัยพบว่า การนำเสนอแนวทางในการจัดกิจกรรมการปั้นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยตามความคิดเห็นของครูปฐมวัย ผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการ และการสังเกตการณ์จัดกิจกรรมการปั้น มีประเด็นสำคัญดังนี้

1. อภิปรายความคิดเห็นของครูปฐมวัยและผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการที่มีต่อการจัดกิจกรรมการปั้น ด้านวัตถุประสงค์ ด้านลักษณะของกิจกรรม ด้านวิธีการจัดกิจกรรม ด้านการประเมินผล และด้านวัสดุ

ด้านวัตถุประสงค์

ครูต้องการให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์หลังจากการจัดกิจกรรมการปั้นมากที่สุดเนื่องจากเด็กปฐมวัยเป็นวัยที่มีความอยากรู้อยากเห็น สามารถเรียนรู้ผ่านประสบการณ์รอบตัวได้อย่างรวดเร็ว และถ่ายทอดประสบการณ์ชีวิตผ่านผลงานได้อย่างอิสระ จากสิ่งที่เด็กรับรู้มากกว่าสิ่งที่เด็กมองเห็น สอดคล้องกับทฤษฎีสติปัญญา-พัฒนาการของPiaget (1972) ที่กล่าวไว้ว่า เด็กขาดความสามารถในการสังเคราะห์ คือจินตนาการของเด็กยังไม่สมบูรณ์ เป็นเพียงส่วนเล็กน้อยหรือเป็นการตัดต่อ ดังนั้นเด็กจึงปั้นในสิ่งที่รู้ไม่ใช่จากสิ่งที่เห็น ดังนั้นถ้าเด็กได้รับโอกาสในการแสดงออกอย่างเต็มที่ ครูจึงควรกำหนดวัตถุประสงค์ให้เด็กได้มีโอกาสแสดงออกทางความคิด ถ่ายทอดประสบการณ์ผ่านการปั้นอย่าง

อิสระ มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับ วิรุณ ตั้งเจริญ (2526) ประมวล ดิคคินสัน (2536) และ สิริพรรณ ตันติรัตน์ไพศาล (2545) ที่กล่าวถึง วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมศิลปะเด็กปฐมวัยไว้ว่า เพื่อปลูกฝังให้เด็กมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ได้แสดงออกอย่างอิสระ และสอดคล้องกับเกษร ธิตะจารี (2543) กล่าวไว้ว่า จะต้องส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และมีอิสระในการทำงาน ก่อให้เกิดความคิดใหม่ๆ เช่นเดียวกับที่ ฝ่ายตำรา โรงเรียนรุ่งอรุณ (2550) ได้กล่าวว่า การได้ทดลองทำงานศิลปะโดยไม่ลังเลสงสัยในการกระทำของตนเอง จนในที่สุดความคิดสร้างสรรค์จะผุดขึ้นอย่างแนบเนียน และสอดคล้องกับ Erikson (1950) Piaget (1972) Montessori (1964) และGardner (1983) กล่าวว่าจุดมุ่งหมายที่สำคัญของหลักสูตรปฐมวัย คือ การส่งเสริมทักษะในด้านต่างๆของเด็ก ได้แก่ การแก้ปัญหา การคิด การใช้เหตุผล และการสร้างสรรค์ การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่มีความหมายกับเด็ก มุ่งเน้นการปฏิบัติจริง และเปิดโอกาสให้เด็กได้มีส่วนร่วม

ด้านลักษณะของกิจกรรม

ครูปฐมวัยเน้นลักษณะของกิจกรรมที่ส่งเสริมสติปัญญา พัฒนาความคิด จินตนาการและเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ได้อย่างอิสระตามความสามารถของตนเองมากที่สุด ซึ่งลักษณะของกิจกรรมควรจะสะท้อนถึงความต้องการและความสนใจของเด็กแต่ละคน สอดคล้องกับปราณี สังขะตะวรรธน์ และสิริวรรณ ศรีพหล (2540) กล่าวว่า ลักษณะของกิจกรรมการปั้นควรสร้างขึ้นจากความสนใจของเด็ก และเป็นสิ่งที่มีความหมายต่อตัวเด็ก สัมพันธ์กับความรู้และความสนใจของเด็ก ดังนั้นลักษณะของการจัดกิจกรรมการปั้นจำเป็นจะต้องช่วยให้เด็กได้รับการพัฒนาพัฒนาการครบทั้ง 4 ด้าน คือ ร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา สอดคล้องกับBredekamp and Copple (1997) ได้เสนอข้อแนะนำเนื้อหาสำหรับเด็กปฐมวัยที่เหมาะสมว่าเนื้อหาที่สามารถใช้สำหรับสอนเด็กปฐมวัยควรมีความครอบคลุมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ พัฒนาการทางร่างกาย สังคม อารมณ์/สุนทรียศาสตร์ สติปัญญา/ภาษา

จากข้อสังเกตเพิ่มเติม เรื่องราวที่ครูใช้สอนพบว่ามีผลต่อความสนใจของเด็กมาก ซึ่งควรเป็นเรื่องราวที่อยู่ในความสนใจ และมีความแปลกใหม่ท้าทายในการเรียนรู้กับเด็ก เมื่อเป็นเรื่องราวที่เด็กอยากรู้ อยากเห็น และสนใจ เด็กจะจึงเกิดความกระตือรือร้น สอดคล้องกับเกษรธิตะจารี (2543) ที่กล่าวว่าเนื้อหาที่น่าสนใจต้องท้าทาย ไม่ยากและง่ายเกินไปสำหรับเด็ก เพื่อไม่ให้เกิดความเบื่อหน่ายในการทำกิจกรรม และทำให้เกิดความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมนั้นๆ เมื่อเด็กทำได้จะเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งจะต้องสอดคล้องกับวุฒิภาวะและความสนใจของเด็ก นอกจากนี้การผสมสีของดินน้ำมัน แป้งโดว์มีผลต่อความสนใจ เกิดความแปลกใหม่กับเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับ วิรุณ ตั้งเจริญ (2526) ที่กล่าวว่าเด็กควรได้ทำกิจกรรมเกี่ยวกับสี เช่น การผสมสีแม่สี การทดลองผสมสีที่หลากหลาย

และหลายวิธี และยังสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ Skophammer (2010) ว่าการผสมสีกับดิน เป็นการพัฒนาผลงานการใช้ดินปั้น

ด้านวิธีการจัดกิจกรรม

ครูปฐมวัยมีการกระตุ้นเด็กด้วยคำพูดที่ไพเราะอ่อนหวาน ให้การเสริมแรงหรือคำชมเชย ในการจัดกิจกรรมมากที่สุด เนื่องจากเด็กปฐมวัยเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์และจิตใจอย่างซับซ้อน การได้รับคำชมเชยหรือคำพูดที่ไพเราะอ่อนหวานจากครูจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้เด็กเกิดความมั่นใจในตนเองที่จะสามารถสร้างสรรค์ผลงานปั้น ออกมาได้อย่างอิสระตามจินตนาการและถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดได้อย่างมั่นใจ สอดคล้องกับ ฝ่ายตำรา โรงเรียนรุ่งอรุณ (2550) ที่กล่าวว่า การพูดจาฉะฉาน ชัดเจน ท่าทีที่เปิดเผยทะมัดทะแมงของครู จะมีส่วนช่วยให้เด็กเกิดความตื่นตัวที่จะเรียนรู้ สอดคล้องกับไพเราะ พุ่มมั่น (2544) กล่าวว่า การให้กำลังใจอยู่เสมอจะช่วยให้เด็กมีความมั่นใจในตัวเอง และเกิดความคิดที่ดีกับตนเองได้ รวมถึงความสามารถในการช่วยเหลือตัวเอง และการปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น

ผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการ มีความคิดเห็นว่า การบูรณาการกิจกรรมการปั้นเข้ากับวิชาการอื่นๆ เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคม ภาษา ดนตรี ฯลฯ ซึ่งการบูรณาการเป็นส่งเสริมการผสมผสานความรู้ และทักษะที่เด็กควรจะได้รับการฝึกฝน เพื่อให้กิจกรรมที่จัดขึ้นนั้นสามารถช่วยพัฒนาการทางศิลปะให้เพิ่มพูนสูงขึ้น ด้วยการการบูรณาการจากประสบการณ์ที่เกิดขึ้นรอบตัวในชีวิตประจำวันของเด็ก การบูรณาการสิ่งต่างๆเหล่านี้เข้ากับกิจกรรมการปั้นของเด็ก จะทำให้เด็กเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน และเกิดความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการต่อสิ่งที่ได้ไปพร้อมกับกิจกรรมการปั้น และจะเป็นการเรียนรู้ของเด็กที่ก่อให้เกิดความทรงจำต่อไปในระยะยาว สอดคล้องกับBredekmp and Copple (1997) กล่าวว่า ควรจะบูรณาการเนื้อหาวิชาการต่างๆเข้าด้วยกันและให้มีความหมายต่อตัวเด็ก และวรรณ เหมชะญาติ (2551) ได้กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ เป็นการผสมผสานองค์ความรู้ที่เด็กควรได้รับในลักษณะที่สอดคล้องและกลมกลืน เช่น การจัดศูนย์การเรียน การทำโครงงาน เป็นต้น

จากการสังเกตโรงเรียนอนุบาลที่มีการจัดกิจกรรมการปั้นพบว่า โรงเรียนที่ใช้วิธีการจัดกิจกรรมการปั้นที่ครูและเด็กช่วยกันเตรียมวัสดุ/อุปกรณ์ในการทำกิจกรรม ซึ่งได้แก่ การปั้นขนมกลีบลำดวน การปั้นขนมปังลูกเกด และการปั้นบัวลอย ฯลฯนั้น ทำให้เด็กเกิดความกระตือรือร้น ให้ความสนใจในการทำกิจกรรมการปั้นมากกว่าโรงเรียนที่ใช้วัสดุสำเร็จรูป เนื่องจากเด็กได้ลงมือปฏิบัติและช่วยกันสร้างหรือผลิตวัสดุที่จะใช้ในการปั้นขึ้นมาเองกับครู เป็นการให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงจากการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 สอดคล้องกับงานวิจัยของ Newman (1995) ที่ให้คำนึงถึงการ

ค้นพบโดยธรรมชาติ และการเล่นก่อให้เกิดการเรียนรู้ในเด็ก การให้มีกิจกรรมโดยปรับความยากตามพัฒนาการของอายุ เช่น การทำอาหารช่วยในการพัฒนาการอ่าน เขียน และการคำนวณ นอกจากนี้ยังไม่ต้องเสียเงินแพงอีกด้วย ทำให้เด็กสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมแบบโครงการ (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2551)ว่าเป็นการถ่ายโยงการเรียนรู้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการกระทำ เหมาะสำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวกับการปฏิบัติการ ซึ่งลักษณะการจัดทำโครงการเพื่อการเรียนคือ โครงการผลิตหรือโครงการวัสดุ เป็นโครงการเกี่ยวกับการผลิต โครงการเรียนรู้เป็นการเรียนในวิชาสามัญที่เรียนกัน แต่เน้นโครงการการพัฒนาการแก้ปัญหา การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ และโครงการที่เน้นการแก้ปัญหา กระตุ้นให้ผู้เรียนพยายามทำให้เกิดความสำเร็จในโครงการของตนให้ได้ และนอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมให้เด็กเห็นคุณค่าของสิ่งของรอบตัวและสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับฝ่ายวิชาการ โรงเรียนรุ่งอรุณ (2550) ที่กล่าวว่า การผลิตหรือสร้างวัสดุด้วยตนเองนั้น จะทำให้เด็กได้เห็นคุณค่าจากการสัมผัสธรรมชาติทำให้ได้รับรู้ความจริงและเกิดการยอมรับความไม่แน่นอน ความหลากหลาย ไม่คงทน ไม่เป็นไปอย่างใจ เห็นคุณค่าของธรรมชาติที่มีต่อมนุษย์ เกิดเป็นความพอดีในการนำมาใช้

ด้านการประเมินผล

ครูส่วนมากมีการประเมินผลงานจากการปั้นโดยการพูดคุยกับเด็กโดยเปิดโอกาสให้เด็กได้อธิบาย เล่าถึงผลงานที่ปั้นตามจินตนาการ และได้แสดงออกทางความคิด สอดคล้องกับปราณี สังขะตะวรรธน์ และสิริวรรณ ศรีพหล (2540) ที่กล่าวไว้ว่า การประเมินผลงานของเด็กควรจะสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ เนื้อหา วิธีการจัดกิจกรรม และในการประเมินผลงานของเด็กปฐมวัยมักใช้การประเมินหลายรูปแบบประกอบกัน ตั้งแต่การใช้แฟ้มผลงาน การใช้แบบประเมินพัฒนาการ การสังเกต การสัมภาษณ์ และการพูดคุย ซึ่งผลงานที่ปั้นเสร็จแล้วอาจจะไม่ตรงกับเรื่องที่เด็กเล่า ดังนั้นครูควรจะเข้าใจถึงพัฒนาการทางการปั้นสำหรับเด็กปฐมวัยซึ่งพัฒนาการทางการปั้นจะเป็นไปตามลำดับขั้นโดยเริ่มจากการปั้นสิ่งที่ไม่มีความหมายเหมือนเป็นการสำรวจ เมื่อเริ่มคุ้นเคยเด็กจะสามารถพัฒนาไปสู่การใช้สัญลักษณ์แทนความหมายในสิ่งต่างๆที่ตัวเด็กเข้าใจ สอดคล้องกับนักการศึกษาหลายท่าน Linderman (1964); Golomb (1974); Lowenfeld and Brittain (1987); Hurwitz (1991); Schirrmacher (1998); Mayesky (2002) สามารถสรุปพัฒนาการการปั้นได้ว่า เมื่อเด็กอายุ 3 ปีเด็กจะสามารถบีบ นวด ตี บด ทุบดินอย่างไม่มีความหมาย เป็นการสำรวจคุณสมบัติของดิน เมื่อเด็กอายุ 4 ปี เด็กจะสามารถปั้นดินเป็นเส้น รูปกลม สี่เหลี่ยม ได้เริ่มมีรายละเอียดมาขึ้น เมื่อเด็กอายุ 5 ปี เด็กจะสามารถปั้นรูป สัตว์ คน และชอบตั้งชื่อเล่าเรื่องราวให้กับผลงานของตนเองได้

ด้านวัสดุ

ครูปฐมวัยมีความสนใจในการใช้ดินน้ำมันและแป้งโดว์ในการจัดกิจกรรม เนื่องจากเป็นวัสดุที่สามารถหาซื้อได้ง่าย มีความสะดวกในการจัดเตรียม การเก็บรักษา และมีราคาที่เหมาะสมต่องบประมาณที่โรงเรียนจัดไว้ให้ สอดคล้องกับ Hurwitz (1991) ที่กล่าวว่า กิจกรรมการปั้นที่ควรใช้วัสดุจากดิน และวัสดุต่างๆ เช่น ดินน้ำมัน แป้งโดว์ เป็นต้น และยังสอดคล้องกับ Callaway and Kear (1999) ที่กล่าวไว้ว่าวัสดุที่เหมาะสมสำหรับการจัดกิจกรรมปั้นสำหรับเด็ก ได้แก่ ดินน้ำมัน และแป้งโดว์ ซึ่งเป็นวัสดุที่หาซื้อได้ง่าย และมีราคาถูก เป็นกิจกรรมที่ใช้มือ ไม่จำเป็นต้องใช้อุปกรณ์มาก และสามารถสร้างอุปกรณ์ง่ายๆได้จากสิ่งรอบตัว สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Skophammer (2010) ได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องดินน้ำมัน (Painting with Clay: A Study of the Masters) ซึ่งเป็นวัสดุที่สามารถงอได้ ทำให้ง่ายต่อการใช้งานสำหรับนักเรียนทุกชั้น นักเรียนจึงชอบใช้ดินชนิดนี้ เพราะดินชนิดนี้มีคุณสมบัติแห้งช้า สามารถใช้งานข้ามวันได้แต่ดินน้ำมันนั้นเป็นวัสดุที่เหนียวติดมือ ล้างออกยาก ทำให้เด็กไม่อยากจับ และมีกลิ่นเหม็น สอดคล้องกับสิริพรรณ ตันติรัตน์ไพศาล (2545) ที่กล่าวไว้ว่า ดินน้ำมันเป็นวัสดุที่มีส่วนผสมของน้ำมันอยู่ มีกลิ่นแรง เนื้อนิ่มเมื่อถูกความร้อนและแข็งได้เมื่อโดนความเย็น เหนียวติดมือล้างออกยากไม่เหมาะสำหรับเด็กเล็ก และพื้นที่ทำงานล้างออกยาก แต่มีสีสันให้เลือกหลายสีสะดุดตา และสอดคล้องกับ องค์การ อินทรัมพรรย์ และคณะ (2535) ที่กล่าวไว้ว่า ดินน้ำมันเป็นดินที่นำมาผสมระหว่างดินขาว (Kaolin) กับสีผสมน้ำมันและน้ำมัน ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับดินเหนียว แตกต่างกันตรงล้างออกยาก แต่มีสีสันสวยงามสะดุดตา ใช้ยากกับเด็กเล็ก และจะแข็งตัวเมื่อมีอากาศเย็น ควรใช้วัสดุรองในการปั้นด้วยซึ่งแป้งโดว์เป็นวัสดุที่ปั้นง่าย มีความปลอดภัยสำหรับเด็กสูงกว่าดินน้ำมัน ไม่เหนียวติดมือ ไม่มีกลิ่นเหม็น ที่สำคัญคือสามารถผสมแป้งโดว์ขึ้นเองได้ สอดคล้องกับสัญลักษณ์ สุวรรณรัศมี (2534) ที่กล่าวว่าแป้งโดว์เป็นวัสดุที่เหมาะสำหรับการจัดกิจกรรมการปั้นสำหรับเด็กปฐมวัย และยังสอดคล้องกับสิริพรรณ ตันติรัตน์ไพศาล (2545) ที่กล่าวว่าแป้งโดว์มีคุณสมบัติคล้ายดินธรรมชาติคือ นิ่ม หยุ่นตัว และสะอาด เหมาะสำหรับเด็กขี้อาย ไม่ชอบความสกปรก

ผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการ มีความคิดเห็นว่า วัสดุที่เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมการปั้นสำหรับเด็กปฐมวัยคือ วัสดุที่สามารถรับประทานได้ เช่น บัวลอย ลูกชุบ ข้าวเหนียว ขนมปัง ฯลฯ วัสดุนั้นอาจเป็นหัวมันนำมาบด วัสดุที่ใช้ในการประกอบการทำอาหารหรือขนมหวานซึ่งผ่านความร้อนทำให้สุก จึงมีความปลอดภัยเมื่อเด็กเผลอนำเข้าปาก ได้แก่ การปั้นซูชิ การปั้นทอดมัน การปั้นข้าวเหนียว การปั้นบัวลอย การปั้นครองแครง การปั้นคุ้กกี้ ฯลฯ สอดคล้องกับMayesky (2002) กล่าวถึงการใช้วัสดุที่สามารถรับประทานได้ว่า เหตุผลในการที่ครูเลือกใช้วัสดุที่สามารถรับประทานได้มาใช้ในการจัดกิจกรรมการปั้น เนื่องจากครูรู้สึกว่าวัสดุที่สามารถรับประทานได้มีความปลอดภัยกับเด็ก จึงทำให้ครู

เลือกใช้วัสดุที่สามารถรับประทานได้ ถึงแม้เมื่อใช้เสร็จแล้วจะทิ้งไปก็ตาม เช่น คุ้กกี้ต่างๆ มันฝรั่ง ผลไม้ แป้งโดว์ที่มีส่วนผสมต่างๆกันออกไป เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ Kohl (1989) กล่าวถึง การนำวัสดุที่สามารถรับประทานได้มาใช้ในการจัดกิจกรรมการปั้นไว้ว่า เด็กจะสามารถแสดงออก สร้างสรรค์ผ่านวัสดุโดยใช้มือ โดยเด็กแต่ละคนจะมีจินตนาการที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งผลของงานอาจจะสวย อร่อย แต่สิ่งสำคัญที่สุดคือ กระบวนการการแสดงออกของเด็ก โดยนำเสนอวัสดุที่สามารถรับประทานได้ไว้ เช่น แป้งโดว์ที่มีส่วนผสมต่างๆกันออกไปทั้งที่ผ่านความร้อนและไม่ผ่านความร้อน ขนมปังรสชาติต่างๆ คุ้กกี้รสชาติต่างๆทั้งที่ต้องอบและไม่ต้องอบ ที่สามารถนำมาปั้นเป็นรูปทรงต่างๆได้ และเมื่ออบแล้วสามารถนำมาต่อเป็นบ้าน หรือรูปทรงต่างๆที่เด็กต้องการได้ เป็นต้น นอกจากวัสดุที่รับประทานได้จะมีความปลอดภัยต่อเด็กแล้วนั้น ยังสามารถส่งเสริมการใช้กล้ามเนื้อมือให้ประสานสัมพันธ์กับสายตาได้เป็นอย่างดี เนื่องจากเด็กได้ใช้มือนวด ขยำ บี้ ส่วนผสมต่างๆให้เข้ากัน แล้วจึงนำมาปั้นให้เป็นรูปทรงต่างๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญาณิศา บุญพิมพ์ (2552) ทำวิจัยเรื่องการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านกล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมประกอบอาหารประเภทขนมไทย ผลการวิจัยพบว่าพบว่าพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยมีเพิ่มมากขึ้น รวมถึงพัฒนาการรายด้านคือ ด้านความคล่องแคล่ว ด้านความยืดหยุ่น ด้านความถูกต้องและความสามารถในการควบคุม ด้านการประสานกัน และด้านการรับรู้โดยใช้การสัมผัส มีการเปลี่ยนแปลงที่เพิ่มมากขึ้น และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ศิวรี อรัญนารถ (2551) ว่าการให้เด็กได้รับประสบการตรงผ่านการเรียนรู้ในรูปแบบวิธีการใช้สื่อสัมผัสที่ส่งเสริมการเรียนรู้ทางศิลปะ ส่งผลให้เด็กได้เกิดการพัฒนาด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมในด้านโภชนาการของเด็ก เนื่องจากเด็กได้เห็นคุณค่าของวัสดุนั้นๆที่เด็กได้สร้างขึ้น สอดคล้องกับหลักการของการจัดการศึกษาแบบวอลดอร์ฟ (Waldorf Method) อ้างถึงในกุลยา ตันติผลาชีวะ (2551) ว่า โอกาสของการเรียนรู้เกิดจากสร้างให้เด็กเคารพและเห็นคุณค่าของสิ่งต่างๆที่เด็กสัมผัส ความรู้สึกนี้จะเป็นแก่นของจริยธรรมตลอดชีวิตของเด็ก การใช้สื่อการเรียนรู้ธรรมชาติที่ไม่ใช่อุปกรณ์สำเร็จรูปสามารถสร้างเสริมการเรียนรู้ให้กับเด็กมากกว่า ครูควรให้ความสนใจกับการใช้อุปกรณ์ธรรมชาติให้เด็กได้สัมผัสและนำมาสร้างสรรค์การเรียนรู้ด้วยตัวเด็กเอง

ส่วนที่ 2 แนวทางในการจัดกิจกรรมการปั้นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย

ด้านแนวโน้มการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยในอนาคต

ครูปฐมวัยให้ความสำคัญต่อแนวโน้มในการจัดกิจกรรมการปั้นสำหรับเด็กปฐมวัยในอนาคต ในเรื่องของการจัดกิจกรรมการปั้นที่แปลกใหม่มากที่สุด แสดงให้เห็นว่าครูปฐมวัยมีความสนใจต่อการจัดกิจกรรมการปั้นและเห็นถึงความสำคัญของการจัดกิจกรรมการปั้น ซึ่งครูอาจจะยังขาดแนวทางในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการปั้นให้แปลกใหม่หลากหลายและน่าสนใจสำหรับเด็ก สอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา(2550) ที่ได้กำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5ปี) ระยะยาว พ.ศ.2550-2559 ว่าควรจะมีการส่งเสริม สนับสนุนให้มีการศึกษาการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้เรื่องเด็กปฐมวัยเพื่อเสนอเป็นนโยบายที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งการผลิตสื่อเพื่อการเรียนรู้ เพื่อหารูปแบบที่เหมาะสมและหลากหลายในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย พร้อมทั้งขยายผลการวิจัยและเผยแพร่องค์ความรู้สู่ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง และ,สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา(2551) ที่ได้กำหนดแนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลายสำหรับเด็กปฐมวัยอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพไว้ว่า ควรส่งเสริมให้องค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคธุรกิจเอกชน และผู้ปฏิบัติงานด้านเด็กปฐมวัยผลิตสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมทั้งคุณภาพและราคา สำหรับเด็กปฐมวัยในการพัฒนาทักษะทุกด้าน และสร้างแรงจูงใจ ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการผลิตสื่อต่างๆเพื่อให้ความรู้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยในเรื่องความรู้ที่ถูกต้องของการเลี้ยงดูและพัฒนาเด็กปฐมวัย ในรูปแบบของสื่อสิ่งพิมพ์ นิตยสาร โปสเตอร์ แผ่นพับ รายการวิทยุ โทรทัศน์ สื่อวิดีทัศน์ ซีดีรอม สื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ อย่างหลากหลาย

ผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการ ได้นำเสนอการจัดกิจกรรมการปั้นที่แปลกใหม่และหลากหลายไว้ว่าควรจะบูรณาการกิจกรรมการปั้นเข้ากับการประกอบอาหารหรือขนม และวิชาการอื่นๆ เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคม ดนตรี ฯลฯ และควรจัดกิจกรรมให้เด็กได้เรียนรู้จากการสร้างวัสดุ ซึ่งลักษณะของกิจกรรมทั้ง 3 กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่เน้นให้เด็กเป็นผู้กระทำเป็นหลักสำคัญในการจัดกิจกรรมการปั้น เพื่อมุ่งพัฒนาเด็กปฐมวัยทั้ง 4 ด้าน คือ ร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา จากการเรียนรู้ด้วยตนเองและเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงผ่านการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ทั้งสิ้น สอดคล้องกับวรวรรณ เหมชะญาติ (2551) ที่กล่าวว่าการใช้ประสาทสัมผัสเป็นวิธีการเรียนรู้ที่ให้เด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ด้านในการสำรวจชีวิต จัดว่าเป็นประสบการณ์ตรง ซึ่งจะช่วยกระตุ้นใยประสาทในสมองอันนำไปสู่การจดจำอย่างมีความหมาย ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ให้แก่เด็กจึงต้องให้เด็กได้ฝึกฝนและคุ้นเคยกับการใช้ประสาทสัมผัสในทุกด้าน และสอดคล้องกับอรุณศรี จันทร์ทรง (2553) ที่กล่าวว่า การจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น มุ่งเน้นให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองตามศักยภาพของแต่ละคนในทุกด้านไปพร้อมกัน วิธีการจัดกิจกรรมแบ่งออกเป็น การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการสร้างความรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ตามกระบวนการ และการเรียนรู้จากแหล่งความรู้

รอบตัว โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง เรียนรู้เพื่อที่จะแก้ปัญหา คิดค้น สรุป และสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้วยตนเอง และนำความรู้ที่ได้จากการเรียนไปใช้ได้ในชีวิตจริง ซึ่งการจัดกิจกรรมการปั้นในลักษณะนี้ยังเป็นการพัฒนาทัศนคติในเรื่องของการเห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อมรอบตัวของเด็ก การที่เด็กทำกิจกรรมเหล่านี้สำเร็จได้ด้วยตัวของเขาเอง เด็กจะเกิดความภาคภูมิใจในผลงาน เป็นการเสริมสร้างความมั่นใจในตนเองให้กับเด็ก สอดคล้องกับฝ่ายตำรา โรงเรียนรุ่งอรุณ (2550) ที่กล่าวไว้ว่า ทำให้เด็กเห็นคุณค่าของธรรมชาติ ได้รับรู้ความจริงและเกิดการยอมรับความไม่แน่นอน ความหลากหลาย ไม่คงทน ไม่เป็นไปอย่างใจอย่างเป็นปกติ และก่อให้เกิดการเห็นคุณค่าของธรรมชาติที่มีต่อมนุษย์ เกิดเป็นความพอดีในการนำมาใช้และยังมีส่วนช่วยพัฒนาระบบความคิดอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะเป็นรากฐานที่ดีในการทำงานต่างๆต่อไป

แนวทางในการจัดกิจกรรมการปั้นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย

แนวทางในการจัดกิจกรรมการปั้นนี้ ได้มาจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของครูปฐมวัยและการสังเกตการณ์จัดกิจกรรมการปั้น โดยมีองค์ประกอบทั้ง 4 ด้านของการจัดกิจกรรมการปั้นที่สอดคล้องกัน ซึ่งสามารถนำเสนอได้ 3 แนวทาง ดังนี้

แนวทางที่ 1 การจัดกิจกรรมการปั้นโดยบูรณาการระหว่างชีวิตประจำวันและวิชาต่างๆ

แนวทางที่ 2 การจัดกิจกรรมการสร้างวัสดุสำหรับงานปั้นด้วยตนเอง

แนวทางที่ 3 การจัดกิจกรรมการปั้นโดยใช้วัสดุที่สามารถรับประทานได้

แนวทางที่ 1 การจัดกิจกรรมการปั้นโดยบูรณาการระหว่างชีวิตประจำวันและวิชาต่าง ๆ

การจัดกิจกรรมการปั้นนั้นครูผู้สอนควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการผสมผสานความรู้และทักษะที่เด็กควรจะได้รับการฝึกฝน เพื่อให้กิจกรรมที่จัดขึ้นนั้นสามารถช่วยพัฒนาการทางศิลปะให้เพิ่มพูนสูงขึ้น ซึ่งแนวทางการจัดกิจกรรมการปั้นโดยบูรณาการกับประสบการณ์ต่างๆในชีวิตประจำวันเป็นการจัดกิจกรรมที่ประมวลความรู้จากประสบการณ์ในชีวิตประจำวันสู่รายวิชาที่ให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมการปั้น เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษา ดนตรี สังคม ฯลฯซึ่งการจัดกิจกรรมการปั้นโดยการบูรณาการนั้น ซึ่งการจัดกิจกรรมการปั้นโดยการบูรณาการนั้น เป็นการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับการเรียนการสอนแบบโครงการ (Project Approach) ที่มีแนวคิดพื้นฐานเชื่อว่า การถ่ายโยงการเรียนรู้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการกระทำ โดยใช้ความรู้ในวิชาหลายๆวิชาที่เกี่ยวข้องมาบูรณาการเพื่อให้

เกิดการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ และกิจกรรมจะช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายและจิตใจของผู้เรียนไปพร้อมกันด้วย ซึ่งแนวทางการจัดกิจกรรมการปั้นโดยบูรณาการกับวิชาอื่นๆซึ่งแนวทางการจัดกิจกรรมการปั้นโดยบูรณาการกับวิชาอื่นๆ มีรายละเอียดดังนี้

- *การบูรณาการกิจกรรมการปั้นกับวิทยาศาสตร์*เป็นการเรียนรู้ที่เน้นสอนความรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์รอบตัว ในบางครั้งจึงสามารถนำความรู้ด้านศิลปะมาประยุกต์ใช้ในการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ได้ เช่น การปั้นต้นไม้ การปั้นดอกไม้ การปั้นสัตว์ เป็นต้น

- *การบูรณาการกิจกรรมการปั้นกับคณิตศาสตร์*เป็นการเรียนรู้ที่ว่าด้วยเรื่อง การคำนวณ ขนาด รูปร่าง รูปทรง เพื่ออธิบายเนื้อหาให้เกิดความเข้าใจร่วมกับการปั้น เช่น การปั้นรูปทรงวงกลม การปั้นรูปทรงสี่เหลี่ยม การปั้นรูปทรงอิสระ เป็นต้น

- *การบูรณาการกิจกรรมการปั้นกับภาษา*เป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องในกิจกรรมการปั้น หรือคำศัพท์เฉพาะทางศิลปะ เป็นต้น

- *การบูรณาการกิจกรรมการปั้นกับดนตรี* เป็นการเรียนรู้สำหรับการใช้เสียงเพลงหรือจังหวะทำนอง เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม เพื่อสร้างความเพลิดเพลิน และความสนุกสนาน หรือการเคลื่อนไหวตามจังหวะ เป็นต้น

- *การบูรณาการกิจกรรมการปั้นกับสังคม* เป็นการเรียนรู้ที่นำเอาความเกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน หรือสภาพแวดล้อมรอบๆตัว มาเชื่อมโยงเข้ากับกิจกรรมการปั้น เช่น ปั้นอุปกรณ์เครื่องใช้ในครัวเรือน ปั้นอุปกรณ์

<u>เป้าหมายของการจัดกิจกรรม</u>

เพื่อฝึกให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงจากการ ทำกิจกรรมปั้นโดยการบูรณาการกับประสบการณ์ต่างๆในชีวิตประจำวันโดยเชื่อมโยงวิชาการต่างๆ เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษา ดนตรี สังคม ฯลฯ เข้าด้วยกัน และส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาการทั้ง 7 ด้าน คือ ด้านอารมณ์ด้านสติปัญญาด้านร่างกายด้านการรับรู้ด้านสังคมด้านสุนทรียภาพและด้านความคิดสร้างสรรค์

<u>วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรม</u>

ดินปั้นสีต่างๆ (อาจจะเป็นดินเหนียว ดินน้ำมัน แป้งโดว์ หรือวัสดุที่สามารถหาได้ตามท้องถิ่น) กระดาษแข็งสำหรับรองผลงาน อุปกรณ์ตกแต่งผลงาน เช่น กิ่งไม้ กระดุม ลูกปัด เป็นต้นภาพตัวอย่างจากหนังสือ หรือโปสเตอร์ต่างๆ

ขั้นตอนการทำกิจกรรม

ตัวอย่างกิจกรรมการปั้นโดยบูรณาการกับวิชาอื่นๆ ครูเริ่มพูดคุยกับเด็กเกี่ยวกับหัวข้อเรื่องที่เรียนรู้ อาจจะเป็นเรื่องใกล้ตัวของเด็ก อย่างเช่น เรื่องการเดินทาง เริ่มจากการตั้งคำถามให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหัวข้อเรื่องการเดินทาง ซึ่งครูควรแนะนำว่าการเดินทางในปัจจุบันนี้สามารถเดินทางได้ทางใดบ้าง ได้แก่ ทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ อาจจะนำภาพตัวอย่างจากหนังสือหรือโปสเตอร์ หรือนำตัวอย่างจริงให้เด็กได้เรียนรู้ หลังจากนั้นให้เด็กแสดงความคิดเห็นกันว่าในการเดินทางในแต่ละทางนั้น สามารถเดินทางได้ด้วยยานพาหนะอะไรบ้าง ในระหว่างทางนั้นสามารถเจอกับสิ่งใดบ้าง ซึ่งครูสามารถสอดแทรกความรู้รอบตัวทุกด้าน(ทุกวิชา)เข้าไปในระหว่างการทำกิจกรรม หลังจากนั้นเมื่อเด็กเข้าใจถึงเรื่องการเดินทางแล้ว จึงให้เด็กเริ่มปั้นการเดินทางตามจินตนาการของเด็ก โดยครูอาจจะกระตุ้นจินตนาการของเด็กได้โดยการถามคำถาม ให้เด็กได้อธิบายในระหว่างการทำกิจกรรม เพื่อให้เด็กได้เกิดความคิดริเริ่มในระหว่างการพูดคุยกับครูหรือเพื่อน เมื่อเด็กทำผลงานเสร็จควรให้เด็กได้เล่าถึงผลงานของตนเองว่า เด็กเดินทางจากที่ไหนไปที่ไหน เดินทางโดยยานพาหนะอะไร ระหว่างทางนั้นเจออะไรบ้าง เป็นต้น

ข้อควรระวังจากการจัดกิจกรรม

การเรียนการสอนแบบบูรณาการในระดับปฐมวัยไม่เน้นการให้ความรู้หรือเนื้อหา วิชาแก่เด็ก แต่เน้นการเตรียมความพร้อม เพื่อให้เด็กมีพัฒนาการที่เหมาะสมกับวัย ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนจึงไม่ใช่การบรรยายหรือการบอกความรู้ให้แก่เด็ก แต่จะให้เด็กได้เรียนรู้จากการทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรง

ดังนั้นการจัดกิจกรรมการปั้นโดยบูรณาการกับวิชาอื่นๆครูผู้สอนควรคำนึงถึงความเหมาะสมของแต่ละส่วนของการจัดกิจกรรมการปั้น ซึ่งหากการบูรณาการกิจกรรมการปั้นทำให้เด็กเกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และเกิดความคิดสร้างสรรค์จินตนาการ ก็จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางศิลปะสำหรับเด็กได้ดียิ่งขึ้น

แนวทางที่ 2 การจัดกิจกรรมการสร้างวัสดุสำหรับงานปั้นด้วยตนเอง

เนื่องจากในปัจจุบันมีวัสดุอุปกรณ์สำเร็จรูปมากมาย จึงทำให้เด็กไม่รู้จักวัตถุดิบ หรือกระบวนการผลิตวัสดุที่จะสามารถนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการปั้นได้ ซึ่งทำให้เด็กไม่เห็นคุณค่าของวัสดุรอบตัว และทรัพยากรธรรมชาติ นำไปสู่การใช้ของอย่างไม่รักษา สิ้นเปลือง และไม่เอาใจใส่ใน

สิ่งแวดล้อมรอบตัว ดังนั้นกระบวนการสร้างวัสดุนี้เป็นการฝึกให้เด็กเห็นถึงคุณค่าของวัสดุนั้นๆ จากการได้ลงมือทำ โดยไม่จำกัดอยู่กับวัสดุสำเร็จรูป ซึ่งยังเกิดความแปลกใหม่ในวิธีการจัดกิจกรรม และความน่าสนใจให้กับเด็ก อีกทั้งเป็นการได้ฝึกใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ของเด็กเกิดเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ซึ่งสอดคล้องกับการเรียนการสอนแบบโครงการ (Project Approach) ที่เป็นการสอนลักษณะแบบโครงการเหมือนกับชีวิตจริงหรือใกล้เคียงที่สุด โดยมีลักษณะการสอน 3 รูปแบบ คือ 1)โครงการผลิตหรือโครงการวัสดุ (Material Project) เป็นโครงการเกี่ยวกับการผลิต 2) โครงการเรียนรู้ (Learning Project) เป็นการเรียนในวิชาสามัญที่เรียนกัน แต่เน้นโครงการพัฒนาการแก้ปัญหา การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ 3) โครงการสติปัญญาหรือแก้ปัญหา (Intellectual of Problems Project) เป็นการสอนที่เน้นการแก้ปัญหา กระตุ้นให้ผู้เรียนพยายามทำให้เกิดความสำเร็จในโครงการของตนให้ได้ ซึ่งแนวทางการจัดกิจกรรมการปั้นโดยการให้เด็กได้เรียนรู้จากการสร้างวัสดุ มีรายละเอียดดังนี้

<u>เป้าหมายของการจัดกิจกรรม</u>

เพื่อฝึกให้เด็กเกิดการสังเกตอย่างมีจุดมุ่งหมาย เรียนรู้ผ่านการลงมือทำทดลองสร้างวัสดุ ได้ด้วยตนเอง เชื่อมโยงความคิดไปสู่จินตนาการ การเห็นคุณค่าของสิ่งที่ทำและส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาการทั้ง 7 ด้าน คือด้านอารมณ์ด้านสติปัญญาด้านร่างกายด้านการรับรู้ด้านสังคมด้านสุนทรียภาพและด้านความคิดสร้างสรรค์

<u>วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรม</u>

ดินปั้น (ที่ผลิตขึ้นด้วยตนเอง) พลาสติกรองโต๊ะ ช้อนพลาสติก พิมพ์กดคุ้กกี้ ไม้กลิ้ง ตะแกรงสำหรับร่อน สี พู่กัน เตาเผาหรือเตาอบ

<u>ขั้นตอนการทำกิจกรรม</u>

เริ่มต้นครูอาจจะพูดคุยกับเด็กในเรื่องเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมรอบตัว ธรรมชาติกับมนุษย์ โน้มน้าวให้เด็กเห็นถึงคุณค่าของสิ่งแวดล้อม และธรรมชาติ ให้เด็กแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกับธรรมชาติที่ดี หลังจากนั้นครูพาเด็กออกไปเดินในสวน หรือสนามที่เด็กสามารถใกล้ชิดกับธรรมชาติมากที่สุด แล้วเริ่มให้เด็กลองหาดินที่เหมาะสมกับการปั้นโดยครูอาจจะต้องคอยดูแลเรื่องของมีคมที่จะเป็นอันตรายต่อเด็ก เมื่อเด็กได้ดินที่สามารถปั้นได้แล้ว หลังจากนั้นครูควรจะเริ่มขั้นตอนการร่อนดินให้เด็กดู เพื่อเป็นการแยกวัสดุที่ไม่ต้องการออกไปจากเนื้อดิน แล้วให้เด็กทำตามทีละขั้นตอน เมื่อได้เนื้อดินที่สะอาดแล้ว นำน้ำมาผสมลงดินทีละน้อย แล้วนวดจนเป็นเนื้อเนียนสามารถปั้นได้ หลังจากนั้นจึงนำดินที่ได้มาปั้นเป็นภาชนะ หรือสิ่งของเครื่องใช้ตามจินตนาการของเด็ก เมื่อปั้นผลงานเรียบร้อยแล้ว ผึ่งให้แห้ง แล้วจึงนำผลงานนั้นไปเผา หรือออบ แล้วจึงนำมาระบายสีตามจินตนาการ

<u>ข้อควรระวังในการใช้วัสดุ</u>

- ดินเหนียว การหาดินเหนียว ควรจะสอนให้เด็กเลือกดินที่ไม่แฉะ ไม่แข็งจนเกินไป ไม่มีก้อนกรวด ไม่มีเศษผงหรือกิ่งไม้

- แป้งโดว์ แป้งขนมต่างๆ ครูควรตรวจสอบเรื่องของอาการแพ้วัตถุดิบชนิดต่างๆ ของเด็ก ก่อนการทำกิจกรรม

- กำหนดข้อตกลง ในเรื่องของความสะอาด การใช้ของมีคมควรอยู่ในความดูแลของครูอย่างใกล้ชิด

ดังนั้นการจัดกิจกรรมการปั้นโดยให้เด็กได้เรียนรู้จากการสร้างวัสดุ ครูควรมีความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถและความชำนาญในการเตรียมและจัดกิจกรรม เนื่องจากกิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่มีความเชื่อมโยงจิตใจของเด็กกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

แนวทางที่ 3 การจัดกิจกรรมการปั้นโดยใช้วัสดุที่สามารถรับประทานได้

การนำวัสดุที่สามารถรับประทานได้มาใช้ในการจัดกิจกรรมการปั้นนั้น เป็นการสร้างความแปลกใหม่และเพิ่มความสนใจในการเรียนรู้ให้กับเด็กในการทำกิจกรรมการปั้น และยังเป็นการส่งเสริมทักษะในด้านต่างๆของเด็ก ได้แก่ การแก้ปัญหา การคิด การใช้เหตุผล และการสร้างสรรค์ สิ่งสำคัญคือ เป็นวัสดุที่มีความปลอดภัยเหมาะสำหรับเด็กปฐมวัย เนื่องจากเด็กในวัยนี้เป็นวัยที่มีความอยากรู้อยากเห็น อยากสัมผัส อยากดมกลิ่น อยากฟัง อยากรับรส จึงเป็นวัสดุที่ตอบสนองต่อพฤติกรรมของเด็กในวัยนี้ได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับหลักการจัดการศึกษาแบบวอลดอร์ฟ(Waldorf Method) ที่กำหนดจุดมุ่งหมายและแนวทางชีวิตของตนได้อย่างอิสระตามกำลังความสามารถของตน ด้วยการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมทางกาย ผ่านอารมณ์ความรู้สึก และผ่านการคิดโดยเฉพาะ 7 ขวบแรก เป็นการสัมผัสกับโลกที่เป็นจริงรอบตัวอย่างมั่นใจ การสัมผัสนี้ทำให้เด็กได้เรียนรู้ได้จากการสังเกต โอกาสของการเรียนรู้เกิดจาก 1) การทำซ้ำ เพื่อให้เกิดซึมลึกเข้าในจิตใจจนเป็นนิสัย 2) กิจกรรมในโรงเรียนต้องเป็นไปตามจังหวะเวลาที่สม่ำเสมอ เหมือนลมหายใจเข้าออก เด็กจะผ่อนคลายและรู้สึกมั่นคงปลอดภัย 3) สร้างให้เด็กเคารพและเห็นคุณค่าของสิ่งต่างๆที่เด็กสัมผัส ความรู้สึกนี้จะเป็นแก่นของจริยธรรมตลอดชีวิตของเด็ก การใช้สื่อการเรียนรู้ธรรมชาติที่ไม่ใช่อุปกรณ์สำเร็จรูปสามารถสร้างเสริมการเรียนรู้ให้กับเด็กมากกว่า ซึ่งแนวทางการจัดกิจกรรมการปั้นโดยการนำวัสดุที่สามารถรับประทานได้มาใช้ มีดังนี้

เป้าหมายของกิจกรรม

เป็นการ ส่งเสริมด้านการเรียนรู้ด้านโภชนาการควบคู่กับการปั้น ทำให้เด็กได้สัมผัสวัสดุ และสร้างสรรค์ผลงานจากวัสดุในชีวิตประจำวันที่คุ้นเคย และส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาการทั้ง 7 ด้าน คือ

ด้านอารมณ์ด้านสติปัญญาด้านร่างกายด้านการรับรู้ด้านสังคมด้านสุนทรียภาพและด้านความคิดสร้างสรรค์

อุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรม

สูตรขนมอย่างง่ายที่ใช้มือผสมได้ ช้อนตวง ถาด กะละมัง ผ้ากันเปื้อน เตาอบ หรือซึ้งสำหรับนึ่ง หรือหม้อต้ม (วัสดุอุปกรณ์ขึ้นอยู่กับประเภทของขนมที่จะใช้ในการทำ)

ขั้นตอนการทำกิจกรรม

ตัวอย่างกิจกรรมการปั้นโดยใช้วัสดุที่สามารถรับประทานได้ ครูอาจจะเริ่มพูดคุยกับเด็กเรื่องเกี่ยวกับขนมปัง ครูอาจจะให้เด็กแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับที่มาของขนมปัง ต้องมีส่วนผสมของอะไรบ้าง ส่วนผสมแต่ละอย่างเป็นอะไร ทำจากอะไร เกิดขึ้นได้อย่างไร เป็นต้น หลังจากนั้นให้เด็กลงมือชั่ง ตวง วัด ส่วนผสมด้วยตนเอง ให้เด็กผสมส่วนผสมต่างๆให้เข้ากัน ซึ่งในระหว่างการผสมนั้นจะทำให้เด็กเกิดความสนใจในความเปลี่ยนแปลงของส่วนผสมต่างๆได้ เมื่อส่วนผสมทุกอย่างเข้ากันเป็นอย่างดีแล้ว นำโดว์ขนมปังมาพักไว้ในกะละมัง เพื่อให้ขนมปังฟูขึ้น ครูสามมารถสอนเด็กเกี่ยวกับเรื่องของยีสได้ เมื่อโดว์ขนมปังขึ้นได้ทีแล้ว จึงนำออกมานวดอีกครั้ง แล้วแบ่งเป็นก้อนเท่าๆกันให้เด็กทุกคนได้ปั้นขนมปังตามจินตนาการของตนเอง อาจจะมีลูกเกดสีเหลือง สีดำ ให้เด็กตกแต่งขนมปัง หลังจากนั้นทาเนย แล้วนำเข้าเตาอบ

ข้อควรระวังในการใช้วัสดุ

- ควรจะตรวจสอบเด็กแต่ละคนว่ามีอาการแพ้วัตถุดิบชนิดใดบ้าง
- ควรสอนให้เด็กรักษาความสะอาด เช่น ล้างมือก่อนและหลังการทำกิจกรรม ไม่นำสิ่งของที่หล่นพื้นเข้าปาก เป็นต้น
- กำหนดข้อตกลงในการใช้อุปกรณ์ที่อาจเป็นอันตรายกับเด็ก เช่น ของมีคมต่างๆ อุปกรณ์ที่ให้ความร้อนต่างๆ เป็นต้น ซึ่งการใช้อุปกรณ์เหล่านี้จะต้องอยู่ในการดูแลของครูอย่างใกล้ชิด

ดังนั้นการจัดกิจกรรมการปั้นโดยใช้วัสดุที่สามารถรับประทานได้ ครูควรคำนึงถึงปัจจัยหลายอย่างที่เหมาะสมกับความพร้อมของเด็กและความพร้อมของครูเป็นหลัก เนื่องจากกิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับประสบการณ์ในชีวิตประจำวันของเด็ก ซึ่งจะเป็นการย่อโลกอันกว้างใหญ่ให้ง่ายต่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย และเด็กยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อีกด้วย

องค์ประกอบของการจัดกิจกรรมปั้น

แนวทางในการจัดกิจกรรมการปั้นทั้ง 3 แนวทางนี้ มีองค์ประกอบทั้ง 4 ด้านของการจัดกิจกรรมการปั้นที่สอดคล้องกัน แนวทางองค์ประกอบของการจัดกิจกรรมปั้น ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านวัตถุประสงค์หลักในการจัดกิจกรรมการปั้น
2. ด้านลักษณะของการจัดกิจกรรมการปั้น
3. ด้านวิธีการจัดกิจกรรมการปั้น
4. ด้านการประเมินผล

1. ด้านวัตถุประสงค์หลักในการจัดกิจกรรมการปั้น

การจัดกิจกรรมการปั้นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย ผู้สอนควรมีจุดเน้น และการกำหนดเป้าหมายของการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของเด็กในวัยนี้ เพื่อสามารถพัฒนาการทางศิลปะของเด็กในทุกๆด้านจากการจัดกิจกรรมที่ผู้สอนกำหนดขึ้น ซึ่งแนวทางในการกำหนดวัตถุประสงค์สำหรับการจัดกิจกรรมการปั้นที่ครูผู้สอนควรคำนึงเป็นหลักสำคัญมีดังนี้

1.1 เน้นให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์

การจัดกิจกรรมที่เน้นให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ด้วยการปั้น จะช่วยพัฒนาเด็กได้แสดงออกถึงความรู้สึก ความคิด จินตนาการ กระบวนการ และส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย อารมณ์และจิตใจ สังคม และสติปัญญา เสริมสร้างลักษณะนิสัยบุคลิกภาพที่เหมาะสม ทำให้เด็กกล้าคิด กล้าทำ และกล้าแสดงออก ซึ่งเป็นการฟื้นฟูพื้นฐานให้เด็กรักการทำงาน เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง

1.2 เน้นการใช้มือและสายตาให้สัมพันธ์กันในการทำกิจกรรมการปั้น

การปั้นของเด็กควรเน้นทักษะของการควบคุมกล้ามเนื้อต่างๆ ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับความแข็งแรงของกล้ามเนื้อของร่างกาย และการควบคุมกล้ามเนื้อให้เคลื่อนไหว เพื่อให้เด็กสามารถที่จะเรียนรู้ ที่จะทุบ ดึง ม้วน และสร้างพื้นผิว จากวัสดุที่ใช้ปั้นได้ ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้เด็กใช้มือและสายตาให้สัมพันธ์กันในการทำกิจกรรมการปั้น

1.3 เน้นการสังเกต กล้าแสดงออก ซักถาม อธิบาย อย่างมีเหตุผล

เด็กวัยปฐมวัยมีลักษณะพฤติกรรมการแสดงออกที่ชื่นชอบการเล่าเรื่องราวของตนเอง ดังนั้นการจัดกิจกรรมปั้นที่ส่งเสริมให้เด็กได้ถ่ายทอด และเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับผลงานของตนเอง จะ

ช่วยให้เด็กได้ฝึกสังเกต คิดเชื่อมโยงกับสิ่งที่ทำ และอธิบายผลงานของตนเองด้วยความภาคภูมิใจที่ได้บอกเล่าให้คนอื่นๆได้รับรู้

จากการกำหนดวัตถุประสงค์สำหรับการจัดกิจกรรมการปั้นที่กล่าวมานั้น จะเป็นส่วนสำคัญที่ครูผู้สอนสามารถยึดใช้เป็นแนวทางสำหรับการจัดกิจกรรมการปั้นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย ทั้งนี้ครูผู้สอนควรมีการประยุกต์ และบูรณาการแนวทางการกำหนดวัตถุประสงค์ให้มีความเหมาะสมสำหรับเด็ก จากสภาพแวดล้อมและองค์ความรู้อื่นๆที่เกี่ยวข้อง เช่น เน้นการเล่าถึงผลงานปั้นของตนเอง เน้นการถ่ายทอดประสบการณ์ส่วนตัวผ่านกิจกรรมการปั้น เน้นความรับผิดชอบในการทำกิจกรรมการปั้นตลอดจนการ เก็บรักษาวัสดุสำหรับการใช้ในครั้งต่อไป เป็นต้น

2. **ด้านลักษณะของการจัดกิจกรรมการปั้น**

การจัดกิจกรรมการปั้นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย ครูควรมีการกำหนดลักษณะของการจัดกิจกรรมการปั้นที่เน้นส่งเสริมสติปัญญา พัฒนาความคิด และจินตนาการโดยการเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้อย่างอิสระตามความสามารถ บูรณาการกิจกรรมการปั้นร่วมกับกิจกรรมอื่นๆ และจัดลำดับเนื้อหาจากง่ายไปสู่ยาก ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ส่งเสริมสติปัญญา พัฒนาความคิด และจินตนาการโดยการเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้อย่างอิสระตามความสามารถ

การจัดกิจกรรมปั้นจำเป็นต้องจัดกิจกรรมที่อยู่บนพื้นฐานความต้องการ และความเหมาะสมกับวัยเด็ก หากกิจกรรมที่ครูผู้สอนจัดนั้นทำให้เด็กเกิดความสนใจ ความสนุกสนาน จะส่งผลให้การจัดกิจกรรมนั้นเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางศิลปะของเด็กในทุกๆด้าน โดยเฉพาะการฝึกการใช้มือและสายตาให้สัมพันธ์กัน ซึ่งเป็นพื้นฐานของทักษะในการเขียนของเด็ก ดังนั้นควรจะมีการจัดกิจกรรมการปั้นให้เด็กทำเป็นประจำทุกวัน

2.2 บูณาการกิจกรรมการปั้นร่วมกับกิจกรรมอื่นๆ

ในการจัดกิจกรรมการปั้น ครูผู้สอนควรบูรณาการกิจกรรมที่ส่งเสริมการผสมผสานความรู้ และทักษะที่เด็กควรจะได้รับการฝึกฝน เพื่อให้กิจกรรมที่จัดขึ้นนั้นสามารถช่วยพัฒนาการทางศิลปะให้เพิ่มพูนสูงขึ้น เช่น การบูรณาการจากประสบการณ์ที่เกิดขึ้นรอบตัวในชีวิตประจำวันของเด็ก จากหน่วยการเรียนรู้กับวิชาการต่างๆ เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษา ดนตรี สังคม การบูรณาการกับกิจกรรมการทำขนม/อาหาร หรือบูรณาการกับการเล่านิทาน เป็นต้น การบูรณาการสิ่งต่างๆ เหล่านี้เข้ากับกิจกรรมการปั้นของเด็ก จะทำให้เด็กเกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และเกิดความคิด

สร้างสรรค์ จินตนาการต่อสิ่งที่ได้ไปพร้อมกับกิจกรรมการปั้น และจะเป็นการเรียนรู้ของเด็กที่ก่อให้เกิดความทรงจำต่อไปในระยะยาว

2.3 จัดลำดับเนื้อหาจากง่ายไปสู่ยาก

การจัดลำดับเนื้อหาสำหรับกิจกรรมการปั้น ครูผู้สอนควรคำนึงถึงระยะของการแสดงออกทางการพัฒนาการเริ่มต้นของเด็กๆ เช่น เด็กสามารถขยำ ทุบ ตี บีบ ม้วน หรือกดบนแม่พิมพ์ได้ และค่อยๆขยายเนื้อหา รูปแบบกิจกรรมที่ซับซ้อนมากยิ่งขึ้น เช่น การปั้นเป็นเรื่องราว ให้มีลักษณะเป็นภาพ 2 มิติ หรือ 3 มิติ ที่มีความตื้น ลึก หนา หรือบางได้ตามความเป็นจริง

จากการกำหนดลักษณะของการจัดกิจกรรมการปั้นที่กล่าวมานั้น นับว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่จะเป็นวิธีการจัดกิจกรรมการปั้นสำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งนอกจากที่กล่าวมานี้ยังมีแนวทางอีกหลากหลายสำหรับการกำหนดลักษณะในการจัดกิจกรรมการปั้นที่จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย โดยการให้เด็กปั้นจากสิ่งที่ใกล้ตัวขยายออกไปสู่สิ่งที่ไกลตัว นำเหตุการณ์หรือประสบการณ์ในชีวิตของเด็กมากำหนดเป็นหัวข้อหรือเรื่องราวที่จะให้เด็กปั้น ลักษณะของกิจกรรมการปั้นควรจะส่งเสริมให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กให้เป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์ได้ เป็นต้น

3. **ด้านวิธีการจัดกิจกรรมการปั้น**

ในการจัดกิจกรรมการปั้นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย ครูผู้สอนควรมีวิธีการจัดกิจกรรมการปั้น โดยการใช้คำพูดที่ไพเราะอ่อนหวาน ให้การเสริมแรง หรือให้คำชมเชยกับเด็ก เปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้อุปกรณ์ที่แปลกใหม่ หลากหลาย และให้อิสระในการเคลื่อนไหวอย่างเต็มที่ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

3.1 การใช้คำพูดที่ไพเราะอ่อนหวาน ให้การเสริมแรง หรือให้คำชมเชยกับเด็ก

การจัดกิจกรรมการปั้นควรผู้สอนเป็นบุคคลสำคัญที่จะสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนให้สนุกสนาน ผ่อนคลาย หรือลดความตึงเครียด ที่จะส่งผลต่ออารมณ์ ความรู้สึกของเด็กครูควรใช้คำพูดที่ไพเราะอ่อนหวาน ให้การเสริมแรง หรือให้คำชมเชยกับเด็ก ซึ่งเป็นวิธีการเสริมแรงบวกต่อจิตใจที่จะทำให้เด็กรู้สึกเกิดแรงบันดาล และความภาคภูมิใจในการทำงานของตนเอง เมื่อได้ยินคำชื่นชม และคำพูดที่เป็นการสนับสนุนจากครูผู้สอน

3.2 เปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้อุปกรณ์ที่แปลกใหม่ หลากหลาย

กิจกรรมการปั้นควรเปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้อุปกรณ์ที่แปลกใหม่ หลากหลาย การที่เด็กได้เห็นวัสดุเครื่องมือทางศิลปะหลายๆแบบ จะทำให้เกิดความรู้สึกอยากรู้อยากทดลอง และเป็นแรงกระตุ้นเพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณ เพราะเด็กได้มองเห็นความเป็นไปได้ของสิ่งที่ตนพบเห็น การจัด

กิจกรรมให้เด็กใช้วัสดุเครื่องมือและเทคนิคแปลกๆ จะทำให้วิชาศิลปะเป็นวิชาที่สนุกสนาน ได้ความรู้ความเข้าใจมากขึ้น

3.3 ให้อิสระในการเคลื่อนไหวอย่างเต็มที่

กิจกรรมการปั้นควรเปิดโอกาสให้เด็กเกิดการเคลื่อนไหวอย่างเต็ม อิสระ ที่จะเป็นการทำงานเพื่อสร้างสรรค์ผลงานของตนเอง ครูผู้สอนควรส่งเสริมให้เด็กใช้มือดึงสื่อที่ใช้ปั้นออกเป็นชิ้นๆ การม้วน การบีบ การใช้มือตี การนวด การทุบ การบด การตำ การต่อย การหยิก ซึ่งการให้อิสระการปั้นเช่นนี้จะช่วยให้เด็กเกิดทักษะการใช้นิ้ว ข้อมือให้เคลื่อนไหวได้โดยอัตโนมัติ

จากวิธีการจัดกิจกรรมการปั้นที่กล่าวมานั้น นับว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่จะเป็นวิธีการจัดกิจกรรมการปั้นสำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งนอกจากที่กล่าวมานี้ยังมีแนวทางอีกหลากหลายสำหรับการจัดกิจกรรมการปั้นที่จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย โดยการให้เด็กปั้นจากประสบการณ์ตรง เช่น การเรียนรู้นอกห้องเรียน หรือทัศนศึกษา การจัดกิจกรรมแบบโครงงาน เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ถึงที่มาและกระบวนการของผลงานนั้นๆ และให้เด็กฝึกทำงานเป็นกลุ่ม หรือการบูรณาการกิจกรรมการปั้นกับการประกอบอาหาร กิจกรรมการปั้นควรมีสื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ที่แปลกใหม่ และหลากหลาย เช่น แป้งคุ้กกี้ แป้งขนมปัง ถั่วกวน หรือของที่กินได้ เป็นต้น

4. ด้านการประเมินผล

การจัดกิจกรรมการปั้นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย ผู้สอนควรมีการประเมินผลการจัดกิจกรรมการปั้นให้สอดคล้องกับความต้องการของเด็กในวัยนี้ เพื่อเป็นการประเมินผลของการจัดกิจกรรม และนำผลการประเมินไปปรับปรุงในการจัดกิจกรรมการปั้นในครั้งต่อไป จุดสำคัญของการประเมินผลควรอยู่บนพื้นฐานที่ว่า เด็กมีพัฒนาการดีขึ้นกว่าเดิมหรือไม่ ซึ่งแนวทางการประเมินผลการจัดกิจกรรมการปั้น มีดังนี้

4.1 ประเมินผลงานของเด็กโดยการพูดคุยกับเด็ก

การสนทนา พูดคุยร่วมกับเด็กจะช่วยให้เด็กกล้าแสดงออก อธิบายเรื่องราว อย่างมีเหตุผล เช่น การพูดคุยกับเด็กสามารถการประเมินถึงความคิดของเด็กที่มีต่อการแสดงออกต่อผลงานที่ได้สร้างสรรค์ การเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ในการทำงาน ความพึงพอใจต่อผลงานของตนเอง เป็นต้น ซึ่งการประเมินนี้จะช่วยให้ครูผู้สอนรับรู้ และเข้าใจความคิด ความรู้สึกของเด็กได้ลึกซึ้ง

4.2 ประเมินผลงานของเด็กโดยการสังเกต

ครูผู้สอนควรมีการประเมินการทำงานของเด็กด้วยการสังเกต ซึ่งสามารถสังเกต

พัฒนการในหลายๆด้าน เช่น เพื่อดูทักษะการปั้น การใช้เครื่องมือ ความสนใจต่อกิจกรรม ความมั่นใจในการทำงาน หรือการทำงานร่วมกับผู้อื่น เป็นต้น

4.3 ประเมินผลจากสิ่งที่เด็กทำได้

การประเมินผลงานของเด็กนั้นไม่ควรประเมินถึงความสวย หรือไม่สวย และไม่ใช่ดูเฉพาะผลงานเท่านั้น ครูผู้สอนควรคำนึงถึงการประเมินผลจากสิ่งที่เด็กปฏิบัติงาน เช่น ความคิดสร้างสรรค์ที่แปลกใหม่ การใช้วัสดุ หรือการอธิบายสื่อความหมาย เป็นต้น

จากการประเมินผลการจัดกิจกรรมการปั้นที่กล่าวมานั้น ครูผู้สอนสามารถนำไปใช้สำหรับการประเมินผลการจัดกิจกรรมการปั้น และนอกจากแนวทางการประเมินผลที่กล่าวมา ครูผู้สอนสามารถใช้การประเมินอื่นๆตามความเหมาะของกิจกรรมได้ เช่น เน้นประเมินกระบวนการเรียนรู้มากกว่าความรู้ หรือนำผลงานของเด็กมาจัดแสดงและให้เด็กประเมินผลงานของตนเอง เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

การนำเสนอแนวทางในการจัดกิจกรรมการปั้น เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับจากการวิจัย

1. การจัดกิจกรรมการปั้นสำหรับเด็กปฐมวัยนั้น เป็นการส่งเสริมให้เด็กได้ใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กและสายตาให้ประสานสัมพันธ์กัน แต่ทั้งนี้ครูปฐมวัยเป็นผู้ที่มีส่วนสำคัญที่จะทำให้เด็กเห็นคุณค่าและได้รับประโยชน์สูงสุด ดังนั้นครูจึงควรเป็นผู้ที่ศึกษาเรียนรู้เทคนิค วิธีการ ฝึกฝนทักษะและจัดหาวัสดุใหม่ๆในการจัดกิจกรรมการปั้นอยู่ตลอดเวลา โดยครูอาจจัดกิจกรรมเป็นลักษณะการบูรณาการกิจกรรมการปั้นเข้ากับวิชาการต่างๆ โดยใช้กิจกรรมประกอบอาหารหรือขนม หรือนำวัสดุที่สามารถรับประทานได้มาใช้ในการทำกิจกรรมเป็นสื่อกลาง เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ถึงวัสดุที่หลากหลาย และขั้นตอนของการผลิตวัสดุนั้น ซึ่งเด็กจะได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงผ่านการปฏิบัติ

2. ควรมีการสนับสนุนให้จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับกิจกรรมการปั้นโดยเฉพาะ เนื่องจากผลการศึกษาพบว่าครูส่วนใหญ่จบการศึกษาปฐมวัย ซึ่งอาจทำให้ครูปฐมวัยไม่มีความชำนาญพิเศษทางการปั้นโดยเฉพาะ และครูส่วนใหญ่มีความต้องการในการเข้าร่วมอบรม ดังนั้นถ้าองค์กรที่เกี่ยวข้อง หรือผู้เชี่ยวชาญทางด้านการปั้นสำหรับเด็กปฐมวัย ให้ความสำคัญกับการให้ความรู้ความเข้าใจ แนวทางใหม่ และฝึกทักษะแก่ครูปฐมวัยเป็นประจำ อาจทำให้ครูปฐมวัยมีแนวคิดในการออกแบบกิจกรรม วิธีการสอนให้น่าสนใจ และอาจทำให้ครูมีทัศนะคติที่ดีต่อกิจกรรมการปั้นมากยิ่งขึ้น

3. ควรมีการเผยแพร่การสาธิตการจัดกิจกรรมการปั้น ตลอดจนการผลิตและใช้วัสดุต่างๆในสังคมออนไลน์ (Social Network) ซึ่งมีความสะดวกและง่ายต่อการศึกษาให้เกิดความเชี่ยวชาญ หรือจัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมการปั้นสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อครูปฐมวัย ซึ่งในรายละเอียดควรจะกล่าวถึงตั้งแต่วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมการปั้น ประโยชน์ที่เด็กจะได้รับ ขั้นตอนการเตรียมสื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ต่างๆที่หลากหลาย เข้าใจง่าย สะดวกต่อการนำมาปฏิบัติด้วยตนเอง ตลอดจนขั้นตอนการเก็บรักษาสื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์และผลงานของเด็ก

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการนำวัสดุที่หลากหลายมาใช้ในการทำกิจกรรมการปั้น เพื่อพัฒนาการทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อเป็นข้อมูลสนับสนุนนอกเหนือจากการวิจัยในครั้งนี้

2. ควรมีการศึกษาการจัดกิจกรรมการปั้น เพื่อพัฒนาการทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยในภูมิภาคอื่นๆ

3. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองระหว่างโรงเรียนในการจัดกิจกรรมการปั้น เพื่อพัฒนาการทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย

4. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการอบรมเชิงปฏิบัติการทางด้านการปั้น เพื่อให้ครูอนุบาลมีความรู้และความชำนาญในการจัดกิจกรรมการปั้นสำหรับเด็กปฐมวัยมากยิ่งขึ้น

5. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการจัดทำคู่มือหรือหนังสือสำหรับการจัดกิจกรรมการปั้นสำหรับเด็กปฐมวัย และผลของการใช้คู่มือในการจัดกิจกรรมการปั้นสำหรับเด็กปฐมวัยของครูผู้สอน

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กรองกมล บุตรขาว. 2546. **การศึกษาการสร้างผลงานปั้นของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากการจัดกิจกรรมศิลปะ**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต,ภาควิชาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

เกษรธิตะจารี. 2543. **กิจกรรมศิลปะสำหรับครู**.กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2551. **รูปแบบการเรียนการสอนปฐมวัยศึกษา**.กรุงเทพมหานคร: เบรน-เบส-บุ๊ค.

กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2546. การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย.**วารสารการศึกษาปฐมวัย** 7(3): 30-44.

เกรียงศักดิ์ เรืองศรี. 2544. **การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษา ในโรงเรียนอนุบาลอำเภอ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ**.วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต,สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

โกศล พิณกุล. 2555. **ศิลปะในโรงเรียน**. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

ขนบพรวัฒนสุขชัย. 2544. **การศึกษาการปั้นของเด็กอายุ 5-6 ปี ตามทฤษฎีของ แคลร์ โกลอมบ์**.วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชาศิลปศึกษาภาควิชาศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

คำวัง สมสุวรรณ. 2551. **การส่งเสริมพัฒนาการทางด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยโดยการจัดกิจกรรมการปั้นดิน**.วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต,สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน,สำนักงาน. 2546. **คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี)**.กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

จิราพัทธ์ แก้วศรีทอง. 2553. **งานประดิษฐ์ของชำร่วยจากดินไทย**.กรุงเทพมหานคร: วาดศิลป์.

จำเนียร ศิลปวานิช. 2538. **หลักและวิธีการสอน**. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ส่งเสริมอาชีวะ.

จุไรพร เสนาะ. 2545. **การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กวัยอนุบาลในโรงเรียนเมืองพัทยา สังกัดเมืองพัทยา**.วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต,

สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จุติกาญจน์ ภากรเกียรติสกุล. 2553. **งานประดิษฐ์วัสดุเหลือใช้กับการปั้นดิน**. กรุงเทพมหานคร: วาดศิลป์.

ชวลิต ดาบแก้ว. 2535. **ศิลปศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพาณิช.

ชวลิต ดาบแก้ว และสุดาวดี เหมทานนท์. 2525. **วิธีสอนศิลปศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

ชัยณรงค์ เจริญพานิชย์กุล. 2532. **กิจกรรมศิลปะเด็กอนุบาล**. กรุงเทพมหานคร: แปลนพับลิชชิ่ง.

ญาณิศา บุญพิมพ์. 2552. **การส่งเสริมพัฒนาการทางด้านกล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมประกอบอาหารประเภทขนมไทย**.วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ณัฐกฤตา ไพศาลสมบัติ. 2543. **การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนร่วมระดับอนุบาล ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 5**.วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต,สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณัฐรวี วงศ์อริยะกวี. 2552. **การศึกษาการใช้วัสดุธรรมชาติในการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย ในกรุงเทพมหานคร**.วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เดนิสธีดอบาลด์. 2545. **สนุกกับHomeschoolหลักสูตรและกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยและประถมต้น**. แปลโดย สิริณา พัฒนะเมลือง. กรุงเทพมหานคร: แฮปปี้ แฟมิลี่.

ตรีดาว รองสวัสดิ์. 2549. **การพัฒนาทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้ชั้นปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมการปั้น**.วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

เตือนใจ ทวีเมือง. 2547. **ผลของการใช้กิจกรรมการปั้นเพื่อพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลมิตรเด็ก เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต,สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

นภเนตร ธรรมบวร. 2551. **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นิรมล ตีรณสาร สวัสดิบุตร. 2525. **ศิลปศึกษาสำหรับครูประถม**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ตีรณสาร.

เนตรนารี คร้ามมีทรัพย์. 2554. **ดินเกาหลี** FREE STYLE.กรุงเทพมหานคร: วาดศิลป์.

บันลือ พฤกษะวัน. 2551. **จุดประกายสมองเด็กปฐมวัย**.กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปัทมาแจ่มจำรัส. 2548. **ความสามารถด้านการคิดของเด็กปฐมวัยที่ทำกิจกรรมปั้นแป้งโดว์ชนิดแข็ง**.วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต,สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ประเทิน มหาขันธ์. 2531. **ศิลปะในโรงเรียนประถม**.กรุงเทพมหานคร: โอ เอสพริ้นติ้ง เฮาส์.

ประมวญ ดิคคินสัน. 2536. **เมื่อลูกรักได้ครูดี**. กรุงเทพมหานคร: ต้นอ้อ.

ปราณี สังขะตะวรรธน์ และสิริวรรณ ศรีพหล. 2540. หน่วยที่ 2 การออกแบบหลักสูตร. **ประมวลสาระชุดวิชา การพัฒนาหลักสูตรและวิธีการสอน**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ฝ่ายตำรา โรงเรียนรุ่งอรุณ. 2550. **มากกว่าศิลปะ: ปั้นดิน ปั้นใจ**. กรุงเทพมหานคร: สานอักษร.

ฝ่ายตำรา โรงเรียนรุ่งอรุณ. 2550. **มากกว่าศิลปะ: อุปกรณ์ศิลปะจากธรรมชาติ**. กรุงเทพมหานคร: สานอักษร.

ไพเราะ พุ่มมั่น. 2544. **การพัฒนาคุณภาพนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาสู่ผลงานทางวิชาการ**. กรุงเทพมหานคร: แว่นแก้ว.

พีระพงษ์ กุลพิศาล. 2531. **มโนภาพและการรับรู้ทางศิลปะ**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.

พีระพงษ์ กุลพิศาล. 2546. **มโนภาพและการรับรู้ทางศิลปะและศิลปศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธาราอักษร.

ภารณี คุรุรัตนะ. 2542. **การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย (3-5ปี)**.กรุงเทพมหานคร: เซเว่นพริ้นติ้งกรุ๊ป.

มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. 2545. **ศิลปศึกษาแนวปฏิรูปฯ: ความเป็นมา ปรัชญาหลักการวิวัฒนาการด้านหลักสูตรทฤษฎีการเรียนการสอน และการค้นคว้าวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เยาวพา เดชะคุปต์. 2542. **การศึกษาปฐมวัย**.กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แม็ค.

เยาวพา เดชะคุปต์. 2542.**กิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แม็ค.

เยาวพา เดชะคุปต์. 2540. รูปแบบการจัดการศึกษาปฐมวัยในทศวรรษหน้า. **วารสารการศึกษาปฐมวัย**1(3): 8-18.

เยาวพา เดชะคุปต์. 2528. **กิจกรรมสำหรับเด็กก่อนวันเรียน**.กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

ราศี ทองสวัสดิ์. 2527. **เอกสารสอนชุดวิชาการสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ระดับปฐมวัยศึกษา**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

เลขาธิการสภาการศึกษา,สำนักงาน.2552. **รายงานความก้าวหน้าการจัดการเรียนรู้ ระดับปฐมวัย ปี 2551-2552**. กรุงเทพมหานคร: เพลินสตูดิโอ.

เลขาธิการสภาการศึกษา,สำนักงาน. 2551. **กรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) ที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2545-2559): ฉบับสรุป**.กรุงเทพมหานคร: สกศ.

เลขาธิการสภาการศึกษา,สำนักงาน. 2550.**นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5ปี)ระยะยาว พ.ศ.2550-2559**.กรุงเทพมหานคร: วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.

เลิศ อานันทนะ. 2535. **เทคนิควิธีสอนศิลปะเด็ก**. กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ลัดดา นีละมณี.2531.**คู่มือครูอนุบาล :นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ศูนย์การเรียนกิจกรรมเสรีระดับเด็กวัยก่อนประถมศึกษา**.กรุงเทพมหานคร: บรรณกิจ.

วิจิตรา วิเศษสมบัติ.2539. **ความพร้อมทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ความคิดรวบยอดประกอบการสนทนาในกิจกรรมการปั้น**.วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วิชัย วงษ์ใหญ่. 2525.**พัฒนาหลักสูตรและการสอนมิติใหม่**.กรุงเทพมหานคร: ธเนศวรการพิมพ์.

วิชัย วงษ์ใหญ่. 2529. **ศิลปะเด็ก: สภาพปัจจุบันและอนาคต ใน สรุปรายงานการสัมมนาวิชาการ**. กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์การพิมพ์.

วนิดา ศิลปกิจโกศล. 2540. **ผลของการทำกิจกรรมการปั้นแบบชี้แนะ กึ่งชี้แนะ และแบบอิสระที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเอง ของเด็กปฐมวัย**.วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วิบูลย์ ลี้สุวรรณ. 2529. **สมัยใหม่กับศิลปะร่วมสมัย**.กรุงเทพมหานคร: ต้นอ้อ.

วรวรรณ เหมชะญาติ. 2551. **หลักสูตรอนุบาลจุฬาลักษณ์สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วรนาท รักสกุลไทย และคณะครูอนุบาล โรงเรียนเกษมพิทยา. 2554. **สุดยอดเทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบครูมืออาชีพ**.กรุงเทพมหานคร: แฮปปี้ เลิร์นนิ่ง.

วรรณี อยู่คง. 2547. **ความสามารถของกล้ามเนื้อมือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับกิจกรรมการปั้น**.วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต,สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วิรุณ ตั้งเจริญ. 2535. **การสร้างเสริมลักษณะนิสัยเด็กปฐมวัยด้านศิลปะ: เอกสารการสอนชุดวิชา การสร้างเสริมลักษณะนิสัยระดับปฐมวัยศึกษา หน่วยที่ 5**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

วิรุณ ตั้งเจริญ. 2526. **ศิลปศึกษา**.กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิฒวลอาร์ต.

วิริยะ สิริสิงห์. 2531. **สนุกกับการปั้น**. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.

วีรนุช ปิณฑวนิช. 2544. กระเทาะร่างหลักสูตรขั้นพื้นฐาน. **สานปฏิรูป**4(43): 19-24.

วไลพร คุโณทัย. 2530. **หลักการสอน**.กรุงเทพมหานคร: กองส่งเสริมวิทยฐานะครู กรมการฝึกหัดครู.

ศิวรี อรัญนารถ. 2551. **ผลการจัดประสบการณ์ศิลปศึกษา เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ทางศิลปะสำหรับเด็กอนุบาล**.วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชาศิลปศึกษาภาควิชาศิลปะดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศิริลักษณ์ ศรีกมล. 2536. **ปฐมวัยศึกษา: กิจกรรมและสื่อการสอนเพื่อฝึกทักษะพัฒนาการและการเรียนรู้**. ใน พราวพรรณ เหลืองสุวรรณ (บรรณาธิการ). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สัญญลักษณ์ สุวรรณรัศมี. 2534. **คู่มือการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ศิลปะเด็ก ชั้นอนุบาลปีที่1**. ชลบุรี: สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี.

สิริพรรณ ตันติรัตน์ไพศาล. 2545. **ศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย**. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.

สุชาติ เถาทอง. 2541. **สื่อการเรียนรู้รายวิชากลุ่มสาระศิลปะ**.กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์.

สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ และธิดา พิทักษ์สินสุข. 2543. **การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยไทย: ตามแนวคิดเรก-จิโอ เอมีเลีย**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันแห่งชาติเพื่อการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย.

สุดารัตน์ เพชรรัจี. 2539. **สภาพและปัญหาการจัดประสบการณ์ศิลปศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยของครูปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาล กรุงเทพมหานคร**.วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต,สาขาวิชาศิลปศึกษาภาควิชาศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุมนา สัมมาทิพย์. 2553. **การศึกษาการจัดสิ่งแวดล้อมสำหรับกิจกรรมสร้างสรรค์ศิลปศึกษาระดับอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชาศิลปศึกษาภาควิชาศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุรางค์ โค้วตระกูล. 2553. **จิตวิทยาการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุลักษณ์ ศรีบุรี. 2436. คุณค่าของศิลปะจากทัศนะของบุคคลต่างๆ. **วารสารครุศาสตร์**22(กรกฎาคม-กันยายน): 51-63.

เสาวลักษณ์ อนุดิตย์. 2542. **การพัฒนาโปรแกรมศิลปศึกษาเพื่อส่งเสริมการรับรู้ทางศิลปะสำหรับเด็กอนุบาล**.วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต,สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

แสงเดือน ตันเจริญ. 2542. **การศึกษาการจัดกิจกรรมเสรีของครูอนุบาลสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร**.วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต,สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมเกียรติ ตั้งนโม. 2541. **ศิลปศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

สมศรี สมบูรณ์. 2546. **การศึกษาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กกลุ่มอาการดาวน์ในระดับปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมศิลปะการปั้น**.วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

หรรษา นิลวิเชียร. 2535. **ปฐมวัยศึกษา: หลักสูตรและแนวปฏิบัติ**. กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.พริ้นติ้งเฮ้าส์.

อัมพิกา ภูเดช. 2542. **เอกสารประกอบการอบรมครูโรงเรียนเอกชนระดับก่อนประถมศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

อาภรณ์ ใจเที่ยง. 2550. **หลักการสอน(ฉบับปรับปรุง)**.พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

อุบล ตู้จินดา. 2532. **หลักและวิธีการสอนศิลปะ**. กรุงเทพมหานคร: โอ เอสพริ้นติ้ง เฮาส์.

อรุณศรี จันทร์ทรง. 2553. **คู่มือครูปฐมวัยยุคใหม่**. กรุงเทพมหานคร: สาราเด็ก.

เอมอร จังศิริพรปกรณ์. 2551. **สถิติประยุกต์ทางการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร:ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อำไพ ตีรณสาร. 2532. นักเรียนแกนนำประสิทธิภาพการสอนศิลปะ. **จดหมายข่าวครูศิลปะ**. (มีนาคม–พฤษภาคม):1-3.

องค์การ อินทรัมพรรย์ และคณะ. 2535. **การสร้างเสริมลักษณะนิสัยเด็กปฐมวัยด้านศิลปะ: เอกสารการสอนชุดวิชา การสร้างเสริมลักษณะนิสัยระดับปฐมวัยศึกษา หน่วยที่** 6. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ภาษาอังกฤษ

Aarti, R. 2011. **Polymer Clay Beads: How to make Polymer Clay Beads**. [Online]. Available from: http://www.buzzle.com/articles/polymer-clay-beads-how-to-make-polymer-clay-beads.html [2012,June 23]

Adamson, K. 2010. Clay Animal and Their Habitats.SchoolArts.**The Art Education Magazine for Teachers**.109(7): 50-51.

Arnheim, R. 1969. **Art and Visual Perception**. London: Faber and Faber.

Bates, J.K. 2000.**Becoming an Art Teacher**.California: Custom/Bawden(VHP Group).

Bhuyan, R. 2011. **Creative Playdough Ideas for Kids**.[Online]. Available from:http://www.buzzle.com/articles/creative-playdough-ideas-for-kids.html [2012, June23]

Billman, J., and Sherman, J.A. 1996. **Observation and participation in early childhood setting: Apracticum guide**. Toronto: Allyn and Bacon.

Blokhuis, M.J. 2011. **Homemade Clay**.[Online]. Available from: http://www.kinderartlittles.com/artmaking/homemadeclay.shtml [2012, July 2]

Brenda, S.S. 1991. **Changes in Children's Event Memory as a Function of Experience (Memory)**.Dissertation Abstracts International. 2326.B.

Bredekamp, S. 1987. **Developmentally appropriate practice in early childhood programsserving children from birth through age 8 (Expanded edition)**.Washington. DC: NAEYC.

Bredekamp, S., and Copple, C. 1997.**Developmentally appropriate practice in early childhood programs (Revised edition)**. Washington. DC: NAEYC.

Brown, E.V. 1975. Developmental Characteristics of Clay Figures made by Children AgeThree through Age Eleven. **Studies in Art Education** 16(3): 45-53.

Chapman L.H. 1978.**Approaches to Art in Education**. New York: Harcourt Brace Jovanovich, Inc.

Cleave, S., and Brown, S. 1991. **Early to school: Four year olds in infant class**. London and New York: NFER / Routledge.

Callaway, G., and Kear, M. 1999. **Teaching Art and Design in the Primary School**. London: David Fulton Publishers.

Connelly, F.M., and Clandinin, D.J. 1988. **Teachers as curriculum planner: Narratives of experience**.New York: Teacher College Press.

Conrad, G. 1964. **The Process of Art Education in the Elementary School**. N.J.: Prentice-Hall, Inc.

Dewey, J. 1938. **Experience and education**. New York: Collier Books.

Doull, J., Curtis D.,Klassen, and Mary O.Amdur, eds. 1980.**Toxicology**. New York: Macmillan Publishing.

Edwards, L.C. 2006. **The creative arts: a process approach for teacher and children**. New Jersey: Pearson education, Inc.

Eliason, C, and Jenkins, L. 1994. **A practical guide to early childhood curriculum**. New York: Macmillan College Publishing.

Erikson, E.H. 1950. **Childhood and Society**. New York: W.W. Norton.

Gardner, H. 1983. **Frames of mind**. New York: Harper Collins.

Gesell, A. 1949.**Child Development: An Introduction to the Study of Human Growth**. New York: Harper&Row.

Goldhaber, J. 1992. Sticky to Dry; Red to Purple: Exploring Transformation with Play Dough. **Young Children** 48(1): 26-28.

Golomb C. 1997. Representational Concepts in Clay: The Development of Sculpture. In A. M. Kindler (ed), **Child Development in Art**, Virginia: National Art Education Association.

Golomb C. 1974. **Young Children's Sculpture and Drawing: A Study in Representational Development**. Massachusetts: Harvard University Press.

Gordon,A.M.,and Williams B.K. 1995.**Beginnings and beyond**.New York: Delmar.

Grossman, E. 1980. Effects of Instructional Experience in Clay Modelling Skills on Modeled Human Figure Representation in Preschool Children. **Studies in Art Education** 22(1): 51-59.

House, C. A. 2007. Developing Preschoolers' Science Vocabulary though Clay Explorations.**Journal of Geoscience Education**. 55(4): 267-273.

Hurwitz, A. 1991.**Children and their art: methods for the elementary school.** 7th ed. USA: Thomson Wadsworth.

Kohl,M.F. 1989.**Mudworks: Creative Clay, Dough, and Modeling Experiences.** USA: Bright Ring Publishing.

Kolbe, U. 1997. Clay & Children: More than Making Pots. **AECA Resource Book Series** 4(2): 21.

Koster, J.B. 2001.**Bringing art into the elementary classroom**. USA: Wadsworth.

Koster, J.B. 2001.**Growing artists teaching art to young children**. New York: Thomson Learning.

Koster, J.B. 2008.**Growing artists teaching art to young children.** 4th ed. New York:Cengage Learning.

Lalwani, P. 2011. **Clay Modeling Ideas**.[Online]. Available from:http://www.buzzle.com/articles/clay-modeling-ideas.html [2012, June 23]

Linderman, E.W., and Herberholz, D.W. 1964. **Developing Artistic and Perceptual Awareness**. U.S.A.: WM.C.Brown.

Lowenfeld, V., and Britian, W.L.1987. **Creative and Mental Growth**. 8th ed. New Jersey: Macmillan Publishing.

Mattil, E.L., andMarzan, B. 1981.**Meaning in Children's Art**.N.J.: Prentice-Hall.

Martin, D. M. 1995. Clay: The Forgotten Art. **Dimensions of Early Childhood** 23(4): 5-8.

Mayesky M. 2002. **Creative Activities for Young Children**.7th ed. New York: Delmar Learning.

Mayesky M. 2004. **Creative Art & Activities: Clay, Play Dough and Modelling Materials**. New York: Delmar Learning.

McFee, J. K. and Degge, R.M. 1977. **Art, Culture and Environment: A Catalyst for Teaching**.California: Wadsworth Publishing Company.

McCarthy. M.A., and Houston, J.P. 1980.**Fundamentals of Early Childhood Education**. Cambridge. M.A: Winthrop.

Montessori, M. 1964. **The Montessori Method**. Cambridge. M.A: Robert Bentley.

Mule, M. 2011.**Clay Art for Kids**.[Online]. Available from: http://www.buzzle.com/articles/clay-art-for-kids.html [2012, July 2]

Nakate, S. 2011. **Clay Sculpture Ideas**.[Online]. Available from:http://www.buzzle.com/articles/clay-sculpture-ideas.html [2012, July 2]

Newman, R. 1995. For Parents Particularly: Saving with Dough and Other Inexpensive Activities for the Family. **Childhood Education**. 72(1): 36-40.

Parwani, K. 2011. **Kids Cooking Activities**.[Online]. Available from: http://www.buzzle.com/articles/kids-cooking-activities.html [2012, July 2]

Piaget, J.1972. **Science of education and the psychology of the child (revise edition).** New York: Harcourt Brace Jovanovich Inc.

Qualley, C.A. 1986. **Safety in the Artroom.** Worcester, Mass: Davis Publications.

Schirrmacher, R.1998. **Art and Creative Development for Young Children.** 3rd ed. Boston: Delmar Publishers.

Seefeldt, C., and Burbour, N. 1986.**Early Childhood Education and introduction**. London: Charles E. Merrill Publishing.

Skophammer, K. 2010. Painting with Clay: A Study of the Master. **Art & Activities**. 147(1): 36-37.

Stylianou, X.C. 2010.Clam, Cool, and Comfortable in Clay. **School Arts**: The Art Education Magazine for Teacher. 109(9): 40.

Taba, H. 1962. **Curriculum Development: Theory and Practice**. New York: Harcout Brace and World, Inc.

Tyler, R.W. 1971. **Basic Principles of Curriculum and Instruction**. Chicago: The University of Chicago Press.

Wright, S. 2003. **The Arts, Young Children, and Learning**. Boston: Pearson Education.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือวิจัย

<u>รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือวิจัย จำนวน 3 ท่าน</u>

1. รองศาสตราจารย์ ดร.จีระพันธุ์ พูลพัฒน์
   อาจารย์พิเศษสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาหลักสูตรการสอน และเทคโนโลยีการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี
   คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
3. รองศาสตราจารย์ ดร.อรุณี หรดาล
   อาจารย์ประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช

ภาคผนวก ข

.

รายนามผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการผู้ให้สัมภาษณ์

<u>รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์</u>

1. อาจารย์ รินภาภรณ์ ประคองสาย
   หัวหน้าแผนกอนุบาล โรงเรียนอนุบาลแสงโสม
   วันที่สัมภาษณ์ 27 มกราคม พ.ศ.2555 เวลา 13.00 น.
2. อาจารย์ กิตติ์กัลยาณพงศ์
   ครูสอนศิลปะ โรงเรียนทอสี
   วันที่สัมภาษณ์ 28 มกราคม พ.ศ.2555 เวลา 10.00 น.
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เอื้อพร สัมมาทิพย์
   อดีตครูระดับอนุบาล โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
   วันที่สัมภาษณ์ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2555 เวลา 9.30 น.
4. อาจารย์ ชมพูนุช ตั้งพินิจการ
   ครูสอนศิลปะและภาษาอังกฤษ โรงเรียนทอสี
   วันที่สัมภาษณ์ 8 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2555 เวลา 14.00 น.
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ทินกร บัวพูล
   ครูสอนศิลปะ โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
   วันที่สัมภาษณ์ 15 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2555 เวลา 8.00 น.
6. อาจารย์ อรอุมา ขำวิจิตร์
   หัวหน้าระดับชั้นอนุบาลโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
   วันที่สัมภาษณ์ 16 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2555 เวลา 13.00 น.
7. อาจารย์ พรรณงาม ใจรักษ์ศักดิ์
   อาจารย์ประจำกลุ่มสาระเรียนรู้การงาน และเทคโนโลยี
   โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
   วันที่สัมภาษณ์ 17 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2555 เวลา 8.30 น.
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศิริลักษณ์ ศรีกมล
   อาจารย์ประจำกลุ่มสาระเรียนรู้การงาน และเทคโนโลยี
   โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
   วันที่สัมภาษณ์ 17 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2555 เวลา 14.00 น

9. อาจารย์ อรพินท์ กุศลรุ่งรัตน์
   อดีตครูสอนศิลปะ โรงเรียนรุ่งอรุณ
   ปัจจุบัน หัวหน้าโครงการวิจัยและพัฒนาการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตชนเผ่าปกาเก่อญอ กรณีศึกษา ศูนย์โจ๊ะมาโลลือหล่า โรงเรียนวิถีชีวิต บ้านสบลาน อ.สะเมิง จ.เชียงใหม่
   วันที่สัมภาษณ์ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2555 เวลา 11.00 น.
10. รองศาสตราจารย์ ดร.อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร
    อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาหลักสูตรการสอนและเทคโนโลยีการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
    วันที่สัมภาษณ์ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2555 เวลา 15.00 น.

ภาคผนวก ค.

รายชื่อโรงเรียนอนุบาลในกรุงเทพมหานครที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการสังเกต

<u>รายชื่อโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการสังเกต</u>

1. โรงเรียนอนุบาลทอสี
   ครูผู้สอน: อาจารย์ กิตติ์กัลยาณพงศ์, อาจารย์ ชมพูนุช ตั้งพินิจการ
   วันที่สังเกต 25 มกราคม พ.ศ.2555 เวลา 14.00 – 17.30 น.
2. โรงเรียนอนุบาลธีรานุรักษ์
   ครูผู้สอน: อาจารย์ กิตติ์กัลยาณพงศ์
   วันที่สังเกต 31 มกราคม พ.ศ.2555 เวลา 15.00 – 17.00 น.
3. โรงเรียนไผทอุดมศึกษา
   ครูผู้สอน: อาจารย์ นิตยา อ่อนจ้อย, อาจารย์ พนารัตน์ หอมเทียน
   วันที่สังเกต 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2555 เวลา 8.30 – 12.00 น.
4. โรงเรียนอนุบาลเด่นหล้า
   ครูผู้สอน: อาจารย์ เขมณัฏฐ์ เผือกทุ่งใหญ่, อาจารย์ ศิริรัตน์ ผิวงาม, อาจารย์ วิมลวรรณ เชาว์สิลิกกุล, อาจารย์ นิตยา ขวัญเมือง
   วันที่สังเกต 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2555 เวลา 9.00 – 10.00 น.
5. โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย
   ครูผู้สอน: อาจารย์ สุรีย์พร วีรงคเสนีย์, อาจารย์ วีรญาวงค์จินดา
   วันที่สังเกต 13 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2555 เวลา 10.30 – 11.00 น.
6. โรงเรียนรุ่งอรุณ
   ครูผู้สอน: อาจารย์ รินรดา กลิ่นหอม, อาจารย์ นิตยสัตย์ มีโชค
   วันที่สังเกต 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2555 เวลา 9.00 – 10.30 น.
7. โรงเรียนอนุบาลจารุวรรณ
   ครูผู้สอน: อาจารย์ กฤตยา วิทูรวิทย์ลักษณ์, อาจารย์ เบณจรัตน์ ธนันชัย
   วันที่สังเกต 15 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2555 เวลา 9.00 – 11.00 น.
8. โรงเรียนอนุบาลแสงโสม
   ครูผู้สอน: อาจารย์ เดือนฉาย มีสำราญ, อาจารย์ เสาวลักษณ์ สุบิน, อาจารย์ ประภาศรี ราชิวงศ์
   วันที่สังเกต 16 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2555 เวลา 10.00 – 11.15 น.

9. โรงเรียนอนุบาลบ้านรัก

   ครูผู้สอน: อาจารย์ แจ่มจันทร์ ล้อเลิศสกุล, อาจารย์ ธีวาวรรณ พันธ์ดี

   วันที่สังเกต 21 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2555 เวลา 9.00 – 10.00 น.

10. โรงเรียนอนุบาลกุ๊กไก่

    ครูผู้สอน: อาจารย์ วารุณี สมศรี, อาจารย์ เพียงพิศ บรรเทาทุกข์

    วันที่สังเกต 22 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2555 เวลา 9.15 – 10.30 น.

ภาคผนวก ง

.

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขอความร่วมมือในการให้ข้อมูลในโครงการวิจัย เรื่อง
การนำเสนอแนวทางในการจัดกิจกรรมการปั้น เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย

โดย นางสาวไข่มุก พงศ์สถาพร
นิสิตหลักสูตรครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา
ภาควิชาศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2554

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์อาจารย์ ดร. ขนบพรวัฒนสุขชัย
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วมรองศาสตราจารย์ ดร. ปุณณรัตน์ พิชญไพบูลย์

ผู้วิจัยจะขอรับแบบสอบถามภายในวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2555
เบอร์ติดต่อ 081 449 0444

แบบสอบถามสำหรับครูปฐมวัย
การนำเสนอแนวทางในการจัดกิจกรรมการปั้น เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางศิลปะ
สำหรับเด็กปฐมวัย

<u>คำชี้แจง</u>

1 แบบสอบถามฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อต้องการความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่มีต่อการจัดกิจกรรมการปั้นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย

2 แบบสอบถามฉบับนี้ มีทั้งหมด 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2ข้อมูลเกี่ยวกับความสนใจและประสบการณ์การจัดกิจกรรมการปั้น

ตอนที่ 3ความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการปั้นสำหรับเด็กปฐมวัยในปัจจุบัน

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ ปัญหาที่พบ และสิ่งที่ควรปรับปรุง เกี่ยวกับแนวทางในการจัดกิจกรรมการปั้นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย

3 โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ○หน้าข้อความหรือกรอกข้อความในช่องว่างที่ตรงกับข้อมูลส่วนตัวและระดับความคิดเห็นที่เกี่ยวกับตัวท่านมากที่สุด

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ○ ในข้อที่ตรงกับสภาพของท่าน

สำหรับผู้วิจัย

1. เพศ ☐
   - ○ ชาย
   - ○ หญิง
2. อายุ ☐
   - ○ ต่ำกว่า 20 ปี
   - ○ 21-25 ปี
   - ○ 26-30 ปี
   - ○ 31-35 ปี
   - ○ 36-40 ปี
   - ○ 41-45 ปี
   - ○ 46-50 ปี
   - ○ 51-55 ปี
   - ○ 56-60 ปี
   - ○ สูงกว่า 60 ปี
3. วุฒิการศึกษา ☐
   - ○ ต่ำกว่าปริญญาตรี (โปรดระบุ).....
   - ○ ระดับ ปริญญาตรี
   - ○ สูงกว่าปริญญาตรี (โปรดระบุ).....
   - ○ อื่นๆ (โปรดระบุ).....
4. สาขาที่ท่านสำเร็จการศึกษา ☐
   - ○ ศิลปศึกษา (โปรดระบุสถาบัน).....
   - ○ ศิลปกรรม (โปรดระบุสถาบัน).....
   - ○ การศึกษาปฐมวัย (โปรดระบุสถาบัน).....
   - ○ ศิลปะประยุกต์ (โปรดระบุสถาบัน).....
   - ○ อื่นๆ (โปรดระบุสถาบัน).....
5. โรงเรียนที่สอน ณ ปัจจุบัน..... ☐
6. ประสบการณ์การทำงาน ☐
   - ○ ต่ำกว่า 1 ปี
   - ○ 1-5 ปี
   - ○ 6-10 ปี
   - ○ 11-15 ปี
   - ○ 16-20 ปี
   - ○ 21 ปี ขึ้นไป
7. ระดับชั้นที่สอน (ตอบได้มากกว่า1ข้อ) ☐
   - ○ เด็กเล็ก
   - ○ อนุบาลชั้นปีที่ 1
   - ○ อนุบาลชั้นปีที่ 2
   - ○ อนุบาลชั้นปีที่ 3
8. จำนวนนักเรียนที่ท่านดูแล/รับผิดชอบ จำนวน.....คน ☐
9. ท่านมีประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมการปั้นสำหรับเด็กปฐมวัยมากน้อยเพียงใด ☐
   - ○ น้อยกว่า 1 ปี (โปรดระบุ).....
   - ○ 1-5 ปี
   - ○ 6-10 ปี
   - ○ 11-15 ปี
   - ○ 16 ปีขึ้นไป (โปรดระบุ).....

สำหรับผู้วิจัย

10 ท่านมีโอกาสเข้าอบรม/ร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการปั้นมากน้อยเพียงใด

- ○ อาทิตย์ละ 1 ครั้ง
- ○ เดือนละ 1 ครั้ง
- ○ เดือนละ 2-3 ครั้ง
- ○ 2-3 เดือนครั้ง
- ○ ไม่แน่นอน
- ○ อื่นๆ (โปรดระบุ).....

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความสนใจและประสบการณ์การจัดกิจกรรมการปั้น

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ○ ในข้อที่ตรงกับความสนใจและประสบการณ์การจัดกิจกรรมการปั้น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. ท่านมีความสนใจในการจัดกิจกรรมทางด้านศิลปะ ประเภทใดสำหรับเด็กปฐมวัยมากที่สุด
   - ○ กิจกรรมวาดเส้น
   - ○ กิจกรรมวาดภาพระบายสี
   - ○ กิจกรรมทดลองเกี่ยวกับสี เช่น เป่าสี หยดสี พับสี ระบายสีด้วยนิ้วมือ ฝ่ามือ
   - ○ กิจกรรมการพิมพ์ภาพ
   - ○ กิจกรรมการปั้น ขยำดินเหนียว ดินน้ำมัน แป้งโดว์ กระดาษ ฯลฯ
   - ○ กิจกรรมการพับ ฉีก ปะ
   - ○ กิจกรรมประดิษฐ์ เช่น การร้อย สาน และการออกแบบ ฯลฯ
   - ○ อื่นๆ โปรดระบุ.....
2. ท่านมีความสนใจที่จะได้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการปั้นสำหรับเด็กปฐมวัยในลักษณะใด
   - ○ ควรมีการอบรมเพิ่มเติมให้กับอาจารย์ผู้สอน
   - ○ ควรเพิ่มปริมาณอุปกรณ์การเรียนการสอน
   - ○ ควรเน้นภาคปฏิบัติให้มากขึ้น
   - ○ ควรจัดกิจกรรมเสริมการเรียนการสอนให้มากขึ้น
   - ○ อื่นๆ (โปรดระบุ).....
3. ปัจจุบันท่านใช้วัสดุประเภทใดในการจัดกิจกรรมการปั้น
   - ○ ดินเหนียว
   - ○ ดินน้ำมัน
   - ○ ดินญี่ปุ่น
   - ○ ดินกระดาษ
   - ○ แป้งขนมปัง
   - ○ แป้งสาลี
   - ○ Paper Mache
   - ○ อื่นๆ (โปรดระบุ).....

สำหรับผู้วิจัย

4. ท่านคิดว่าข้อใดเป็นปัจจัยสำคัญในการเลือกใช้สื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ **ในข้อ 3**
   - ○ หาซื้อง่าย
   - ○ ราคาเหมาะสม
   - ○ ความสะดวกในการจัดเตรียมอุปกรณ์
   - ○ ความสะอาด
   - ○ อื่นๆ (โปรดระบุ).....
5. ท่านคิดว่าข้อใดเป็นปัญหาหลักของครูในการจัดกิจกรรมการปั้น
   - ○ การจัดเตรียมอุปกรณ์ไม่สะดวก
   - ○ ใช้เวลานาน
   - ○ ต้องจัดเตรียมสื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์
   - ○ วิธีทำยุ่งยาก
   - ○ อุปกรณ์มาก เก็บลำบาก
   - ○ สกปรก เลอะเทอะ
   - ○ ไม่มีงบประมาณซื้อวัสดุ/อุปกรณ์
   - ○ อื่นๆ (โปรดระบุ).....
6. ท่านได้รับงบประมาณในการจัดกิจกรรมการปั้นในแต่ละภาคการศึกษาเป็นจำนวนเท่าไร.....บาท

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการปั้นสำหรับเด็กปฐมวัยในปัจจุบัน

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความต่อไปนี้ แล้วพิจารณาระดับความคิดเห็นของท่านที่มีต่อข้อความนั้นโดยทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องตัวเลือกที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่าน โดยกำหนดให้

5	หมายความว่า	มากที่สุด
4	หมายความว่า	มาก
3	หมายความว่า	ปานกลาง
2	หมายความว่า	น้อย
1	หมายความว่า	น้อยที่สุด

ข้อความ		ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1	ด้านวัตถุประสงค์ ที่ครูต้องการให้เด็กเกิดพฤติกรรมหลังจากการจัดกิจกรรมการปั้น					
1.1	สามารถถ่ายทอดประสบการณ์ส่วนตัวผ่านกิจกรรมการปั้น					
1.2	มีความคิดสร้างสรรค์					
1.3	ช่างสังเกต กล้าแสดงออก ซักถาม อธิบาย อย่างมีเหตุผล					
1.4	สามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง					
1.5	สร้างความรับผิดชอบในการทำกิจกรรมการปั้นตลอดจนการเก็บรักษาวัสดุสำหรับการใช้ในครั้งต่อไป					
1.6	ปั้นได้ด้วยตนเอง					

ข้อความ		ระดับความคิดเห็น					สำหรับผู้วิจัย
		5	4	3	2	1	
1.7	เล่าถึงผลงานปั้นของตนเอง						
1.8	เข้าใจสัมพันธภาพของตนเองกับสิ่งแวดล้อม						
1.9	ใช้มือและสายตาให้สัมพันธ์กันในการทำกิจกรรมการปั้น						
1.10	เล่นแบบทดลอง ในการทำกิจกรรมการปั้น						
1.11	รู้จักการทำงานเป็นกลุ่มอย่างมีระเบียบวินัย และประณีต						
1.12	สามารถนำกิจกรรมการปั้นมาประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวัน เช่น การปั้นลูกชุบ การปั้นคุ้กกี้อย่างง่าย เป็นต้น						
1.13	ใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆในการทำกิจกรรมการปั้นได้อย่างเหมาะสมกับชิ้นงาน						
2	ด้านลักษณะของกิจกรรมการปั้น						
2.1	ให้ความสำคัญกับเพศ วัย และความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก						
2.2	เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียนในท้องถิ่น						
2.3	เหมาะสมกับศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม						
2.4	สอดคล้องกับความเป็นจริงในสังคมปัจจุบัน						
2.5	สอดคล้องกับความต้องการ และความสนใจของเด็ก						
2.6	ส่งเสริมสติปัญญา พัฒนาความคิด และจินตนาการ						
2.7	เปิดโอกาสให้เด็กเรียนรู้ได้อย่างอิสระตามความสามารถของตนเอง						
2.8	นำเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันไปใช้แสดงออกในผลงานปั้น						
2.9	ส่งเสริมเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กไปในแนวทางที่พึงประสงค์						
2.10	บูรณาการกิจกรรมการปั้นร่วมกับกิจกรรมอื่นๆ						
2.11	จัดลำดับเนื้อหาจากง่ายไปสู่ยาก						
2.12	จัดลำดับความจำเป็นที่ต้องเรียนก่อนหลัง						
2.13	จัดลำดับจากส่วนรวมไปสู่ส่วนย่อย						
2.14	จัดลำดับให้เรียนจากสิ่งที่ใกล้ตัวขยายออกไปสู่สิ่งที่ไกลตัว						
3	ด้านวิธีการจัดกิจกรรมการปั้น						
3.1	กระตุ้นให้ใช้ประสบการณ์ชีวิตจากประสบการณ์ของเด็ก						
3.2	ให้อิสระในการเคลื่อนไหว เช่น เดิน นอน เป็นต้น ได้อย่างเต็มที่						
3.3	ให้ทำงานเป็นกลุ่ม (โปรดระบุ จำนวน.....คน)						
3.4	ให้อิสระเด็กในการทำงานคนเดียว						
3.5	ให้อิสระเด็กในการทำงานศิลปะบนพื้น						
3.6	กระตุ้นเด็กด้วยคำพูดที่ไพเราะอ่อนหวาน ให้การเสริมแรง หรือให้คำชมเชยเด็ก						
3.7	กระตุ้นให้เด็กเก็บอุปกรณ์เข้าที่ให้เรียบร้อยหลังจากทำกิจกรรม						
3.8	สร้างผลงานศิลปะให้เด็กดูเป็นตัวอย่าง						
3.9	ใช้ระยะเวลานำเข้าสู่บทเรียนประมาณ 10 นาที						
3.10	ใช้ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมศิลปะประมาณ 10-20 นาที						

ข้อความ		ระดับความคิดเห็น					สำหรับผู้วิจัย
		5	4	3	2	1	
3.11	ใช้ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมศิลปะประมาณ 20-30 นาที						
3.12	เปิดโอกาสให้เด็กได้นำเสนองานของตนเองและแสดงผลงานของตนเอง						
4	ด้านการประเมินผล ของการจัดกิจกรรมการปั้น						
4.1	ประเมินผลงานของเด็กโดยการสังเกต						
4.2	ประเมินผลงานของเด็กโดยการจดบันทึก						
4.3	ประเมินผลงานของเด็กโดยการพูดคุยกับเด็ก						
4.4	แจ้งผลการประเมินกับเด็กและผู้ปกครอง						
4.5	ประเมินผลจากข้อบกพร่องที่เคยมีในครั้งก่อน						
4.6	ประเมินผลจากการใช้สื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ในการปั้น						
4.7	ประเมินกระบวนการเรียนรู้มากกว่าความรู้						
4.8	ประเมินผลจากสิ่งที่เด็กทำได้						
4.9	ประเมินผลจากสิ่งที่เด็กทำไม่ได้						
4.10	เปิดโอกาสให้เด็กได้ประเมินผลงานของเพื่อน						
4.11	นำผลงานของเด็กแต่ละคนมาจัดแสดงและให้เด็กประเมินผลงานของตนเอง						
4.12	นำผลงานของเด็กในอดีตมาเปรียบเทียบเพื่อประเมินผลจากพัฒนาการรายบุคคล						
4.13	นำผลการประเมินไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนสำหรับการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป						
4.14	แจ้งผลการประเมินกับผู้ปกครอง						
5	ความสนใจในการนำวัสดุต่อไปนี้มาใช้ในการจัดกิจกรรม						
5.1	ดินเหนียว						
5.2	ดินน้ำมัน						
5.3	แป้งโดว์						
5.4	คุ้กกี้						
5.5	ถั่วกวน						
5.6	น้ำตาล						
5.7	อื่นๆ โปรดระบุ.....						
6	แนวโน้มการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยในอนาคต						
6.1	เน้นความสำคัญของสื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมการปั้นสำหรับเด็กปฐมวัย						
6.2	ความสนใจในการจัดกิจกรรมแปลกใหม่เกี่ยวกับการปั้น						
6.3	กิจกรรมการปั้นควรมีสื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ที่แปลกใหม่ และหลากหลาย เช่น แป้งคุ้กกี้ แป้งขนมปัง ถั่วกวน หรือของที่กินได้ เป็นต้น หรืออื่นๆ (โปรดระบุ.....)						
6.4	มีการอบรมเพิ่มเติมให้กับอาจารย์ผู้สอนเกี่ยวกับการปั้น						

ตอนที่ 4ปัญหาที่พบ สิ่งที่ควรปรับปรุง และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางในการจัดกิจกรรมการปั้น เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย

คำชี้แจงกรุณาแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ หรือความต้องการจากคำถามต่อไปนี้

1.ท่านมีแนวทางในการจัดกิจกรรมการปั้นให้น่าสนใจ มีความแปลกใหม่ และหลากหลายได้อย่างไร

ความคิดเห็น.....

.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....

ความต้องการ.....

.....

2. ท่านคิดว่าสื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ประเภทใดบ้างที่เหมาะสมกับการปั้น นอกเหนือจากอุปกรณ์มาตรฐานทั่วไป เช่น ดินเหนียว ดินน้ำมัน หรือแป้งโดว์ เป็นต้น

ความคิดเห็น.....

.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....

ความต้องการ.....

.....

3.ท่านเห็นด้วยหรือไม่ กับการนำวัสดุที่สามารถรับประทานได้ และมีความปลอดภัยมาใช้ในการจัดกิจกรรมปั้น เพราะเหตุใด

ความคิดเห็น.....

.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....

ความต้องการ.....

.....

4.ปัญหาที่ท่านพบในการจัดกิจกรรมการปั้นมีอะไรบ้าง และท่านมีวิธีแก้ไข หรือปรับปรุงอย่างไร

ความคิดเห็น.....

.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....

ความต้องการ.....

5.ข้อเสนอแนะ หรือความคิดเห็นอื่นเพื่อพัฒนากิจกรรมการปั้นให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เด็ก

ความคิดเห็น.....

.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....

ความต้องการ.....

.....

----------ขอขอบพระคุณในความอนุเคราะห์----------

แบบสัมภาษณ์ สำหรับผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการ
เกี่ยวกับการนำเสนอแนวทางในการจัดกิจกรรมการปั้น เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์นี้ แบ่งออกเป็น 2 ตอนได้แก่

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 แนวทางในการจัดกิจกรรมการปั้นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย ในด้านวิธีการจัดกิจกรรมการปั้นสื่อวัสดุอุปกรณ์ และบทบาทของครูในการจัดกิจกรรมการปั้น

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการสัมภาษณ์

1. วัน-เวลา ที่สัมภาษณ์

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เริ่มต้นสัมภาษณ์เวลา.....น.

สิ้นสุดการสัมภาษณ์เวลา.....น.

สถานที่ที่สัมภาษณ์.....

2. ผู้สัมภาษณ์

ชื่อ-สกุล.....

3. ผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ-สกุล.....

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ-สกุล.....
2. อายุ.....ปี
3. วุฒิการศึกษา

   ระดับปริญญาตรี……

   ระดับปริญญาโท.....

   ระดับปริญญาเอก.....

   อื่นๆ (โปรดระบุ).....
4. การศึกษาระดับสูงสุด.....สาขา.....
5. ประสบการณ์การทำงานทางวิชาการ

   ด้านการสอน.....ปี

   ด้านการวิจัย.....ปี
6. การให้บริการทางวิชาการ หรือประสบการณ์การเป็นวิทยากรโปรดระบุชื่อเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานศิลปะ

   1)……..

   2)……..
7. การได้เข้าอบรม สัมมนา ดูงาน และประชุมวิชาการในเรื่องที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยหรือการจัดกิจกรรมการปั้น

   .....

   .....
8. ท่านสนใจการจัดกิจกรรมของเด็กปฐมวัยด้านใดเป็นพิเศษ

   .....

   .....
9. ผลงานทางวิชาการหรือผลงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการปั้น

   ……

   ……

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการจัดกิจกรรมการปั้น เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยด้านวิธีการจัดกิจกรรมการปั้น สื่อวัสดุอุปกรณ์ และบทบาทของครูในการจัดกิจกรรมการปั้น

1. ปัจจุบันการจัดกิจกรรมการปั้นโดยทั่วไปสำหรับเด็กปฐมวัยในประเทศไทยเป็นอย่างไร และจะสามารถพัฒนาไปในทิศทางใด

1.1) ด้านปัญหาและอุปสรรค์ในการจัดกิจกรรม

1.2) ด้านวิธีการจัดกิจกรรม การใช้สื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ และบทบาทของครูในการจัดกิจกรรม

1.3) ด้านความรู้ ความสามารถของครูในการเตรียมสื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์

1.4) ด้านงบประมาณการจัดกิจกรรม

1.5) ด้านจำนวนนักเรียน

1.6) ด้านความเหมาะสมของแนวคิด ทฤษฎี องค์ความรู้ที่ครูนำมาใช้ในการจัดกิจกรรม และลักษณะกิจกรรมที่จัด

1.7) ด้านการสนับสนุนให้ครูมีโอกาสเข้าอบรม สัมมนาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมศิลปะ และความต้องการ

1.8) ด้านความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับความสำคัญและคุณค่าของการจัดกิจกรรมปั้น

1.9) ด้านความคิดเห็นของครูต่อนวัตกรรม เทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมการปั้นในอนาคต

1.10) ด้านความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนา แก้ไขปัญหาการจัดกิจกรรมปั้นให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

แบบสังเกต

เกี่ยวกับการนำเสนอแนวทางในการจัดกิจกรรมการปั้น เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย

คำชี้แจง

แบบบันทึกการสังเกตฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันในการจัดกิจกรรมการปั้นสำหรับเด็กปฐมวัย ในด้านการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน วิธีการจัดกิจกรรมการปั้น และวัสดุ/อุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการปั้น โดยผู้วิจัยเป็นผู้บันทึกการสังเกตด้วยตนเอง และไม่มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการสังเกต

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันในการจัดกิจกรรมการปั้นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางศิลปะ สำหรับเด็กปฐมวัย ในด้านการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน วิธีการจัดกิจกรรมการปั้น และสื่อวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการปั้น

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการสังเกต

1. ชื่อโรงเรียน	
2. ชื่อครู	2.1) ..... 2.2) ..... 2.3) ..... 2.4).....
3. ห้องเรียน	
4. วันที่สังเกต	
5. เวลาที่สังเกต	ตั้งแต่..... .....ถึง.....น.
6. ช่วงกิจกรรม	
7. สถานที่สังเกต	
8. จำนวนนักเรียนในห้อง	
9. ผู้สังเกต	

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันในการจัดกิจกรรมการปั้นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางศิลปะ สำหรับเด็กปฐมวัย ในด้านการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน ด้านวิธีการจัดกิจกรรมการปั้น และสื่อวัสดุอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมการปั้น

ประเด็นที่สังเกต	ผลการสังเกต		หมายเหตุ
	มี	ไม่มี	
1. ด้านการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน			
1.1. พื้นที่แสดงผลงานของเด็ก			
1.2. พื้นที่เก็บของใช้ส่วนตัวของเด็กสอดคล้องกับสรีระของเด็ก			
1.3. ป้ายนิเทศตามหน่วยการเรียนรู้ในวันนั้นๆ			
1.4. พื้นที่ทำกิจกรรมเป็นกลุ่มใหญ่เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น			
1.5. พื้นที่ให้เด็กได้ทำงานคนเดียวสำหรับงานที่ต้องใช้สมาธิ			
1.6. มุมประสบการณ์อย่างน้อยห้องละ 3-5 มุม			
1.7. มุมศิลปะอยู่บริเวณห้องน้ำ(ก๊อกน้ำ)เพื่อทำความสะดวกในการทำความสะอาดวัสดุอุปกรณ์ศิลปะ			

1.8. การจัดวางสื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์อยู่ในที่ๆเด็กสามารถหยิบถึง			
1.9. ห้องเรียนมีความสะอาดเก็บของเป็นหมวดหมู่และวางของประจำที่เพื่อสร้างนิสัยให้แก่เด็กในการเก็บวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ			
1.10. ห้องเรียนมีแสงสว่างเพียงพอต่อการมองเห็น			
1.11. สีของผนังห้องเรียนดูแล้วสบายตา			
1.12. ขนาดของสื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์มีความสอดคล้องกับสรีระเด็ก			
1.13. สื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์สำหรับการจัดสภาพแวดล้อมอยู่ในสภาพสมบูรณ์ แข็งแรง			
1.14. พื้นที่อิสระสำหรับเด็กในการจัดสิ่งแวดล้อมด้วยตนเอง			
2. ด้านวิธีการจัดกิจกรรมการปั้น			
2.1. ครูเตรียมกระดานรองปั้น			

ประเด็นที่สังเกต	ผลการสังเกต		หมายเหตุ
	มี	ไม่มี	
2.2. ครูมีวิธีเฉพาะสำหรับเตรียมดินให้เด็กปั้น			- ขั้นตอน (ตามลำดับ)..... .... - เทคนิค (แบ่งดินออกเป็นส่วน)..... ....
2.3. การแบ่งกลุ่มเด็กเพื่อทำกิจกรรมปั้น - จำนวนเด็ก/1กลุ่ม - จำนวนกลุ่ม/การทำกิจกรรมปั้น			- จำนวน..... กลุ่ม - กลุ่มละ..... คน
2.4. การกำหนดข้อตกลงในการทำกิจกรรมปั้น เช่น ข้อตกลงในการใช้กรรไกร ต้องใช้กรรไกรภายใต้การดูแลของครู หรือห้ามนำวัสดุอุปกรณ์เข้าปาก เป็นต้น			

2.5. การกำหนดหัวข้อให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ของหน่วยการเรียนรู้			เรื่อง..... .....
2.6. ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้กับเด็ก เช่น จัดเตรียมสื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ เป็นต้น			
2.7. ครูเป็นฝ่ายสนับสนุน ชี้แนะ หรือแนะนำ			
2.8. ครูเปิดโอกาสให้เด็กมีอิสระในการทำงาน เช่น เดินไปมาหรือวิ่งเล่นได้			
2.9. ครูจัดให้ เด็กนั่งทำงานปั้นบนโต๊ะอย่างเป็นระเบียบ เช่น ไม่รบกวนเพื่อนในขณะทำกิจกรรม			
2.10. ครูเปิดโอกาสให้ เด็กทำงานปั้นบนพื้นอย่างอิสระ เช่น สามารถเดินไปมาเพื่อแลกเปลี่ยนวัสดุ/อุปกรณ์ พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิด			
2.11. ครูเปิดโอกาสให้เด็กได้พูดถึงผลงานปั้นของตนเอง			○ พูดระหว่างการทำผลงาน ○ พูดหลังจากที่ทำผลงานเสร็จแล้ว
2.12. ครูกระตุ้นให้กำลังใจเด็กในการทำผลงานด้วยคำพูดที่ไพเราะ			

ประเด็นที่สังเกต	ผลการสังเกต		หมายเหตุ
	มี	ไม่มี	
2.13. ครูปั้นให้เด็กดูเป็นตัวอย่าง			
2.14. ครูใช้เวลานำเข้าสู่กิจกรรม ประมาณ 10 นาที			
2.15. ครูใช้ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมปั้นสำหรับเด็กอายุ 3-4 ขวบ ประมาณ10-20 นาที			
2.16. ครูใช้ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมปั้นสำหรับเด็กอายุ 5-6 ขวบ ประมาณ 20-30 นาที			
2.17. ครูสรุปเนื้อหาหลังจากที่เด็กทำกิจกรรมปั้นเสร็จเรียบร้อยแล้ว			
3. สื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมการปั้น			
3.1. ใช้สื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ที่ครูผลิตขึ้นเอง เช่น แป้งโดว์ ถั่วกวน เป็นต้น			
3.2. ใช้สื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์สำเร็จรูป เช่น ดินน้ำมัน ดินญี่ปุ่น เป็นต้น			
3.3. ใช้สื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์จากธรรมชาติ ได้แก่ ดินเหนียว			
3.4. ใช้สื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ 1 ชิ้นต่อเด็ก 1 คน			
3.5. ใช้สื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ 1 ชิ้นต่อเด็ก 3-5 คน			
3.6. มีที่เก็บสื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ที่เด็กสามารถเก็บได้ด้วยตนเองหลังจากทำกิจกรรมเสร็จแล้ว			

ประเด็นที่สังเกต	ผลการสังเกต		หมายเหตุ
	มี	ไม่มี	
3.7. สื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์มีความทนทานต่อการใช้งานของเด็ก			
3.8. ใช้ฐานรองหรือกระดาษ สำหรับการปั้นแต่ละครั้ง			มี โปรดระบุ.....
3.9. ใช้ตัวกดขนมรูปทรงต่างๆ เช่น △(สามเหลี่ยม) □ (สี่เหลี่ยม) ○(วงกลม) และใช้ไม้กลิ้ง			อื่นๆ โประดระบุ..... .....
3.10. ใช้สื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ที่มีผลต่อความสนใจของเด็ก			ได้แก่..... .....
3.11. ใช้สื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ที่มีความแปลกใหม่สำหรับเด็ก			ได้แก่..... .....
3.12. ใช้สื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ในท้องถิ่น			ได้แก่..... .....

ภาคผนวก จ.

ภาพประกอบการจัดกิจกรรมการปั้นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการสำหรับเด็กปฐมวัย

ภาพประกอบการจัดกิจกรรมการปั้นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการสำหรับเด็กปฐมวัย

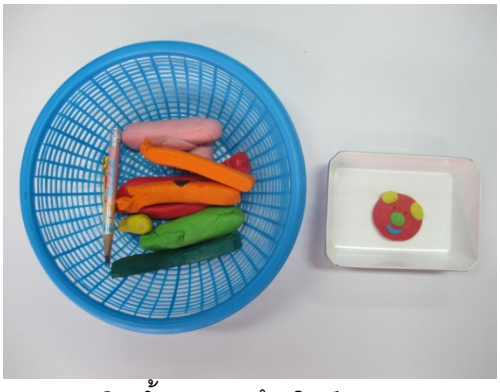

ดินน้ำมัน

แป้งโดว์

ขนมกลีบลำดวน

ผสมแป้งบัวลอย

ปั้นขนมปังลูกเกด

เกิดความสนุกสนานระหว่างการปั้น

วิธีที่ครูสอนมีผลต่อความสนใจของเด็ก จัดกิจกรรมนอกห้องเรียน

ความหลากหลายของสีของวัสดุ เรียนรู้จากกระบวนการ

รักษาความสะอาด ผลงานของเด็ก

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

ชื่อ นางสาวไข่มุก พงศ์สถาพร เกิดวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ.2526 ที่จังหวัดกรุงเทพมหานคร จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ด้วยวิชาเอกการออกแบบเพื่อการแสดง สาขาศิลปะการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในปี พ.ศ.2547 และในปีพ.ศ.2551 เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปัจจุบันเป็นเจ้าของกิจการร้านเบอเกอรี่